

კლასტერების მენეჯმენტი

ინოვაციური კლასტერები ევროპასა და დსთ-ს ქვეყნებში

მოკლე შინაარსი

ევბენი ბარათაშვილი

სტუ-ს პროფესორი

ირმა ბარათაშვილი

*კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი*

- ← 4.1. ევროპულ კლასტერთა ქსელები
- ← 4.1.1. საწარმოთა კლასტერები – ბიზნესის ქსელური ორგანიზაციის საფუძველი
- ← 4.1.2. საწარმოთა კლასტერების ინტეგრაციული პროცესები
- ← 4.1.3. დიდი ბრიტანეთის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები
- ← 4.1.4. ავსტრიის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები. ინოვაციური ცენტრების შექმნის გამოცდილება
- ← 4.1.5. ბულგარეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები. ინდუსტრიული ზონები და სამეცნიერო გაერთიანებები
- ← 4.1.6. უნგრეთის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები, ინოვაციური განვითარების სისტემა
- ← 4.1.7. გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები
- ← 4.1.8. დანიის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები, კვლევითი საქმიანობა, ინოვაციური კლასტერები და ტექნოპარკები
- ← 4.1.9. ესპანეთის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები
- ← 4.1.10. ლიეტუვის რესპუბლიკა სამრეწველო პარკები, თავისუფალი ეკონომიკური ზონები
- ← 4.1.11. ნიდერლანდების ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები, განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები
- ← 4.1.12. ნორვეგიის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები, ინოვაციური კლასტერები
- ← 4.1.13. პოლონეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები, კლასტერების განვი-

თარების ზოგადი დახასიათება

- ← 4.1.14. სერბეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები
- ← 4.1.15. სლოვაკეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები
- ← 4.1.16. ფინეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები, სამეცნიერო-ტექნიკური პოლიტიკა და ინოვაციური საქმიანობა
- ← 4.1.17. საფრანგეთის ინოვაციური ცენტრები, სამეცნიერო პარკები
- ← 4.1.18. ჩეხეთის რესპუბლიკის ტექნოლოგიური პლატფორმები და ინფრასტრუქტურები
- ← 4.2. ინოვაციური კლასტერები დსთ-ს ქვეყნებში

თავი IV. ინოვაციური კლასტერები ევროპასა და დსთ-ს ქვეყნებში

4.1. ევროპულ კლასტერთა ქსელები

ევროპის რეგიონული განვითარების საფუძველს წარმოადგენს ინოვაციური განვითარების სტრატეგია, მაგრამ ღრმად თუ არ ჩავხედავთ და არ გვეცოდინება, თუ რისგან შედგება რეგიონი, ე. წ. რეგიონული აქტივები, ვერ შევქმნით ინოვაციური განვითარების სტრატეგიას. ყველა სტრატეგიის ათვლის წერტილი კი არის ნდობა ხელისუფლებასა და მოქალაქეებს შორის, სამი საყრდენი ნიშან-სვეტი კლასტერუ-

ლი სტრატეგიისთვის – **ინოვაციები, ნიჭიერი ადამიანები და ქსელური კავშირების სისტემის არსებობა**.

ქსელურ გაერთიანებებში მონაწილეობა სავალდებულო და აუცილებელი პირობაა კლასტერების წარმატებული არსებობისთვის. ქსელები კლასტერის საიტებს სხვადასხვა პრინციპით – შექმნის მიზნების, მრეწველობის დარგების, რეგიონების, ქვეყნების მიხედვით – აერთიანებს.

ქსელი, როგორც წესი, იქმნება წარმატებული გამოცდილების გასაზიარებლად, „ნოუ ჰაუს“¹ წასაწევად, ინფორმაციათა გასაცვლელად. გარდა ამისა, ქსელთა არსებობა აიძვრება კლასტერულ მონიტორინგს ქვეყანაში ან რეგიონში კლასტერულ განვითარებაზე პასუხისმგებელი ორგანოების მხრიდან. დღეს ევროპაში ფუნქციონირებს მრავალი ისეთი სახის ქსელი, რომლებიც შექმნილია სახელმწიფოთა, აგრეთვე ევროკავშირის დონეზე და მისი ინიციატივით. ერთ-ერთი ასეთი ქსელი გახდა 2009 წელს შემუშავებული, რომელიც გამიზნულია კლასტერების მართვის ეფექტიანობის ასაზღვრებლად, აგრეთვე საერთაშორისო კლასტერული თანამშრომლობის განსამტკიცებლად. ესაა ევროპული კლასტერული ობსერვატორია.

ევროპული კლასტერული ობსერვატორია თავისთავად ონლაინური თანამშრომლობის პლატფორმაა ორგანიზაცია-კლასტერებისა და მისი წევრებისთვის. იგი შემუშავდა ევროკავშირის ინიციატივით.

თქვენს შეკითხვას განიხილავს ადმინისტრაციული ჯგუფი (ჯგუფები) და დაამტკიცებს ან უარყოფს. თავდაპირველ ვარიანტში, რომელიც უფრო მონაცემთა ბაზა იყო, ადმინისტრატორები ავრთხილებდნენ, რომ ყოველ პროექტს ჰქონდა არხი, რომელზეც შეიძლება ხელის მოწერა, რათა თვალყური ადევნონ მის შინაარსს, ამისთვის კი აუცილებელი არ იყო ჯგუფის წევრობა.

მაშინვე, 2007 წლიდან, პორტალზე გაჩნდა „ევროპის კლასტერული დირექტორია“ – კლასტერული ორგანიზაციების პირველი სრული კრება, რომელიც ითვლის დაახლოებით 1200 კლასტერულ ორგანიზაციას 204 რეგიონიდან.

დირექტორიაში მითითებული იყო ქალაქი და ყოველი ორგანიზაციის ვებმისამართი.

ვინაიდან დღესდღეობით დირექტორია ცნობარის სახით აღარაა, 2010 წელს გამოქვეყნებულია მისი ბოლო ვარიანტი მითითებით არის European Cluster რგანიზაციონ Directory.

დღეს ძველი ვერსიის შესაცვლელად გაჩნდა ახალი, რომელიც, თავისთავად, სამუშაო კლასტერული გარემოა და მასში თითოეულ მონაწილეს თავისი წვლილი შეაქვს, არეგისტრირებს რა თავის კლასტერს, თავის წერილებს კლასტერებზე, აგრეთვე ცვლის ინფორმაციას მისთვის ყველაზე პროფესიულად საინტერესო მონაწილეებთან.

დღეს ამ რესურსზე რეგისტრაცია ღიაა, მაშინ, როცა სულ ცოტა ხნის წინ მასში რეგისტრირება შეუძლოთ მხოლოდ **კ**-ის სახელმწიფოებს. რეგისტრირება აუცილებელია, ვინაიდან ის ინფორმაციის მისაღებად დიდ შესაძლებლობას იძლევა.

კლასტერებზე ინფორმაცია მოცემულია რამდენიმე განყოფილებაში, ესენია: ორგანიზაციები, რეგიონები, სექტორები. ყოველი კლასტერის შესახებ მოცემულია ინფორმაცია – მისი სიდიდეზე, მისამართზე, საიტსა და სხვა საცნობარო მონაცემებზე. იმ შემთხვევაში, როცა აუცილებელია კონტაქტი, გაიცემა უფრო დაწვრილებითი მონაცემები.

4.1.1. საწარმოთა კლასტერები – ბიზნესის ქსელური ორგანიზაციის საფუძველი

საერთაშორისო პრაქტიკაში არსებობს ისეთი ჯაჭვის მიზანმიმართული ფორმირების მაგალითები, რომელთაც ეწოდათ საწარმოთა კლასტერები. თერთმეტ ქვეყანაში მოქმედი კლასტერული სისტემების შესწავლილმა გამოცდილებამ საშუალება მისცა „გაეროს სამრეწველო განვითარების ორგანიზაციის“ (UNIDO-ს) სპეციალისტებს, შემუშავებინათ ინსტიტუციური პოლიტიკის განზოგადებული კონცეფცია,¹ რომელიც მიმართული იქნებოდა ქსელური სამეწარმეო კავშირების მხარდასაჭერად.

საწარმოთა კლასტერები, როგორც წესი, ყალიბდება პროგრამების ფარგლებში შემდეგი

¹ ამ კონცეფციის შესაბამისად, საჭიროა ბიზნესის ქსელური ორგანიზაციის იდეის გაგრძელება, არსებული ფორმების (რესტრუქტურისაცია) რეინჟინერინგი, საზოგადოებრივ და კერძო სექტორებს შორის ურთიერთობის განმტკიცება.

სამი სუბიექტიდან ერთ-ერთის ინიციატივით, ესენია: **საკუთრივ მცირე საწარმოები, ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოები და/ან მსხვილი კორპორაციები.** ცნობილია, რომ კონტრაქტების უმრავლესობა იდება რეგიონულ ფორმებთან ერთი და იმავე მიმწოდებლებითა და მომხმარებლებით. ეს მუდმივობა სტიქიურად აყალიბებს იმ ურთიერთდაკავშირებული საწარმო-პარტნიორების გარკვეულ წრეს, რომლებიც ადგილობრივ ჯგუფში მუშაობენ.

მცირე და საშუალო საწარმოები შეადგენს სამრეწველო საწარმოების 90%-ს და უზრუნველყოფს სამრეწველო წარმოებაში შრომისუნარიანი მოსახლეობის დასაქმებას 40-დან 80%-მდე. განვითარებად ქვეყნებში მცირე და საშუალო საწარმოების როლი კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ხშირ შემთხვევაში ის ერთადერთი შესაძლებლობაა დამატებითი სამუშაო ადგილების შესაქმნელად. მცირე ბიზნესის ძლიერი სექტორი ფრიად მნიშვნელოვანია ქვეყნის განვითარებისთვის. ამასთან ერთად მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება საფუძველია მესამე კლასის ფორმირებისთვის, რადგან მისი მეშვეობით ხდება ქვეყანაში დემოკრატიული გარდაქმნების განვითარება და სრულყოფა. ამასთან დაკავშირებით გარდაქმნები მცირე მეწარმეობის სფეროში არა მხოლოდ ეკონომიკური პრობლემაა, არამედ, გარკვეულწილად, პოლიტიკურიც.

4.12. საწარმოთა კლასტიზაციის ინტეგრაციული პროცესები

ინტეგრაციული პროცესი, თავისთავად, საკუთრების პოზიციიდან აქტივებზე კონტროლის დაწესება და მათი მართვაა. ის შეიძლება განხორციელდეს ორი გზით. პირველი გზა გეხვდება, როდესაც საქონლის წარმოება და რეალიზაცია ფართოვდება კომპანიის შიგა წყაროების ხარჯზე, ამასთან ეს პროცესი იწვევს წარმოების ახალი სტადიის გაჩენას, ანუ იმ ნაკეთობათა დამზადების სხვა ეტაპების, რომლებიც წარმოდგენილია უკვე არსებულ ბაზარზე. ასეთ ინტეგრაციას ეწოდა ბუნებრივი, ვინაიდან ერთიანდება წარმოების საკვანძო ტექნოლოგიური სტადიები. აქ გარკვეულწილად შენარჩუნებულია წარმოების წინა ორგანი-

ზაცია, უწინდებური კონტროლი საკუთრებაზე და განყოფილებათა ქცევაზე, აგრეთვე ნელ-ნელა ფართოვდება შიგაფირმული ურთიერთობების სფერო.

მეორე გზა ვარაუდობს ბიზნესის გაფართოებას სხვა კომპანიათა აქტივების შეძენის ხარჯზე ან მიმდინარეობს **კლასიკური ინტეგრაციის** ფორმით, რომელიც ხორციელდება ერთი ფირმის მიერ მეორის შეძენის პროცესში. ის გულისხმობს სრული კონტროლის დაწესებას როგორც საკუთრებაზე, ისე აქტივების მართვაზე.

ზოგჯერ იქმნება ისეთი სიტუაცია, როცა ვერ ხერხდება სრული კონტროლი ინტეგრირებული აქტივების საკუთრებაზე, ე. ი. ვერ ხდება აქციათა აუცილებელი პაკეტის კონსოლიდირება, მაგრამ ამასთან ერთად, მაინც არის შესაძლებლობა განვახორციელოთ კონტროლი აქტივების მართვაზე. ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს არასრული ან ნაწილობრივი ინტეგრაციის მოვლენასთან. ორგანიზებული მენეჯმენტის დახმარებით შეიძლება განვახორციელოთ საკმაოდ სრული კონტროლი მისი იურიდიული გაფორმების გარეშეც იმ ფირმის საკუთრებაზე, რომელიც შედის ინტეგრირებულ სტრუქტურაში. ეს ზოგჯერ მიიღწევა, მაგალითად, ისეთი ხელშეკრულების დადებით, რომელშიც ვერტიკალური შეზღუდვებია. შედეგად ერთი კომპანია ამყარებს კონტროლს მეორის, იურიდიულად დამოუკიდებელი ფირმის ქცევაზე. ასეთ შემთხვევაში იურიდიულად დამოუკიდებელი კომპანიები, რომელთა საწესდებო კაპიტალში შეიძლება საერთოდ არ იყოს აქციათა წილი, რომელიც ეკუთვნის აქტიურ ფირმას, ნებაყოფლობით ეთანხმება კონტროლს ბაზარზე მათ ქცევაზე. როცა არსებობს კონტროლი ფორმალურად დამოუკიდებელი ფირმების

ქცევაზე, მათ საკუთრებაზე კონტროლის უქონლობით, მაშინ ამ მოვლენას უწოდებენ კვაზი-ინტეგრაციას.

მაშასადამე, ძირითადი კრიტერიუმი სრულ, ნაწილობრივ და კვაზიინტეგრაციად დაყოფისთვის არის აქტიური ფირმის კონტროლის ხარისხი საკუთრებაზე ბიზნესის სხვადასხვა ფორმის მართვაზე სრული კონტროლის შენარჩუნებისას. ფირმებისთვის, რომლებსაც აქვს გიგანტური საბაზრო ძალაუფლება, კვაზიინტეგრაციის გამოვლენის ეკონომიკურ ფორმებად

გვევლინება ვირტუალური კორპორაციები და სტრატეგიული ალიანსები. **ქსელური გაერთიანებები და საწარმოთა კლასტერები** ყალიბდებიან საშუალო და წვრილი ფირმებისაგან, რომელთაც არ აქვთ მნიშვნელოვანი საბაზრო ძალაუფლება.

მაგრამ რა ფორმებიც უნდა მიიღონ საწარმოთა კლასტერებმა, მიუხედავად ამისა, მათი ძირითადი სტრუქტურული ელემენტის სახით რჩება მცირე და საშუალო საწარმოები, რომელთაც არ აქვთ საბაზრო ძალაუფლება. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ესენი არიან დარგობრივი ბაზრის მცირე მოთამაშეები, რომელთა გაყიდვათა წილი ცალ-ცალკე საკმაოდ უმნიშვნელოა. ნათქვამს დავუმატებთ, რომ კლასტერს შეადგენს იურიდიულად დამოუკიდებელი საწარმოები, რომელთაგან თითოეულს აქვს საკუთრების საკუთარი ფორმა. საწარმოთა კლასტერის მეორე სტრუქტურული ელემენტია ერთი ან რამდენიმე საზოგადოებრივი გაერთიანების არსებობა, რომლებიც თავიანთი საქმიანობით უზრუნველყოფენ მცირე ბიზნესის რისკების დონის შემცირებას.

მცირე საწარმოთა კლასტერები, სავარაუდოდ, სტიქიურად იქმნებოდა. სპონტანურად შექმნილი საწარმოთა კლასტერი, როგორც ჩანს, ყველაზე ძლიერი ტიპია სიცოცხლისუნარიანობის თვალსაზრისით. ასეთ გაერთიანებაში ბიზნესლიდერებმა იციან, რა და როგორ გააკეთონ, და ასრულებენ თავიანთ სამუშაოს. საწარმოთა კლასტერის სპონტანურად ჩამოყალიბების მაგალითი შეიძლება იყოს კლასტერი ტუტლინგენში. ქირურგიული ინსტრუმენტების წარმოებაზე გადასვლა იქ დიდწილად პროვოცირებული იყო ზოლინგენიდან კონკურენტი დანების მწარმოებელთა წარმატებებით. XX საუკუნის დამდეგიდან ქირურგიული ინსტრუმენტების სახეების რაოდენობა მკვეთრად გაიზარდა. ბაზარმა აიძულა მწარმოებლები, მიემართათ ბიზნესის ხელახალი პროფილირებისთვისაც და მიედწიათ სანდო ურთიერთობების დამყარებამდეც ამ რეგიონის მწარმოებლებს შორის.

მაგრამ, გარდა სპონტანური შექმნისა, საწარმოთა კლასტერებს შეუძლია ჩამოყალიბება **შეგნებულადაც (გაცნობიერებულად) ან ხელოვნურადაც**. მაგალითად, პაკისტანში, ერთ-ერთ რაიონზე დიდი ბრიტანეთის ბატონო-

ბის განმტკიცებასთან ერთად საჭირო გახდა ცივი იარაღის წარმოებასა და გაყიდვაზე კონტროლი, რადგან ეს უკანასკნელი ხშირად ხვდებოდა მეამბოხეთა ხელში. ამასთან ერთად, კოლონიურმა ჯარებმა გახსნეს ქრისტიანული მისიის ჰოსპიტალი, რომელსაც სჭირდებოდა ქირურგიული ინსტრუმენტები. სამედიცინო ინსტრუმენტების ბაზარი ყალიბდებოდა ხელოვნურად. შესაბამისად, კლასტერი ამ რაიონში – ესაა კოლონიური ადმინისტრაციის, ე. ი. ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოების ძალისხმევის პროდუქტი.

წარმატებული საწარმოთა კლასტერის შექმნა შესაძლებელია იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მცირე და საშუალო ფირმების მეწარმეებს ადრე არასოდეს ჰქონიათ საქმიანი კონტაქტი ერთმანეთთან. კლასტერების შექმნის საკვანძო ელემენტია მის მონაწილეებს შორის ნდობის საკმაოდ დონე, რომელიც მიიღწევა ურთიერთ-შესწავლის გზით სპეციალურად მომზადებული გარე აგენტის („ქსელური ბროკერის“) შუამავლობით. ქსელური ბროკერი შეიძლება დაიქირავონ თავად კლასტერის მომავალმა მონაწილეებმა, მსხვილი კაპიტალის წარმომადგენლებმა, რომლებიც ისწრაფვიან, შევიდნენ მოცემულ რეგიონულ ბაზარზე, ასევე დაიქირავონ ადგილობრივი **ადმინისტრაციის ინიციატივით**. ასეთ შემთხვევაში ჩვენ საქმე გვაქვს ხელოვნურად შექმნილ საწარმოთა კლასტერთან.

ხელოვნურად ჩამოყალიბებული საწარმოთა კლასტერის შექმნა შეიძლება წარმატებულად დასრულდეს და მაშინ იქმნება წარმატებული ან უადრესად მტკიცე საწარმოთა კლასტერი. ეს ნიშნავს, რომ კლასტერში არსებულმა ბიზნესმენებმა იციან, „რა აკეთონ“, მაგრამ ყოველთვის არ იციან, ერთად „როგორ“ უნდა იმუშაონ ნაყოფიერად. ამ დახმარებას კლასტერი იღებს გარედან – ან ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოებიდან, ან მსხვილი ბიზნესიდან.

არსებობს აშკარა და გამოუაშკარავებელი კლასტერები. პირველ შემთხვევაში მცირე საწარმოთა კლასტერი წარმოადგენს დოკუმენტურად გაფორმებულ სტრუქტურას, ე. ი. რეგისტრირებულ კლასტერს. მეორე შემთხვევაში ის იურიდიულად დამოუკიდებელი მცირე და საშუალო საწარმოების არაფორმალური ერთობლიობაა, ე. ი. გამოუაშკარავებელი

კლასტერი, თუმცა როგორც პირველ, ისე მეორე შემთხვევაში კლასტერი იურიდიულად დამოუკიდებელი იმ საწარმოთა ერთობლიობაა, რომლებიც პრაქტიკულად, არ ფლობენ საბაზრო ძალაუფლებას; ესაა საწარმოები, რომლებიც ეწევიან შეთანხმებულ და კოორდინირებულ ბიზნესს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, კლასტერის მონაწილეების აქტივების საკუთრებაზე კონტროლის უქონლობისას ყალიბდება საერთო აქტივების მართვა და მკაცრად კონტროლდება.

საწარმოთა აშკარა კლასტერები აგრეთვე იყოფა: **რეალურად და ცრუდ.** რეალურს მიეკუთვნება საწარმოთა კლასტერები, რომელთაც შეუძლიათ, რაციონალურად გამოიყენონ შეზღუდული რესურსები. კლასტერში შესვლა ხელს უწყობს რესურსების ალოკაციის ზრდას. **ცრუ** კლასტერები წარმოდგენილია ვრცელი მრავალფეროვნებით. ზოგჯერ კლასტერებს მიაკუთვნებენ მცირე საწარმოებს, რომლებიც მუშაობენ ბაზარზე დომინირებულ ფირმასთან. ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს საწარმოთა ჯგუფთან, რომელიც იმყოფება დომინირებული ფირმის, ეგრეთ წოდებული „ფასიანი ქოლგის“ ქვეშ, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში მცირე საწარმოების კლასტერთან. ასეთი წარმონაქმნები დომინირებული ფირმის საბაზრო ძალაუფლების გამცილებლებია და არ შეესაბამება საწარმოთა კლასტერების ეკონომიკურ ბუნებას.

იმის მიხედვით, განაცხადა თუ არა თავის თავზე საწარმოთა კლასტერმა საკანონმდებლო დონეზე, ჩვენ უნდა დავყოთ ისინი **აშკარა** და **გამოუაშკარავებელ** საწარმოთა კლასტერებად. საწარმოთა კლასტერები წარმოშობის სასიათით შეიძლება იყოს **სპონტანური** ან **მიზანმიმართულად** შექმნილი. მეორეს ზოგჯერ უწოდებენ **ხელოვნურად შექმნილ** საწარმოთა კლასტერებს. აშკარა საწარმოთა კლასტერები, აგრეთვე, იყოფა რეალურად, ანუ ნამდვილად და ცრუდ.

მაშ ასე, ვემყარებით რა მოყვანილ კლასიფიკაციას, შეიძლება, განზოგადებულად გამოვეყოთ აშკარა საწარმოთა კლასტერების კლასიფიკაციის შემდეგი კრიტერიუმები:

ჯერ **ერთი**, საწარმოთა კლასტერები შეიძლება განვასხვავოთ საქმიანობის შედეგებით: კლასტერები, რომლებიც აწარმოებენ საქონელს, ანუ **საწარმოთა სამრეწველო კლასტერ-**

ები და კლასტერები, რომლებიც ეწევიან **მომსახურებას**.

მეორე, საწარმოთა სამრეწველო კლასტერები შეიძლება დავყოთ **ინდუსტრიულებად**, რომლებიც აწარმოებენ ტრადიციულ საქონელს და **ინტელექტუალურებად**, ანუ **ინოვაციურებად**, რომლებიც ისწრაფვიან, შექმნან პრინციპულად ახალი გადაწყვეტილება მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად.

მესამე, საწარმოთა ინდუსტრიული კლასტერები შეიძლება დავყოთ დარგობრივი ნიშნით – **მომპოვებელ და გადამამუშავებელ** კლასტერებად. დავოვა შეიძლება დავიყვანოთ უფრო დეტალურ სახელწოდებებამდე დარგობრივი კუთვნილების მიხედვით.

მეოთხე, ინოვაციურ კლასტერებს აქვს გამოვლენის უფრო იშვიათი ფორმები (ეგზოტიკური) როგორც, მაგალითად, ისინი, რომლებიც წარმოდგენილია ბრაზილიაში ინოვაციური პოლიტიკის და ტექნოლოგიების საერთაშორისო კონფერენციაზე.

მეხუთე, ზომების მიხედვით, საწარმოთა კლასტერები იყოფა **მცირედ, საშუალოდ** და **მსხვილად**, ამასთან, ითვალისწინებენ ერთ ან რამდენიმე პარამეტრს.

მეექვსე, საწარმოთა კლასტერებს ბაზარზე, ქცევის ტიპის მიხედვით, ყოფენ დამცავებად და აგრესიულებად.

მეშვიდე, ასხვავებენ ჩვეულებრივ და დომინირებულ საწარმოთა კლასტერებს, ზოგჯერ კი – **ლოკალურს, ეროვნულსა და გლობალურს**.

საწარმოთა კლასტერში არის სიტუაცია, როდესაც არ არის კონტროლი კლასტერის მონაწილეთა აქტივების საკუთრებაზე, თუმცა ამ დროს მკაცრად კონტროლდება საერთო აქტივების მართვა. საწარმოთა კლასტერი შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც რაღაც სამეურნეო რგოლი; ის შედგება კერძო აქტივების ნაკრებისგან, რომელიც გაერთიანებულია მათ მართვაზე საერთო კონტროლით, ასევე საზღვრების გამოუაშკარავებელი კონფიგურაციისგან.

მაინც რა განსაკუთრებული მომენტი მოწმობს, რომ დარგობრივ ბაზარზე ფუნქციონირებს საწარმოთა კლასტერი? საწარმოთა კლასტერის ყველაზე მარტივი გამოვლინებაა ბაზარზე ერთი ან რამდენიმე სამოქალაქო

ინსტიტუტის გაჩენა, რომლებიც ამა თუ იმ ხარისხით ხელს უწყობენ მცირე საწარმოთა წარმატებულ მუშაობას. თუკი წარმოშობილი სამოქალაქო ინსტიტუტი ისწრაფვის, დახმარება გაუწიოს მცირე საწარმოებს ბიზნესის გამართვაში, კადრების მომზადებაში, ტექნოლოგიური სიახლეების შეძენაში ან მზა პროდუქციის გასაღების ტვირთს უმსუბუქებს, ასევე მონაწილეობს ნედლეულისა და ნახევარფაბრიკატების შესყიდვის გარიგებებში, მაშინ ეს ნიშნავს, რომ მცირე საწარმოები ორგანიზებულია კლასტერში.

საწარმოთა კლასტერის საქმიანობის გამოვლენის მეორე მომენტია გადასახდთა მოცულობის ზრდა მცირე საწარმოებისთვის. ეს ნიშნავს, რომ ბიზნესი ხდება გამჭვირვალე და ცდილობს, გადაიხადოს გადასახადები.

თუკი შეინიშნება შიგა მოთხოვნის მკვეთრი ზრდა რეგიონში მცირე ბიზნესის საქმიანობის ხარჯზე, მაშინ სავსებით შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ იზრდება სამეწარმეო აქტიურობა, შესაბამისად კი, მაღლდება საწარმოთა კლასტერის გაჩენის შესაძლებლობა.

რეგიონში მოსახლეობის თვითდასაქმების ზრდა და გადახდათა შემცირება დასაქმების უქონლობის გამო აგრეთვე არის იმის ერთ-ერთი ნიშანი, რომ ამ ადგილას გაჩნდა საწარმოთა კლასტერი.

თუკი არსებობს გამოცდილების გადაცემის პრაქტიკა ერთი კომპანიიდან მცირე ბიზნესის სხვა წარმომადგენლებზე მნიშვნელოვანი ანაზღაურების გარეშე, იმ ფონზე, რომ კომპანიები კადრების მომზადებაზე მომსახურებას უწევენ სხვა რეგიონებს მნიშვნელოვანი საფასურით, მაშინ ასეთი მოვლენა შეიძლება აიხსნას ბაზარზე საწარმოთა კლასტერის არსებობით.

ზოგჯერ მცირე საწარმოები ქმნიან ფონდებს რისკების დასაზღვევად. თუკი გადახდა ფონდიდან მნიშვნელოვნად შემცირდა და მოქმედებს რისკების განაწილების სისტემა კომპანიათა გარკვეულ წრეს შორის, მაშინ ეს, აგრეთვე, შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ბაზარზე საწარმოთა კლასტერის გაჩენის შედეგი.

კლასტერის გამოვლენის, განსაზღვრისა და აღწერის პროცესი სტანდარტიზებული არაა. სხვადასხვა მკვლევარი საკუთარ მეთოდებს შეიმუშავებს. მოვიყვანთ საწარმოთა კლასტერის ხელოვნურად შექმნის ერთ-ერთ შესაძლო

სცენარს. ჩამოყალიბების პროცესში საწარმოთა კლასტერი, როგორც წესი, გადის **ხუთ სტადიას**:

1. პოტენციური მონაწილეების აგიტაციას და მოტივაციას;
2. საერთო სტრატეგიის შემუშავებას;
3. პილოტურ პროექტს;
4. სტრატეგიულ პროექტს;
5. თვითრეგულაციის სტადიას.

პირველი სტადია თავის თავში მოიცავს ინიციატივითა ნაკრებს, რომლებიც უნდა დაეხმარონ ბიზნესის მონაწილეებს:

- „კრიტიკული მასის“ გამოვლენა მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის, რომლებიც ბიზნესში მსგავს პრობლემებს განიცდიან;
- მათ მიერ კლასტერის უპირატესობათა გაგების მიღწევა;

საქმიან ძალისხმევითა გაერთიანების მომხრეთა ჯგუფის ჩამოყალიბება.

ურთიერთშესწავლის პროცესი გამარტივებული სახით ითვალისწინებს ურთიერთქმედებას ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენლებთან საცდელი პროექტების საფუძველზე, რისკების დაბალი დონით. მომავალი კლასტერის მონაწილეებს შორის ურთიერთდობის დონის ამალღების კვალობაზე იწყება უფრო რისკიან პროექტებზე თანდათანობით გადასვლა.

ამ პერიოდში ინიციატორი (ქსელის ბროკერი, ანუ ადგილობრივი ადმინისტრაციის წარმომადგენელი) ატარებს ყველა დაინტერესებული პირის საჯარო მასშტაბურ შეხვედრებს, რომლებზეც პროცირდება ბიზნესის ქსელური ორგანიზაციის უპირატესობები და განისაზღვრება მისი შესაძლო გამოყენება. ამ აქციების შედეგად მეწარმეებს შეუძლიათ გამოთქვან ამ იდეის გარშემო გაერთიანების სურვილი, რომლის აქტუალურობას თითოეული მათგანი აცნობიერებს. აშკარაა, რომ, გარდა ურთიერთქმედების მიზნისა და სურვილის გაცნობიერებისა, ჯგუფის მონაწილეთა რიცხვზე შეზღუდვა არ არის, თუმცა ფირმათა განლაგების სიახლოვე და მონაწილეთა საბოლოო რიცხვი ხელს უწყობს დანახარჯების შემცირებას ქსელის ორგანიზებისას.

როგორც კი შეიქმნება ერთობლივი საქმიანობისთვის მზადყოფნა ბიზნესმენტთა ჯგუფი, აუცილებელია საწარმოთა კლასტერის სტრატეგიის შემუშავება, რომელიც, უპირველეს

ყოფლისა, ვარაუდობს საერთო პრობლემებისა და შესაძლებლობების ანალიზს, საწარმოთა კლასტერში არსებული საწარმოების ერთიანი სამუშაო გეგმისა და კავშირის სტრუქტურის ჩამოყალიბებას.

ამ სტადიაში აუცილებელია, გულისხმით გააანალიზონ ჯგუფის ყველა მონაწილის პრობლემები და გამოავლინონ მათი წარმოშობის მიზეზები, ვინაიდან მეწარმეები დამოუკიდებლად ყოველთვის ვერ აქცევენ სათანადო ყურადღებას ასეთ ანალიზს, დაკავებული არიან რა ბიზნესის მიმდინარე საკითხებით. შემდეგ, გეგმის მომზადებისას, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, მიაღწიონ ურთიერთგაგებას ერთობლივი საქმიანობის იმ ამოცანებთან დაკავშირებით, რომელთაც უნდა ჰქონდეთ როგორც ხარისხობრივი, ისე რაოდენობრივი მაჩვენებლები, ისინი უნდა იყვნენ საკმაოდ მარტივი, გასაგები და შეესაბამებოდნენ ჯგუფის დადგენილ მიზნებს. იმავდროულად, ჯგუფი განსაზღვრავს თავის იურიდიულ სტატუსს და აყალიბებს შიგა საორგანიზაციო პრინციპებს.

რეალურ პირობებში პილოტური პროექტის სტადიაში მუშავდება ურთიერთქმედების ტექნოლოგია წარმოქმნილი კლასტერის შიგნით. ასეთი პროექტები შეიძლება იყოს გამოფენა-ბაზრობების ერთობლივი ორგანიზება, ნედლეულის ერთობლივი შესყიდვა და პროდუქციის საერთო კატალოგის მომზადება და ა. შ. საპილოტე პროექტები მოწოდებულია, ერთი მხრივ, აჩვენოს, საწარმოთა კლასტერის ეფექტიანობა მოკლევადიან პერიოდში და, მეორე მხრივ, გაამხნევოს ფორმირებადი კლასტერის მონაწილეები გრძელვადიანი თანამშრომლობისთვის. საცდელი პროექტების წარმატებული რეალიზაცია გზას უხსნის შემდეგ ეტაპს – **სტრატეგიული ხასიათის პროექტების შემუშავებას**, რომელიც საშუალებას აძლევს მათ, მიაღწიონ სპეციალიზაციისა და შრომის განაწილების აუცილებელ დონეს კლასტერში. ამ სტადიაში შესაძლებელია, აგრეთვე, რესურსების გაერთიანება, ახალი საწარმოების შექმნა, ორიგინალური ტექნოლოგიების დანერგვა და კლასტერისთვის საერთო ბრენდის მომზადება.

დასკვნით სტადიაში საწარმოთა კლასტერი უკვე დამოუკიდებლობის აუცილებელ დონეზეა, როცა მისი გარედან მხარდაჭერა არააქტუალურია. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აღინ-

იშნოს დამკვიდრებული მცდარი მოსაზრება, თითქოს კლასტერების ფორმირებისას სინერგიული ეფექტი მიიღწევა სხვებთან ერთად შიგა კონკურენციის ლიკვიდაციის ხარჯზე. პირიქით, საწარმოთა კლასტერის წევრებს შორის კონკურენცია ხშირად არის საკმაოდ მკაცრი. მაგრამ ის არ არის მოსაშორებელი ფაქტორი ინფრასტრუქტურის ერთობლივი შექმნისას, მიმწოდებლებთან ურთიერთქმედებისას, ახალ ბაზრებზე გასვლისას.

იქიდან გამომდინარე, თუ განვითარების რომელ სტადიაზეა საწარმოთა კლასტერი, მათ ყოფენ შემდეგნაირად: **პრეკლასტერი (აგლომერატი), აღმოცენებული, განვითარებადი, მომწოდებული და ტრანსფორმირებადი კლასტერი**. ასეთი კლასიფიკაცია, რომელიც ემყარება საწარმოთა კლასტერის განვითარების მდგომარეობის კრიტერიუმს მისი ტრანსფორმაციის ციკლში, ვარაუდობს, რომ პირველ ეტაპზე გაჩნდება აგლომერატი (ანუ **პრეკლასტერი**) და რეგიონში არსებობს მცირე ბიზნესის რიგი კომპანიები.

ციკლური განვითარების მეორე სტადია (**აღმოცენებადი კლასტერი**) გულისხმობს, რომ რეგიონში ჩნდება რამდენიმე კომპანია, რომლებიც გაერთიანებულია კლასტერის საქმიანობის „საკვანძო“ სფეროს გარშემო; ეს კლასტერი აფართოებს თანამშრომლობის ზოგად პერსპექტივებს.

კლასტერის (**განვითარებადი კლასტერი**) განვითარების ციკლის მესამე სტადია ხასიათდება იმით, რომ კლასტერული ორგანიზაციის შესაძლებლობებით მოზიდული ახალი მონაწილეები მოდიან რეგიონში, წარმოიშობა ახალი ურთიერთკავშირი. სწორედ ამ სტადიაზე ჩნდება კლასტერის მონაწილეების ნამდვილი გაერთიანება არაფორმალური ნიშნებით.

საწარმოთა კლასტერის განვითარების (**მომწოდებული კლასტერი**) მეოთხე ციკლურ სტადიაზე აღწევნ მონაწილეთა კრიტიკულ მასას და კლასტერი ავითარებს კავშირს რეგიონის ფარგლებს გარეთ. ეს სტადია ხასიათდება კლასტერის შიგნით ახალი ფორმების დინამიკური განვითარებით.

მომწოდებული კლასტერი თანამედროვე ბიზნესის უკვე შემდგარი მოვლენაა. ბაზრისა და ტექნოლოგიების ცვლილებასთან ერთად ცვლილებები ხდება კლასტერშიც. კლასტერ-

ის მონაწილეების ბიზნესის გადასარჩენად და სტაგნაციის აღსაკვეთად მომწოდებული კლასტერის მონაწილეები კონცენტრირდებიან ახალი შესაძლებლობების, პროდუქტების ან ტექნოლოგიების გარშემო. საწარმოთა კლასტერი ამ სტადიაზე იწყებს ტრანსფორმირებას ან რამდენიმე ახალ კლასტერად, ან იცვლის თავისი პროდუქციის ძირითად მახასიათებლებს. ციკლური განვითარების ბოლო სტადიას „ტრანსფორმირებად კლასტერს“ უწოდებენ.

კლასტერების კლასიფიკაციის მოცულობით-დინამიკური მოდელი, რომელიც წარმოადგენს ჩარლი კარლსონმა, შარლოტა მედენდერმა და თომას პაულსონმა შედგური საერთაშორისო ბიზნეს სკოლიდან, ითვალისწინებს გარდაქმნის დინამიკის ანალიზს საწარმოთა კლასტერის შინაარსში. ავტორები გამოყოფენ კლასტერის განვითარების სამ მდგომარეობას:

სტაბილურს, განვითარებადსა და შემცირებულ საწარმოთა კლასტერს.

- სტაბილურ კლასტერში სამუშაო ადგილების რაოდენობა წლის განმავლობაში უმნიშვნელოდ იცვლება;
- განვითარებად კლასტერში სამუშაო ადგილების რაოდენობა იზრდება;
- შემცირებულ კლასტერში სამუშაო ადგილების რაოდენობა იკვეცება.

მაშ ასე, საწარმოთა კლასტერები სიმწიფის დონის მიხედვით იყოფა ერთ შემთხვევაში **აგლომერატულ, აღმოცენებად, განვითარებად, მომწოდებულ და ტრანსფორმირებად კლასტერებად**. სხვა კრიტერიუმების თანახმად, რომლებშიც გათვალისწინებულია სამუშაო ადგილების რაოდენობის ცვლილება, საწარმოთა კლასტერები იყოფა **სტაბილურებად, განვითარებად და შემცირებულებად**.

ეკონომიკურ განვითარებასა და ინოვაციებს შორის არსებობს მკაფიო ურთიერთკავშირი. ქვეყნებს, მაღალტექნოლოგიური საწარმოების დიდი შემადგენლით აქვს, ბევრად უკეთესი ეკონომიკური მაჩვენებლები და მოსახლეობის ცხოვრების დონე. ფართო გაგებით, ინოვაციებში გულისხმობენ ბიზნესის ეფექტიანობისა და კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესების საშუალებას. ზოგიერთი ქვეყნის მთავრობამ განსაზღვრა ეკონომიკის ინოვაციური სექტორის განვითარება, როგორც ძირითადი პრიორიტეტი.

ტი. მაგალითად, 2012 წელს კანადის მთავრობამ მიიღო ქვეყნის განვითარების ინოვაციური სტრატეგია, რომლის საკვანძო ელემენტია, უკიდურეს შემთხვევაში, 10 საერთაშორისოდ აღიარებული ინოვაციური კლასტერის განვითარება 2020 წლისთვის.

წინა საუკუნის 70-იანი წლების ბოლოს აშშ-ის კანზასის შტატში, მსხვილი სამრეწველო კაპიტალის აქტიური მონაწილეობით, შტატის მთავრობამ და საკანონმდებლო კრებამ კურსი აიღო შტატის ეკონომიკის ტრანსფორმაციაზე. შტატის ეკონომიკის განვითარებასა და ტრანსფორმაციაში ძირითად როლს რამდენიმე ორგანიზაცია ასრულებს: კანზასის საერთაშორისო კორპორაცია დაკავებულია სტრატეგიული დაგეგმვითა და მართვით; კანზასის სავაჭრო და საბინაო დეპარტამენტი პასუხს აგებს შტატის ეკონომიკის განვითარებაზე ტრადიციული მეთოდებით და კანზასის ტექნოლოგიურ-საწარმოო კორპორაცია, რომლის საქმიანობა ეძღვნება ეკონომიკის ინოვაციური დარგების სტიმულირებასა და განვითარებას, ასევე ურთიერთქმედებას სამეცნიერო და სასწავლო დაწესებულებებთან, კურირებს ტექნოლოგიისა და ინოვაციის კომერციალიზაციას, ასევე, სამუშაო ადგილების შექმნას.

ყველა ამ ორგანიზაციას აქვს საორგანიზაციო-მმართველობითი სტრუქტურა, რომელიც მნიშვნელოვანწილად იმეორებს აშშ-ში მსხვილი ბიზნესისას. მართვა ხორციელდება დირექტორთა საბჭოს მეშვეობით, რომელიც შედგება 20-ზე მეტი წევრისგან და მასში შედიან შტატის მსხვილი ბიზნესის წარმომადგენლები. კერძო ბიზნესი ხელმძღვანელ როლს ასრულებს პროგრამების დასმის, მიმართულებისა და რეალიზაციის განსაზღვრაში; ამ პროგრამებს ახორციელებენ მოცემული სააგენტოები. ინოვაციური ეკონომიკის განვითარების მიზნით შეირჩა ციკლური მიდგომა ახალი ტექნოლოგიების დანერგვისა და კომერციალიზაციის დასახმარებლად.

მიდგომის არსია ახალი პროდუქტებისა და მომსახურების განვითარების სტადიების გამოყოფა კონცეფციის გაჩენის მომენტიდან ბაზარზე პროდუქციის რეალიზაციამდე. ბუნებრივია, განვითარების სხვადასხვა სტადიაზე პროცესში მონაწილეობენ

: მეცნიერები, ინჟინრები, მეწარმეები, კორპორაციები. ზემოაღნიშნული სააგენტოების ამოცანაა დახმარება ერთი სტადიიდან მეორეზე გადასვლაში ინოვაციური ტექნოლოგიების აუცილებელი კომერციალიზაციის პრინციპის დაცვით. გარდა ამისა, შეიძლება გამოვეყნოთ სამი ძირითადი მიზანი, რომლებიც ეკისრება კანზასის შტატის ეკონომიკის განვითარებისა და ტრანსფორმაციის ორგანიზაციას:

- სამეცნიერო-კვლევითი პროგრამების ჩატარება და უნივერსიტეტებისა და კვლევითი ინსტიტუტების ურთიერთქმედების ორგანიზაცია კერძო ბიზნესთან;
- სპეციალიზებული საინვესტიციო პროგრამების და ფონდების შექმნა შტატის ეკონომიკაში ვენჩერული კაპიტალის მოზიდვის მიზნით;
- საშუალო და მცირე ბიზნესის დახმარება, მათ შორის მცირე და საშუალო ბიზნესში წარმოების სეგმენტების გამოყოფისა და გადაცემის სპეციალიზებული პროგრამების შექმნის ხარჯზე.

2002 წელს, კანზასის შტატის გუბერნატორის შეკვეთით ჩატარდა გამოკვლევა შტატის ეკონომიკის განვითარების მდგომარეობასა და პერსპექტივაზე; ამ კვლევის ფარგლებში გამოიყო და შეფასდა შტატის საწარმოთა კლასტერები. კვლევა ჩაატარა სტრატეგიისა და კონკურენტუნარიანობის ინსტიტუტმა, მ. პორტერის ხელმძღვანელობით.

მ. პორტერის გამოკვლევების მონაცემთა თანახმად, ლოკალურ კლასტერებს, რომლებიც შედგება მცირე და საშუალო საწარმოებისგან, შეაქვთ მთავარი წვლილი სამუშაო ადგილების შექმნაში – ახალი სამუშაო ადგილების საერთო რაოდენობიდან 2/3-მდე. იმავდროულად, ეროვნული კლასტერები რეგიონის კეთილდღეობის ზრდის, ახალი ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების განვითარების „დრაივერია“. ეს აიხსნება იმით, რომ ეროვნულ კლასტერებს

შეუძლიათ მიაღწიონ დიდ ეფექტიანობას, მათი ზრდა შეკავებული არაა ლოკალური ბაზრების ზომებით, ხოლო მათი წარმატება ქმნის მოთხოვნას და გარემოს ლოკალური კლასტერებისთვის. კანზასის შტატის კლასტერების შეფასების ძირითადი კრიტერიუმებია: ორგანიზაციაში პატენტების რაოდენობა, სამუშაო ადგილების რაოდენობა, სამუშაო ადგილების

შექმნის დინამიკა და შრომის ანაზღაურების დონე.

კანზასის შტატში გამოყვეს და შეისწავლეს 41 ეროვნული კლასტერი. კლასტერები იყო კლასიფიცირებული შტატის ეკონომიკაში დაკავებული ადგილის მიხედვით და დინამიკაში ცვლილებებით ბოლო 10 წლის განმავლობაში.

ინოვაციური კლასტერების განვითარების გამოცდილება სპეციალიზებული სააგენტო „კანზასის ტექნოლოგურ საწარმოთა კორპორაციების“ ეგიდით საინტერესოა და საჩვენებელი. ჯერ ერთი, ინოვაციური კლასტერების წარმოშობა კანზასის შტატში მოხდა არა ბაზრის წნეხით, არამედ დეტალურად დაგეგმილი და განხორციელებული განვითარების პროგრამის შედეგად. შტატის ხელისუფალთა და უმსხვილეს კორპორაციათა მიზანმიმართული ერთობლივი პროგრამა ორიენტირებული იყო შტატის ეკონომიკაში ვარდნის გადალახვაზე და ტრადიციული ეკონომიკის (უპირატესად სასოფლო-სამეურნეო) ცოდნის ეკონომიკად (ინოვაციურში) ტრანსფორმაციაზე.

მეორე, ინოვაციური კლასტერები წარმოიქმნა იმ კარგად განვითარებული ინფრასტრუქტურისა და შიგა ბაზრის მქონე რეგიონში, რომელიც უზრუნველყოფს მოთხოვნას ინოვაციებსა და ტექნოლოგიებზე.

მესამე, კანზასის შტატის ინოვაციური კლასტერები მსხვილი დამჭირავებლებია. დასაქმების ზრდა, განსაკუთრებით ინოვაციათა სფეროში, „კანზასის ტექნოლოგურ საწარმოთა კორპორაციების“ პროგრამის ეფექტიანობის შეფასების ერთ-ერთი ძირითადი კრიტერიუმია შტატის მთავრობის მიერ.

მეოთხე, სამოქალაქო ინსტიტუტების უშუალო როლი უმნიშვნელოა. ინოვაციური კლასტერების განვითარების მართვის სისტემაში არსებობს მკაცრი იერარქია და გავლენის სფეროების განაწილება. შტატის მთავრობის აუდიტორები უზრუნველყოფენ კონტროლს „კანზასის ტექნოლოგურ საწარმოთა კორპორაციებისა“ და მონათესავე სტრუქტურების ფინანსურ საქმიანობაზე. სტრატეგიულ კვლევათა და შემუშავებათა სპეციალიზებული ფონდი ახორციელებს საერთო ზედამხედველობას სამეცნიერო კვლევების პროცესზე, თემატიკასა და შედეგიანობაზე უნივერსიტეტებში, პრო-

გრამის მონაწილეებში.

მეხუთე, „კანზასის ტექნოლოგიურ საწარმოთა კორპორაციების“ ინოვაციურ კლასტერებს აქვს სრული მხარდაჭერა შტატის მთავრობის, მსხვილი კორპორაციებისა და რიგი ფედერალური ინსტიტუტების მხრიდან.

შეიძლება დავასკვნათ, რომ „კანზასის ტექნოლოგიურ საწარმოთა კორპორაციების“ ინოვაციური კლასტერების კომპლექსი შტატის ეკონომიკის განვითარების მიზნობრივი პროგრამის პროდუქტია, ეს პროგრამა წარმატებულია და კვლავ ვითარდება, კანზასის შტატში კლასტერების დახმარებით შეიქმნა ეკონომიკის ინოვაციური განვითარების მექანიზმი.

მიზანშეწონილი იქნებოდა ეს გამოცდილება გვეცადა ქართულ სინამდვილეში და გამოგვეყენებინა ძალისხმევითა კონსოლიდაციის სფეროში ინოვაციური მცირე მეწარმეობის განვითარებაში.

4.13. დიდი ბრიტანეთის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები

დიდი ბრიტანეთში სახელმწიფო მნიშვნელობა ენიჭება ინოვაციური რეგიონული კლასტერების განვითარებას. დიდი ბრიტანეთის ინოვაციური კლასტერები დღეს არა მარტო ქვეყანასა და რეგიონში, არამედ მთელს მსოფლიოში ასრულებენ მნიშვნელოვან როლს ახალი ტექნოლოგიების შექმნასა და ტრანსფერში.

ტექნოლოგიის ტრანსფერის ედინბურგის ცენტრი. ტექნოლოგიის ტრანსფერის ედინბურგის ცენტრმა თავისი პირველი ოფისი 1987 წელს ედინბურგის სამეფო უნივერსიტეტში გახსნა. მას შემდეგ ის გაფართოვდა, შექმნა რა ინფორმაციის გაცვლის ეფექტიანი საშუალება უნივერსიტეტის კვლევით ლაბორატორიებსა და ბიზნესის სამყაროს შორის. ედინბურგის ცენტრი მაღალ დონეზე მოწოდებდა ოფისებს სთავაზობს დამწვევ კომპანიებსა და ჯგუფებს, რომლებიც კვლევებით და პროგრამების შემუშავებით არიან დაკავებული. ზუსტად რომ ვთქვათ, ედინბურგის ტექნოლოგიის ტრანსფერის ცენტრი იყენებს თავის კავშირს უნივერსიტეტთან, აძლევს რა საკუთარი ბიზნესის დამწვევით უნივერსიტეტის ლაბორატორიებთან ურთიერთქმედების გამარ-

ტივებულ სქემას, რითაც ახდენს ერთობლივი სამეცნიერო კვლევების ოპტიმიზირებას და ამარტივებს მომავალი თანამშრომლობის ორგანიზაციას. გარდა კვლევებისა და პროექტების შემუშავებისა, ედინბურგის ცენტრი ბიზნესის განვითარების თავდაპირველ ეტაპზე ეხმარება დამწვევ კომპანიებს, მათ შორის კონსულტაციებით გამოცდილ ბიზნესმენებთან, მათთვის აწვობს სემინარებს, აძლევს რა საინფორმაციო ქსელის გამოყენების და, რაც ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანია, გამოცდილების გაზიარების შესაძლებლობას სხვა მცირე კომპანიებისთვის, რომლებიც დაკავებული არიან ტექნოლოგიური შემუშავებებით.

უპირატესობები, რომლებიც შეუძლია შესთავაზოს ტექნოლოგიის ტრანსფერის ედინბურგის ცენტრმა:

- ისეთი მოქნილი, დაბალი ფასი შენობის იჯარით ასაღებად, რომელიც საშუალებას მისცემს დამწვევ კომპანიებს, დროთა განმავლობაში გადაიქცნენ უფრო მსხვილ ორგანიზაციებად მათი ზრდის კვალობაზე;
- სპეციალური მომსახურებები, რომლებიც გამიზნულია პროგრესული ბიზნესის განვითარებაზე, ამასთან, ისინი დამწვევ კომპანიების მოთხოვნების შესაბამისი უნდა იყოს მათი ზრდის მიხედვით;
- პროვაიდერების, გამოცდილი შემსრულებლებისა და ინვესტორების ქსელებთან დაშვება;
- მონაცემთა მაღალხარისხიანი ბაზა და ტელესაკომუნიკაციო მომსახურება დამატებითი გადახდის გარეშე.

საზოგადოებრივ მომსახურებათა ხელმისაწვდომობა, ისეთის, როგორიცაა: სხდომათა დარბაზი, საკვების მომზადების ზონა, სამეცნიერო მოწყობილობა, ასევე გამარტივებული დაშვება სპეციალურ მოწყობილობებთან და უნივერსიტეტის სამსახურებთან.

ნანოტექნოლოგიების ინსტიტუტი. ეს ინსტიტუტი იძლევა ნანოტექნოლოგიის შესახებ მოწინავე ინფორმაციას. მიზანი – ნანოტექნოლოგიის მეცნიერების იმ ყველა ასპექტის სტიმულირება, შემუშავება და მხარდაჭერა, რომლებსაც აქვთ საზოგადოებისა და გარემოსთვის სარგებლობის მოტანის პოტენციალი. ინსტიტუტი დაფუძნდა 1997 წელს, მისი

საქმიანობა ფოკუსირებულია ნანოტექნოლოგიის სფეროში განათლებასა და სწავლებაზე ყველაზე ფართო გაგებით. ის შეიქმნა ნანოტექნოლოგიის ცენტრისგან. ის ერთ-ერთი პირველი იყო მსოფლიოში, ვინც იძლეოდა ინფორმაციას ნანოტექნოლოგიაზე და ახლაც მსოფლიო ლიდერია ამ დარგში. ნანოტექნოლოგიის ინსტიტუტი მჭიდროდ თანამშრომლობს მთავრობებთან, უნივერსიტეტებთან, მკვლევრებთან, კომპანიებთან და საზოგადოებასთან, ასწავლის და აწვდის რა ინფორმაციას ნანოტექნოლოგიის სფეროში ყველა ასპექტის მიხედვით. ის ამასთანავე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებისა და საგანმანათლებლო კურსების ორგანიზატორია, რომელიც შეისწავლის ნანოტექნოლოგიის წვლილს მრეწველობაში, საზოგადოებაში, ჯანდაცვაში, ენერგეტიკაში და გარემოში.

კენტის საგრაფოს ტექნოლოგიური საწარმო. დაარსების დღიდან საწარმო დაეხმარა 4,5 ათასზე მეტ კერძო მეწარმესა და კომპანიას კონსულტაციებითა და პრობლემათა ფართო სპექტრის მხარდაჭერით, დაწყებული ბიზნესის ორგანიზაციის თავდაპირველი ეტაპიდან, დამთავრებული ტექნოლოგიის გადაცემისა და ექსპლოატაციის პროცესით. კენტის ტექნოლოგიური საწარმო (კტს) – არაკომერციული საწარმოა, რომელიც იძლევა ინოვაციებით დაკავებული კერძო მეწარმეებისა და პირებისთვის ობიექტურ ინფორმაციას და უწევს მათ კონსულტაციებს. ეს ის ადამიანები არიან, რომელთაც დაიწყეს ახალი ბიზნესი და უკვე ეწევიან მას კენტსა და ინგლისის სამხრეთ-აღმოსავლეთში. ისახავს რა ამ მიზანს კტს მჭიდროდ თანამშრომლობს კერძო პირებთან, მცირე და საშუალო საწარმოებთან, განვითარების რეგიონულ სააგენტოებთან, ადგილობრივ ადმინისტრაციასთან, უნივერსიტეტებთან, კვლევით ინსტიტუტებთან, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების მიმწოდებლებთან. კტს ურთიერთქმედებს აგრეთვე ევროპულ კავშირთან, ატარებს რა სამეცნიერო კვლევებს და ავითარებს ტექნოლოგიურ პროექტებს, რომლებიც აფასებს, როგორ ესადაგება და რეაგირებს მცირე და საშუალო საწარმოები მუდმივად ცვლად გარემოს, რომლებშიც ისინი მუშაობენ. კტს-მ კენტში ჩაატარა 69 სემინარი ახალი ბიზნესის ორგანიზატორებისთვის, რომლებშიც მონაწილეობდა 250-ზე მეტი კაცი.

ტექნოლოგიური საწარმო თანამშრომლობს კენტის კომპანიებთან, ტექნოლოგიის ტრანსფერის ცენტრთან და აღმოსავლეთ კენტის საწარმოთა სააგენტოსთან.

სტოკბრიჯის ტექნოლოგიის ცენტრი. ცენტრი დააარსეს 2001 წლის აპრილში სოფლის მეურნეობისთვის განკუთვნილი ტექნოლოგიის განვითარების დასახმარებლად. ამ ინიციატივის განსავითარებლად შეიქმნა დამოუკიდებელი სასოფლო-სამეურნეო ცენტრი, რომელსაც ხელს უწყობს როგორც საწარმოო, ისე მრეწველობის უზრუნველყოფის სექტორი. იმისთვის, რომ შევინარჩუნოთ სტოკბრიჯის ტექნოლოგიური ცენტრის დამოუკიდებლობა და გარანტირებულად შევინარჩუნოთ საწარმოები და ბიზნესი, სპეციალურად შეიქმნა განსაკუთრებული სტრუქტურა ორი კომპანიისგან: სტოკბრიჯის ტექნოლოგიური ცენტრის კვლევითი განყოფილებისა და საინვესტიციო განყოფილებისგან. კვლევითი განყოფილება დაკავებულია სამეცნიერო და საგანმანათლებლო მოღვაწეობით, უზრუნველყოფს რა ურთიერთქმედებას მთავრობასთან და ინარჩუნებს კავშირს უნივერსიტეტებთან. საინვესტიციო განყოფილება დაკავებულია კომერციული საქმიანობით და პასუხისმგებელია საერთო ხელმძღვანელობაზე. გაერთიანება გამოიზრდის იმ წარმოების დასახმარებლად, საიდანაც მოდის მოგება, ამავე დროს, იგი თავისი ხასიათითა და სტრუქტურით არაკომერციული საწარმოა.

მიდლენდის ინოვაციათა ცენტრი. ცენტრი ეხმარება მიდლენდის კომპანიებსა და კვლევით ინსტიტუტებს ტექნოლოგიების გადაცემაში და ახალი შესაძლებლობების მიცემაში ინოვაციებისა და გამოცდილებას ბიზნესისთვის. საინფორმაციო ქსელის სტრუქტურაში ჩართულია 71 ცენტრი 33 ქვეყნიდან, რაც საშუალებას იძლევა, ხელმისაწვდომი გახდეს ბოლო ინოვაციები. ცენტრები ეხმარება ბიზნესსა და სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს, გაყიდონ და გადასცენ ტექნოლოგიები მთელ ევროპაში. მისი 240 ოფისი მდებარეობს 33 ქვეყანაში (ევროკავშირში არსებულ თითოეულ ქვეყანაში), გარდა ამისა, ბულგარეთში, რუმინეთში, თურქეთში, ისლანდიაში, ისრაელში, ნორვეგიაში, შვეიცარიაში და ჩილეში, სადაც მუშაობს 1000-ზე მეტი სპეციალისტი, რომელთაც გამოცდილება აქვთ ბიზნესში, მრეწველობაში

ლექსიების კურსი IV.

ში, სამეცნიერო კვლევებსა და ტექნოლოგიის კომერციალიზაციაში. მიდღენდის ინოვაციურ ცენტრს შეუძლია წარმოადგინოს უფასო მომსახურების ფართო სპექტრი იმ ბიზნესისა და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებისთვის, რომელთაც სურთ გაყიდონ და გადასცენ ტექნოლოგია მთელ ევროპას.

ტექნოლოგიური ინოვაციური ცენტრი.

ტექნოლოგიური ინოვაციური ცენტრი ხელს უწყობს კერძო პირებს, ორგანიზაციებსა და გაერთიანებებს, ეხმარება მათ განავითარონ თავიანთი გაგება და შესაძლებლობა ტექნოლოგიებზე დამყარებული, სწრაფად განვითარებადი საზოგადოების ფარგლებში, აძლევს რა ყველაზე თანამედროვე რესურსებსა და სპეციალურ ცოდნას, რომელიც XXI საუკუნის მოთხოვნებს უპასუხებს. ტექნოლოგიური ინოვაციური ცენტრი დამყარებულია ბირმინჰემის უნივერსიტეტის საინჟინრო და კომპიუტერული ტექნოლოგიის ფაკულტეტის ცოდნაზე, გამოცდილებაზე და ბიზნესზე. ეს კავშირი იგებოდა მრავალი წლის განმავლობაში სხვადასხვა კლიენტის ფართო წრის მოთხოვნების შესრულებისას. ტექნოლოგიური ინოვაციური ცენტრი თავის საქმიანობაში იყენებს საიმედო კავშირებს სახელმწიფო და საერთაშორისო მრეწველობასთან, მცირე და საშუალო საწარმოებთან, კომერციულ სტრუქტურებთან, უნივერსიტეტებთან, სკოლებთან და სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებთან. ცენტრს შეუძლია დახმარება აღმოუჩინოს ახალ კომპანიებს ბოლო ინოვაციური ტექნოლოგიების შეძენაში, გარდა ამისა, მათ სთავაზობს მთელ რიგ ექსპერტულ მომსახურებას და შესაძლებლობებს ბიზნესის განვითარებისთვის.

ტერიტორიის დაბინძურებისა და ადღგენის შესაძლებლობის კვლევის შეფასების ცენტრი. ცენტრი დაკავებულია მრავალმხრივი სამეცნიერო კვლევით. ის შეიმუშავებს რენტაბელურ ტექნოლოგიას, აფასებს ტერიტორიის დაბინძურებას მაღალი დანახარჯების გარეშე და იძლევა მისი ადღგენის შესაძლებლობას სამრეწველო ორგანიზაციებში შემდგომი გადაცემით. მასში მუშაობენ ედინბურგისა და ნაპერის უნივერსიტეტების წარმომადგენლები, ასევე, წარმომადგენლები შოტლანდიის უნივერსიტეტის გარემოს შესწავლის ცენტრიდან. ტერიტორიის დაბინძურებისა და ადღგენის

შესაძლებლობის კვლევის შეფასების ცენტრის ოფისი ტერიტორიულად ედინბურგის უნივერსიტეტში მდებარეობს. ცენტრის თანამშრომლები წყვეტენ გარემოს პრობლემათა ფართო სპექტრს: მათ შორის დაბინძურების წერტილოვანი წყაროს გამოვლენას, ტერიტორიაზე დაბინძურების გაგრძელებას, მისი გასუფთავებისა და ნარჩენების უტილიზაციის ეფექტიან საშუალებებს. თანამშრომლობს რა მრეწველობასთან, მეწარმეებთან და ორგანიზაციებთან, ცენტრი ასრულებს როგორც აკადემიურ, ასევე კომერციულ კვლევებს, ატარებს ლაბორატორიულ ანალიზებს და ეწევა საკონსულტაციო მომსახურებას. ის ტერიტორიის ბიოლოგიური ადღგენის პროგრამის კოორდინატორია. ეს პროგრამა დიდი ბრიტანეთის მრეწველობას მრავალმხრივ შესაძლებლობას აძლევს, რადგან აუცილებელია დაბინძურებული ტერიტორიის, ჰაერისა და წყლის ბიოლოგიური გასუფთავებისათვის.

4.14. ავსტრიის რეგიონული

ინოვაციური კლასტერები. ინოვაციური ცენტრების შექმნის გაპოცდილება

ავსტრიაში სხვადასხვა ფორმის საკმაოდ ბევრი ორგანიზაცია არსებობს – ესენია საქმიანი, სამეცნიერო-კვლევითი და საწარმოო ცენტრები, მათ შორის ინოვაციურებიც. მსგავსი სახის ყველაზე მსხვილი წარმონაქმნია ტექნოპარკები, ავსტრიის ტექნოლოგიური ცენტრის კავშირის მონაცემებით (ატცკ), ავსტრიაში 23 ტექნოპარკია.

ავსტრიაში ტექნოპარკების ორგანიზაციაზე ერთიანი მიდგომა ჩამოყალიბებული არაა. ვინაიდან ეს პროექტები მეტწილად რეგიონული ხასიათისაა, მათი რეალიზება ხშირად ხდება ადგილობრივ (მიწის ან ქალაქის) ხელისუფალთა ინიციატივით, მათ შორის ფედერალური მხარდაჭერის მეოხებით.

ამჟამად ავსტრიაში მოქმედებს სამეცნიერო კვლევების განვითარებისა და მათი კომერციალიზაციის მხარდამჭერი პროგრამა COMET – Competence Centers for Competence Technologies. ამ პროგრამით გათვალისწინებულია არაერთი ინოვაციური ცენტრის შექმნა და ნაწილო-

ბრივი დაფინანსება. პროგრამა ტრანსპორტის, ინოვაციისა და ტექნოლოგიის სამინისტროს და ეკონომიკის, ოჯახისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროს ერთობლივი ინიციატივაა. ამ მიზნებისთვის პროგრამის ბიუჯეტი 2008-2019 წლებისთვის დაახლოებით 1,4 მლრდ ევროს გამოყოფას ითვალისწინებს. პროგრამის კოორდინირებას ახდენს კვლევების დახმარების საზოგადოება (FFG). პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სამი ინოვაციური ტიპის შექმნა: K₂-ის, K₁-ისა და K-ს.

კატეგორია K_2 -ის ინოვაციურ კლასტერებს მიეკუთვნება ცენტრები, რომელთაც პოტენციურად საერთაშორისო მნიშვნელობა აქვთ ან აღიარებული არიან საერთაშორისო დონეზე. მსგავსი ცენტრების ორგანიზაციისთვის იქმნება კონსორციუმი, რომელიც, სულ მცირე, ერთი სამეცნიერო პარტნიორისგან და 5 კომერციული საწარმოსაგან შედგება. ასეთი ცენტრების სახელმწიფო მხარდაჭერა ხორციელდება 10 წლის განმავლობაში და დაფინანსების საერთო მოცულობის 40-დან 55%-მდეა, მაგრამ არა უმეტეს 5 მლნ ევროსი წელიწადში. ცენტრის საქმიანობის 5 წლის შემდეგ ხდება მისი ატესტაცია და იღებენ გადაწყვეტილებას მისი შემდგომი დაფინანსების შესახებ. დღეს ამ კატეგორიის 5 ცენტრი არსებობს.

კატეგორია 1-ის ინოვაციურ ცენტრებს მიეკუთვნება საერთო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ცენტრები. ამგვარი ცენტრების შექმნის პირობა აგრეთვე კონსორციუმის არსებობაა, რომელიც, სულ მცირე, ერთი სამეცნიერო დაწესებულებისა და 5 კომერციული საწარმოსგან შედგება. სახელმწიფო ასეთ ცენტრებს ეხმარება 7 წლის განმავლობაში და მის მიერ გაწეული დახმარება დაფინანსების საერთო მოცულობის 35-დან 50%-მდეა, მაგრამ ის არ უნდა აღარაბედეს 1,5 მლნ ევროს წელიწადში. დღეს ავსტრიაში ამ კატეგორიის 16 ცენტრია. ამ კატეგორიის ინოვაციურ ცენტრებს განეკუთვნება ცენტრები, რომლებიც განეკუთვნილია დიდი ეკონომიკური მნიშვნელობის ცალკეული პროექტების და შემუშავებების კომერციალიზაციისთვის. ასეთი ცენტრების შესაქმნელად იქმნება კონსორციუმი, რომელიც შედგება, სულ მცირე, ერთი სამეცნიერო პარტნიორისა და 3 კომერციული საწარმოსაგან. ასეთ ცენტრებს სახელმწიფო ეხმარება 3-5 წლის გან

მავლობაში და მის მიერ გაწეული დახმარება დაფინანსების საერთო მოცულობის 35%-დან 45%-მდეა, თუმცა არა უმეტეს 0,45 მლნ ევროსი წელიწადში. დღეს ამ კატეგორიის 25 ცენტრი არსებობს.

მეცნიერთა და მეცნიერ მუშაკთა საქმიანობის კოორდინაცია ავსტრიაში ხორციელდება სამეცნიერო საზოგადოებების ფარგლებში. ეს საზოგადოებები, როგორც წესი, ზომით დიდი არაა, ამიტომ ნაკლებად შესამჩნევია საერთაშორისო დონეზე.

გარდა ამისა, ავსტრიაში არსებობს სხვადასხვა მსხვილი საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოების განყოფილება და ფილიალი, მაგალითად, ელექტროტექნიკისა და ელექტრონიკის საინჟინრო ინსტიტუტი (IEEE).

კანონის შესაბამისად, ავსტრიაში ყველა რეგისტრირებული იურიდიული პირი, სავალდებულო წესით, ავსტრიის ეკონომიკის პალატის წევრია. იურიდიულ პირთა უმრავლესობა შედის არაკომერციულ დარგობრივ ორგანიზაციებში (ადო), რომლებიც ავსტრიის ეკონომიკის პალატის ეგიდით ან დამოუკიდებლად არსებობს. სულ ქვეყანაში ითვლება დაახლოებით 120 მსგავსი არაკომერციული ორგანიზაცია, უმეტესობა მცირე და საშუალო საწარმოებია.

4.1.5. გულგარეთის ეკონომიკური

**კლასტიკების თავისებურებები. ინდუსტრიული
ზონები და სამეცნიერო გაერთიანებები**

ბულგარეთის ეკონომიკის მოდერნიზაციისა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (პუი) მოზიდვისთვის მრეწველობის მაღალტექნოლოგიურ დარგებში **ბრ**-ის ეკონომიკისა და ენერგეტიკის სამინისტრომ 2009 წლის თებერვალში დააფუძნა სახელმწიფო კორპორაცია „ინდუსტრიული ზონები“ (სკიზ) (ბულგარულ ენაზე სახელწოდება – „ნაციონალნა კომპანია ინდუსტრიალნი ზონი“ – ნკიზ). სკიზ-ი თავისთავად ჰოლდინგური სტრუქტურაა, რომლის აქციების 100% სახელმწიფოს ეკუთვნის.

2013 წლამდე ბუღალრეთში დაგეგმილი იყო 100 თანამედროვე ინდუსტრიული ზონის მშენებლობა. ერთი ინდუსტრიული ზონის შექმნაზე დანახარჯები შეფასებულია დაახლოებით 3 მლნ ევროს სახელმწიფო ხარჯად. მთლიან-

ნობაში მათ განსავითარებლად ბულგარეთის ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად ივარაუდებოდა 50 მლნ ევროზე მეტის გამოყოფა. იგეგმებოდა, რომ ყოველი ახლად შექმნილი ინდუსტრიული ზონა უნდა რეგისტრირებულიყო, როგორც დამოუკიდებელი იურიდიული პირი, რომლის კაპიტალშიც 51% იქნებოდა სკიზ-ის, თუმცა მსოფლიო კრიზისის გამო მთავრობის გეგმები ჩამორჩენით ხორციელდება. ამჟამად ფუნქციონირებს სულ სამი ინდუსტრიული ზონა ქალაქ რუსში, ქალაქ სვილენგრადში და ქალაქ ვიდინაში. სკიზ-ის უახლოესი გეგმებით, ვარაუდობენ ზონების განვითარებას ქალაქებში: სოფია (ბორუჟინე), ბურგასი, კარლოვო, პლევენა და ვარნა.

სახელმწიფო კორპორაცია ინდუსტრიული ზონები მდებარეობს ქ. სოფიაში, კორპორაციის საიტია: www.industrialzones.bg, ხოლო მისი აღმასრულებელი დირექტორები არიან ვალერი ანდრეევი და კირილ ნიკოლოვი.

სკიზ-ში ძირითადი სტრატეგიული მიზნების სახით პოზიციონირდება: ეკონომიკური ზრდის გაძლიერება ეროვნული ეკონომიკის სექტორების მხარდაჭერით, რაც უზრუნველყოფს პროდუქციას მაღალი დამატებული ღირებულებით, აგრეთვე ინოვაციების მოზიდვას მაღალტექნოლოგიური პარკების და ბიზნესინკუბატორების შექმნის გზით.

სკიზ-ი გეგმავს, პრაქტიკული თვალსაზრისით ძალისხმევა გააძლიეროს შემდეგ მიმართულებებზე, ესენია:

- მაღალტექნოლოგიური ეროვნული და უცხოური კომპანიების, კვლევითი და აკადემიური ინსტიტუტების კონცენტრაცია;
- მრეწველობის განვითარებასთან დაკავშირებული კვლევითი საქმიანობისთვის დახმარების გაწევა;
- ბიზნესის და ლაბორატორიებისთვის თანამედროვე ნაგებობების შექმნა;
- შეღავათიანი მომსახურების პაკეტის გაცემა ახლად შექმნილი ინოვაციური კომპანიებისთვის;
- ისეთი კომფორტული გარემოს შექმნა, რომელიც ხელს შეუწყობს ინოვაციათა დანერგვას, კვლევათა შედეგების პრაქტიკულ გამოყენებას და მათ ფართო გავრცელებას;
- მრეწველობის სეგმენტებში ისეთი კლას-

ტერების შექმნა, რომლებიც დამყარებულია დანერგილ სამეცნიერო მიღწევებზე და აქვთ ზრდის მაღალი პოტენციალი;

- მომსახურება, რომელიც დაკავშირებულია ინტელექტუალურ საკუთრებასთან, ლიცენზირებასთან, საპატენტო ინფორმაციის გაცვლასთან და ა. შ.

თუმცა პრაქტიკაში ფინანსების უკმარისობის გამო ამ გეგმებმა ჯერჯერობით ვერ პოვა პრაქტიკული რეალიზება. მხოლოდ სამი ზონა მუშაობს ზემოდასახელებულ ქალაქებში, რომელთაც 2009 წელს მიიღეს ახალი სტატუსი – „ინდუსტრიული ზონები“, მანამდე კი იყო თავისუფალი ეკონომიკური ზონები. საბოლოოდ, დღესდღეობით არსებული ინდუსტრიული ზონები, სპეციალიზდება ძირითადად უფრო ტრადიციული მიმართულებების მომსახურებაზე: სასაწყობო ნაგებობების იჯარით გაცემაზე, ტვირთის შენახვაზე, საბაჟო მომსახურებაზე, აგრეთვე ტვირთის გადაზიდვის ოპერაციებზე.

სამეცნიერო გაერთიანებები. ბულგარეთის სამეცნიერო საზოგადოებები გაერთიანებულია სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირის ფედერაციაში (სტკფ). ორგანიზაციაში შედის 19 ეროვნული გაერთიანება და 33 ტერიტორიული ორგანიზაცია, რომლებიც აერთიანებს სამეცნიერო და აკადემიურ ინსტიტუტებს, აგრეთვე ინდივიდუალურ წევრებს (15 000-ზე მეტი მეცნიერი) პროფესიული პრინციპით.

სტკფ-ს ეკუთვნის კომპანია „ინოვაციქსი“, რომელიც დაკავებულია საინჟინრო-დანერგვითი საქმიანობით. სტკფ-სთან ფუნქციონირებს პროფესიული სწავლების ცენტრი.

სტკფ-ში შედის შემდეგი სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირები:

- ავტომატიკის და ინფორმატიკის კავშირი;
- წყლის საქმის სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- ბულგარეთის გეოდეზისტებისა და მიწათმოქმედების კავშირი;
- ბულგარეთის ენერგეტიკოსთა სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- ელექტრონიკის, ელექტროტექნიკისა და კავშირგაბმულობის საშუალებათა კავშირი;
- ბულგარეთის გამომგონებელთა კავშირი;
- ბულგარეთის ეკონომისტთა კავშირი;

- ხე-ტყის ტექნიკის სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- მანქანათმშენებლობის სპეციალისტთა სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- სამთო, გეოლოგიისა და მეტალურგიის სპეციალისტთა სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- მიწათმოქმედების სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- მშენებლობის სამეცნიერო-ტექნიკური კავშირი;
- საფეიქრო და ტყავის მრეწველობის დარგში

4.1.6. უნგრეთის რეგიონული ინოვაციური კლასტარები, ინოვაციური ბანკთარების სისტემა

უნგრეთის ინოვაციური განვითარების სისტემა მოიცავს სახელმწიფო მმართველობით სტრუქტურებს ინოვაციათა დარგში, ფინანსურ ინსტიტუტებს, აკადემიურ და კერძო სამეცნიერო დაწესებულებებს, მსხვილ ტრანსეგროვულ კორპორაციებს, რომლებიც უნგრეთის ტერიტორიაზე ეწევა სკსსს-ს, ასევე – საკუთარ სამრეწველო პარკებს, სამეწარმეო ზონებსა და კლასტერებს. ისინი თავიანთ საქმიანობაში ხელმძღვანელობენ საკმაოდ განვითარებული საკანონმდებლო ბაზის მოთხოვნებით, რომლებიც მიმართულია ინოვაციათა განვითარებასა და წახალისებაზე.

ტექნიკურ-დანერგვითი სამრეწველო პარკებისა და სამეწარმეო ზონების ფუნქციონირებისა და შექმნისთვის საკანონმდებლო საფუძველია 1996 წელს მიღებული XXI კანონი „ტერიტორიის განვითარებასა და მოწყობაზე“, მთავრობის 1996 წლის 17 დეკემბრის დადგენილება 189 – „სამეწარმეო ზონების ფუნქციონირებისა და შექმნის წესების შესახებ“, მთავრობის 1996 წლის 11 დეკემბრით დათარიღებული დადგენილება 185 – „სამრეწველო პარკის სტატუსის მიღების წესის შესახებ“. საგადასახადო და სხვა შეღავათების ნუსხა ინვესტიციებზე, რომლებიც ხორციელდება სამეწარმეო ზონებში, მოცემულია 1996 წლის XXXI კანონში, „საზოგადოების გადასახადის და დივიდენდების გადასახადის შესახებ“.

ქვეყნის სამრეწველო პარკებში წარმოების წლიური მოცულობა მთელი სამრეწველო წარმოების 1/4-ს აჭარბებს (ამასთან იქ წარმოებული პროდუქციის 2/3-დან 3/4-მდე რეალიზდება გარე ბაზრებზე). ბოლო წლებში სამრეწველო

1996 წლის ბოლოდან ქვეყანაში განხორციელდა სამრეწველო პარკების განვითარების სამწლიანი სამთავრობო პროგრამა, რომელიც უკვე დღეს უნგრეთის ეკონომიკის მამოძრავებელი ძალაა, ქვეყნის საერთო დონემდე ჩამორჩენილი რეგიონების ამოწვევის ინსტრუმენტი. სამრეწველო პარკების დასახმარებლად გამოყოფილი თანხის 30%-მდე ევროკავშირის სახით მოდის.

სამრეწველო პარკის მენეჯმენტი უზრუნველყოფს ყველა აუცილებელ მომსახურებას იმ ფირმათა სახელმძღვანელოდ, რომლებიც მის ტერიტორიაზეა, ესენია: საინფორმაციო-საკონსულტაციო, იურიდიული, ფინანსური, აგრეთვე, საგადასახადო, სატრანსპორტო და საბაჟო მომსახურება, რისთვისაც შექმნილია აუცილებელი ინფრასტრუქტურა.

სამრეწველო პარკებში ინვესტიციების მოსაზიდად (როგორც მშობლიური, ისე უცხოელი), გარდა საინვესტიციო და რეგიონული საგადასახადო შეღავათებისა, აგრეთვე დაჩქარებული ამორტიზაციისა, რომელიც ეძლევათ საერთო საფუძველზე, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებიდან შეიძლება ასევე მივიღოთ:

- ადგილობრივი გადასახადებისგან განთავისუფლება 5 წლამდე ვადით;
- გადასახადის შემცირება კომუნალურ მომსახურებაზე ან მათთვის გადავადების მიცემა.

დღესდღეობით უნგრეთში ფუნქციონირებს 213 სამრეწველო პარკი, რომლებიც ფაქტობრივად, ფარავს ქვეყნის მთელ ტერიტორიას: არ არსებობს უნგრეთის რუკაზე 30 კმ-ის რადიუსში წერტილი, რომელზეც ესა თუ ის სამრეწველო პარკი არ არის. იქ შექმნილ 3200 საწარმოში, რომლებშიც დასაქმებულია დაახლოებით 170 000 კაცი, დაბანდებულია 3,5 მლრდ დოლარზე მეტი უცხოური ინვესტიცია. უფრო დაწვრილებითი ინფორმაცია თითოეულზე შეიძლება ნახოთ საიტზე: www.ipariinfo.hu.

იმისთვის, რომ განავითარონ ეკონომიკური

თვალსაზრისით ჩამორჩენილი ტერიტორიები, სადაც მაღალი დონის უმუშევრობაა, უნგრეთში ცდილობენ გამოიყენონ ისეთი ფორმაც, როგორიცაა სამეწარმეო ზონები.

11 რეგისტრირებულიდან პირველი და რეალურად მოქმედი სამრეწველო ზონა ზახონის სამეწარმეო ზონაა. უმეტესწილად ის ჯერ კიდევ პილოტური, ექსპერიმენტული ხასიათისა, რის გამოც მას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ურ-ის მთავრობის მხრიდან. სხვა ზონები ჯერ-ჯერობით ძირითადად ქალაქებზე არსებობს.

სამეწარმეო ზონებში ინვესტიციათა სტიმულირებისთვის უნგრული კანონმდებლობით გათვალისწინებულია მნიშვნელოვანი საგადასახადო საინვესტიციო და რეგიონული შედეგები, დაჩქარებული ამორტიზაციის შესაძლებლობა, განთავისუფლება ადგილობრივი გადასახადებისგან. გარდა ამისა, ინვესტორებს შეუძლიათ მონაწილეობა კონკურსებში სხვადასხვა სახელმწიფო ან განვითარების საზოგადოებრივი ფონდიდან მხარდაჭერის მისაღებად.

მთავრობის თვალსაზრისით, ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანი ამოცანების გადასაჭრელად უნგრული მეწარმეები ერთიანდებიან კლასტერებად, რომელთაც არ აქვთ იურიდიული პირის კანონმდებლობით დამტკიცებული ფორმა და ფაქტობრივად, წარმოადგენენ რამდენიმე კომპანიის ჰორიზონტალურად ინტეგრირებულ გაერთიანებას ერთი ან რამდენიმე კონკრეტული ამოცანის გადასაჭრელად. მეწარმეები კლასტერის ხელმძღვანელად ირჩევენ გაერთიანებაში შესული ფირმებიდან ერთ-ერთის დირექტორს, რომელიც წვევტს საორგანიზაციო და საინფორმაციო ამოცანებს ყველა მონაწილის ინტერესების სასარგებლოდ. კლასტერი რეგისტრირდება უნგრეთის ეროვნული ეკონომიკის სამინისტროში და შეუძლია თავის საქმიანობაში გამოიყენოს სახელმწიფო აპარატის რესურსი. დღესდღეისობით უნგრეთში წარმოებულია 78 კლასტერი.

უნგრული საწარმოების ინოვაციური საქმიანობის ზრდის მდგრადი დინამიკის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია დაფინანსების საიმედო წყაროები. ფინანსური საშუალებების საიმედო, გამჭვირვალე და თანაბარზომიერი განაწილების უზრუნველსაყოფად შეიქმნა კვლევითი და ტექნოლოგიური ინოვაციური ფონდი. ფონდის საქმიანობის საკანონმდებლო ბაზაა კანონი

2003 წელს მიღებული „სამეცნიერო-კვლევითი და ინოვაციური ფონდის შესახებ“. ამ კანონის თანახმად, ფონდის ფორმირების ფინანსური წყაროებია: საბიუჯეტო საშუალებები, რომლებიც განსაზღვრულია ურ-ის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესაბამისი კანონით; ინოვაციური ნაკრები; სახელმწიფო დოტაციები, რომლებიც გაცემულია დასაბრუნებელ საფუძველზე; ფინანსური ინსტრუმენტები.

ფონდის საქმიანობას აკონტროლებს კვლევებისა და ტექნოლოგიების ეროვნული სამმართველო. დოტაციების განაწილებაზე პასუხს აგებს კვლევების, შემუშავებებისა და მათი შედეგების გამოყენების სააგენტო, რომელიც მოქმედებს კვლევებისა და ტექნოლოგიების ეროვნული ბიუროს ზედამხედველობით. კონკურსის ჩატარების შემდეგ გამარჯვებულთან დებენ შეთანხმებას მიღებული დოტაციის გამოყენების პირობებზე. მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, ფონდს შესაძლებლობა აქვს დააფინანსოს შემდეგი მიმართულებები:

1. სამეცნიერო კვლევების შედეგების გამოყენებისა და გავრცელების საქმიანობა, მათ შორის, ეროვნული სამეცნიერო-კვლევითი პროგრამებისა და პროექტების დაფინანსება;

2. ინოვაციური ინფრასტრუქტურის განვითარება, მათ შორის, დახმარება სამეცნიერო კვლევების საერთაშორისო ქსელთან შეერთებაზე უნგრეთის მიერ საერთაშორისო შეთანხმებებით თავის თავზე აღებული ვალდებულებების ფარგლებში;

3. ურთიერთხელსაყრელი თანამშრომლობის გაფართოება სამეცნიერო-კვლევით ორგანიზაციებს შორის, კონფერენციების, სპეციალიზებული გამოფენების ჩატარება, სპეციალიზებული ლიტერატურის გამოცემა;

4. რეგიონული ინოვაციური პოტენციალის განვითარების სტიმულირება;

5. ინოვაციური შრომითი რესურსების განვითარება, დახმარება გამოცდილების გაცვლაში, ასევე საზღვარგარეთიდან ჩამოსული უნგრელი მეცნიერების პროფესიულ ინტეგრაციაში.

ამასთან ერთად, 2010 წლის აპრილში, არჩევნებში მემარჯვენე ძალების გამარჯვების შემდეგ, უნგრეთში გატარდა დრმა ადმინისტრაციული რეფორმა, რომელიც დღესაც უარყოფით გავლენას ახდენს სახელმწიფო აპარატის მუშაობის ეფექტიანობაზე.

უნგრელი ექსპერტების შეფასებით, უნგრეთის ევროთავმჯდომარეობის დასრულების შემდეგ მოსალოდნელია ის ახალი საკადრო გადანაცვლებები და საორგანიზაციო-საშტატო ღონისძიებები სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებში, რომელთაც შეუძლიათ გავლენა მოახდინონ უნგრეთის ინოვაციური განვითარების სისტემაზე.

მთავრობა (ეროვნული განვითარებისა და ეკონომიკის სამინისტრო) 1996 წლის XXI კანონი „ტერიტორიის განვითარებასა და მოწყობაზე“, მთავრობის დადგენილება 189 (1996 წლის 17 დეკემბერი) „სამეწარმეო ზონების შექმნისა და ფუნქციონირების წესებზე“, მთავრობის 1196 წლის 11 დეკემბრის დადგენილება 185, – „სამრეწველო პარკის სტატუსის მიღების წესის შესახებ“. სახელმწიფო ბიუჯეტის, კერძო ინვესტორების, ევროკავშირის სტრუქტურული ფონდების საშუალებები ტექნოლოგიური სამრეწველო პარკების შექმნა და განვითარება; ინვესტიციებზე საგადასახადო და სხვა შეღავათების გაცემა.

მთავრობა (ეროვნული განვითარებისა და ეკონომიკის სამინისტრო), ტეკ, ვენჩურული ფონდები, კვლევების და ტექნოლოგიების ეროვნული მართვა 2004 წლის კანონი „სკსსსსა და ტექნოლოგიურ ინოვაციებზე“, 2003 წლის კანონი „კვლევითი და ტექნოლოგიურ-ინოვაციური ფონდის შესახებ“, 1998 წ. კანონი „სარისკო დანაბდებების კაპიტალის, სარისკო კაპიტალის საზოგადოებების, აგრეთვე სარისკო კაპიტალის ფონდების შესახებ“, საბიუჯეტო დაფინანსება, ვენჩურული ფონდები, კერძო ინვესტორები, ინოვაციური მოსაკრებლის ხაზით შენატანები სამეცნიერო-კვლევითი და ინოვაციური საქმიანობის რეგულირების სისტემის ფორმირება. მცირე და საშუალო კომპანიების ეროვნული სექტორის განვითარება, მისი მოდერნიზაცია და ტექნიკური გადაიარაღება.

კვლევით და ტექნოლოგიურ ინოვაციურ ფონდებს, ძირითადად, აქვთ საბიუჯეტო დაფინანსება, ხოლო ვენჩურული ფონდების და კერძო ინვესტორების, ძირითადად, ინოვაციური მოსაკრებლის ხაზით შენატანი თანხებით ფინანსდება:

1. საქმიანობა სამეცნიერო კვლევების შედეგების გამოყენებასა და გავრცელებაზე, მათ შორის ეროვნული სამეცნიერო-კვლევითი პრო-

გრამებისა და პროექტების დაფინანსება;

2. ინოვაციური ინფრასტრუქტურის განვითარება სამეცნიერო კვლევების საერთაშორისო ქსელთან შესაერთებლად დახმარების ჩათვლით, უნგრეთის მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულების მიხედვით თავის თავზე აღებული ვალდებულებების ფარგლებში;

3. სამეცნიერო-კვლევით ორგანიზაციებს შორის ურთიერთხელსაყრელი თანამშრომლობის განვითარება, კონფერენციების, სპეციალიზებული გამოფენების ჩატარება, სპეციალიზებული ლიტერატურის გამოცემა;

4. რეგიონული ინოვაციური პოტენციალის განვითარების სტიმულირება;

5. ინოვაციური შრომითი რესურსების განვითარება, დახმარება გამოცდილების გაცემაში, საზღვარგარეთიდან ჩამოსული უნგრელი მეცნიერების პროფესიული ინტეგრაცია.

ვენჩურული დაფინანსება, მიმართული კონკრეტული ბიზნესის ზრდაზე მისთვის გარკვეული ფულადი თანხის მიცემის ხარჯზე საწესდებო კაპიტალში წილის ან აქციების პაკეტის სანაცვლოდ. ვენჩურული კაპიტალის გამოყენების ძირითადი სფერო ახალი ტექნოლოგიები და ინოვაციური საქმიანობაა. მთავრობა (სსს, ეროვნული განვითარებისა და ეკონომიკის სამინისტრო) ქვეყნის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონში ითვალისწინებს მათთვის საბიუჯეტო დაფინანსებას.

გარდა ამისა, უნგრეთის მთავრობა აფინანსებს სამეცნიერო ატაშეების ქსელის განვითარებას უნგრეთის საზღვარგარეთულ წარმომადგენლობებში. მთავრობა (ეროვნული განვითარებისა და ეკონომიკის სამინისტრო) აწარმოებს კვლევებისა და ტექნოლოგიების მართვას ეროვნულ დონეზე, მაგალითად, ზრუნავს სამეცნიერო-ტექნიკურ თანამშრომლობაზე მრავალმხრივი და ორმხრივი შეთანხმებების მეშვეობით.

მთავრობა (ეროვნული განვითარებისა და ეკონომიკის სამინისტრო) №217 1998 წ. 30 დეკემბრის მთავრობის დადგენილება სახელმწიფო ბიუჯეტის ფუნქციონირების წესის შესახებ; მთავრობის ცალკეული გადაწყვეტილებები თითოეულ პროექტზე ინვესტიციების სტიმულირების მიზნობრივი პროგრამის ხაზით საბიუჯეტო დაფინანსება, აგრეთვე დასაქმების ფონდით ქვეყნის ეკონომიკაში მსხვილი უცხოელი ინვე-

სტორების მოზიდვა, რომლებიც უზრუნველყოფენ მოწინავე ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების ტრანსფერს, აგრეთვე ახალი ეფექტიანი სამუშაო ადგილების შექმნა.

4.1.7. გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის რეგიონული ინოვაციური კლასტერები

ტექნოლოგიური პარკი გერმანიაში – ესაა იურიდიული პირი, რომელიც შექმნილია სამეცნიერო და ტექნოლოგიური რესურსების ეფექტიანი გამოყენებისთვის, რითაც წვლილი შეაქვს რეგიონის ეკონომიკის განვითარებაში. ტექნოპარკის მისიაა რეგიონული განვითარების სტიმულირება და კომერციული და სამრეწველო ინოვაციების რეალიზაციის გამარტივება. ტექნოპარკის საქმიანობა ამდიდრებს რეგიონის სამეცნიერო და/ან ტექნიკურ კულტურას, ქმნის სამუშაო ადგილებს და დამატებულ ღირებულებას.

გარდა საკუთრივ ტექნოპარკებისა, გერმანიაში გამოყოფენ აგრეთვე მის ქვესახეებს:

- ტექნოლოგიურ ინკუბატორებს;
- სამეცნიერო/კვლევით პარკებს;
- ტექნოლოგიურ არეალებს.

ტექნოლოგიური ინკუბატორები სპეციალიზირდება სამეცნიერო შემუშავებების კომერციალიზაციაზე. ფინანსური დამოუკიდებლობის შემთხვევაშიც კი ისინი, როგორც წესი, არსებობენ არსებული ტექნოპარკის ფარგლებში.

სამეცნიერო-კვლევით ტექნოპარკებს უფრო მჭიდრო კავშირი აქვთ უნივერსიტეტებთან, ვიდრე ტექნოპარკებს. მათში კონცენტრირდება მაღალგანათლებული კადრები და მეცნიერებატევადი კვლევები. ტექნოლოგიური არეალები – ესაა ურთიერთდამოკიდებული საწარმოების კლასტერები, რომლებიც მუშაობენ ერთ დარგში ან დაკავშირებულ დარგებში და განლაგებული არიან ერთ გეოგრაფიულ რეგიონში. ამ საწარმოებს აქვთ საერთო ინფრასტრუქტურა, შრომისა და მომსახურების ბაზარი, ამასთანავე, მსგავსი შესაძლებლობები და რისკები.

არსებობს რამდენიმე საორგანიზაციო ფორმა, რომლებშიც ტექნოპარკები წარმატებით ფუნქციონირებენ. უნივერსიტეტი ან სკი (სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი) შეიძლება იყოს ტექნოპარკის ერთადერთი დამფუძნებელი, მაგრამ უპირატესად გვხვდება ვარიანტი, როცა პარკს ჰყავს 2-დან 20 დამფუძნებელამ-

დე. დამფუძნებელი ჯგუფის მართვის მექანიზმი ბევრად რთულია, ვიდრე ერთი დამფუძნებლის, თუმცა პირველი ითვლება უფრო ეფექტიანად, ვიდრე მეორე. განსაკუთრებით დაფინანსების სხვადასხვა წყაროსთან ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით. ჯგუფური დამფუძნებლების შემთხვევაში ყალიბდება ან ერთობლივი საწარმო, ან შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება. ამასთან, თითოეული დამფუძნებლის წვლილი დამოკიდებულია მის რესურსებზე და ჩვეულებრივ, მდგომარეობს შემდეგში:

- უსდ (უმაღლესი სასწავლო დაწესებულება) – ტექნოლოგიები, მიწა, ბრუნვის კაპიტალი;
- ადგილობრივი ადმინისტრაცია – მიწა, ინფრასტრუქტურა, გრანტები;
- ბანკი – კრედიტები, ფინანსური ექსპერტიზა, ვენჩურული კაპიტალი;
- სამრეწველო საწარმოები – მიწა, ინფრასტრუქტურა, კაპიტალდაბანდებები, პროექტების ექსპერტიზა.

წარმატებით ფუნქციონირებად ტექნოპარკს შეუძლია მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანოს რეგიონის ეკონომიკაში სხვადასხვა ხარჯზე:

- ეკონომიკური ზრდის სტიმულირებით;
- ადგილობრივი ეკონომიკის დივერსიფიკაციით;
- მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმატებული კომპანიების განვითარებით;
- ადგილობრივი ბიუჯეტის შემოსავლის ზრდით.

გერმანიაში ბიზნესის ინკუბატორებისა და ტექნოპარკების ძირითადი დანიშნულებაა – ახალი ფირმების მხარდაჭერა, რომელთა დამფუძნებლები, ჩვეულებრივ, საწარმოებია, კვლევითი ინსტიტუტები ან უნივერსიტეტები. ასეთი სტრუქტურები იქმნება ადგილობრივ ხელისუფალთა ფინანსური მონაწილეობით და მათი საკუთრების ფორმა შესაბამისად შეიძლება იყოს როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო ან შერეული. მხარდაჭერა თავდაპირველ ეტაპზე, ჩვეულებრივ, გრძელდება არანაკლებ სამი წელი, მაგრამ რიგ შემთხვევებში შეიძლება მეტხანსაც გაგრძელდეს. ინოვაციური განვითარების ცენტრების სამუშაო პრაქტიკამ გვიჩვენა, რომ ხარჯდაფარვადას ახდენენ ის ტექნოპარკები, რომელთა საწარმოო ფართობი შეადგენს 4000 კვ. მ-ზე მეტს. ნაკლები

შესაძლებლობის მქონე ორგანიზაციები უპირატესად გეგმურ-ზარალიანად ადგილობრივ ხელისუფალთა ბიუჯეტის ხარჯზე მუშაობენ. მიუხედავად ამისა, მათ შესაძლებლობა ფულის გამოყოფა უფრო ხელსაყრელია, ვიდრე დახმარების გადახდა უმეშვერობაზე.

ჩვეულებრივ, გერმანიაში ბიზნესინკუბატორები და ტექნოპარკები ერთად მოქმედებენ, პირველნი ამზადებენ სამეცნიერო შემუშავებებს კომერციული გამოყენებისთვის ბიზნეს-გეგმების შედგენის ჩათვლით. განვითარების საწყისი სტადიის წარმატებით გაგლის შემდეგ კომპანია შედის ტექნოპარკის „ფრთის“ ქვეშ, სადაც შესაბამისი პირობებია ახალი პროდუქციის ბაზარზე წასაწევად. არსებითად, ინკუბატორი ასრულებს „სკოლის“ როლს, ტექნოპარკი კი – „საბაზრო უნივერსიტეტის“. მაგ., ცენტრის ექვსი წლის მუშაობის განმავლობაში კასელში დაახლოებით 80 სხვადასხვა პროექტის რეალიზება მოხერხდა.

ინოვაციური სტრუქტურების მუშაობის ძირითადი ფილოსოფიაა იმ იდეათა რეალიზაცია, რომლებიც საზოგადოებისთვის სარგებლობის მომტანია. უმაღლესი სასწავლებლების მეცნიერება იძლევა მრავალ შემუშავებას, ახდენს ახალი იდეების გენერირებას, მაგრამ, როგორც წესი, თავად მეცნიერები არ ფლობენ მმართველობითი ცოდნისა და მენეჯერული უნარის საკმაო მარაგს, რომლითაც შეიძლება პროექტების მიყვანა ლოგიკურ დასასრულამდე; ამასთან ისინი არ ისწრაფვიან თავიანთი შემუშავებების რეალიზაციისკენ.

ამიტომ ტექნოპარკებისა და ბიზნესინკუბატორების ადმინისტრაცია დაკავებულია რეზიდენტების ძიებით. წარმატების შემთხვევაში მეცნიერები ლიცენზიის გამოყენებიდან იღებენ მოგების 30%-ს ან საწარმოს მიერ შექმნილი საწესდებო ფონდიდან შესაბამის წილს. თუკი ავტორებს სურთ შრომისუნარიან იდეაზე მუშაობა ან მისი რეალიზაცია დამოუკიდებლად, მაშინ მათ შესაძლებლობა აქვთ, ამ მიზნით სახელმწიფოსგან უპროცენტო სესხი აიღონ. მიუხედავად ამისა, ინოვაციათა წაწვეაზე მუშაობის გამოცდილება მეტწილად, რომ მათგან ასე 80% თავის საბაზრო გამოყენებას ვერ ახერხებს.

სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი berlin adlershof ჩაფიქრებული იყო, როგორც

„მეცნიერებისა და ეკონომიკის ინტეგრირებული ლანდშაფტი“. იგი შეიქმნა გდრ-ის მეცნიერებათა აკადემიის ბაზაზე, რომელმაც 1990 წელს, გერმანიის გაერთიანების შემდგომ, ვერ შეძლო ფუნქციონირება შეცვლილ პირობებში და დაიშალა. ბერლინის განაპირას აღმოჩნდა 420 ჰა ცარიელი საოფისე და საწარმოო ფართობი, რომელიც თანდათან ნადგურდებოდა. სამუშაო ადგილი დაკარგა აკადემიის მაღალკვალიფიციურ თანამშრომელთა უმრავლესობამ და მათი შრომითი მოწყობა ადგილობრივი ხელისუფლებისთვის სერიოზული პრობლემა გახდა. წარმოქმნილი პრობლემების დასაძლევად ბერლინის მთავრობამ 1991 წელს მიიღო გადაწყვეტილება, ამ ადგილზე შეექმნა სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი. პროექტი თავდაპირველ ეტაპზე ფინანსდებოდა ტერიტორიის კომუნალური ქსელების პრივატიზაციიდან მიღებული სახსრებით. ტექნოპარკის პირველი რეზიდენტი გახდა ორი ინსტიტუტი, რომლებიც ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტის შემადგენლობაშია.

15 წლის შემდეგ ტექნოპარკი გადაიქცა გერმანიის არა მარტო უმსხვილეს სამეცნიერო პარკად, არამედ ევროპაში უმსხვილეს ინოვაციური აქტიურობის ცენტრად. მან გააერთიანა 12 სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი (1500 თანამშრომლით), ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტის 6 ინსტიტუტი (100 პროფესორით, 700 თანამშრომლით, 6 ათასი სტუდენტით), 375 ტექნოლოგიური საწარმო (3584 თანამშრომლით), მედიის ქალაქი (127 საწარმოთი და 1198 თანამშრომლით) და სამრეწველო ზონა (156 საწარმოთი და 3993 თანამშრომლით).

ტექნოპარკის რეზიდენტების სახით იმ დროისთვის დარეგისტრირდა სხვადასხვა მიმართულების ინოვაციური საწარმოები, ისეთები, როგორიცაა: საინფორმაციო და მედიის ტექნოლოგიები, ეკოლოგიური, ბიო-და ენერგეტიკული ტექნოლოგიები, ფოტონური და ოპტიკური ტექნოლოგიები, მიკროსისტემებისა და ახალი მასალების ტექნოლოგიები, აგრეთვე სერვისული საწარმოები (სულ 3584 სამუშაო ადგილით). ამ რეზიდენტების საერთო ბრუნვამ 2009 წელს შეადგინა 396,2 მლნ ევრო (16%-ით ზრდა წინა წელთან შედარებით), სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების ბიუჯეტმა კი 195 მლნ ევროს გადააჭარბა.

ამჟამად ტექნოპარკის ტერიტორიაზე აგრეთვე მოქმედებს ინოვაციური ბიზნეს-ინკუბატორი, რომელიც თავის კლიენტებს – ახალგაზრდა ინოვაციურ ფირმებს – სთავაზობს სპეციალურ „ინკუბატორულ ინფრასტრუქტურას“, ბიზნესდაგეგმვაზე კონსულტაციებს, ოფისებსა და დარბაზებს თათბირების და კონფერენციების ჩასატარებლად, ფინანსურ კონსულტაციებს გრანტებისა და პროგრამების მხარდასაჭერად, პლატფორმას კონტაქტისა და კოოპერაციისთვის. თავისი არსებობის პირველი 19 წლის განმავლობაში ინკუბატორიდან წარმოიქმნა 250 ინოვაციური საწარმო.

ბერლინ ადლერსჰოფ-ში მოქმედებს აგრეთვე საერთაშორისო ბიზნესინკუბატორი, რომლის ძირითადი მიმართულებაა – კოოპერაციული კავშირების აგება სხვადასხვა ქვეყნის ინოვაციურ მეწარმეებს შორის. სულ ინკუბატორში 2010 წელს იყო 36 საწარმო ბელორუსიდან, დიდი ბრიტანეთიდან, უნგრეთიდან, ინდოეთიდან, კანადიდან, პოლონეთიდან, რუსეთიდან, აშშ-დან, უკრაინიდან, საფრანგეთიდან და ჩეხეთიდან.

ბერლინ ადლერსჰოფ-ის სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკის შექმნის და ფუნქციონირების პროექტს მართავს ჭისტა ანაგემენტ მბ (WISTA-MG). ეს არაკომერციული საწარმოა, რომელიც ეკუთვნის ბერლინის ფედერალურ მიწას (საწესდებო ფონდი 11,776 მლნ ევრო, 33 თანამშრომელი, წლიური ბრუნვა – 1,565 მლრდ ევრო). 1991-2001 წლებში საწარმომ WISTA-MG berlin adlershof-ის განვითარებაში მოიხიდა დაახლოებით 1 მლრდ ევროს ინვესტიცია. სამეცნიერო-ტექნოლოგიურ პარკ ბერლინ ადლერსჰოფ-ის შექმნა იმის მაგალითია, როგორ შეძლო ბერლინის ხელისუფლებამ ტექნოპარკი გამოეყენებინა, როგორც ეკონომიკის ანტიკრიზისული რეგულირების ინსტრუმენტი.

ინოვაციური დამფუძნებლური ცენტრი „ფიონიქსი“, რომელიც აგრეთვე კლასიკური ტექნოპარკია, იქმნებოდა გერმანიის დედაქალაქის ასეთივე დეპრესიულ რაიონში სარკინიგზო სახელოსნოებისა და სალოკომოტივო დეპოს ლიკვიდაციის შედეგების მინიმიზაციისთვის. ცენტრი მოიცავს ტექნოლოგიურ ცენტრს 55 ათასი კვ.მ-ის საერთო ფართობით, რომელიც დაყოფილია 5 უბნად, საკუთრივ ტექნოპარკი 7075 კვ.მ-ის საიჯარო ფართობით და 59 ფირმარეზიდენტით, რომელთაგან 45 დაფუძნებუ-

ლია ცენტრ „ფიონიქსის“ მიერ. პარკში დაახლოებით 340 სამუშაო ადგილია. საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები – სატრანსპორტო ტექნიკა, ლოგისტიკა, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნიკა. „ფიონიქსი“ საინტერესოა იმით, რომ თავიდანვე პროექტდებოდა როგორც შენობათა და ნაგებობათა ერთიანი კომპლექსი, რომელიც განკუთვნილი იყო ფირმა-რეზიდენტების თანამშრომლების მუშაობისა და ცხოვრებისთვის.

„ფიონიქსი“ კერძო-სახელმწიფოებრივი პარტნიორობის წარმატებული მაგალითია. ტექნოლოგიური ცენტრის შექმნაში ინვესტიციებმა 450 მლნ ევრო შეადგინა. საშუალებათა წყარო კი გახდა ევროპული კავშირის სხვადასხვა რეგიონული ფონდი, აგრეთვე კერძო კაპიტალი.

გერმანიაში საკმაოდ კარგადაა ცნობილი, ეგრეთ წოდებული, „საქსონიის სილიციუმის ველი“, რომელიც მდებარეობს დრეზდენის გარშემო. იგი მიკროელექტრონიკის, ფოტოგალვანიკისა და ნახევარგამტარების საწარმოთა კონგლომერატია. იქ თავმოყრილია დაახლოებით 300 ფირმა, რომელთა პერსონალის საერთო რაოდენობა 30 000 კაცს აჭარბებს.

ტელესაკომუნიკაციო, ბიოტექნოლოგიური და ელექტრონული მრეწველობის მნიშვნელოვანი ცენტრია მიუნხენი, სადაც მდებარეობს კონცერნ „სიმენსის“ შტაბბინა და რიგი საწარმოები 14 000 თანამშრომლით.

4.1.8. დანიის ეკონომიკური კლასტიკების თავისებურებები, კვლევითი საქმიანობა, ინოვაციური კლასტიკები და ტექნოპარკები

დანიაში მიღებული ზომები კვლევითი, ტექნოლოგიური და ინოვაციური საქმიანობის სტიმულირებისა და განვითარებისთვის სრულ შესაბამისობაშია ევროკავშირის მოქმედირექტივებთან. ყველა მოქმედი დირექტივის 99,8%, მათ შორის ისეთებიც, რომლებიც ეხება კვლევითი, ტექნოლოგიური და ინოვაციური საქმიანობის მხარდაჭერის ზომებს.

კვლევითი პოლიტიკის შემუშავებასა და სამეცნიერო-ტექნიკური სფეროს განვითარებაზე პასუხისმგებელია დანიის მეცნიერების, ტექნოლოგიის და განვითარების სამინისტრო (მტგს). სამინისტროს ძირითადად ევალება სამეცნიერო, კვლევითი, ინოვაციური და ტე-

ქნოლოგიური დარგების წინსვლისთვის სხვადასხვა სფეროში ძალისხმევის კოორდინაცია ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე (ძირითადად ეკ-ის, ეკ-ის კომიტეტების, ევროპული ორგანიზაციებისა და რეგიონული თანამეგობრობების დონეზე), აგრეთვე დანიის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება საკანონმდებლო დონეზე. კერძოდ, სამინისტრო უნდა უზრუნველყოფდეს კონკურენციას ეკონომიკის ყველა დარგში (მომსახურება, ინფრასტრუქტურის განაწილება, მხარეთა ვალდებულებები და მომხმარებელთა უფლებები და ა. შ.).

სამინისტროს სტრუქტურაში შედის: დანიის მეცნიერების, ტექნოლოგიისა და ინოვაციების სააგენტო, უნივერსიტეტების საქმეთა და დანიის საკუთრების სააგენტო, საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და ტელეკომუნიკაციის ეროვნული სააგენტო, აგრეთვე საერთაშორისო განათლების სააგენტო. ქვეყანაში კვლევათა ძირითადი მოცულობა ხორციელდება 8 მსხვილი უნივერსიტეტისა და უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებების მეშვეობით, რომლებიც შედის მტგს-ს სტრუქტურაში. გარდა ამისა, მტგს-ს და სხვა სამინისტროების შემადგენლობაში კიდევ 9 სახელმწიფო უწყება და კვლევითი ორგანიზაციაა. მსხვილ დანიურ კომპანიებს, როგორც წესი, აქვთ საკუთარი კვლევითი ცენტრები და ლაბორატორიები. რიგ პროგრამებზე ისინი მჭიდროდ თანამშრომლობენ მსოფლიოს წამყვან სამეცნიერო ცენტრებთან. სულ ამ დარგში მუშაობს დაახლოებით 25 000 სპეციალისტი. გარდა ამისა, კვლევით სამუშაოებში (სწავლების პერიოდში) სტუდენტთა მესამედზე მეტი მონაწილეობს. 2010 წლის მონაცემებით, დანიის მოსახლეობის დაახლოებით 30%-ს აქვს უმაღლესი განათლება. ყოველწლიურად სახელმწიფო ბიუჯეტის მეთავედი ნაწილი მიდის განათლების სფეროში, რომლისგანაც 20%-ზე მეტი უმაღლეს განათლებაზე მოდის.

მეცნიერებისა და ტექნიკის პრიორიტეტულ დარგებში კვლევათა მხარდასაჭერად, ისეთის, როგორიცაა: ნანო-, ბიო-, საინფორმაციო ტექნოლოგიები, 2005 წელს შეიქმნა „მოწინავე ტექნოლოგიათა ეროვნული ფონდი“, რომლის დაფინანსება ხორციელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. ფონდი უკვე დაეხმარა დაახლოებით 90 სამეცნიერო პროექტს 2,2 მლრდ კრონზე

მეტი საერთო თანხით (440 მლნ დოლარი). ამასთან გრანტების 40,7% გამოიყო სამეცნიერო შემუშავებებისთვის ბიოსამედიცინო ტექნოლოგიის დარგში, 26,9% – საინფორმაციო ტექნოლოგიისთვის, 20% – ნანოტექნოლოგიისთვის და დაახლოებით 12,4% – სხვა გამოკვლევებისთვის. ასეთი ფონდის არსებობა უზრუნველსა და დანიის საერთაშორისო ვალდებულებებს.

დანიური მთავრობის მიერ გატარებულ მაღალტექნოლოგიური ინდუსტრიული საზოგადოების განვითარების პოლიტიკაში ძირითადი ყურადღება ექცევა მოწინავე ცოდნისა და ტექნოლოგიის გამოყენებას, რაც უზრუნველყოფილია სამეცნიერო კვლევების ახალი დონით. კომპანიები სულ უფრო დამოუკიდებელი ხდებიან მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში უახლესი მიღწევების გასაცნობად.

ამჟამად დანიას აქვს კარგი კვლევითი ბაზა სახელმწიფო და კერძო სექტორებში. ზოგიერთ კვლევით დარგში დანიური მიღწევები მაღალ საერთაშორისო დონეზეა (საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ნანოტექნოლოგიები, ბიოტექნოლოგია, ალტერნატიული ენერგეტიკა, ეკოლოგია, სოფლის მეურნეობა და კვების მრეწველობა). მტგს-ს მართვით დანიაში მოქმედებს კვლევათა დაფინანსების განაწილების საკმაოდ ეფექტიანი სისტემა. იმავდროულად ხორციელდება მჭიდრო თანამშრომლობა კერძო კომპანიებთან გამოყენებითი კვლევების დარგში. ეს კომპანიები თავად აფინანსებენ თავიანთ შემუშავებებს. მაგალითად, ფარმაცევტიკაში კომპანიის ბრუნვის დაახლოებით 17% კვლევასა და განვითარებაზე მიდის.

აგრეთვე არსებობს დამოუკიდებელი კერძო ორგანიზაციების და ფონდების ჯგუფი, რომელიც უშუალო მონაწილეობას იღებს სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის დაფინანსებაში. მათ შეიძლება მივაკუთვნოთ დანიის ეროვნული სამეცნიერო-კვლევითი ფონდი (ენმარკს რუნდფორსკინგსფორდ), რომელიც შეიქმნა 1991 წელს; ის თანამშრომლობს 33 სამეცნიერო ცენტრთან და მისი წლიური ბიუჯეტი 275 მლნ კრონია (55 მლნ დოლარი).

დანიის სამეცნიერო-ტექნიკური სფერო ხასიათდება თეორიული კვლევების ურთიერთკავშირის მაღალი დონითა და მათი შემდგომი პრაქტიკული რეალიზაციით. ძირითადი როლი ამაში ეკისრება „ინოვაციურ ინკუბატორებსა“

და ტექნოპარკებს. მათი მთავარი დანიშნულებაა ახალი იდეების, აღმოჩენებისა და სამეცნიერო კვლევების შედეგების კომერციული ათვისება. ამოცანა კი ისაა, რომ დაეხმარონ მეცნიერებს და მეწარმეებს, დანერგონ ახალი ცოდნა წარმოებაში და მოაგვარონ მუშაობა პირველ ეტაპზე.

სამეცნიერო ცოდნისა და ინოვაციური შემუშავებების ათვისების კომერციალიზაციის პროცესი შეიძლება დაფიქსირდეს ორ ეტაპად: პერსპექტიული იდეის გამოვლენა და მისი სამეცნიერო და კომერციული პოტენციალის ანალიზი. შემდგომ – საწარმოს უშუალო შექმნა, წარმოების ორგანიზაცია და შემდეგ მზა პროდუქტით ბაზარზე გასვლა. ყოველივე ეს დაკავშირებულია არცთუ მცირე ეკონომიკურ რისკთან, ვინაიდან დრო იდეის გაჩენიდან მზა, კონკურენტუნარიანი პროდუქტის გამოშვებამდე ზოგჯერ რამდენიმე წელია.

ამგვარად, „ინოვაციური ინკუბატორები“ იკავებს ნიშას თავდაპირველი სამეცნიერო იდეის ქვეყნად გაჩენასა და მის შემდგომ „დატრიალებამდე“ კერძო კაპიტალის დახმარებით. თავდაპირველად ინკუბატორების წარმოქმნა დანიაში სახელმწიფოს უშუალო ფინანსური მხარდაჭერით ხდებოდა. შემდგომში კაპიტალის ძირითადი წყაროები ახალი საწარმოების დასახმარებლად გახდა საზოგადოებრივი ფონდები. გარდა ამისა, პრაქტიკულად, ყველა „ინკუბატორთან“ წარმოიქმნა საკუთარი საინვესტიციო ფონდები, რომლებიც ივსება ადრე ათვისებული შემუშავებების წარმატებული რეალიზაციის ხარჯზე, აგრეთვე ინვესტირებული საზოგადოებრივი და კერძო ფონდებით.

დანიური სამეცნიერო კლასტერების მუშაობის საერთო მართვას ახორციელებს დანიის მეცნიერების, ტექნოლოგიისა და განვითარების სამინისტრო. დანიაში ოფიციალურად აკრედიტებულია 7 ტექნოპარკი. ისინი დანიაში სამეცნიერო პარკებისა და ინოვაციური ინკუბატორების ორგანიზაციის – I-ის წევრებია. ეს ორგანიზაცია შეიქმნა 2001 წელს. ტექნოპარკების დიდი ნაწილი შექმნილია არსებული ინსტიტუტების, უნივერსიტეტების და ბიზნესსკოლების ბაზაზე, რომლებიც, არსებითად, „კვებავს“ მათ ინოვაციური იდეებით.

სახელმწიფო დაფინანსების მნიშვნელოვანი ნაწილი გადაიცემა ტექნოპარკების გან-

კარგულებაში სესხების და სააქციო კაპიტალის სახით შემდგომი ინვესტირებისთვის ინოვაციურ კომპანიებში. ამჟამად „ინოვაციური ინკუბატორები“ დანიის მეცნიერების, ტექნოლოგიისა და განვითარების სამინისტროს სახელმწიფო სახსრების ინვესტირებას ახდენენ სამ სტადიაზე:

1. კვლევითი საქმიანობა. ეს ეტაპი მიზნად ისახავს ტექნოპარკების დაშვების შესაძლებლობას ახალ შემუშავებებთან და ტექნოლოგიებთან, შემდგომ კი მათ გადაცემას ტექნოპარკების განკარგულებაში – შესავსებლად. ყოველ წელს მტკს განსაზღვრავს, სახსრების რა ნაწილის დახარჯვა შეუძლია ტექნოპარკებს ამ სამუშაოზე საზოგადოებრივი ფონდებიდან.

2. პერსპექტივების წინასწარი ანალიზი და შეფასება. ამ სტადიაზე მიმდინარეობს ახალი იდეების სიცოცხლისუნარიანობისა და სამეცნიერო და კომერციული დასაბუთებულობის წინასწარი ანალიზი. ინოვაციურ ინკუბატორებს შეუძლია თ ამ მიზნით თითოეული პროექტისთვის გამოყონ 50 000 კრონამდე (9,8 ათასი დოლარი).

3. წინასაპროექტო დაფინანსება. ეს ეტაპი დგება მხოლოდ მაშინ, როცა პროექტი იღებს დადებით დასკვნას მისი კომერციული რეალიზაციის შესახებ. იგი მდგომარეობს ახალი კომპანიის დაარსებაში პროექტის შემდგომი განვითარებისთვის. სახელმწიფო ფონდებიდან დაფინანსების მაქსიმალური ზომა, რომელიც შეუძლია ტექნოპარკებისგან ამ ეტაპზე სამი წლის განმავლობაში მიიღოს, 750 000 კრონია (147 ათასი დოლარი). ამავე დროს, ერთ-ერთი სავალდებულო პირობაა პროექტის პარალელური დაფინანსება კერძო ინვესტორების მიერ.

ცალკეულ, განსაკუთრებით საინტერესო პროექტს შეიძლება ჰქონდეს დამატებითი წინასაპროექტო დაფინანსება სახელმწიფო ფონდების საშუალებებიდან 1 მლნ კრონის ოდენობით (180 ათასი დოლარი) 2 წლის განმავლობაში. ძირითადი პირობა – სახელმწიფო დაფინანსების წილი უნდა შეადგენდეს ინოვაციური საწარმოების დამატებითი დაფინანსების საერთო თანხის არა უმეტეს 40%-ს.

ტექნოპარკების საშუალებებიდან დაფინანსების ვადებისა და შესაძლებლობების ამოწურვის შემდეგ ახალ ფირმებს შეუძლიათ,

მხოლოდ კერძო ინვესტირების დახმარების იმედი ჰქონდეთ, ეგრეთ წოდებული, „ბიზნეს-სანგელებისა“ და ვენჩურული ფონდებიდან.

დანიაში ერთ-ერთი უმსხვილესი კერძო ფინანსური ინსტიტუტი, რომელიც ახორციელებს ინვესტიციებს ახალ კვლევებში, შემუშავებებსა და ახალი პროექტების დანერგვაში, „ზრდის ფონდია“ (VAEKST FONDEN), რომელიც მუშაობს კომერციულ საფუძველზე. ფონდმა შექმნის მომენტიდან – 1992 წლიდან, ფინანსური დახმარება გაუწია 3500 დანიურ კომპანიას 6,5 მლრდ კრონზე მეტი თანხის ოდენობით (1,3 მლრდ დოლარი).

დანიაში, აგრეთვე, ყურადღებას იმსახურებს „დანის ავტორიზებული ტექნოლოგიური სერვისული ინსტიტუტების“ სისტემა, რომელიც დაკავებულია საკონსულტაციო და კვლევით-დანერგვითი საქმიანობით, მათ შორის საერთაშორისო დონეზეც. თმ თთ ტ-ნეტგეტ-ის ქსელში, რომლის წლიური ბრუნვაა 2,54 მლრდ კრონია (498 მლნ დოლარი), დასაქმებულია დაახლოებით 4000 სპეციალისტი. თვითონ კი ყოველწლიურად ემსახურება 20 000-მდე დანიურ კომპანიას, აგრეთვე კლიენტებს საზღვარგარეთიდან (მონაცემების მიხედვით, 2010 წლის დამდგენისთვის პროექტებით მოცული იყო 100 ქვეყანაზე მეტი).

დანიაში ბიოტექნოლოგიის სფეროში კვლევები, ძირითადად, კონცენტრირებულია ერესუნის რეგიონში, სადაც აღმოსავლეთი დანიის და დასავლეთი შვეიცარიის კომპანიები და ლაბორატორიები გაერთიანდა ერთ კვლევით ცენტრში MEDICON VALLEY.

ბიოტექნოლოგიის დარგში გამოკვლევების რაოდენობით, რომელთაც კომერციული გამოყენება პოვს, „მედიკონ ველი“ მსოფლიოში ჩამორჩება მხოლოდ აშშ-ის სტენფორდის ცენტრს. სავაჭრო წარმომადგენლობამ მუშაობაში ინფორმაციისა და მისი შესაძლო გამოყენებისთვის 2011 წლის იანვარში დანიურ-შვედურ კლასტერზე – „მედიკონ ველი“ 2010 წლის ცნობარი გაუგზავნა ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს, სამრეწველო ვაჭრობის სამინისტროსა და ბიოლოგიური და სამედიცინო ტექნოლოგიების კლასტერის ინოვაციური ცენტრის – „სკოლკოვოს“ ხელმძღვანელს.

ბიოტექნოლოგიის განვითარება ხელს უწყობს ფარმაცევტიკის შემდგომ განვითარებას,

რომელიც დანიაში გახდა მრეწველობის უმსხვილესი საექსპორტო დარგი. დანიის ფარმაცევტულ მრეწველობაში წარმოების ზრდამ ბოლო 10 წელიწადში 250%-ზე მეტი შეადგინა.

4.1.9. შესანათეს რეგიონული

ინოვაციური კლასტერები

ესპანეთში ინოვაციური კლასტერები წარმოდგენილია სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პარკებით (ტექნოპარკებით). ბოლო ხანებში ტექნოპარკების აქტიურობა ესპანეთში იზრდება. მთლიანობაში, ქვეყნის მასშტაბით, ბოლო წლებში ტექნოპარკებში განლაგებულ საწარმოთა, ფირმათა, სამეცნიერო და სხვა ორგანიზაციათა რაოდენობა 11%-ით გაიზარდა და 5100-ზე მეტს შეადგენს. ყველაზე მეტი ზრდა შენიშნება სოფლის მეურნეობით, კვების მრეწველობითა და ბიოტექნოლოგიით დაკავებულ საწარმოებში – 23%, აერონავტიკისა და ავტომობილთა წარმოებაში – 20%, ენერგეტიკის და გარემოს დაცვის საწარმოებში – 14%. ტექნოპარკებში მომუშავე საწარმოთა რიცხვის ზრდამ განაპირობა დასაქმების ზრდა 7%-ით, რაც შეესაბამება 136 000-ზე მეტ სამუშაო ადგილს. ამასთანავე, უშუალოდ სესს-ში დასაქმებულ მკვლევართა რაოდენობის ზრდამ დაახლოებით 23% შეადგინა. ტექნოპარკის თანამშრომელთა ეს კატეგორია ყველა იქ მომუშავეს დაახლოებით 17%-ს შეადგენს. ტექნოპარკების სესს-ში ინვესტიციებმა 2010 წელს 972 მილიონ ევროზე მეტი შეადგინა.

ამგვარად, დღეს ესპანეთში ტექნოპარკები ინოვაციური საწარმოების თავმოყრის ადგილია, პირველ ყოვლისა, შემდეგი ფაქტორების წყალობით:

- შესანიშნავი ინფრასტრუქტურა და კავშირგაბმულობა;
- უნივერსიტეტებთან სიახლოვე და მათი სამეცნიერო კვლევითი ბაზის გამოყენების შესაძლებლობა;
- საერთო პროფილის მომსახურების ფართო გაშვება;
- ეროვნულ დონეზე პროექტების რეალიზაცია;
- საერთაშორისო დონეზე კონტაქტების შესაძლებლობა;
- კომპანიების ინოვაციური ფუნქციონირების უზრუნველყოფა.

გარდა ამისა, ტექნოპარკები ხელს უწყობენ

ლექსიების კურსი IV.

კომპანიათა კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, საშუალებას იძლევა, უსწრაფესად გადასცენ ინოვაციური ტექნოლოგიები მკვლევარებისგან წარმოებას, რაც, თავის მხრივ, იწვევს სამრეწველო საწარმოების ტექნოლოგიური დონისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდას.

ესპანეთში 1988 წლიდან ფუნქციონირებს სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პარკების ასოციაცია (APTE) (Asociacion de Parques Cientificos y Technologicos de Espana). ორგანიზაცია შეიქმნა პირველი 6 ესპანური ტექნოპარკის ხელმძღვანელთა ინიციატივით.

APAPAPTE-ის ძირითადი ამოცანებია სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პარკების გავრცელება, განვითარება და წაწევა, ასევე თანამშრომლობა საწარმოებს შორის, ტექნოლოგიისა და ცოდნის გადაცემის ხელშეწყობა ინფრასტრუქტურებსა და საწარმოებს შორის, რომლებიც დაკავებულია **სკსსს-ის** ჩატარებით. APTE ფუნქციონირებს, როგორც მოგების არმქონე ორგანიზაცია. მისი შტაბ-ბინა მდებარეობს ანდალუსიის ტექნოპარკში (Parque Tecnológico de Adalucia).

APAPTE-ს ჰყავს დამკვირვებელთა საბჭო, რომელიც განკუთვნილია ასოციაციის წევრებისთვის დამატებითი მხარდაჭერის აღმოსაჩენად, მათი საქმიანობისთვის დამატებითი დინამიკის მისანიჭებლად და ტექნოპარკებს შორის ცოდნისა და ინფორმაციის გაცვლის განსახორციელებლად. მის შემადგენლობაში შედის 10 წევრი.

APAPTEE-ის შემადგენლობაში შედიან ასოციაციის წევრები, ასევე, აფილირებული ორგანიზაციები, თანამშრომელი ორგანიზაციები და პირები, საპატიო წევრები. ასოციაციის წევრები არიან:

- სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პარკები;
- აფილირებული ორგანიზაციები – ორგანიზაციები, რომელთა საქმიანობა უპასუხებს PAPTEE-ის კრიტერიუმებს, მაგრამ მათ მიერ ტექნოპარკის შექმნა პროექტის სტადიაზე;
- თანამშრომელი ორგანიზაციები და პირები – ორგანიზაციები, ცალკეული ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომელთაც მიზნად არ აქვთ დასახული ტექნოპარკის შექმნა, მაგრამ მასთან თანამშრომლობის განსაკუთრებული ინტერესი აქვთ.

საპატიო წევრები შეიძლება იყვნენ ფიზიკური და იურიდიული პირები, ასევე კერძო ან სახელმწიფო, ეროვნული ან საზღვარგარეთული ორგანიზაციები APTE-სთან თანამშრომლობისა და მისი განვითარებისთვის მოქმედების გამო.

ესპანეთში APTE-ის წევრი 44 სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პარკია. ასოცირებული წევრი – 35 ტექნოპარკი, მრავალი უნივერსიტეტი და ფონდი.

4.1.10. ლიეტუვის რესპუბლიკა.

სამრეწველო პარკები, თავისუფალი ეკონომიკური ზონები

ლიეტუვის რესპუბლიკაში ინვესტორებს იზიდავენ არა მარტო თავისუფალი ეკონომიკური ზონები, არამედ სამრეწველო პარკებიც. სამრეწველო პარკების განვითარება ლიეტუვის რეგიონული პოლიტიკის რეალიზაციის ნაწილია. რეგიონული პოლიტიკის დარგში ექსპერტები აღნიშნავენ, რომ ინვესტიციათა სტიმულირება რეგიონებში დაეხმარება ლიეტუვისთვის დამახასიათებელი ცენტრალიზაციის პრობლემების გადაჭრას. კერძოდ, ცხოვრების დონე დედაქალაქ ვილნიუსსა და ქალაქ ტაურაგეში, რომლებიც ლიტვის დასავლეთ ნაწილში მდებარეობენ, ერთმანეთისგან 7-ჯერ განსხვავდება.

დღესდღეისობით არსებობს 2 თავისუფალი ეკონომიკური ზონა ქალაქ კლაიპედასა და ქალაქ კაუნასში, 9 სამრეწველო პარკი და ზონა (ალიტუსის, პანიავეჟის, შიაულაის, ტაურაგის, აკმიანის, კედაიამსის, რადვილიშის რაიონებში, მარიაპოლისა და პაგეგაის მუნიციპალიტეტებში), 3 კერძო სამრეწველო პარკი, მეცნიერების და ბიზნესის შერწყმის 5 ველი. სახელმწიფო სამრეწველო პარკების საერთო ფართობი დაახლოებით 600 ჰა-ს შეადგენს, კერძოსი კი – 95 ჰა-ს.

2009 წელს მომზადდა ინფრასტრუქტურა შიაულაისა და ქედაიანიის სამრეწველო პარკებში. 2010 წელს ინტენსიური სამუშაო ტარდებოდა ალიტუსსა და პანიავეჟისში.

კაუნასის თავისუფალი ეკონომიკური ზონა. კაუნასის თავისუფალი ეკონომიკური ზონა – ესაა 534 ჰა ფართობის ტერიტორია დაბეგვრის შეღავათიანი სისტემით. კაუნასის **თეზ**-ის მართვის საზოგადოების დამფუძნებელია ბელგიური

საზოგადოება AOI NV, რომელიც წარმოადგენს საერთაშორისო კონსორციუმის ინტერესებს. იგი შედგება 11 პარტნიორ-კომპანიისგან, რომლებიც მზად არიან ტექნიკური დახმარება აღმოუჩინონ და ინვესტიციები დააბანდონ კაუნასის თეზ-ში.

AOI NV შეიქმნა კაუნასის თეზ-ის კონკურს-ში მონაწილეობისთვის. ამ კონკურსში გამარჯვების შედეგად წარმოიქმნა კაუნასის თეზ-ის მმართველი ღია ტიპის სააქციო საზოგადოება.

მართვის საბჭო შედგება 9 წევრისგან, რომელთაგან 5 AOI NV-ის გაგზავნილი წარმომადგენლები არიან, დანარჩენი – ლიეტუვის, მათ შორის კაუნასის ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების, აგრეთვე რესპუბლიკის მთავრობის წარმომადგენლები.

მიწის ნაკვეთი, რომელზეც შეიქმნა კაუნასის თეზ ეკუთვნის სახელმწიფოს, ხოლო მმართველმა კომპანიამ ის იჯარით აიღო 99 წლით.

კაუნასის თეზ-ში უნდა დაარსდეს ინდუსტრიული ზონა, სატრანსპორტო ტერმინალი, რომელიც ტვირთის განაწილებისა და დასაწყობების მომსახურებას ეწევა; ასევე, იქ დაიწყება ბიუროს და სასტუმროების მშენებლობა.

ინვესტირებისთვის არსებობს საგადასახადო შეღავათები. საწარმოები, რომლებიც აბანდებენ 1 მლნ ევროზე მეტს, საერთო საშემოსავლო გადასახდით არ დაიბეგრებიან 6 საგადასახო პერიოდის განმავლობაში, ხოლო შემდეგი 10 საგადასახადო პერიოდის განმავლობაში ექნებათ 50%-ით შემცირებული საგადასახადო განაკვეთი.

გადასახადების შესახებ ლიეტუვის რესპუბლიკაში მოქმედი კანონის თანახმად, იმ საზღვარგარეთელი ინვესტირების დივიდენდები, რომლებიც თავიანთ საქმიანობას ავითარებენ კაუნასის თეზ-ში, არ დაიბეგრება საშემოსავლო გადასახდით. აგრეთვე ისინი განთავისუფლებიან უძრავი ქონების გადასახადისგან.

2007 წელს თავისი საქმიანობა დაიწყო კლასის ლოგისტიკის თანამედროვე ტერმინალმა – სს LEZ Kausta Logistika, ფართობით 30 000 კვ.მ. მისი საწესდებო კაპიტალი 100%-ით ეკუთვნის ფინეთის ფინანსურ საწარმოს. აგრეთვე, მუშაობს ლოგისტიკის ტერმინალი სს Lavisos LEZ თერმინალს საზოგადოებრივი საბაჟო პოსტით, მრეწველობის ავტომატიზაციის საწარმო სს „ლინტა“, სს urantigos, რომელიც შე-

ქმნა ლიტვაში ცნობილმა საკვები დანამატების მწარმოებელმა სს „ცონიტუმმა“, გარდა ამისა, სს FEZ IG – ავსტრალიური საწარმოო კომპანია, სს RYTERNA – ლიტვაში გარაჟის კარების უმსხვილესი მწარმოებელი, სს VICI Logistika – თევზის პროდუქტების წარმოების კომპანია, სს ინფოამ – თბოიზოლაციური ქურების წარმოების ფინური კომპანია.

კლაიპედის თავისუფალი ეკონომიკური ზონა. კლაიპედის თავისუფალი ეკონომიკური ზონა (კთეზ) ოფიციალურად წარმოიქმნა 2002 წელს, უკავია 412 ჰა, რომელთაგან 85 ჰა რეორგანიზებულია (ინფრასტრუქტურა, დეტალური გეგმები და სხვ.).

წყალმომარაგება, ელექტროენერგია, ბუნებრივი გაზი და ტელეკომუნიკაცია შეიძლება შემოიყვანონ მაშინვე ინვესტორის შეკვეთით.

ტერიტორია განკუთვნილია მრეწველობის განვითარებისა და საერთაშორისო გადაზიდვების ცენტრისთვის.

კლაიპედის თავისუფალი ეკონომიკური ზონა განთავისუფლებულია გადასახადებისაგან:

1. კთეზ-ში მოქმედი საწარმო თავისუფლდება მოგებაზე გადასახადისგან 6 წლით, დამატებით იღებს ფასდაკლებას 50%-ით 10 წლის განმავლობაში.
2. საწარმო არ იბეგრება უძრავი ქონების გადასახდით.
3. საწარმო თავისუფლდება გადასახადებისგან უცხოური კაპიტალის ინვესტიციებზე გადახდილი დივიდენდებით. ეკ-ის დახმარების ნორმატივების შესაბამისად, ფასდაკლებათა საერთო პაკეტი არ შეიძლება აღარბეზდეს საშუალო და წვრილი საწარმოების გრძელვადიან ქონებაზე ინვესტიციების 65%-ს.
4. 50%-ს სხვა საწარმოებისთვის.

კთეზ-ში მუშაობს შემდეგი საწარმოები – Yazaki Wiring Technologies Lietuva (ავტოსათადარიგო ნაწილების აწეობა), spersen Lietuva (თევზის გადამუშავება), Klaypedos Verslo Parkas /BNTP (სა-საწყობო, საქარხნო და საოფისე შენობები), RETAL Baltic (PET შეფუთვის დამზადების წარმოება), laypedos Skuba (ავტომობილების მომსახურება, დეტალების გაყიდვა, დასაწყობება), Orion Global Ret/Indorama (პოლიმერული ნამზადის წარმოება), Mestilla (ბიოსათბობის წარმოება), PACK Klaypeda (პლასტიკური შეფუთვის

ლექსიკონის კურსი IV.

წარმოება), Lindstrom (ხალიჩებისა და სამუშაო ტანსაცმლის რეცხვა) და სხვ.

კოეზ მდებარეობს აღმოსავლეთ რაიონში, სტრატეგიულად მნიშვნელოვან ადგილას: საზღვაო პორტი 2 კილომეტრზეა, აეროპორტი – 33 კმ-ზე. გარდა ამისა, მის გვერდით მდებარეობს ჩქაროსნული ავტომაგისტრალი და სარკინიგზო ხაზი. საცხოვრებელი რაიონები ზონას ერთი კილომეტრით არიან დაშორებული.

შიაულის სამრეწველო პარკი. შიაული – ქალაქი ლიეტუვის ჩრდილოეთით, მოსახლეობის რაოდენობით – მეოთხე; შიაულის ოლქისა და შიაულის რაიონის ადმინისტრაციული ცენტრი. მდებარეობს ლიეტუვის ჩრდილოეთით, ვილნიუსიდან ჩრდილოეთით 214 კმ-ზე, კაუნასიდან 142 კმ-ზე და კლაიპედიდან სამხრეთით 161 კმ-ზე. საერთო ფართობი 81 კვ. კმ.

2007 წლიდან ქალაქში ცხოვრობდა 129 000 მოსახლე.

შიაულის ინდუსტრიული (სამრეწველო) პარკი გაიხსნა 2009 წლის 7 ოქტომბერს. 2009 წლის 1 თებერვალს ხელი მოეწერა ხელშეკრულებას შიაულის ინდუსტრიული პარკის მშენებლობაზე კონკურსის გამარჯვებულთან – მენარდე სს Siaulių duioteke statibas-თან (შიაულის გაზსადენის მშენებლობა). ინდუსტრიული პარკი მოეწყო ამ საწარმოს მიერ სხვა პარტნიორებთან ერთად, რომელთაც დადეს ხელშეკრულება ურთიერთქმედებაზე. ესენია: სს შიაულიუ კელიას, სს ჟემდა, სს შიაულიუ რიშიუ ობიექტუ სტატიბა.

პროექტი დაფინანსდა ლიეტუვის რესპუბლიკის მიერ, ნაწილობრივ კი – ევროკავშირის ფონდებიდან. შიაულის სამრეწველო პარკის პირველი ეტაპის ღირებულებამ შეადგინა დაახლოებით 40 მლნ ლიტი. 2006 წლის ოქტომბერში, პროექტის დასახმარებლად, ევროკავშირის მიერ გამოიყო 15 მლნ ლიტი, 2009 წელს – 3,9 მლნ ლიტი. თითქმის 18 მლნ ლიტი გამოყო ქალაქის თვითმმართველობამ.

დღესდღეობით მიმდინარეობს ინდუსტრიული პარკის მოწყობისა და გაფართოების მეორე ეტაპი, რომლის დროსაც მოეწოება 165 პა ფართობის ტერიტორია. ლიეტუვის მეურნეობის სამინისტროს მითითებით, მე-2 ეტაპის სარეალიზაციოდ გამოიყო 40 მლნ ლიტი. სულ მე-2 ეტაპის სარეალიზაციოდ საჭიროა დაახლოებით 70 მლნ ლიტი.

შიაულის სამრეწველო პარკში, რომელიც წელიწადნახევარზე მეტია ელოდება ინვესტორებს, დღეისთვის ხელი მოეწერა შეთანხმებას ორ კომპანიასთან: შალდოს და იეტმეტა. მიღწეულია შეთანხმება კიდევ 6 კომპანიასთან.

პოტენციური ინვესტორებისთვის პირობები გაუმჯობესდა, ინვესტორებისთვის მოთხოვნათა რიცხვი 4-დან 2-მდე შემცირდა.

მანძილი სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე პუნქტებამდე შემდეგია:

- ავტომაგისტრალ Via Baltica-მდე – 80 კმ;
- კლაიპედის საზღვაო პორტამდე – 150 კმ;
- ვილნიუსის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 220 კმ;
- კაუნასის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 150 კმ;
- რიგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 120 კმ;
- პალანგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 115 კმ.

ტაურაგის სამრეწველო პარკი. ტაურაგე (liet. Taurage, germ. Tauroggen) – ქალაქი ლიეტუვის დასავლეთით, ტაურაგის მაზრისა და ტაურაგის რაიონის თვითმმართველობის ადმინისტრაციული ცენტრი.

მდებარეობს მდინარე იურაზე (მდინარის აუზი ნემანი, ლიეტ. ნემუნას). რკინიგზის სადგური შიაულისა და ხაზზე – სოვეტსკი. მოსახლეობა შეადგენს 28 504 მცხოვრებს (2005 წ.). 1956-1989 წლებში ქალაქი ტაურაგე მრეწველობისა და გადამამუშავების ერთ-ერთი მოწინავე ცენტრი იყო ბალტიის რეგიონში. ტაურაგის ქარხნების მუშები, რომლებიც შრომობდნენ ელექტრონიკის, კერამიკის, ხე-ტყის, ფოლადის, აგურის წარმოების, ავეჯის, საკვები პროდუქტების, საფეიქრო და მრეწველობის სხვა დარგებში, დღესაც გამოირჩევიან დიდი გამოცდილებითა და პოტენციალით, ამიტომ შეუძლიათ, თავიანთი ძალები ახალ სამუშაოზე სცადონ.

ტაურაგის ინდუსტრიული პარკი (შემდგომში – **ტიპ**) მდებარეობს სამრეწველო ზონაში, სტრატეგიულად ხელსაყრელ ადგილას: ევროპის ცენტრში, ლიეტუვის სამხრეთ-დასავლეთით, ტაურაგის მაზრაში, კლაიპედის პორტიდან 117 კმ-ზე, რუსეთის ფედერაციიდან 30 კმ-ზე, ვია ჰანსა-ს (E77) გზის გვერდით, რომელიც ჯერ კიდევ ისტორიული დროიდან სურ-

დათ შეერთებინათ გერმანიასთან, პოლონეთთან, რუსეთის ფედერაციასთან, ლიეტუვასთან, ლატვიასა და სკანდინავიასთან.

ტაურაგის ინდუსტრიულ პარკს მართავს ღია ტიპის სს „შიგისი“, ღია ტიპის სს „ტაურანის“ და ღია ტიპის სს „ტაუდას“ დირექტორთა საბჭო.

მისია – ტაურაგის ინდუსტრიული პარკი შექმნილია საკუთარი ბიზნესის განვითარებისთვის მრეწველობის სწრაფად განვითარებად ზონაში, სადაც სთავაზობენ მომსახურების კომპლექსს, რომელიც გათვლილია მოგების მაქსიმალურ გაზრდაზე.

ტიპის ინფრასტრუქტურა. 1500-ზე მეტი კვალიფიციური პოტენციური მომუშავე, რომლებიც ისწრაფვიან, თავიანთი ძალა სცადონ ახალ სამუშაო ადგილებზე. შენობა 50000 კვ.მ-ის ფართით, გამოსადეგი წარმოებისთვის, შეფუთვისა და ლოგისტიკისათვის.

ტიპის მომსახურება.

- ინდუსტრიული ნაგებობების იჯარა და გაყიდვა;
- კლიენტის საჭიროებისთვის ნაგებობათა მშენებლობა, რეკონსტრუქცია და მომზადება;
- პოტენციურ მუშაკთა მონაცემების ბაზა;
- საკონსულტაციო მომსახურება;
- დიდი გამოცდილება მშენებლობასა და წარმოებაში;
- სრული და პროფესიული თანადგომა თანამშრომლობის პერიოდში;
- გამოცდილება საერთაშორისო და ადგილობრივ მოლაპარაკებებში;
- საბჭოები, საიმედოობა, ადგილობრივი „ნოუჰაუ“, ნოვატორული გადაწყვეტილებები.

ტიპის მოქმედი საწარმოები. ღია ტიპის სს „შიგისი“ დაარსებულია ტაურაგში 1993 წელს. კომპანია უშვებს ბავშვებისთვის ტრიკოტაჟის ნაწარმს, რბილ სათამაშოებს, წყალგამძლე ტანსაცმელს, თბილ ტანსაცმელს, კოსტიუმებს საყვინთად, ქიმიური ნივთიერებების მიმართ მდგრად, დამცავ ტანსაცმელს. 2002 წელს კომპანიამ დააარსა ხარისხის მართვის სისტემა და მიიღო ხარისხის მართვის სერტიფიკატი ISO 9001:2000 ხარისხის სტანდარტით. ამ კომპანიის მიერ გამოშვებული ნაკეთობები იგზავნება დანიაში, გაერთიანებულ სამეფოში,

პოლანდიაში, შვედეთში, გერმანიასა და სხვა ქვეყნებში. დღესდღეობით საწარმოში მუშაობს 350 თანამშრომელი. ტაურაგის ინდუსტრიული პარკის ტერიტორიაზე განლაგებულია 5,5 ათასი კვ. მ-ის საწარმოთა შენობები.

ადგილობრივი კაპიტალის დახურული სააქციო საზოგადოება „ტაუდა“ ჰიპერგაგზავნის ობიექტი. 2002 წელს კომპანიის თანამშრომლებმა ნორვეგიის ექსპერტებთან მოთათბირების შემდეგ დაიწვეს პირველი გასართობი ნავის შექმნა და წარმოება. მას შემდეგ კომპანია სპეციალიზდება შეკვეთების მიხედვით მინაბოტკოსაგან ნაგების წარმოებაზე, ასევე ნიჩბიანი ნაგებისა და სხვა მინაბოტკოვან ნაკეთობებზე. 2003 წელს საზოგადოება „ტაუდამ“ განახორციელა პროექტი PHARE 2000 ESS, რომელიც დააფინანსა ევროკავშირმა. ეს დაეხმარა კომპანიას არა მარტო თანამედროვე მოწყობილობისა და აპარატურის შეძენაში, არამედ 4000 კვ. მ ფართობის საწარმოო შენობების რესტავრირებაში. ამაში შედის სპეციალური მოწყობილობის, ელექტრული, გასათბობი და ხანძარსაწინააღმდეგო სისტემების ინსტალაცია, რომლებიც შეესაბამება კანონის თანამედროვე მოთხოვნებს.

ტიპის ტერიტორია და უძრავი ქონება. ტიპი მოქმედებს 12 ჰექტარი ფართობის ინდუსტრიულ ტერიტორიაზე.

ინდუსტრიული ტერიტორიის დიდი ნაწილი აღჭურვილია შემდეგი ინფრასტრუქტურით:

- გზებით;
- ელექტროობით;
- წყალგაყვანილობითა და კანალიზაციით;
- გათბობის სისტემით;
- გაზით;
- სარკინიგზო ხაზით.

ტიპს საკუთრებაში აქვს 30 ჰა-ზე მეტი წყალსატევი ტაურაგში.

პანევეჟის სამრეწველო პარკი. 2005 წლიდან ქალაქ პანევეჟის თვითმმართველობის ადმინისტრაცია მუშაობს პანევეჟის სამრეწველო პარკის შექმნაზე (შემდგომში – **პსპ**). მომზადების პროცესში თვითმმართველობამ იყიდა მიწა, მოამზადა ინფრასტრუქტურის გენერალური გეგმა და ტექნიკური დოკუმენტაცია. პსპ-ის შექმნის ფინანსური მხარდაჭერა, აგრეთვე, ხორციელდებოდა **გკ**-ის ფონდებიდანაც, „ეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებების“

ლექსიკონი IV.

პროგრამის შესაბამისად. მოსამზადებელი ეტაპის შემდეგ ლიტვის ეკონომიკის სამინისტრომ გამოყო 17,5 მლნ ლიტი, რომელიც დაიხარჯა **პსპ**-ის ინფრასტრუქტურის შექმნაზე.

გეგმის შესაბამისად, შეიქმნა 9 უბანი სამრეწველო და სასაწყობო **ობიექტებისთვის**, რომელთა საერთო ფართობი შეადგენს 35 ჰა-ს.

ალიტუსის სამრეწველო პარკი. ალიტუსი – ქალაქია ლიეტუვის სამხრეთით, ალიტუსის მაზრისა და ალიტუსის რაიონის ადმინისტრაციული ცენტრი. ქალაქი მდებარეობს მდინარე ნემანის ორივე ნაპირზე, ვილნიუსიდან 105 და კაუნასიდან 69 კმ-ზე.

2002 წელს ითვლებოდა 77 000 მცხოვრები. ამჟამად ალიტუსში ცხოვრობს 94,7% ლიტველი, 2,8% რუსი. მცხოვრებთა რიცხვით იგი ლიეტუვაში მეექვსე ქალაქია.

ალიტუსის სამრეწველო პარკი მდებარეობს ჩრდილოეთ სამრეწველო რაიონში, ქალაქის ცენტრიდან 2 კილომეტრზე. პარკის ტერიტორიის ახლოს გადის ორი სარკინიგზო ხაზი. ალიტუსიდან ევროპულ სარკინიგზო კვანძამდე და საერთაშორისო გადასატვირთ სადგურამდე მანძილი 38 კმ-ია.

ალიტუსის რაიონი ემიჯნება ბელორუსიას, პოლონეთსა და რუსეთს. ალიტუსის გავლით გადის მთავარი საავტომობილო-სატრანსპორტო ხაზები: კაუნასი – გროდნო (ბელორუსიაში), ვილნიუსი – ვარშავა (პოლონეთში), ასევე უმოკლესი გზა კალინინგრადის ოლქიდან ბელარუსში.

სამრეწველო ზონის ტერიტორიას უკავია 60 ჰა. ზონაში ფორმირებულია სხვადასხვა სიდიდის ინდივიდუალური უბანი (დეტალურ გეგმაში დაგეგმილია 26 უბანი, ფართობით – 0,7-დან 4,6 ჰა-მდე).

დღესდღეობით არსებობს ყველა აუცილებელი საინჟინრო ქსელი: გაზსადენი, წყალსადენი, კანალიზაცია, ელექტროქსელი 2 სატრანსფორმატორო ქვესადგურით, სატელეფონო გაყვანილობა.

სამრეწველო პარკის მართვა მიმაგრებულია ქ. ალიტუსის თვითმმართველობის ადმინისტრაციაზე, რაც საშუალებას იძლევა, ეფექტიანად გადაჭრან ინფრასტრუქტურის მშენებლობასთან, პერსონალის დაქირავებასთან, ენერგიისა და წყლის მიწოდებასთან და სხვ. დაკავშირებული ინვესტორთა პრობლემები.

ასპ-ს 19 მლნ ლიტზე მეტი თანხის ოდენობით ფინანსური მხარდაჭერა აღმოუჩინა ევროკავშირმა.

ინვესტორებს დახმარებას უწევენ:

- წარმოქმნის სტადიაზე (ეხმარებიან უძრავი ქონების შეძენის ვადების დაჩქარებაში, დეტალური გეგმების შემუშავებაში, რეგისტრაციისას და ნებართვის გაცემისას დაგეგმვისა და მშენებლობისთვის და ა. შ.);
- როგორც სასწავლო, ისე პროფესიული მომზადების ორგანიზაციებთან თანამშრომლობისას კადრების შერჩევაში.
- მეწარმეობის და ადმინისტრირების საკითხებში.

გამოიყენება შემდეგი საგადასახადო შეღავათები: საწარმოები, რომლებმაც იჯარით აიღეს მიწის ახალი ნაკვეთები და ინვესტირება მოახდინეს მშენებლობასა და ნაგებობებზე არანაკლებ 1 მლნ ევროსი 1 ჰა-ზე, 3 საგადასახადო პერიოდის განმავლობაში თავისუფლდებიან მიწის იჯარისა და უძრავი ქონების გადასახადისგან, ხოლო შემდეგი 5 საგადასახადო პერიოდი საგადასახადო განაკვეთი მიწის იჯარასა და უძრავ ქონებაზე შეადგენს 50%-ს.

სამრეწველო პარკის სპეციალიზაცია ჯერჯერობით განსაზღვრული არაა, ამიტომ ქალაქი ალიტუსი ღიაა ყველა საინვესტიციო პროექტისთვის, რომლებიც დაკავშირებულია არაღამაბინძურებელ წარმოებასთან, დასაწყობებასა და ლოგისტიკის განვითარებასთან.

მანძილი შემდეგ პუნქტებამდე:

- ვია ბალტიკა-ს ავტომაგისტრალამდე – 64 კმ;
- კლაიპედის საზღვაო პორტამდე – 294 კმ;
- ვილნიუსის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 100 კმ;
- კაუნასის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 75 კმ;
- რიგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 363 კმ;
- პალანგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 325 კმ.

ქედაიანის სამრეწველო პარკი. ქედაიანის რაიონი – კაუნასის მაზრის ყველაზე დიდი რაიონი.

- რაიონის ტერიტორიის საერთო ფართობი – 167 700 ჰა;

- რაიონის მოსახლეობა – 6400 კაცი. რაიონის ადმინისტრაციული ცენტრია ქალაქი ქედაიანი, რომელიც მდებარეობს მდინარე ნიავეუის ნაპირზე;
- ქედაიანის სამრეწველო პარკის ფართობი – 117, 25 ჰა;
- განვითარების პირველი ეტაპი (2007-2008 წწ.) – 52,8 ჰა;
- განვითარების მეორე ეტაპი (2009-2010 წწ.) – 64,45 ჰა.

წარმოდგენილი უბნების ზომა, 12 უბნის დეტალური გეგმის შესაბამისად, 0,75-დან 20,86 ჰა-მდეა (სამრეწველო ზონის სქემა, შესაძლებელია უბნის კვლავ დაგეგმვა).

ინფრასტრუქტურა: გზები, სარკინიგზო ხაზი, ელექტროობის, გაზის, წყალგაყვანილობისა და კანალიზაციის ქსელები.

მანძილი შემდეგ პუნქტებამდე:

- ვია ბალტიკა-ს ავტომაგისტრალამდე – 5 კმ;
- კლაიპედის საზღვაო პორტამდე – 205 კმ;
- ვილნიუსის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 150 კმ;
- კაუნასის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 52 კმ;
- რიგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 220 კმ;
- პალანგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 230 კმ.

ქედაიანში ამჟამად ინტერესი გამოავლინა მხოლოდ ერთმა ინვესტორმა, რომელიც ვარაუდობს კრემატორიუმის აშენებას. მეორე ინვესტორმა, რომელმაც განიხილა ფართობი ქედაიანში, ამჯობინა კაუნასის ეკონომიკური ზონა.

სამრეწველო სექტორები:

- ლოგისტიკა და დასაწყობება;
- სამშენებლო მასალების წარმოება;
- დამამუშავებელი მრეწველობა (ლითონი, ელექტრონიკა, ხე-ტყე);
- ასაწყობი წარმოება;
- ბიოსათბობისა და სხვ. წარმოება.

ინვესტორებისთვის დამატებითი მომსახურება:

- ქედაიანის საქმიანი ინფორმაციის ცენტრის კონსულტაციები;
- ქედაიანის შრომის ბირჟის მომსახურება;
- სამრეწველო პარკის ადმინისტრაციის მომსახურება.

მარიამპოლის თვითმმართველობის სამრეწველო ზონა. მარიამპოლის თვითმმართველობის ადმინისტრაცია იყო ლიეტუვის 4 თვითმმართველობას შორის, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღო ლიეტუვაში „სუფთა მინდვრის“ ინვესტიციითა განვითარების მხარდაჭერის“ პროგრამა PHARE-ს მიერ დაფინანსებულ პროექტში.

პროექტის განხორციელებისას გამოიყო ტერიტორია სამრეწველო ზონისთვის, მომზადდა მისი დეტალური გეგმა, ასევე გარემოზე შედეგების შეფასებისა და მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე გავლენის ანგარიში.

მარიამპოლის ადმინისტრაციის თვითმმართველობამ იყიდა 65,12 ჰა-ის ფართობის მიწის ნაკვეთი. საწარმოთა ასაშენებლად გამოიყო 12 ცალკე უბანი, საერთო ფართობით – 49,25 ჰა.

მარიამპოლის სამრეწველო ზონის ტერიტორია მდებარეობს ქ. მარიამპოლის ჩრდილოეთ საზღვართან, მარიამპოლი-კაუნასის სარკინიგზო ხაზის უშუალო სიახლოვეს. ქალაქ მარიამპოლის ცენტრამდე მანძილი, დაახლოებით, 3 კმ-ია.

ზონა დასავლეთ ნაწილში ემიჯნება არსებულ სარკინიგზო ხაზს – მარიამპოლი-კაუნასი, აღმოსავლეთით – საპროექტო რკინიგზის ხაზს RAIL BALTICA-ს, ჩრდილოეთით კი – სატვირთო ტერმინალის დასავლეთ ტერიტორიას, სამხრეთით იგეგმება ქ. მარიამპოლის აღმოსავლეთის შემოსავლელი გზის მშენებლობა (2014-2015 წწ.). სამრეწველო ზონის ინფრასტრუქტურისა და მისასვლელი გზებისთვის ყველა აუცილებელი მშენებლობის დაფინანსებას განახორციელებს ეკ-ის სრტუქტურული ფონდები.

მანძილი შემდეგ პუნქტებამდე:

- ვია ბალტიკა-ს ავტომაგისტრალამდე – 0,1 კმ;
- კლაიპედის საზღვაო პორტამდე – 254 კმ;
- ვილნიუსის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 141 კმ;
- კაუნასის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 67 კმ;
- რიგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 281 კმ;
- პალანგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 274 კმ.

ქალაქ რადვილიშკის სამრეწველო ზონა. რადვილიშკის რაიონი – შიდაუღლის ოლქის

ლექსიკონის კურსი IV.

ერთ-ერთი რაიონია. ის ემიჯნება პანევეჟის, კელმეს, პაკროუსას, ქელაიანის, შიაულიაის რაიონებს.

რადვილიშკის რაიონის გეოგრაფიული მდებარეობა: იოლად მისაწვდომია ლიეტუვის სხვა დიდი ქალაქები, ბალტიის სხვა ქვეყნები – 180 კმ ვილნიუსამდე, 137 კმ – კაუნასამდე, 180 კმ – კლაიპედამდე, 148 კმ – რიგამდე.

რაიონის ფართობი – 163,5 ათასი ჰა.

რადვილიშკის რაიონში ცხოვრობს 49,2 ათასი მოსახლე.

ქალაქი რადვილიშკისი – რაიონის ადმინისტრაციული ცენტრი 1950 წლიდან.

ქალაქ რადვილიშკისის სამრეწველო ზონა შეადგენს 15,5 ჰა. სამრეწველო ტერიტორიას ყველა აუცილებელი კომუნიკაციით. ტერიტორია შედგება მიწის 5 ნაკვეთისგან, რომელთა საერთო ფართობია 6,97 ჰა. ინვესტიციებისთვის მომზადებული ეს ტერიტორია ჩამოაყალიბა რადვილიშკის რაიონის თვითმმართველობამ „რადვილიშკის რაიონში მეწარმეობის პირობების გასაუმჯობესებლად სამრეწველო ზონის ინფრასტრუქტურის შექმნის“ პროექტის ფარგლებში. პროექტის სარეალიზაციოდ ფინანსური დახმარების გაწევაზე შეთანხმების შესაბამისად, ადგენენ 2,26 მლნ ლიტის; 1,9 მლნ ლიტის თანხას, რომელიც გამოყოფილია რეკონსტრუქციის მთავრობამ და ეკ-ის სტრუქტურულმა ფონდებმა, თითქმის 0,35 მლნ ლიტის თანხა გასცა რაიონის თვითმმართველობამ.

პროექტი შეესაბამება „სამრეწველო ზონის ინვესტიციათა წახალისება „სუფთა მინდვრის“ საქმიანობის შემდეგ ძირითად მიზნებს: კერძო ინვესტიციების მოსაზიდად პირობების შექმნა, ინვესტიციებისთვის გამოსადეგი მიწის უბნების მომზადება ნაწილობრივ ან სრულად მოწყობილი ინფრასტრუქტურით მოსახლეობის დასაქმებისა და მისი შემოსავლის გასაზრდელად, აგრეთვე, იმ საწარმოთა გადასადგომად ქალაქის ცენტრიდან და მეწარმეობისთვის გამოუსადეგი სხვა ადგილებიდან, რომლებიც ქალაქისთვის მნიშვნელოვანია და აუცილებელი ტერიტორიის სოციალური მოთხოვნების უზრუნველსაყოფად.

ერთი მიწის ნაკვეთი იჯარით აიღო საწარმომ აუქციონის დროს. მიწის ნაკვეთები იჯარით გაიცემა 99 წლით.

მანძილი შემდეგ პუნქტებამდე:

- Via Baltica-ს ავტომაგისტრალამდე – 100 კმ;
- კლაიპედის საზღვაო პორტამდე – 180 კმ;
- ვილნიუსის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 200 კმ;
- კაუნასის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 130 კმ;
- რიგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 140 კმ;
- პალანგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 140 კმ.

ქალაქ პაგეგაის სამრეწველო ზონა. პაგეგაი არის ქალაქი ლიეტუვის დასავლეთით, ტაურაგის მაზრის პაგეგაის თვითმმართველობის ადმინისტრაციული ცენტრი. ქალაქი 30 კმ-ზეა ტაურაგიდან. ქალაქ პაგეგაიში შექმნილია სამრეწველო ზონა, რომელშიც, დეტალური გეგმის მიხედვით, გამოყოფილია 7 უბანი: 3,22 ჰა, 3,74 ჰა, 2,96 ჰა, 4,67 ჰა, 4,02 ჰა, 1,66 ჰა.

ქ. პაგეგაის სამრეწველო ზონის შემდგომი განვითარებისთვის იგეგმება თავისუფალი ტერიტორიის მიერთება, რომელიც სამხრეთ განაპირასაა, ასევე – ამ ზონის გაფართოება 70 ჰა-მდე.

სამრეწველო ზონის ძირითადი პლუსები:

- კარგად გავითარებული სატრანსპორტო დერეფნები, რომლებითაც შესაძლებელია მიღწევა ლოგისტიკის უმსხვილეს ცენტრებამდე – კაუნასი, კლაიპედა;
- პაგეგაის გავლით გადის რკინიგზის ხაზი – კლაიპედა-პაგეგაისოვეტსკი – კალინინგრადი-ბერლინი;
- პაგეგაი მდებარეობს კალინინგრადის ოლქის სიახლოვეს, რომელთანაც აერთებს რკინიგზა;
- მინიმალური კონკურენცია ახლად შექმნილი საწარმოებისთვის, რადგან ქ. პაგეგაის ტერიტორიაზე მცირე რაოდენობის სამრეწველო საწარმოებია.

მანძილი შემდეგ პუნქტებამდე:

- ვია ბალტიკა-ს მაგისტრალამდე – 4 კმ;
- კლაიპედის საზღვაო პორტამდე – 100 კმ;
- ვილნიუსის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 240 კმ;
- კაუნასის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 155 კმ;
- რიგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 280 კმ;

➤ პალანგის საერთაშორისო აეროპორტამდე – 130 კმ.

სამეცნიერო საზოგადოებები, ასოციაციები და ტექნოლოგიური პლატფორმები. უახლოეს 3-4 წელიწადში ლიეტუვაში შეიქმნება 5 ინტეგრირებული სამეცნიერო-სასწავლო და საქმიანი ცენტრი (ველი). მათ განვითარებაში ინვესტირებული იქნება თითქმის 300 მლნ ევრო ევროკავშირის სტრუქტურული ფონდების სახსრებიდან, რომლებიც გამოიყო ლიტვისთვის 2013-2014 წლებისთვის.

5 ველი, რომლებიც სპეციალიზდება სხვადასხვა სამეცნიერო-კვლევით დარგში (ლაზერული და სინათლის ტექნოლოგიები, ნანოტექნოლოგიები, ნახევარგამტარების ფიზიკა, ელექტრონიკა და ორგანული ელექტრონიკა, სამოქალაქო მშენებლობა, ბიოტექნოლოგია, ბიოფარმაცევტიკა, მოლეკულური მედიცინა, ეკოსისტემები და გარემოს უსაფრთხოება, „მწვანე ქიმია“ და ბიოფარმაცევტიკა, მექატრონიკა და ბიოსამედიცინო ინჟინერია, ენერგეტიკა, საინფორმაციო-ტელესაკომუნიკაციო ტექნოლოგიები, სოფლის მეურნეობა, მეტეოლოგია, სამეცნიერო კვლევები კვების ტექნოლოგიის დარგში, საზღვაო საქმე, ბუნებრივი რესურსები და გარემოს დაცვა), შეიქმნება ვილნიუსში, კაუნასში – სიდიდით მეორე ქალაქსა და სამრეწველო ცენტრში, აგრეთვე საპორტო ქალაქ კლაიპედაში.

4.1.11. ნიდერლანდების ეკონომიკური

კლასტიკების თავისებურებები,

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები

ნიდერლანდების განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები ანტილიის კუნძულებზეა განლაგებული. ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული თვალსაზრისით, ნიდერლანდების ანტილიის კუნძულები ნიდერლანდების სამეფოს ნაწილია (ნიდერლანდების ეს სამფლობელო მდებარეობს კარიბის ზღვის სამხრეთ ნაწილში, ვენესუელის სანაპიროსთან ახლოს).

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონების საქმიანობა რეგულირდება კანონით, რომელიც მიიღო ნიდერლანდების ანტილიის კუნძულების მთავრობამ 2001 წლის 1 თებერვალს. ამ კანონმა გააუქმა თავისუფალი ვაჭრობის ზონების წინანდელი კანონი, რომელიც ქვეყანაში მოქმედებდა 1975 წლიდან. საკანონმდებლო ბაზის

განახლება, უპირველეს ყოვლისა, მიმართული იყო ელექტრონული კომერციის განვითარებისთვის პირობების შექმნაზე.

ნიდერლანდების ტერიტორიაზე ამოქმედდა კომერციული საინვესტიციო ზონების შექმნის საპილოტე პროექტი, სხვანაირად რომ ვთქვათ, „ბიზნესის მხარდაჭერის რაიონები“. ინვესტიციური ზონების შესახებ კანონი ძალაში შევიდა 2009 წლის 1 მაისს, რომელიც შესაძლებლობას აძლევს მეწარმეებს, 2 წლის განმავლობაში, ანუ 2001 წლის 1 მაისამდე, შექმნან ასეთი ბიზნესზონები.

კუნძულ კიურასაოზე, სადაც თავმოყრილია ნიდერლანდების ანტილიის კუნძულების ეკონომიკის ძირითადი ნაწილი, დღესდღეობით ფუნქციონირებს 3 განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა. ესენია – პორტ ვილემსტადის განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა, სააერო-პორტო განსაკუთრებული ზონა, რომელიც მდებარეობს კიურასაოს საერთაშორისო აეროპორტის ახლოს, აგრეთვე განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა „ბრივენგატის სამრეწველო პარკი“. ამ სამივე განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონას მართავს კომპანია Curasao Industrial & International Trade Development Co N.V., რომლის საკონტროლო პაკეტი (85%) ეკუთვნის კუნძულ კიურასაოს ადმინისტრაციას.

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონების რეჟიმს აქვს შემდეგი თავისებურებები:

- საექსპორტო და საიმპორტო ბაჟის უქონლობა;
- საექსპორტო ოპერაციებზე მოგების გადასახადი 2%-ს შეადგენს;
- გაყიდვის გადასახადის უქონლობა;
- უძრავ ქონებასა და საკუთრებაზე გადასახადები არ არსებობს;
- ნიდერლანდების ანტილიის კუნძულების შიგა ბაზარზე მიწოდება იბეგრება იმპორტული ბაჟითა და მოგების გადასახადით, რომლებიც მოქმედებს ქვეყნის ტერიტორიაზე, მაგრამ ისინი არ უნდა აჭარბებდეს გაყიდვათა საერთო მოცულობის 25%-ს;
- საცალო ვაჭრობა აკრძალულია.

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონების მოკლე დახასიათება. ქ. ვილემსტადის პორტის განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა მდებარეობს მუდმივად დაცულ ტერიტორიაზე, საერთო ფართობით – 214 760 კვ.მ., რომელ-

იც საერთაშორისო აეროპორტიდან 13 კმ-ზეა. ამ განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში მოქმედებს დაახლოებით 100 კომპანია, რომელთა საქმიანობა დაკავშირებულია ისეთი საქონლით საბითუმო ვაჭრობასთან, როგორიცაა: ტანსაცმელი, საფეიქრო ნაკეთობები, პარფიუმერიული-კოსმეტიკური პროდუქცია და ფეხსაცმელი. მიწოდება ძირითადად ხორციელდება კარიბის აუზისა და ცენტრალური ამერიკის სამხრეთ ნაწილის ბაზრებზე.

სააეროპორტო განსაკუთრებული ზონა განვითარების პირველ სტადიაშია, რომელიც ითვალისწინებს 12 ჰექტარი ტერიტორიის ათვისებას. შემდგომში იგეგმება ამ ზონის ტერიტორიის გაფართოება 42 ჰექტრამდე. ამ ზონის არსებითი უპირატესობაა ის, რომ მისი ტერიტორია მკვეთრად ემიჯნება საერთაშორისო აეროპორტს და აღჭურვილია ინფორმაციის გადაცემის თანამედროვე ტელესაკომუნიკაციო და ოპტიკურბოჭკოვანი სისტემებით. ამ ზონაში 30-ზე მეტი კომპანია მუშაობს.

სააეროპორტო განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა გათვლილია საქმიანობის შემდეგ ძირითადად მიმართულებებზე:

- ლოგისტიკური მომსახურება შეკვეთების გაფორმების ჩათვლით, საგადასახადო დოკუმენტების გამოწერა, საქონლის მარაგების მართვა, დასაწყობება, შეფუთვა და მიწოდება;
- საქონლის მიწოდება საბითუმო მყიდველებისა და გარკვეული სახის სავაჭრო ნიშნის მქონე დისტრიბუტორებისთვის, რომლებიც მუშაობენ ზემოაღნიშნული რეგიონის ბაზრებზე;
- ელექტრონული კომერცია და სხვა სახის ოპერაციები, რომლებიც დამყარებულია არსებული ტელესაკომუნიკაციო და საინფორმაციო რესურსების გამოყენებაზე.

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა „სამრეწველო პარკი ბრივენგატი“ – ესაა ნიდერლანდების ანტილიის კუნძულების უფრო ახალი ეკონომიკური ობიექტი, რომელიც მდებარეობს მუდმივად დაცულ ტერიტორიაზე, ფართობით 28 ჰა. იგი სპეციალურად მოწყობილია სამრეწველო წარმოების განსახორციელებლად, განსაკუთრებით კი – მაღალტექნოლოგიური ნაკეთობების ასაწყოი წარმოების. ამ ზონის განვითარების პერსპექტივებს უკავშირებენ

იმას, რომ ნიდერლანდების ანტილიის კუნძულებს აქვს ევროკავშირის ასოცირებული წევრის სტატუსი და მის ტერიტორიაზე შექმნილი პროდუქცია შეიძლება უბაჟოდ შეიტანონ ეკ-ის ქვეყნებში.

„ბრეინპორტი“ – მაღალი ტექნოლოგიის ევროპული ცენტრი. ეროვნულ „ინოვაციურ პლატფორმაში“ ჩამოყალიბებული ნიდერლანდური ეკონომიკის ინოვაციური განვითარების კონცეფციის რეალიზაციაში არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება კლასტერულ მიდგომას, რომელიც საშუალებას იძლევა, ყველაზე ოპტიმალურად მოხდეს ცალკეული რეგიონის, მაღალტექნოლოგიური დარგებისა და სამეცნიერო ცენტრების კონკურენტული უპირატესობების რეალიზება.

ასეთმა მიდგომამ საშუალება მისცა დღეისათვის ჩამოყალიბებინათ განსაკუთრებული მაღალტექნოლოგიური რეგიონი, რომელიც აერთიანებს არაერთ ინოვაციურ კლასტერს ნიდერლანდებში, აგრეთვე მეზობელ გერმანიაში და ბელგიაში. ამ რეგიონს ეწოდა „ბრეინპორტი“ (BRAINPORT), რომელიც ამჟამად მაღალი ტექნოლოგიების წამყვანი ცენტრია ნიდერლანდებში და მაღალტექნოლოგიური ცენტრის საკვანძო როლის პრეტენზია აქვს ევროპაში.

„ბრეინპორტი“ ჩამოყალიბდა კერძოსახელმწიფოებრივი პარტნიორობის იდეის რეალიზაციის შედეგად ნიდერლანდების ყველაზე ტექნოლოგიურად განვითარებული რეგიონის ტერიტორიაზე – პროვინცია ჩრდილოეთ ბრაბანტის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში, ცენტრით ქალაქ ეინდჰოვენში. ის ეროვნული მშპ-ის 17%-ის გენერირებას ახდენს. მის ფარგლებში გაერთიანებულია 21 მუნიციპალიტეტის მაღალტექნოლოგიური სიმძლავრეები და მათ ეინდჰოვენის რეგიონული მთავრობა (SPE) მართავს.

იდეის რეალიზაცია განხორციელდა 1993 წლის მძიმე ეკონომიკური კრიზისის საპასუხოდ, რომელმაც სერიოზულად შეძრა ქვეყანა. მაშინ, ეინდჰოვენის (ტერიტორია, რომელიც აერთიანებს ქალაქებს ეინდჰოვენსა და პელმონდს) რეგიონის ადმინისტრაციის ინიციატივით, 21-მა მუნიციპალურმა წარმონაქმნმა გააერთიანა რეგიონურ ხელისუფალთა, ბიზნესის წარმომადგენელთა და სამეცნიერო ინსტიტუტ-

თა ძალისხმევა კრიზისის გამოვლინებებთან საბრძოლველად. ამ მიზნით შეიქმნა ფონდი, რომელიც სტიმულს აძლევდა მთავრობისა და კერძო ბიზნესის ინიციატივებს საქმიანი აქტიურობის გამოსაცდელად, კონკურენტუნარიანობის, რეგიონული საწარმოებისა და ორგანიზაციების ეფექტიანობის ასამაღლებლად; ამავე დროს, ამ ფონდის მეშვეობით უნდა მომხდარიყო რეგიონული ეკონომიკური სტრუქტურის სრულყოფა და რეზიდენტების ცხოვრების მაღალი დონის უზრუნველყოფა.

დღეს ბრეინპორტი წარმოადგენს სტრუქტურას, რომელიც სცილდება რეგიონულ და თვით ეროვნული დონის ფარგლებსაც კი, ამას ხელს უწყობს მისი განვითარების იდეოლოგიის სამრგოლიანი სტრუქტურის ჩამოყალიბება. რეგიონულ დონეზე პლატფორმა ჩამოყალიბდა გეგმა „ჰორიზონტის“ საფუძველზე, რომელიც ძირითადად განხორციელდა ხუთწლიანი ვადის განმავლობაში – 2002-2006 წლებში. მისი მთავარი ამოცანა იყო ინდუსტრიულად განვითარებული რეგიონის გადაქცევა მაღალი ტექნოლოგიების ეროვნულ ცენტრად. სასაზღვრო დონეზე განვითარება მიმდინარეობს პროგრამა „ელატის“ ფარგლებში, რომელიც ითვალისწინებს სამი მაღალტექნოლოგიური რეგიონული ცენტრის – ეინდხოვენის (ნიდერლანდები), აახენის (გერმანია) და ლევენის (ბელგია) – თანამშრომლობას. მისი მიზანია მიაღწიონ მშპ-ის ხარჯვის ნორმატივის სამპროცენტო მდგომარეობას გადაჭარბებას სკსს-ზე, რომელიც დაადგინა ლისაბონის შეთანხმებამ, გარდა ამისა, „ბრეინპორტი“ მაღალი ტექნოლოგიების წამყვან ევროპულ ცენტრად უნდა გადაიქცეს.

ანალიტიკოსები „ბრეინპორტს“ მიიჩნევენ ნიდერლანდური ეკონომიკის მაღალტექნოლოგიურ „ლოკომოტივად“. მის წილად მოდის კერძო ბიზნესის ყველა ინვესტიციათა 36% სკსს-ის სექტორში. ბრეინპორტის საწარმო ამ სფეროზე ხარჯავს რეგიონული მშპ-ის 8%-ს, რაც მნიშვნელოვნად აჭარბებს ნიდერლანდების საშუალო მაჩვენებელს. ბრეინპორტი ევროპული რეგიონული მაღალტექნოლოგიური ცენტრებიდან ერთ-ერთი იმ მცირეთაგანია, რომელმაც მიაღწია ეკ-ის ღირებულებით დადგენილ სამპროცენტო ზღვარს, გარდა ამისა, გაცემული პატენტების რიცხვით ის შედის ევროპული ლიდერების სამეულში. ხანგრძლივი

პერიოდის განმავლობაში მშპ-ის ზრდა რეგიონში 2-ჯერ მეტად აჭარბებდა ქვეყნის საშუალო მაჩვენებელს. მისი წილი ქვეყნის მშპ-ში (14,5%) აჭარბებს რანდსტატის ნებისმიერი რეგიონის მაჩვენებელს, დიდი ამსტერდამის (11,2%), უტრეხტის (8,9%), ჰააგის (5,6%) ჩათვლით. ის მოიცავს ტერიტორიას 355 000 სამუშაო ადგილით (მათგან 70 000 – მრეწველობაში) და ცხოვრობს 725 000 ადამიანი.

პლატფორმას მართავს საბჭო, რომელსაც ხელმძღვანელობს ეინდჰოვენის ბურგომისტრი და „ფილიპის“ წამყვანი ნიდერლანდური კორპორაციის პრეზიდენტი. საბჭოს შემადგენლობაში შედიან: ადმოსავლეთ ბრაბანტის პროვინციის ტექნოლოგიური პარკის პრეზიდენტი (საბჭოს მდივანი), ქალაქების: ტილბურგისა და ველდჰოვენის მერები, ეინდჰოვენის (ფონდის ხაზინადარი) ტუ-ს (ტექნიკური უნივერსიტეტის), ტილბურგის უნივერსიტეტისა და პროფესიული განათლების უნივერსიტეტ „ფონტისის“ პრეზიდენტები, ზელანდია-ბრაბანტის დამსაქმებელთა საბჭოს თავმჯდომარე, „VDNDN“-ის ჯგუფის (VDN group) სადამკვირვებლო საბჭოს თავმჯდომარე, ქ. ეინდჰოვენის რეგიონის ადმსრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე.

პლატფორმის ფარგლებში რეალიზებულ მსხვილ პროექტთა რიცხვშია – „მეტად ჰაუსი“ (ეტალ ოუსე), „ინკუბატორი 3+“ და „ბრეინპორტ ინტერნეიშენალ ქომუნიტი“ (Brainport International Community). თვით დასახელება „ბრეინპორტი“ შემთხვევითი არაა. ნიდერლანდებისთვის რეგიონი არის ეროვნული ეკონომიკის სამი საყრდენიდან ერთ-ერთი, სხიპოლის საპაერო პორტთან და როტერდამის საზღვაო პორტთან ერთად.

ნიდერლანდების ინოვაციური კლასტერები სასურსათო დარგში – სასურსათო ველი (FOOD VALLAY). ნიდერლანდებში შეიქმნა სასიკეთო პირობები სასოფლო-სამეურნეო და სასურსათო დარგების ინოვაციური კომპანიებისთვის, რითაც შეუძლიათ ისარგებლონ უცხოელმა ინვესტორებმა.

ინვესტიციები ნიდერლანდურ ეკონომიკაში შეიძლება განხორციელდეს არა მარტო არსებული კომპანიებისა და სხვა მოქმედი აქტივების შეძენით, არამედ ახალი მაღალტექნოლოგიური კლასტერების შექმნის გზითაც. ინოვაციური კლასტერის წარმატებული მაგალითია პროექ-

ტი სასურსათო ველი, რომელიც უკვე რამდენიმე წელია ვითარდება ნიდერლანდებში.

სასურსათო ველი საერთაშორისო კლასტერია, რომელშიც მჭიდროდ ურთიერთქმედებს ბიზნესი, ცოდნა, ინოვაციები და შექმნილია ყველა აუცილებელი პირობა კვების პროდუქტების წარმოებისა და ბიოლოგიური მეცნიერებების თავისებური სიმბიოზისთვის. ორგანიზაცია ბაზირებულია ქალაქ ვახინგენ-გენეში – ნიდერლანდების აგროსამრეწველო და სასურსათო კომპლექსის დარგში სამეცნიერო-კვლევით და საგანმანათლებლო საქმიანობის ეროვნულ ცენტრში. პროექტის ფილიალები და კვლევითი ცენტრები წარმოდგენილია ევროკავშირის ათ ქვეყანაში.

სასურსათო ველის დამფუძნებლებია: გერდერლანდის პროვინციის ადმინისტრაცია, ქალაქების – ვახინგენის, ედეს, ვევენდაალის, რენენის მუნიციპალიტეტები, ვახინგენის უნივერსიტეტი და კვლევითი ცენტრი, ნიდერლანდების აღმოსავლეთ რეგიონების განვითარების სააგენტო „ლოსტ“ და „რაბობანკი“.

დაახლოებით 1000 კომპანია თანამშრომლობს „სასურსათო ველთან“, მათ შორის დარგის ისეთი მსოფლიო ლიდერები, როგორებიცაა: DSM, „iunilever“, „nestle“, „frislandkampina“ და „danoni“.

სასურსათო ველის შექმნის განმსაზღვრელი იდეა არის ახალი ტექნოლოგიების ინტენსიური დანერგვა აგრარული ბიზნესის ყველა სფეროში საბოლოო ინოვაციური პროდუქტის მისაღებად. კლასტერის საქმიანი აქტიურობის პრიორიტეტული სექტორებია:

- მემცენარეობა;
- რძის პროდუქციის დამუშავების ტექნოლოგია;
- ხორცის წარმოება;
- კვების პროდუქტების დარგში სამეცნიერო კვლევები;
- საკვები პროდუქტები, რომლებიც შეიცავენ ჯანმრთელობისთვის სასარგებლო დანამატებს;
- ცხოველური საკვები;
- საკვები პროდუქტების უვნებლობა;
- მცენარეული ზეთები და ცხიმები (რაფინირებული);
- ჩამდინარე წყლების გადამუშავება;
- მემცენარეობის სათბური ტექნოლოგია;

➤ მეფეავილეობა და ლოგისტიკა;

➤ ბიოსათბობის წარმოება.

კლასტერის საწარმოო განყოფილებებისა და კვლევითი ცენტრების სამუშაო იგება შემდეგი მიმართულებებით:

1. მარკეტინგი და საჯაროობა;
2. პროექტის დაფინანსების ოპტიმიზაცია;
3. ინოვაციური პროგრამების მოზიდვა სასურსათო დარგში;
4. საკომუნიკაციო ქსელების შექმნა;
5. უცხოელი მონაწილეების მხარდაჭერა;
6. კონგრესებისა და სემინარების ორგანიზაცია;
7. ახალ შემუშავებათა ამოქმედებაში მხარდაჭერა.

განსაზღვრულია კლასტერის ინოვაციური საქმიანობის 4 საბაზო პრინციპი: **ნანოტექნოლოგია, მდგრადი განვითარება და ენერგომომარაგება, საინფორმაციო ტექნოლოგიები და ჯანმრთელი პროდუქტის შექმნა.**

კვლევები მოიცავს სასურსათო ინდუსტრიის პრაქტიკულად მთელ სპექტრს – რძის პროდუქტებისა და კარტოფილის ჩიფსების კალორიულობის საკითხებიდან დაწყებული საბოლოო პროდუქტის თვითღირებულების შემცირებით დამთავრებული – მისი ხარისხობრივი მაჩვენებლების ამაღლების ფონზე.

პროექტის ყოველ მონაწილეს თავისი ინოვაციური პროექტი ერთიან პროგრამაში შეაქვს და დამოუკიდებლად აკონტროლებს მის რეალიზაციას. სასურსათო ველში დიდი ყურადღება ეთმობა კვლევითი სამუშაოს ჩატარების ახალი ტექნოლოგიების განვითარებას, კვების პროდუქტების უსაფრთხოებას და განახლებად ნედლეულის მასალას.

ჯანმრთელობის ველი (HEALTH VALLAY).

აღმოსავლეთ ნიდერლანდებში ჯანმრთელობის ველი არის ბიოსამედიცინო კვლევითი ინსტიტუტების, ფარმაცევტული პროდუქციის განვითარების კომპანიები, სამედიცინო მომსახურებისა და საერთო მკურნალობის პროვაიდერების ქსელი. ის კონცენტრირებულია ნიდერლანდების აღმოსავლეთით, სამედიცინო უნივერსიტეტების, სამეცნიერო ინსტიტუტებისა და აკადემიური კლინიკების გარშემო. იქ აკვირდებიან და უვლიან ავადმყოფებს;

ასევე, დაკავებული არიან რეგენერაციული მედიცინითა და სარეაბილიტაციო პროცესე-

ბით; ფარმაცევტიკით, წამლების მიწოდების შემუშავებით, წარმოებითა და კონტროლით; მოლეკულური დიაგნოსტიკით; ზუსტი მანქანათმშენებლობით; ინოვაციური ტექნოლოგიების განვითარებით და უახლესი სამედიცინო მოწყობილობით. ჯანმრთელობის ველის თანამშრომლები ახალ კომპანიებს ხელს უწყობენ დაარსებაში, ეხმარებიან საჭირო პარტნიორების ძიებაში ბიზნესის წარსამართად, იზიდავენ გარე რესურსებს, უწევენ თანადგომას სხვადასხვა მიმართულებით – კვლევითი საქმიანობიდან და ტექნოლოგიური განვითარებიდან მარკეტინგამდე და გაყიდვამდე.

ჯანმრთელობის ველის 4 აკადემიური ცენტრი მჭიდროდ თანამშრომლობს ერთმანეთთან: რადბაუდის უნივერსიტეტი და საუნივერსიტეტო მედიცინის ცენტრი ქალაქ ნაიმეინგენში, კვების და კლინიკური გამოკვლევების უნივერსიტეტი და სამეცნიერო ცენტრი ქალაქ ვაგენინგენში, ქსოვილებისა და ნანოტექნოლოგიების შემუშავების ტექნიკური უნივერსიტეტი ტვენტეში.

ტვენტის და რადბაუდის უნივერსიტეტების სულ ცოტა ხნის წინანდელმა ერთობლივმა სამეცნიერო-კვლევითმა საქმიანობამ განაპირობა მაღალინოვაციური ტექნოლოგიის – „ჩიპის ლაბორატორიის“ შექმნა.

ფიზიკის, ქიმიისა და ბიოლოგიის ეფექტიანი შეხამების შედეგი გახდა სხვადასხვა მინიატურული გადამწოდის შემუშავება, რომლებიც გათვლილი იყო სწრაფ და ზუსტ დიაგნოსტიკაზე. დღეისთვის ამ გადამწოდებს, რომელთაც საფუძვლად უდევს ნაკადური მიკროტექნიკა, კვლავ სრულყოფენ, რათა შემდგომში სამედიცინო მოწყობილობაში გამოიყენონ.

ჩიპის ლაბორატორიის წინაშე ისხნება ფართო გამოყენების პერსპექტივა სხვადასხვა სამედიცინო მიმართულებით. ასეთი გამოყენების მაგალითია ახალი ზემოგრძნობიარე დეტექტორი ვირუსების სწრაფად აღმოსაჩენად, თუნდაც ისეთის, როგორიცაა ატიპური პნევმონია. ამგვარად, ეს ტექნოლოგია დიდ მნიშვნელობას იძენს ახალი ვირუსული აფეთქებების გასაკონტროლებლად. გამოყენების მეორე მაგალითი – ბიოსენსორები სისხლში ლითიუმის განსასაზღვრად ან სუნთქვაში ამიაკის გასაანალიზებლად.

ჯანმრთელობის ველი თავისი ეგიდით აერ-

თიანებს საერთაშორისო კომპანიებს: „Ebot laboratoriz“, „Aventiss“, „Biotroniks“, „Hartmans“, „Novartis Farmas“, და სხვა მრავალს. ამასთან, ისეთი ჰოლანდიური კომპანიები, როგორიცაა: „akzo nobeli“, DSM, „notoqi“, „filips mediqali“, თავიანთ წარმოებაში ემყარებიან კვლევებს მოლეკულური ბიოლოგიური მეცნიერებების, ბიომოლეკულური ინფორმაციის, კოგნიტიური ნეიროგენერაციის სფეროებში და სხვ.

ჯანმრთელობის ველი და მთლიანობაში, აღმოსავლეთ ნიდერლანდები შეიძლება, საინტერესო იყოს კომპანიებისთვის, რომლებიც მუშაობენ შემდეგ დარგებში:

- მოლეკულური მეცნიერებები და ბიოქიმია;
- უროლოგია;
- ქსოვილის აღდგენა;
- ონკოლოგია;
- დნმ-ის ტექნოლოგია/მატრიცული ტექნოლოგიები;
- თავის ტვინის ვიზუალიზაციის ტექნოლოგია;
- ბიოინფორმეტიკა;
- კვების პროდუქტები და ჯანმრთელი საკვების წარმოება;
- ბიოფარმაცევტიკა;
- ორთოპედია;
- დიაგნოსტიკა;
- სამედიცინო ელექტრონიკა და მიკროსისტემური ტექნოლოგიები;
- ლოგისტიკა/სამედიცინო და ფარმაცევტული პროდუქციის გასაღება.

მრავალი კომერციული და სახელმწიფო კომპანია თუ დაწესებულება, სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი და სამედიცინო უნივერსიტეტი, რომელთაც ურთიერთობა აქვთ ჯანმრთელობის ველთან, მონაწილეობენ ისეთ პროექტებში, როგორიცაა: ტელეკერი და მობიჰელსი.

ტელეკერის პროექტის მიზანია შეზღუდული უნარის მქონე ადამიანების (ინვალიდების) მოვლის გაუმჯობესება კავშირით და ინფორმაციის გაცვლით სხვადასხვა დაწესებულებას შორის, რომლებიც სამედიცინო დახმარებას უწევენ საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიის (სსტ) მეშვეობით. მათი მთავარი ამოცანაა ცოდნის განვითარება სსტ-ის კომპლექსური სტაციონარული და მობილური დანამატების შესახებ ჯანდაცვისა და მათი პრაქტიკული გამოყენებისთვის სამედიცინო დარგში.

ლექსიების კურსი IV.

მობილური სისტემა მიმართულია ახალი მობილური მომსახურების შემუშავებასა და გამოცდაზე ჯანდაცვის სფეროში. ამ სისტემის წყალობით პაციენტი მიმაგრებული არაა გარკვეულ ადგილას, მაგრამ, ამის მიუხედავად, სრულ სამედიცინო კონტროლქვეშაა.

მობილური სისტემა:

- ქრონიკული დაავადებების მქონე პაციენტების დისტანციური თვალყური;
- სახლის პირობებში ჯანმრთელობის დისტანციური სამედიცინო დახმარება და კონტროლი;
- უბედური შემთხვევებისა და საგანგებო სიტუაციების დროს დისტანციური დახმარება;
- ფიზიკური მდგომარეობის მოწოდებული მონიტორინგი სპორტით ვარჯიშის დროს;
- კლინიკური ცდების მოწოდებული კონტროლი.

ჯანმრთელობის ველთან მედიცინის სფეროში აგრეთვე მჭიდროდ თანამშრომლობს ქვემოთ ჩამოთვლილი შემდეგი ინსტიტუტები:

ბიოსამედიცინო ტექნოლოგიური ინსტიტუტი (**ბსტი**) – ტვენტეს უნივერსიტეტის უწყებათაშორისი განყოფილება, რომელიც სპეციალიზდება სამეცნიერო კვლევებსა და საგანმანათლებლო პროგრამებზე ბიოსამედიცინო ტექნოლოგიების სფეროში. **ბსტი** მსოფლიო ლიდერია იმ დარგში, რომელშიც ტექნიკური მეთოდები და მიდგომები გამოიყენება ბიოლოგიური და სამედიცინო პრობლემების გასაგებად და გადასაჭრელად.

ბსტი-ის პროექტთა უმეტესობა ჩართულია ძირითად მიმართულებებში:

- ბიომიმეტიკული ინჟინერია;
- ბიომექანოტრონიკა და ნერვალური ურთიერთქმედება;
- **ბსტი**-ის შესწავლის სფეროში შესული ზოგიერთი ჯგუფი;
- პოლიმერები, ქიმიკა და ბიომასალები;
- ბიოფიზიკური ტექნოლოგიები;
- ფლუიდების ფიზიკური თვისებები;
- მემბრანული ტექნოლოგიები;
- დაბალი ტემპერატურები;
- ბიომექანიკური ტექნოლოგიები;
- მედიკო-ბიოლოგიური სისტემები და იმპულსები.

მოლეკულური და ბიომოლეკულური ინ-

ფორმატიკის ცენტრი (CMBI) ჰოლანდიის მოლეკულურ-გამოთვლითი მეცნიერებების ეროვნული ცენტრია. ინსტიტუტი დაკავებულია ზუსტი კვლევითი პროგრამების შესრულებით – დაწყებული მოლეკულური ქიმიის პროექტებით და დამთავრებული ბიოინფორმატიკით. ინსტიტუტის მოწყობილობა, მონაცემთა ბაზა და პროგრამული კომპლექსი ხელმისაწვდომია არა მარტო მისი თანამშრომლებისთვის, არამედ მეცნიერი თანამშრომლებისა და სპეციალისტებისთვის, რომელთაც არ აქვთ მასთან შეხება. დახმარების კომპიუტერული სამსახური, ასევე, ხელმისაწვდომია ქსელური არხის მომხმარებლებისთვის. CMBI ასპირანტურისა და სპეციალისტების სრულყოფის კურსებზე სწავლების შესაძლებლობას იძლევა არა მარტო ჰოლანდიელი სტუდენტებისთვის, არამედ სტუდენტებისათვის მთელი მსოფლიოდან.

დღესდღეობით ინსტიტუტის პერსონალი დაკავებულია შემდეგ პროექტებში:

- კვლევები ბიოინფორმატიკის დარგში;
- კვლევები მოლეკულური გამოთვლების დარგში;
- მონაცემთა განახლება და ნიდერლანდებში იმ სპეციალისტების პროგრამულ უზრუნველყოფაზე სწრაფი ხელმისაწვდომობა, რომლებიც დაკავებული არიან ბიოინფორმატიკითა და კვლევებით მოლეკულური გამოთვლების დარგში;
- ამ დარგებში სპეციალისტებისთვის კურსებისა და სემინარების ორგანიზება.

სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი მუშაობს ნანოტექნოლოგიებზე. იგი ტვენტეს უნივერსიტეტის ყველაზე დიდი კვლევითი დაწესებულებაა. ეს ინსტიტუტი ამზადებს სტუდენტებს მაგისტრატურისა და მეცნიერებათა კანდიდატობისთვის, ატარებს რა საცდელ კვლევებს ნანოტექნოლოგიის, მიკროსისტემების, მასალათმცოდნეობისა და მიკროელექტრონიკის დარგებში.

სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის უნიკალურობა მდგომარეობს მის მრავალპროფილიან აგებაში. ელექტრომექანიკის, მათემატიკისა და გამოთვლითი ტექნიკის, აგრეთვე მეცნიერებისა და ტექნიკის ფაკულტეტების ყველა 19 სამეცნიერო ჯგუფი ამოქმედებულია MECA+ ინსტიტუტის კვლევით პროგრამებში. ამ პრო-

გრამებს აქვს კიდევ სხვა სახელწოდებაც: სტრატეგიული კვლევების მიმართულებები (სკმ) და მოიცავს შემდეგ ასპექტებს:

- ბიონანოტექნოლოგიებს;
- ნანოწარმოებას;
- ნანოელექტრონიკას;
- ბიომეგნიტურ ელემენტებს.

MECA+ თავის განკარგულებაში, აგრეთვე, აქვს ე. წ. „სუფთა ოთახი“ (საწარმოო ნაგებობა მტერისა და სხვა დაბინძურებისგან დაცვის უმაღლესი ხარისხით) და მასალების ანალიზის ცენტრალური ლაბორატორია, რომლითაც სარგებლობა შეუძლიათ არა მარტო უნივერსიტეტის სტუდენტებსა და თანამშრომლებს, არამედ მესამე მხარეებსაც.

ნიდერლანდები შესანიშნავი ბიზნესგარემოა სამედიცინო ტექნოლოგიებისა და ფარმაცევტული მრეწველობისთვის. კვლევითი ბაზების, ინფრასტრუქტურისა და მთელი მსოფლიოს ქვეყნების კომერციული და ტექნოლოგიური მოთხოვნების დაკმაყოფილების შესაძლებლობის შეხამება ნიდერლანდებს ხდის სასურველ ადგილად სამედიცინო კომპანიებისთვის, რომლებიც ეძებენ თავიანთი შესაძლებლობების რეალიზებას ევროპაში.

ნიდერლანდებში მსოფლიო კლასის უნივერსიტეტების არსებობა, ხელისუფალთა მხარდაჭერა, ვენჩურული კაპიტალის შესაძლებლობა და სასურველი ბიზნესგარემო უზრუნველყოფს კომპანიებისთვის საბოლოო შედეგის მიღებას მისი შემდგომი გამოყენებით.

ქალაქ ლეიდენის ბიოტექნოლოგიური პარკი. ტექნოპარკების, სამრეწველო პარკების, განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონების შექმნის გამოცდილება აქცენტით მაღალტექნოლოგიური წარმოებებისა და სამეცნიერო-კვლევითი შემუშავებების განვითარებაზე შეიძლება განვიხილოთ ქალაქ ლეიდენის ბიოტექნოლოგიური პარკის მაგალითზე. ის ნიდერლანდებში ბიოტექნოლოგიის სფეროში უმსხვილესი სპეციალიზებული პარკია, რომლის თანამშრომელთა რაოდენობა 3500-ზე მეტ ადამიანს შეადგენს.

ლეიდენის ბიოტექნოლოგიური პარკი ხასიათდება საწარმოების, სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებებისა და საგანმანათლებლო ორგანიზაციების მაღალი კონცენტრაციით. ისინი სპეციალიზდება ბიოლოგიური მეცნიერებებისა და ბიოტექნოლოგიის სფეროში. პარკის ტერი-

ტორიაზე მოქმედებს 60-ზე მეტი საწარმო და ორგანიზაცია, რომელთა მუშაობა დაკავშირებულია ბიოტექნოლოგიებთან.

ნიდერლანდების ყველაზე დიდი სამეცნიერო ბიოტექნოლოგიური კლასტერის რეზიდენტების რიცხვში შედის ისეთი მსხვილი კომპანიები, როგორიცაა:

- ასტელასი;
- ცენტოკორი;
- კრიუსელი;
- დანისკო გენენკორი;
- გალაპაგოს გენომიქსი;
- კატევიკ ფარმა;
- მენტორი;
- ოკოპლუსი;
- ფარმინგ გრუპი.

სერვისული კომპანიები:

- ბეიზ კლირი;
- ადამიანთა წამლების კვლევის ცენტრი;
- მაიკროსეიფ/მილიპორი;
- პროქსი ლაბორატორიზ;
- ქსენდო.

საგანმანათლებლო დაწესებულებები:

- უმაღლესი სამეცნიერო ლაბორატორია;
- ლეიდენის ინსტრუმენტების წარმოების სკოლა;
- ლეიდენის სამეცნიერო უნივერსიტეტი;
- ლეიდენის უნივერსიტეტის სამედიცინო ცენტრი;
- საშუალო სამეცნიერო ლაბორატორია;
- უმაღლესი ინსტიტუტი „ფარმა“.

კომპანიათა უმრავლესობა მრავალპროფილურია. სამკურნალო საშუალებებისა და ბიოპროდუქტების შემუშავება შედის 40 კომპანიის საქმიანობის სფეროში, ტექნოლოგიების შემუშავება – 30 კომპანიის, კლინიკური ცდები – 9-ის, წარმოება – 11-ის, დისტრიბუცია – 9-ის და სხვა მიმართულებები – 16 კომპანიის სფეროში.

ძირითადად, კომპანია განთავსებულია საკუთარ შენობებში, თუმცა არსებობს რამდენიმე მრავალსამომხმარებლო კორპუსი, სადაც საოფისე და სალაბორატორიო ფართი გაიცემა იჯარით.

ორგანიზაცია „ბიოპარტნიორის“ მონაცემებით, ლეიდენში არსებობს ყველა პოლანდიური კომპანიის თითქმის ნახევარი, რომელთათვისაც საქმიანობის პროფილური მიმართულებაა

ბიოტექნოლოგია.

პარკი მდებარეობს ნიდერლანდების უმსხვილესი ქალაქების – ამსტერდამის, ჰააგისა და როტერდამის – უშუალო სიახლოვეს და აქვს ავტოსატრანსპორტო და სარკინიგზო კავშირი ნიდერლანდების მთავარ აეროპორტთან – „სიპსხოლთან“.

პარკის სამეცნიერო-ტექნოლოგიურ ბაზას თავის საკუთარ სამეცნიერო-კვლევით და ტექნოლოგიურ ინფრასტრუქტურასთან ერთად ქმნის აგრეთვე ლეიდენის უნივერსიტეტთან არსებული სამედიცინო ცენტრის რესურსები და გამოყენებითი ტექნოლოგიის ინსტიტუტი, რომელიც ასევე ქალაქ ლეიდენშია.

ქალაქ ლეიდენის უნივერსიტეტისა და სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებების პროფილური ფაკულტეტებისა და განყოფილებების კურსდამთავრებულნი უზრუნველყოფენ ბიოტექნოლოგიურ პარკში მაღალკვალიფიციური კადრების მუდმივ მოდინებას.

პარკის ტერიტორიაზე არაერთი ფირმაა, რომლებიც კონსულტირებასა და ტექნიკურ დახმარებას უწევენ დამწვებ ბიოტექნოლოგიურ საწარმოებს (ბიზნესინკუბატორები). კერძოდ, ბიოტექნოლოგიურ პარკში მოქმედებს აკადემიური ბიზნესცენტრი (ABC), რომელიც შეიქმნა ლეიდენის მუნიციპალიტეტთან და ლეიდენის უნივერსიტეტთან ერთობლივად. მან დიდი წვლილი შეიტანა პარკის პოტენციალის განვითარებაში. ამ ბიზნესინკუბატორის ტერიტორიაზე შეიქმნა 13 ახალი კომპანია, რომელთა საქმიანობაც დაკავშირებულია ბიოტექნოლოგიებთან.

მეორე მსხვილი ბიზნეს-ინკუბატორი – ესაა საქმიანი ცენტრი ბიოპარტნიორი, რომელიც თავისთავად კომპლექსია განვითარებული კომბინირებული ინფრასტრუქტურით: ლაბორატორიებით, საოფისე შენობებით, საერთო ინფრასტრუქტურის ელემენტებით (საკონფერენციო დარბაზები, ასლის გადასადები ოთახები, საწყობები), თანამედროვე ელექტრონული კომუნიკაციებით.

ცხოვრების შესახებ (Competence Center Life Sciences) მეცნიერებების დარგში პოტენციალის განვითარების ცენტრი შეიქმნა პარკის ტერიტორიაზე ბიოსამედიცინო ტექნოლოგიების წინსვლითი განვითარების სტიმულირებისთვის სამხრეთ ჰოლანდიის პროვინციებში. ცენტრი

პრაქტიკულ დახმარებას უწევს ახალი ინიციატივების განვითარებას ბიოტექნოლოგიის სფეროში და უზრუნველყოფს საუკეთესო ხელმისაწვდომობას ცოდნის არსებულ წყაროებთან ბიოლოგიური მეცნიერებების სფეროში.

ამასთან, პარკის ტერიტორიაზე იმ კომპანიათა თანაარსებობა, რომლებიც მოქმედებენ ამ სფეროში, ასევე ტექნოლოგიური უზრუნველყოფისა და წარმოების ბიოტექნოლოგიის დარგში, ქმნის სინერგიულ ეფექტს სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პროცესის თვალსაზრისით.

პარკს მართავს არცთუ ისე დიდი, მაგრამ ეფექტიანი კომპანია, რომელსაც უწოდებენ „ლეიდენ ბიო საიანს პარკ დეველოპმენტ ორგანიზაციის“.

მისი ძირითადი აქციონერებია:

- ქალაქ ლეიდენის მუნიციპალიტეტი;
- ლეიდენის უნივერსიტეტი;
- ლეიდენის უნივერსიტეტის სამედიცინო ცენტრი;
- ქალაქ ლეიდენის უმაღლესი სკოლა;
- რეგიონული კომერციული პალატა;
- სამხრეთ ჰოლანდიის პროვინციათა რეგიონული ხელისუფალი;
- გამოყენებითი ტექნოლოგიის ჰოლანდიური ინსტიტუტი;
- საბუნებისმეტყველო ისტორიის მუზეუმი – „ნატურალისტი“.

ლეიდენის უნივერსიტეტის (LURIC) კვლევებისა და ინოვაციების სამსახური ეწევა ტექნოლოგიების გადაცემის მომსახურებას, იცავს ინტელექტუალურ საკუთრებას, ახდენს ლიცენზირებას, კოორდინირებას უწევს უნიკალური მოწყობილობის ერთობლივ გამოყენებას.

კლასტერის შემადგენლობაშია საკმაოდ რაოდენობის სპეციალიზებული დაწესებულება, რომლებიც წყვეტენ ინვესტიციების მოზიდვის საკითხებს, ვენჩურულ დაფინანსებას, საინფორმაციო უზრუნველყოფას და ტექნიკურ მომსახურებას.

კლასტერის მიმდინარე პრობლემების გადაჭრაში აქტიურ მონაწილეობას იღებს ლეიდენის ბიოტექნოლოგიური პარკის ინსტიტუტებისა და კომპანიების კავშირი.

4.1.12. ნორვეგიის ეკონომიკური კლასტიკების თავისებურებები, ინოვაციური კლასტიკები

ნორვეგიაში დიდი ყურადღება ეთმობა ინოვაციური საქმიანობის განვითარებას. ამ სფეროში უშუალოდ დაკავებული ძირითადი სახელმწიფო ორგანიზაციებია: ნორვეგიის კვლევითი საბჭო – **ნკს** (ორსკინინგსრადეტ), სააგენტო „ინოვაშუნ ნორგე“ და ნორვეგიის სამრეწველო განვითარების სახკორპორაცია – „საივი“ (SIVA). ნორვეგიის კვლევითი საბჭო უშუალოდ პასუხისმგებელია ქვეყნის სამეცნიერო-კვლევითი პოლიტიკის შემუშავებაზე და აფინანსებს სარეალიზაციო პროექტებს. „ინოვაშუნ ნორგე“ და „სიბა“ ეწევიან საკონსულტაციო სამუშაოებს, აგრეთვე აფინანსებენ ინოვაციურ საქმიანობას. გარდა ამისა, „სიბა“ ფლობს (მთლიანად ან წილს) ტექნოპარკებს, ინკუბატორებს და ა. შ., მუშაობს კონკრეტულ ინოვაციურ პროექტებზე.

ნორვეგიაში პერსპექტიული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების მხარდაჭერის შემდეგი ფორმები არსებობს:

ქვეყანაში 12 სამეცნიერო-კვლევითი კლასტერია – „ექსპერტიზის ნორვეგიული ცენტრები“, რომლებიც უნდა უზრუნველყონ გრძელვადიანი ინოვაციური შემუშავებებით და მოახდინონ მათი კომერციალიზაცია ეკონომიკის პრიორიტეტული მიმართულებებით. ცენტრები შეიქმნა „ინოვაშუნ ნორგეს“, „სიბას“ და **ნკს-ს** საორგანიზაციო მხარდაჭერით. NNCEE-ს საქმიანობას აფინანსებს ვაჭრობისა და მრეწველობის სამინისტრო, ასევე კომუნალური და რეგიონული განვითარების სამინისტრო.

დღესდღეობით ფუნქციონირებს შემდეგი „ექსპერტიზის ნორვეგიული ცენტრები“:

1. ქ. ოსლოს კიბოს კლასტერი, ეს ცენტრი კვლევას ატარებს ონკოლოგიური თერაპიისა და კიბოს დაავადებათა დიაგნოსტიკის დარგში. კლასტერი აერთიანებს დაახლოებით 40 ორგანიზაციას და საწარმოს, რომლებიც მუშაობენ ბიოტექნოლოგიაში და ატარებენ კვლევებს ჯანდაცვის სფეროში.

ნორვეგიელი სპეციალისტების 70%-ზე მეტი სწორედ ამ ცენტრში, ონკოლოგიური კვლევების დარგში მუშაობს. 2008 წელს კლასტერი აღიარეს ერთ-ერთ საუკეთესოდ მსოფლიოში მოწინავე 20 კვლევით ბიოტექნოლოგიურ ცენტრს შორის.

2006 წლიდან ქვეყანაში ამოქმედდა „კვლევითი ინოვაციური ცენტრების“ ქსელის შექმნის პროგრამა, რომლის დანიშნულებაცაა, გახდეს „ნოუჰაუს“ კომერციალიზაციის მექანიზმის მნიშვნელოვანი ელემენტი. ცენტრები ყალიბდება ეროვნული სამეცნიერო ინსტიტუტების ბაზაზე მსხვილი სამრეწველო კომპანიების კვლევით განყოფილებებთან მჭიდრო თანამშრომლობით გრძელვადიანი **სკსსს-ის** ჩასატარებლად.

დაფინანსება და მუშაობაზე პასუხისმგებლობა ეკისრება ნორვეგიის კვლევით საბჭოს. დღეს ფუნქციონირებს 14 ინოვაციური ცენტრი. ყოველი ცენტრის ყოველწლიური დაფინანსება **ნკს-ს** მხრიდან შეადგენს დაახლოებით 10 მლნ კრონს, თანადაფინანსება სამრეწველო საწარმოების ხაზით კი – ანალოგიურ ან უფრო მეტ თანხას.

ნორვეგიის კვლევითი საბჭოს მიერ რეალიზდება ე. წ. „მოწინავე გამოცდილების ნორვეგიული ცენტრების“ შექმნის ეროვნული პროგრამა. ამ ცენტრების ძირითადი ამოცანაა მსოფლიო დონეზე კონკრეტული სამეცნიერო შედეგების მიღწევა, გრძელვადიანი კვლევითი სამუშაოების ჩატარება და მაღალკვალიფიციური მეცნიერი თანამშრომლების მომზადება. დღეს ქვეყნის წამყვან **უსდ-სა** და კვლევით ინსტიტუტებში მოქმედებს 21 COE.

ქვეყანაში შექმნილია არაერთი ტექნოპარკი, ბიზნესინკუბატორი და ა. შ. კერძოდ, წარმატებით ფუნქციონირებს ბიზნესინკუბატორი – „ქალაქ ოსლოს ინოვაციური ცენტრი“. ეს ცენტრი ნორვეგიის წამყვანი ტექნოპარკია. ის აქტიურად მუშაობს ქალაქ ოსლოს უნივერსიტეტთან, იმავე ქალაქის უმაღლეს სკოლასთან და ნორვეგიის მეწევენტის სკოლასთან, ასევე წყლის კვლევის ნორვეგიულ ინსტიტუტთან (NIVA), სხვა **სკი-ებთან**, მეწარმეებთან, გამომგონებლებთან, მცირე ფირმებთან და ქვეყნის სხვა ტექნოპარკებთან.

ნორვეგიაში მუშაობს უამრავი სიდ-ფონდი (seed fund) ნაწილობრივ დაფინანსებული როგორც კერძო, ისე სახელმწიფოს მიერ („ინოვაშუნ ნორგეს“, სააგენტო „არგენტუმის“, რეგიონალური ხელისუფლების და სხვა ორგანიზაციების მეშვეობით). კერძოდ, 2008 წლიდან ფუნქციონირებს სახელმწიფო საინვესტიციო კომპანია „ინვესტინორი“ – 2,2 მლრდ

კრონის ტოლფასი (400 მლნ დოლარზე მეტი) კაპიტალით. „ინვესტინორი“ კომპანია „ინოვაციური ნორვეგის“ შვილეული კომპანიაა. კომპანიის საქმიანობის პრიორიტეტები მიმართულია კონკურენტუნარიანი ინოვაციური პროექტების ინვესტირებაზე ნორვეგიული ეკონომიკის იმ სექტორებში, რომლებშიც ამ ქვეყანას უკავია მოწინავე პოზიცია და სადაც არსებობს ზრდის დიდი პოტენციალი. ეს, პირველ ყოვლისა, ეხება პროექტებს გარემოს დაცვის, ენერგეტიკის, ტურიზმის, მეთევზეობის, გემთმშენებლობის და საზღვაოსნო დარგებში. „ინვესტინორი“ განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს, აგრეთვე, კლიმატურ და ეკოლოგიურ პროექტებს. უპირველესად, „ინვესტინორი“ იმ ნორვეგიული კომპანიების ინვესტირებას ახდენს, რომლებიც ზრდის ადრეულ სტადიაშია, თუმცა სხვა საინვესტიციო ფონდების უმრავლესობისგან განსხვავებით მას შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს მომდევნო გრძელვადიან ინვესტიციებშიც, ამასთან „ინვესტინორის“ საწესდებო კაპიტალის წილი კომპანიაში უნდა შეადგენდეს 49%-ზე მეტს.

არასამთავრობო ორგანიზაციების მაგალითებად, რომლებიც მუშაობენ ნორვეგიის ენერგიული კაპიტალის ასპარეზზე, შეიძლება გამოვლენოთ სკანდინავიური ფონდი „კაპმანი“ (ფონდების მოცულობა შეადგენს 3,2 მლრდ ევროს), სამრეწველო ფონდი „ინოვაციური ინვესტი“ 2 მლრდ კრონის კაპიტალით. კომპანიის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებაა ნორვეგიული სტარტ-უპ კომპანიების მხარდაჭერა.

4.1.13. პოლონეთის ეკონომიკური

კლასტერების თავისებურებები, კლასტერების განვითარების ზოგადი დასახიათება

დღეს პოლონეთში 61 კლასტერია. ინოვაციური კლასტერები განლაგებულია პოლონეთის მთელ ტერიტორიაზე თანაბრად, 16 ვოევოდიდან თითოეულში – 2-6. კლასტერები აერთიანებენ როგორც დარგობრივ, ისე დარგთაშორის საწარმოო ბიზნეს-პროექტებს. მართვის ერთიანი სისტემა საშუალებას იძლევა, შექმნას კლასტერის ინსტიტუციური სტრუქტურები (ბირთვი და ხერხემალი), რომლებიც აერთიანებენ სხვადასხვა დარგის პროექტს.

პოლონეთში კლასტერების შექმნის მხარ-

დამჭერია, დაფინანსების ჩათვლით, სახელმწიფო პოლონეთის ეკონომიკის სამინისტროსთან არსებული მეწარმეობის განვითარების პოლონური სააგენტოს სახით (**მგპს**). დღეს კლასტერებისთვის მოქმედებს ოპერატიული პროგრამები „ინოვაციური ეკონომიკა“ და „დამოსავლეთი პოლონეთის მხარდაჭერა“, რომელთაც აფინანსებს სახელმწიფო ევროკავშირის სტრუქტურული ფონდების ხარჯზე. თუმცა, მიუხედავად ბიზნესის დაინტერესებისა კოოპერაციის ისეთი ფორმით, როგორიცაა კლასტერი, კლასტერები მაინც შედარებით ნელა ვითარდებიან. არსებითად, მოქმედია 2 კლასტერი: ქვეუშში საავიაციო მრეწველობის საწარმოთა ჯგუფის ასოციაცია DOLINALOT-NICZA, რომელიც დაარსდა, ძირითადად, საპილოტე კლასტერის სახით 2004 წელს და კიდევ ერთი – საავიაციო შეთანხმების ქსელი VI-SPlot ქალაქ ლოძში, ასევე ავიამრეწველობის დარგში. დანარჩენები ჯერჯერობით კლასტერული ინიციატივების სახით შეგვიძლია განვიხილოთ. 2011 წლის 14 აპრილს **მგპს**-მ აამოქმედა ახალი პროგრამა სახელწოდებით: „პოლონური კლასტერები და კლასტერული პოლიტიკა“.

პროგრამის ფარგლებში უნდა განხორციელდეს კლასტერების შექმნის იდეის პოპულარიზაციის ღონისძიებათა კომპლექსი. ყოველ საგოგონოდში იგეგმება კონფერენციების ჩატარება პოლონელი და საზღვარგარეთელი ექსპერტების მოწვევით. პირველი კონფერენცია შედგა 26 მაისს კატოვიცეში, იგეგმება აგრეთვე თემატური გამოფენები თითოეულ ვოევოდაში, კლასტერული ინიციატივების ყველაზე მკაფიო მაგალითები აღწერილი და სისტემატიზებული იქნება კატალოგებში, რომლებიც გავრცელდება, მათ შორის საზღვარგარეთაც. ამ პროგრამის სარეალიზაციოდ **მგპს**-ში შეიქმნა კლასტერული პოლიტიკის სპეციალური სამუშაო ჯგუფი. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება კლასტერების ფარგლებში სამეცნიერო-კვლევითი განყოფილებების შექმნის ფინანსურ მხარდაჭერას. პროგრამამ უნდა იმოქმედოს 2012 წლის ბოლომდე, მის სარეალიზაციოდ სახელმწიფომ დაახლოებით 4 მლნ ზლოტი გამოყო.

კლასტერების მართვის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმები. უპირატესად კლასტერის წევრები ერთიანდებიან ასოციაციებში – არაკომერციულ პარტნიორობასა

(პოლონეთში არსებული კლასტერების თითქმის ნახევარი) და კონსორციუმებში (10%-ზე მეტი). დანარჩენი კლასტერების დიდი უმრავლესობა მოქმედებს სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულებების საფუძველზე (შეთანხმებები პარტნიორობაზე, არაფორმალურ კავშირზე და ა. შ.). ძალიან მცირე რაოდენობის კლასტერი იქმნება სააქციო საზოგადოების, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების, ფონდის, სამეურნეო პალატის სახით. შესაბამისად, ამ სუბიექტებს შეუძლიათ გამოვიდნენ კლასტერების კოორდინატორების სახით, მათ შორის არიან სახელმწიფო სუბსიდიების მიმღებები. ასოციაციას შეუძლია იყოს კოორდინატორი, თუკი ის, პოლონური სამართლის გაგებით, არის არა უბრალო (*Stowarzyszenia zwykłe*), არამედ რეგისტრირებული ასოციაცია (*Stowarzyszenia rejestrowe*), ე. ი. უბრალო ასოციაციისაგან განსხვავებით, აქვს იურიდიული პირის სტატუსი.

სპეციალიზებული მმართველი კომპანიები კლასტერების სამართავად პოლონეთში დღემდე არ მოუწვევიათ.

1. განსაკუთრებული (სპეციალური) ეკონომიკური ზონები. პოლონეთში განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები განიხილება, როგორც რეგიონული პოლიტიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი. მათი შექმნის ძირითადი მიზანია სამეურნეო ცხოვრების აქტივიზაცია უმუშევრობის მაღალი დონის მქონე დეპრესიულ რეგიონებში. ნიმუშად გამოიყენეს ზოგიერთი ევროპული მოდელი, თუმცა განსაკუთრებული (სპეციალური) ეკონომიკური ზონებისთვის პოლონური კანონის მიღების მომენტში (1994 წლის 20 ოქტომბერი) ის უკვე მნიშვნელოვნად იყო მოძველებული ამ დარგში ევროკავშირის კურსის შეცვლის გამო, ვინაიდან ევროკომისია მასშტაბურ ბრძოლას ეწეოდა ინდივიდუალური და რეგიონული შეღავათების წინააღმდეგ, რომლებიც ხელს უშლიდა კონკურენციის ნორმალურ განვითარებას.

მათან მოლაპარაკებების შედეგად პოლონეთის პარლამენტი იძულებული გახდა, შეემცირებინა შეღავათი განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონებში მოქმედი სამეურნეო სუბიექტების დაბეგვრისას. 2000 წლის 16 ნოემბერს მიიღეს კანონი განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონების შეცვლის შესახებ, რომელიც ძალაში შევიდა 2001 წლის 1 იანვარს.

კანონის თანახმად, განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონად ითვლება სპეციალურად გამოყოფილი ზონა შექმნილი დამხმარე ინფრასტრუქტურით. ესაა ტერიტორია, სადაც სამეურნეო საქმიანობა მიმდინარეობს შეღავათიანი პირობებით, ანუ იურიდიულ პირებს საშუალოა გადასახადისგან ათავისუფლებენ.

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის რეზიდენტი რომ გახდეს, ინვესტორმა უნდა მიიღოს სპეციალური ნებართვა, რომელსაც გასცემს განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის მართვის ორგანოები. განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის ფარგლებში საქმიანობის ნებართვაში ინვესტორმა უნდა წარმოადგინოს ინვესტიციების საერთო მიმოხილვა, რომელშიც მოცემულია სავარაუდო დასაქმების დონე, საქმიანი აქტივობის დაწყების თარიღი და ზღვრული ვადები ნებართვაში ჩამოთვლილი ყველა თავისი ვალდებულების შესასრულებლად. ნებართვა, როგორც წესი, მოქმედებს განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის არსებობის ვადის ბოლომდე.

დღეს პოლონეთში არსებობს 14 სპეციალური ეკონომიკური ზონა, რომელთაგან უმრავლესობას აქვს კიდევ თავისი ცალკეული ქვეზონები. მოქმედი ზონების საერთო ფართობი შეადგენს დაახლოებით 12 ათას ჰექტარს, ამასთან, ქვეყანაში ყველა განსაკუთრებული ზონით დაკავებული ტერიტორია არ უნდა აღემატებოდეს 20 ათას ჰა-ს. იმ შემთხვევაში, თუ მეწარმე დაინტერესებულია თავისი საინვესტიციო პროექტის სხვა ლოკალიზაციაში განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის ტერიტორიის გარეთ, გარკვეული პირობების დროს შესაძლებელია, ეს ადგილი შევიდეს მის (ე. ი. ზონის) შემადგენლობაში.

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის ფარგლებში ბიზნესის წარმართვის პირობები:

- ინვესტიციათა მოცულობა უნდა აღემატებოდეს 100 000 ევროს, ამასთანავე მეწარმის საკუთარი კაპიტალის წილი არ უნდა იყოს 25%-ზე ნაკლები;
- კაპიტალდაბანდების ათვისება უნდა ხდებოდეს არანაკლებ 5 წლის განმავლობაში, პროექტის დასრულების დღის ჩათვლით (3 წელი – მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის);
- სამუშაო ადგილები ახლად შექმნილ ობი-

ლექსიების კურსი IV.

ექტებზე უნდა შენარჩუნდეს სამუშაოზე მიღებიდან არანაკლებ 5 წლის განმავლობაში (3 წელი – მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის).

იურიდიული პირებისთვის (CIT) საშემოსავლო გადასახადისგან განთავისუფლების სახით გარანტირებული საგადასახადო შეღავათი უნდა გამოიყენებოდეს ამა თუ იმ ეკონომიკური ზონის არსებობის ბოლომდე (დღეიდან – 2020 წლამდე), მაგრამ ის არ უნდა აჭარბებდეს ადგილობრივი ორგანოების ხელისუფალთა მიერ დადგენილ ლიმიტს. CIT-ის გადახდისგან განთავისუფლება ეხება მხოლოდ მოგებას, რომელიც ამ ზონის ფარგლებში განხორციელებული საქმიანობისგან მიიღეს.

განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში სამეურნეო საქმიანობის წარმოებაზე ნებართვის მიღებისთვის აუცილებელი ყველა მოთხოვნის შესასრულებლად და თავად საქმიანობის დასაწყებად საჭიროა 3-4 თვემდე. განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონის მართვისთვის ზონის ადმინისტრაცია ახდევინებს ყოველწლიურ ადმინისტრაციულ შენატანს.

პოლონელი ანალიტიკოსების შეფასებით, 2011 წელს განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონებში ინვესტიციები აჭარბებს წინაკრიზისულ 2008 წელს. ამას მოწმობს რეზიდენტების რაოდენობა და 2011 წლის I კვარტალში რეგისტრირებული ინვესტიციების მოცულობა. ლიდერობს ვალბუჟისის, ლოდის, კრაკოვისა და კატოვიცას განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები. მხოლოდ ვალბუჟისის **გეზ**-მ მიმდინარე წელს 5 მსხვილი პროექტის განხორციელებაზე გასცა ნებართვა, რაც შექმნის 247 ახალ სამუშაო ადგილს და 350 მლნ ზლოტის საინვესტიციო პაკეტის რეალიზებას მოახდენს. ლოდის **გეზ**-ში კმაყოფილი არიან იმით, რომ წელს ინვესტორები დაუბრუნდნენ კრიზისულ პერიოდში გაყინულ პროექტებს. ამ **გეზ**-ში განთავსებით დაინტერესებული არიან მსხვილი ჩინური ფირმები, რომლებიც მზად არიან, დაახლოებით 320 მლნ ზლოტის ინვესტირება მოახდინონ და წლის ბოლომდე სამუშაოზე მოაწყონ 650 ადამიანი.

პოლონეთის სამეცნიერო საზოგადოებები. პოლონეთის სამეცნიერო (სამეცნიერო-ტექნიკური) საზოგადოებები გაერთიანებულია სამეცნიერო-ტექნიკური საზოგადოებების ფედერაციაში (**სტსფ**). ფედერაციის კანონის

შესაბამისად, პოლონეთის **სტსფ**-ის უფლებამოსილებები და ფუნქციებია:

1. პროფესიონალი ინჟინრებისა და ტექნიკოსების სპეციალიზაციის ხარისხის განსაზღვრა;

2. ტექნიკური მთარგმნელების უფლებამოსილებებისა და კვალიფიკაციის განსაზღვრა;

3. ტექნიკური ექსპერტების უფლებამოსილებებისა და კვალიფიკაციის განსაზღვრა;

4. თანამონაწილეობა ღ I კვალიფიკაციისა – ევროპელი ინჟინერის – მინიჭებაში;

5. სამეცნიერო-ტექნიკური კონგრესების, კონფერენციების, სიმპოზიუმების, თათბირების, სემინარების, გამოფენების, „ტექნიკური ხელოვნების დღეების“ ორგანიზება და ა. შ;

6. ტექნიკური ცოდნის კონკურსების ჩატარება, ტექნოლოგიის ახალგაზრდა ოსტატთა კონკურსები;

7. რეგიონული და ეროვნული შეჯიბრებების – „ტექნოლოგიის ოსტატის“ ორგანიზება;

8. ტექნიკური და მმართველობითი პერსონალის სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლება, მათ შორის უცხოელი პარტნიორების მოზიდვით;

9. ახალგაზრდა საინჟინრო კადრების პრაქტიკისა და პროფესიული მომზადების ორგანიზება საზღვარგარეთ;

10. საზღვარგარეთულ დაწესებულებებთან, საწარმოებთან და ეროვნულ საზოგადოებრივ და საინჟინრო ორგანიზაციებთან ურთიერთქმედების ორგანიზაცია.

გარდა ამისა, სამეცნიერო-ტექნიკურ საზოგადოებათა ფედერაცია ეწევა შემდეგ მომსახურებებს:

1. ლაბორატორიული ცდებისა და გაზომვების ჩატარება;

2. დახმარება საპროექტო სამუშაოების მომზადებაში, ტექნიკური კონსულტაციები, ნებისმიერი სირთულის მოწყობილობის მონტაჟი, გამართვა, ექსპლუატაცია და ტექნიკური მომსახურება;

3. კანონთა პროექტების მომზადება ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში.

სამეცნიერო (სამეცნიერო-ტექნიკურ) საზოგადოებებში, ისევე, როგორც კლასტერებში, მართვის ძირითადი ფორმაა ასოციაცია.

4.1.14. სერბეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები

განსახდერის თანახმად, კლასტერები სერბეთის რესპუბლიკაში წარმოადგენს გეოგრაფიულად კონცენტრირებულ და ერთმანეთთან დაკავშირებულ საწარმოებს, მიმწოდებლებსა და მხარდამჭერ ორგანიზაციებს (საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-ტექნიკური ორგანიზაციები, სააგენტოები და ა.შ.), რომლებიც კონკურირებენ ერთმანეთს შორის და იმავედროულად თანამშრომლობენ კიდევ. კლასტერები აერთიანებენ ინტერესებსა და მოთხოვნებს მომარაგების, გაყიდვის, სპეციალიზებული მომსახურების, სამუშაო ძალისა და სხვა რესურსების დარგებში.

კლასტერებად გაერთიანების მიზნებია:

- ქსელის შექმნა და განვითარება, კლასტერის ინფრასტრუქტურის განმტკიცება მონაწილეთა მონაცემების ბაზის შექმნით. ინტერნეტსაიტისა და კომუნიკაციის სისტემების შექმნა;
- სწავლება და განათლება – კლასტერში სპეციალური სწავლების მოთხოვნათა ანალიზი;
- საქმიანი თანამშრომლობის მოწესრიგება კლასტერების საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში;
- პოლიტიკაზე გავლენა – ლობირება და დიალოგის მოგვარება მრეწველებს, სამეცნიერო-კვლევით ორგანიზაციებსა და მთავრობას შორის;
- ინოვაციები და ტექნოლოგიები – ინოვაციათა და ახალ ტექნოლოგიათა დანერგვისა და განვითარების პროცესის გამართვა;
- კლასტერების გაფართოება ახალი მონაწილეების მიღებით, ახალი საწარმოების ჩამოყალიბებით კლასტერის შემადგენლობაში, კოორდინაცია მსგავსი საქმიანობის სხვა კლასტერებთან.

სერბეთის რესპუბლიკის ეკონომიკისა და რეგიონული განვითარების სამინისტრო 2006 წლიდან ახორციელებს სერბეთში კლასტერების განვითარების მხარდაჭერის პროგრამას. პროგრამის ძირითადი მიზანია ეკონომიკური ზრდის, დასაქმებისა და ექსპორტის სტიმულირება კლასტერში საწარმოთა, კვლევით ორგანიზაციათა და საქმიან საზოგადოებათა გაერთიანებით.

იმ საშუალებათა განაწილება, რომლებითაც ეკონომიკისა და რეგიონული განვითარების სამინისტრო ხელს უწყობს კლასტერებს, ემყარება ყველაზე პერსპექტიული პროექტების არჩევას. ამ პროექტებით საწარმოები კონკურირებენ დაუბრუნებელი საშუალებების მისაღებად, რომლებიც განკუთვნილია კლასტერის ხარჯების 50%-ის თანადაფინანსებისთვის განვითარების ფაზის მიხედვით (კლასტერის განვითარების 4 ფაზა):

- **I ფაზა** – კლასტერის გაერთიანების თავდაპირველი ინიციატივები;
- **II ფაზა** – კლასტერის მუშაობა მისი ფუნქციონირების თავდაპირველ ეტაპზე;
- **III ფაზა** – კლასტერის ზრდა და კომერციალიზაცია;
- **IV ფაზა** – კლასტერის სტაბილურობის შენარჩუნება.

სერბეთის რესპუბლიკაში კლასტერები განვითარების ფაზების მიხედვით:

III ფაზის კლასტერები:

1. სერბეთის საავტომობილო კლასტერი – სერბეთის AC;
2. სერბეთის სოფტვერის კლასტერი;
3. კლასტერი I – ბალკანეთ-შავი ზღვისპირეთის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ინდუსტრია;
4. შუმადინის ფერი – ფერების მწარმოებლების კლასტერი.

II ფაზის კლასტერები:

1. ხის დამუშავების სააგენტო – სერბეთის ხის დამამუშავებელსაწარმოთა კლასტერი;
2. სამეფო დასვენების ფონდი – კრალევის თემის ტურისტული კლასტერი;
3. პლასტიკის და პლასტიკური ტარის პირველი კლასტერი;
4. სერბეთის სასასტუმრო საქმისა და გასტრონომიული კლასტერი;
5. მუნიციპალიტეტ სუბოტიცას ტურისტული კლასტერის ფონდი, პალიჩი.

I ფაზის კლასტერები:

1. ინტეგრაციული ელექტრონული სისტემების კლასტერი;
2. ფენიქსი – სერბული პაერნაოსნობის კლასტერი;
3. საფეიქრო მრეწველობის ასოციაცია;
4. ფილმების შემქმნელთა სერბული ასოციაცია.

ლექსიების კურსი IV.

ნულოვანი ფაზის კლასტერები:

1. გალენიტი – გამოყენებული ბატარეებისა და აკუმულატორების საორგანიზაციო უტილიზაციისა და გადამუშავების კლასტერი;
2. სამშენებლო კლასტერი „დუნჯერი“ ნიშში;
3. კნიაჟევაცის მუნიციპალიტეტის ფეხსაცმლის მწარმოებელთა კლასტერი;
4. „Istar 21“ – ტურიზმის დარგში თანამშრომლობისა და განვითარების გაერთიანება;
5. საქმიანი ტურიზმის განვითარების ასოციაცია;
6. სამედიცინო ტურიზმის კლასტერი;
7. PEKOS_ პურპროდუქტების მწარმოებელთა კლასტერი;
8. ტურისტული კლასტერი „სრემი“;
9. ფონდი „ეკოწერ“ – ელექტრული, სამრეწველო და სახიფათო ნარჩენების შეგროვების, შეფუთვის, გადამუშავების და შენახვის კლასტერი;
10. „TWOOD“ – ავეჯის მწარმოებელთა კლასტერი;
11. კლასტერი MEMEP – ლითონდამამუშავებელი დარგის განვითარების საზოგადოება;
12. სამხრეთი სერბეთის ალკო კლასტერი – ყურძნის, ხილისა და ღვინო-არყის პროდუქციის მწარმოებელთა კლასტერი.

სერბეთის რესპუბლიკის წამყვანი კლასტერები. სერბეთის საავტომობილო კლასტერი – AC სერბეთი – ესაა სერბული საწარმოების ქსელი, რომელიც დაკავებულია ავტომობილის სათადარიგო და მაკომპლექტებელი ნაწილების წარმოებით, აგრეთვე მოწყობილობის წარმოებით საავტომობილო მრეწველობისთვის. კლასტერი დაარსდა 2005 წელს სერბეთის მთავრობის და ტექნიკური თანამშრომლობის გერმანული საზოგადოების (GTZ) მხარდაჭერით. კლასტერის მიზანია თავისი მონაწილეების დახმარება ავტომობილების ინტერნაციონალური მწარმოებლების მიმწოდებელთა ქსელში პოზიციის განმტკიცებისას.

კლასტერის საქმიანობის მიმართულება: კვალიფიკაციის ამაღლება (სწავლება): სერბულ და საერთაშორისო ინსტიტუტებთან თანამშრომლობით ორგანიზებულია სწავლება/სემინარები დაგეგმვის, წარმოების, ხარისხის კონტროლის სფეროებიდან და სხვ.

მარკეტინგი: კლასტერის პრეზენტაცია საერთაშორისო გამოფენებსა და კონფერენ-

ციებში. ინტერნაციონალიზაცია. კოოპერაცია და სტანდარტიზაცია – GTZ-სა და USAID-ის თანამშრომლობით ორგანიზებულია რევიზორების სწავლება ISO TS 16949 ხარისხის კონტროლისთვის.

- საწარმოთა რაოდენობა კლასტერში: 34.
- სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაციების რაოდენობა: 5.
- კლასტერში დასაქმებულთა რაოდენობა: 800.
- კლასტერში საწარმოთა საშუალო წლიური ბრუნვა: 350 მლნ ევრო.

სერბული სოფტვერის კლასტერი. ის ბიზნეს-გაერთიანებაა პროგრამული უზრუნველყოფის განვითარების მხარდასაჭერად. დაარსებულია 2006 წელს სერბეთის მთავრობისა და ტექნიკური თანამშრომლობის გერმანული საზოგადოების მხარდაჭერით.

- კლასტერში საწარმოთა რაოდენობა: 12.
- სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაციების რაოდენობა: 4.
- კლასტერში დასაქმებულთა რაოდენობა: 3000.

კლასტერი „ბალკანეთ-შავიზღვისპირეთის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის ინდუსტრია“. ეს სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკისა და მოწყობილობის მწარმოებელთა პოზიციის განსამტკიცებელი ბიზნესგაერთიანებაა. ის დაარსებულია 2005 წელს. კლასტერის ძირითადი მიზანია სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის მწარმოებელთა ქსელის შექმნა საერთაშორისო ბაზარზე თავისი პოზიციის განსამტკიცებლად. მოწესრიგებულია თანამშრომლობა სხვადასხვა გაერთიანებასთან, მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის კონსტრუქტორთა ასოციაცია „უნაკომთან“ – იტალიიდან, მწარმოებელთა კლასტერთან – მაკედონიიდან; ასევე მოგვარებულია კონტაქტი სომეხ და ბელარუს პარტნიორებთან.

- კლასტერში საწარმოთა რაოდენობა: 15.
- სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაციების რაოდენობა: 7.
- კლასტერში დასაქმებულთა რაოდენობა: 810.
- კლასტერში საწარმოთა საშუალო წლიური ბრუნვა: 16,5 მლნ ევრო.

ხის დამუშავების სააგენტო – სერბეთის ხის დამამუშავებელ საწარმოთა კლასტერი.

დაარსებულია 2005 წელს, მოიცავს მწარმოებელ და სავაჭრო საწარმოებს, ასევე მომსახურების დარგის საწარმოებს ხის, ტყის დამუშავების, არქიტექტურის სფეროებში, ქალაქ ბელგრადის სამშენებლო და ეკონომიკურ ფაკულტეტებს, მასალების კვლევის ინსტიტუტს.

კლასტერის ძირითადი მიზანია ექსპორტის გაზრდა ხის პროდუქციასა და ავეჯზე. საერთაშორისო თვალსაზრისით, ჩამოაყალიბეს სამრეწველო კლასტერების ქსელი საშუალო და სამხრეთ-აღმოსავლეთი ევროპის ხის დამუშავების დარგიდან. დღეისთვის მას ხელმძღვანელობს ხის დამუშავების სერბული სააგენტო.

- კლასტერში საწარმოთა რაოდენობა: 130.
- სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაციების რაოდენობა: 11.
- კლასტერში დასაქმებულთა რაოდენობა: 5500.
- კლასტერში საწარმოთა საშუალო წლიური ბრუნვა: 90 მლნ ევრო.

სერბეთის განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონები. თავისუფალი ზონების ფუნქციონირება სერბეთის რესპუბლიკაში რეგულირდება კანონით თავისუფალი ზონების შესახებ და საბაჟო კანონით, აგრეთვე, სხვა კანონქვემდებარე აქტებით, რომლებიც მიიღეს ამ კანონების საფუძველზე.

კანონი თავისუფალი ზონების შესახებ სერბეთის მთავრობამ მიიღო 2006 წელს სერბეთის ეკონომიკის განსამტკიცებლად. ამ მიზნით უნდა შექმნილიყო სასურველი პირობები უცხოელი ინვესტორებისთვის, რომლებიც უზრუნველყოფდნენ უცხოური კაპიტალისა და ტექნოლოგიის მოზიდვას, დასაქმებისა და საგარეო-სავაჭრო ბრუნვის ზრდას, ისევე, როგორც სერბეთის პოზიციების გაძლიერებას მსოფლიო ეკონომიკაში.

სერბეთში თავისუფალი ზონები წარმოადგენს სახელმწიფოს ტერიტორიის შემოფარგლულ და აღნიშნულ ნაწილს, რომელშიც მოქმედებს დამატებით გარანტირებული და მასტიმულირებელი სამეურნეო რეჟიმი. თავისუფალი ზონების ძირითადი მიზნადგეგმილი თავისებურებაა შეღავათიანი საბაჟო და საგადასახადო რეჟიმი, ასევე, გამარტივებული ადმინისტრაციული პროცედურები. ამ კანონით სახელმწიფო თავისი ეკონომიკის სისტემაში

ნერგავს თავისუფალ ზონებს, როგორც პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისა და დასაქმების ზრდის მოზიდვის ინსტრუმენტს.

თავისუფალი ზონების შექმნის ეკონომიკური გამართლება აისახება მათ უდავო წვლილში ქვეყნის ჩამორჩენილი რეგიონების განსავითარებლად.

თავისუფალი ზონის კანონის თანახმად, თავისუფალ ზონებში საქმიანობის ძირითადი უპირატესობებია შემდეგი:

- საქონლისა და მომსახურების იმპორტი თავისუფალ ეკონომიკურ ზონებში და საქონლისა და მომსახურების ექსპორტი თავისუფალი ზონებიდან თავისუფლად, ე. ი. უბაჟოდ;
- იმპორტულ ნედლეულსა და მასალებზე, რომლებიც განკუთვნილია საქონლის საწარმოებლად და მისი შემდგომი ექსპორტისათვის, საბაჟო გადასახადი არაა, ისევე როგორც დღგ და სხვა გადასახადები, რომლებიც დაკავშირებულია იმპორტთან;
- იმპორტულ მოწყობილობაზე, ტექნიკასა და სამშენებლო მასალებზე საბაჟო გადასახადი, დღგ და სხვა გადასახადები, რომლებიც დაკავშირებულია იმპორტთან, არაა;
- თავისუფალ ზონაში მოქმედი საწარმოს უფლებები დადგენილია თავისუფალი ზონის კანონით და არ შეიძლება მისი შელახვა სხვა ნორმატიული დოკუმენტებით;
- თავისუფალ ზონებში იმპორტირებული ყველა სახის საქონელი თავისუფლდება საბაჟო გადასახადისგან. თავისუფალ ზონებში წარმოებული საქონელი შეიძლება გაიყიდოს ქვეყნის შიდა ბაზარზე საბაჟო გადასახადის გადახდით. იმ შემთხვევაში, თუ თავისუფალ ზონაში საქონელი ნაწილობრივ სერბული მასალებისგანაა წარმოებული და იყიდება ადგილობრივ ბაზარზე, მაშინ საბაჟო გადასახადს იხდიან მხოლოდ ამ საქონლის უცხოურ შემადგენლებზე;
- იმპორტი თავისუფალ ზონებში, ისევე როგორც ექსპორტი თავისუფალი ზონებიდან, ხორციელდება თავისუფლად, ე. ი. კვოტების გამოუყენებლად, ექსპორტ/

იმპორტზე ნებართვის გარეშე და სხვა გარესავაჭრო საქმიანობის შეუზღუდავად;

- საქონელი შეიძლება, დროებით გაიტანონ თავისუფალი ზონიდან სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, რომელშიც თავისუფალი ზონა ან გადაიტანონ ამ ტერიტორიიდან თავისუფალ ზონაში გადასამუშავებლად, დასამონტაჟებლად და სარემონტოდ, ასევე ხარისხის გასაკონტროლებლად, მარკეტინგული პრეზენტაციებისთვის და ა. შ.
- თავისუფალია ტრანსფერი, რომელიც მიღებულია თავისუფალ ზონაში;
- თავისუფალ ზონაში მომუშავე საწარმოებს შეუძლიათ საწარმოო, სასაწყობო და ადმინისტრაციული ობიექტების იჯარით აღება, ყიდვა და დამოუკიდებლად აშენება;
- ლოგისტიკური ცენტრების მომსახურებით სარგებლობა;
- ევექტიანი ადმინისტრაცია თავისუფალ ზონაში (one stop shop).

სერბეთის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მოქმედებს 7 თავისუფალი ზონა:

- თავისუფალი ზონა „პიროტი“;
- თავისუფალი ზონა „ზრენიანინი“;
- თავისუფალი ზონა „სუბოტიცა“;
- თავისუფალი ზონა „ნოვი სადი“;
- თავისუფალი ზონა „შაბაცი“;
- თავისუფალი ზონა „უჟიცე“;
- თავისუფალი ზონა „კრაგუევაცი“.

სერბეთის თავისუფალი ზონების დამატებითი უპირატესობებია:

- სატრანსპორტო „დერეფანი 10“, რომელიც უმნიშვნელოვანესი სატრანსპორტო არტერიაა და სერბეთს აერთებს ევროპასა და ახლო აღმოსავლეთთან;
- გარდამავალი სავაჭრო შეთანხმება ევროკავშირთან;
- თავისუფალ ვაჭრობაზე შეთანხმება რუსეთთან;
- ცენტრალურ-ევროპული შეთანხმება თავისუფალ ვაჭრობაზე;
- თავისუფალ ვაჭრობაზე შეთანხმება თავისუფალი ვაჭრობის ევროპულ ასოციაცია EFTA-სთან;
- შეთანხმება თურქეთთან თავისუფალ ვაჭრობაზე;
- შეთანხმება ბელარუსის რესპუბლიკასთან

თავისუფალ ვაჭრობაზე;

- შეთანხმება ყაზახეთის რესპუბლიკასთან თავისუფალ ვაჭრობაზე;
- განათლებული და პროფესიონალი სამუშაო ძალის დიდი ოდენობა.

ადმინისტრაციული პროცედურების გამარტივება თავისუფალი ვაჭრობისა და უცხოური ინვესტირების განხორციელებისას.

სერბეთის სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკები. სერბეთის სამეცნიერო ტექნოლოგიური პარკები მცირე და საშუალო საწარმოთა გაერთიანებაა. ეს საწარმოები მუშაობენ მაღალი ტექნოლოგიების დარგში (საწარმოები, რომლებიც კვლევასა და განვითარებაში აბანდებს თავიანთი ხარჯების 8%-ზე მეტს). ისინი დაკავშირებული არიან კვლევით და საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან, რომლებიც უზრუნველყოფენ ამ საწარმოთა ფუნქციონირებას ინფრასტრუქტურითა და მომსახურებით, უადვილებენ ტექნოლოგიის ტრანსფერტს და ახდენენ იმ რეგიონის ეკონომიკური განვითარების სტიმულირებას, რომელშიც ეს საწარმოებია.

სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკების ტერიტორიაზე საწარმოებს ენიჭება მომსახურების სრული სპექტრი, რაც ამ საწარმოებს უფრო კონკურენტულებს ხდის. სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკის ტიპური კონცეფცია გულისხმობს მასში ტექნოლოგიური კომპანიების ინკუბატორის არსებობას, რომელიც განკუთვნილია ახალი კომპანიების უფრო სწრაფი ფუნქციონირებისთვის.

სერბეთის რესპუბლიკაში იგეგმება სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკების შექმნა ქალაქ ნოვი სადში (ქ. ნოვი სადის უნივერსიტეტი), ბელგრადში (მიხაილო პუპინის ინსტიტუტი, ვინჩის ინსტიტუტი, ენერგიის ქიმიური წყაროების ინსტიტუტი), ნიშში (ქ. ნიშის უნივერსიტეტი), კრაგუევაცში (ქ. კრაგუევაცის უნივერსიტეტი). დღესდღეობით უკვე მზადაა ამ პროექტების ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთება.

სერბეთში სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკების შექმნა ფინანსდება ევროპული საინვესტიციო ბანკის კრედიტით, თანხაზე – 200 მლნ ევრო.

გარდა ამისა, 2009 წელს ქალაქ ვრშაცში დაიწყო ტექნოლოგიური პარკის მშენებლობა. ტექნოლოგიური პარკის მშენებლობაზე სახსრები გამოყო სერბეთში ევროკავშირის წარმო-

მადგენლობამ – 2,7 მლნ ევროს მოცულობით, ხოლო 500 ათასი ევროს ინვესტირება მოახდინა ქ. ვრშაცის მუნიციპალიტეტმა.

4.1.15. სლოვაკეთის ეკონომიკური კლასტიკების თავისებურებები

სლოვაკეთის რესპუბლიკაში მრეწველობისა და ვაჭრობის დარგში საქმიანობის სახელმწიფო რეგულატორია სრ-ის ეკონომიკის სამინისტრო, რომელიც აგრეთვე უზრუნველყოფს სამეწარმეო გარემოს სამართლებრივ მხარდაჭერას. სამინისტრო კოორდინირებას უწევს თანამშრომლობას სრ-ში სახელმწიფო მართვის ორგანოებთან, უზრუნველყოფს ურთიერთქმედებას საზღვარგარეთულ ორგანიზაციებთან და საკონსულტაციო კომპანიებთან.

განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონების დარგში სახელმწიფო მხარდაჭერა ხორციელდება მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების გაფორმებასა და აუცილებელი ინფრასტრუქტურის შექმნაში. 2010 წელს სლოვაკეთის სამთავრობო სტრუქტურებმა უარი განაცხადეს უცხოური ინვესტიციების პირდაპირ მხარდაჭერაზე და მნიშვნელოვნად შეამცირეს სამრეწველო პარკების შექმნის დაფინანსება. ინვესტორების მოზიდვის მიზნით სლოვაკეთში ორგანიზებულია 37 სამრეწველო პარკი, რომლებიც მოიცავენ ინფრასტრუქტურის აუცილებელ ტექნიკურ და ლოგისტიკურ ელემენტებს, ისინი მზად არიან ინვესტორების მისაღებად. ყველაზე მეტი სამრეწველო პარკი შეიქმნა ბანსკო-ბისტრიცის მხარეში – 9, პრეშოვის მხარეში – 6, ნიტრიანის მხარეში – 4, კოშიცის მხარეში – 4, ტრენჩანის მხარეში – 3, ჟილინის მხარეში – 2, ბრატისლავის მხარეში – 1.

სამრეწველო პარკები სლოვაკეთის რესპუბლიკაში. რეგიონი, სპეციალიზაცია, ფართობი, ბანსკო-ბისტრიცის მხარე:

1. ქ. პოლტარი, მსუბუქი მრეწველობა, ელექტროტექნიკური მანქანათმშენებლობა – 245,2 ათასი კვ.მ. გაზრდის შესაძლებლობით კიდევ 80,5 ათასი კვ.მ.

2. ქ. კრუპინა (სამხრ.), მანქანათმშენებლობა, მშენებლობა და ხის გადამამუშავება – 200 ათასი კვ.მ კიდევ 50 ათასი კვ.მ გაზრდის შესაძლებლობით.

3. ქ. ლუჩენეცი, მრეწველობა – 208 ათასი კვ.მ.

4. ქ. ტომაშოვცე, მრეწველობა – 300 ათასი კვ.მ კიდევ 670 ათასი კვ.მ-ით გაზრდის შესაძლებლობით.

5. ქ. მალი კრტიში, მსუბუქი მრეწველობა და მანქანათმშენებლობა – 200 ათასი კვ.მ.

6. ქ. რიმავესკა სობოტა (ჩრდ.), მრეწველობა – 120 ათასი კვ.მ.

7. ქ. ჟარნოვიცა გრბოთან, მრეწველობა – 530 ათასი კვ.მ.

8. ქ. შალკოვა, მრეწველობა და ლოგისტიკა – 357 ათასი კვ.მ.

9. ქ. კრივანი, მრეწველობა – 80 ათასი კვ.მ ტრანსის მხარე.

10. ქ. სენიკა, ნებისმიერი სახის სამრეწველო წარმოება – 1900 ათასი კვ.მ კიდევ 140 კვ.მ გაზრდის შესაძლებლობით.

11. ქ. სლატკოვიჩოვო (დას.), მრეწველობა – 300 ათასი კვ.მ.

12. ქ. სერედი, მრეწველობა – 164 ათასი კვ.მ კიდევ 99 ათასი კვ.მ გაზრდის შესაძლებლობით.

13. ქ. გლოგოვეცი, მრეწველობა – 120 ათასი კვ.მ.

14. ქ. შამორინი, მრეწველობა – 90 ათასი კვ.მ.

15. ქ. სკალიცა, მსუბუქი მრეწველობა – 19 ათასი კვ.მ.

16. ქ. გალანტა (აღმ.), მსუბუქი მრეწველობა, ლოგისტიკა – 333 ათასი კვ.მ.

17. ქ. ტრნავა, ლოგისტიკური პარკი – 180 ათასი კვ.მ. კოშიცის მხარე.

18. ქ. კეხნეცი, მრეწველობა – 800 ათასი კვ.მ.

19. ქ. სტრაჟსკე, ქიმიური მრეწველობა, პლასტმასისაგან ნაკეთობების დამზადება, მანქანათმშენებლობა, სასაწყობო მეურნეობა, ეკოლოგია და ლოგისტიკა – 400 ათასი კვ.მ კიდევ 8880 ათასი კვ.მ-ს გაზრდის შესაძლებლობით.

20. ქ. მიხალოვცე, ქიმიური მრეწველობა, მსუბუქი მრეწველობა, ელექტროტექნიკური მანქანათმშენებლობა – 176 ათასი კვ.მ.

21. ქ. ტრებიშოვი მრეწველობა – 100 ათასი კვ.მ კიდევ 600 ათასი კვ.მ-ს გაზრდის შესაძლებლობით – ნიტრიანის მხარე.

22. ქ. ლევიცე, მრეწველობა – 51,64 ჰა.

23. ქ. ვრაბლე, სამრეწველო ზონა – 6,5 ჰა + დამატებითი ფართობი 25 ჰა.

24. ნიტრიანის მხარე – პროექტში.

25. ნიტრიანის მხარე – პროექტში პრეშოვის მხარე.

26. ქ. გუმენე (სამრ. ზონა ჩემეზი), ენერგოტევადი წარმოება, მანქანათმშენებლობა – 640 ათასი კვ.მ.

27. ქ. პრეშოვი (ზაბორსკე), მსუბუქი მრეწველობა, მანქანათმშენებლობა – 260 ათასი კვ.მ.

28. ქ. კეჟმაროკი, ქიმიური მრეწველობა, მსუბუქი მრეწველობა, ელექტროტექნიკური მანქანათმშენებლობა, ეკოლოგია, სასაწყობო მეურნეობა და ღოგისტიკა – 100 ათასი კვ.მ 200 ათასი კვ.მ-ით გაზრდის შესაძლებლობით.

29. ქ. პოპრადი, მრეწველობა – 230 ათასი კვ. მ.

30. ქ. ბარდიევსკა ნოვა ვესი, მრეწველობა – 723 ათასი კვ. მ.

31. ქ. გრანოვი ტოპოლოუ-ჩემერნეზე, მრეწველობა – 180 ათასი კვ.მ. ტრენჩანის მხარე.

32. ქ. მიავა – იაროვინსკა, მრეწველობა – 160 ათასი კვ. მ.

33. ქ. პრევიდა (დას.), მრეწველობა – 471,8 ათასი კვ. მ.

34. ქ. ტრენჩინი, მრეწველობა – 1170 ათასი კვ.მ. ჟილინის მხარე.

35. ქ. ბიტჩა, აგროსამრეწველო წარმოება – 485,8 ათასი კვ.მ.

36. ქ. მარტინ-სუჩანი, მრეწველობა – 4360 ათასი კვ. მ., ბრატისლავის მხარე.

37. დევინსკა ნოვა ვესი (ქ. ბრატისლავა), ასაწყობი წარმოება, სასაწყობო მეურნეობა, ტვირთების ექსპედიტობა – 113,2 ათასი კვ. მ.

პრეშოვის მხარეში კეჟმაროკ-პრადიარენის სამრეწველო პარკში დაწყებულია რუსული ფარმაცევტული კომპანია „ვეროფარმის ინსტიტუტის“ ქარხნის მშენებლობა, რომელმაც მიიღო სლოვაკეთის სახელმწიფო დოტაცია საგადასახადო შეღავათების სახით, თანხაზე 3,16 მლნ ევრო. პირველ ეტაპზე ქარხანაში განთავსდება 80 ადამიანი, მეორეზე – 350-მდე. რუსულმა კომპანიამ პროექტში მოახდინა 4,17 მლნ ევროს ინვესტირება.

გარდა ამისა, სლოვაკეთის რესპუბლიკაში არსებობს 50-ზე მეტი ასოციაცია და კავშირი სხვადასხვა დარგში.

ერთ-ერთი არაკომერციული ორგანიზაცია, რომელიც მზადაა შემდგომი თანამშრომლობისთვის, სლოვაკეთის რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული კომპანიაა. კომ-

პანია დაკავებულია ინოვაციური პროდუქციის შემუშავებით საბურღი მოწყობილობისთვის, რომელიც 10 კმ-ის სიღრმეზე გაბურღვის საშუალებას იძლევა.

ამ კომპანიის წარმომადგენლებმა უკვე დაამყარეს საქმიანი კავშირი ელექტროფიზიკისა და ელექტროენერგეტიკის ინსტიტუტთან (ქ. სანქტ-პეტერბურგი) და მ. ვ. კელდიშის სახელობის გამოყენებითი მათემატიკის ინსტიტუტთან (ქ. მოსკოვი).

2001 წლის აპრილში სავაჭრო წარმომადგენლობაში შედგა მოლაპარაკება სლოვაკეთის კლასტერების უნიის აღმასრულებელ დირექტორთან – ი. მიშკოლცისთან. განიხილეს რუსული კომპანიების მონაწილეობის საკითხი სლოვაკური კლასტერების საქმიანობაში, პირველ ყოვლისა, საავტომობილო მრეწველობის კლასტერის (ტრნავის რაიონი) საქმიანობაში, ასევე დასახეს ერთობლივი ღონისძიებები მანქანებისა და მოწყობილობის ექსპორტისა და ორივე მხარის კომპანიის სამრეწველო კოოპერაციის მხარდაჭერის მიზნით.

4.1.16. ფინეთის ეკონომიკური კლასტერების თავისებურებები, სამეცნიერო-ტექნიკური პოლიტიკა და ინოვაციური საქმიანობა

ფინეთის დასაქმებისა და ეკონომიკის სამინისტროს მონაცემებით (დეს), 2013 წელს ინოვაციურ პოლიტიკასა და ეროვნული საწარმოების მიერ გატარებულ პრიორიტეტულ პოლიტიკას ქვეყანაში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭებოდა. დეს-ს ექსპერტთა აზრით, ინოვაციები და მაღალი დამატებითი ღირებულება სამრეწველო წარმოებაში ეკონომიკური ზრდის სტიმული იყო, ქვეყნის წარმატების ცენტრალური განმსაზღვრელი ფაქტორი, ეროვნული კომპანიებისა და მთლიანობაში სახელმწიფოს კონკურენტუნარიანობის საკვანძო ელემენტი. იმავედროულად, 2009 წელს ევროპელი ექსპერტების უშუალო მონაწილეობით გატარებული ქვეყნის ინოვაციური სისტემის ანალიზის შედეგებმა აჩვენა მისი განვითარების მაღალი დონე, თუმცა აღინიშნა არაერთი ნაკლოვანებაც; აღინიშნა, აგრეთვე, კლასტერულ პოლიტიკაზე გამოყოფილი საბიუჯეტო ხარჯების არარაციონალური გამოყენება,

უცხოური ინვესტიციების მოდინების დაბალი დონე, არსებული ინოვაციური სისტემის მართვის სირთულე და არასაკმარისი კოოპერაცია წამყვან ევროპულ და მსოფლიო სამეცნიერო ცენტრებთან.

ფინეთის ტექნოლოგიური მრეწველობის ასოციაციის ხელმძღვანელობის მიერ არაერთხელ გამოითქვა მოსაზრება, რომ ქვეყანაში საჭიროა გატარდეს ზომები, რომელთა მეშვეობითაც გაიზრდება ცოდნის, უნარისა და კვლევითი საქმიანობის გამოყენების ეფექტიანობა ახალი საქონლისა და მომსახურების შემუშავებისას.

დღეს ინოვაციურ სფეროში გამოიყოფა რამდენიმე ძირითადი დარგი:

1. საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები (სსტ);

2. ხე-ტყის გადამამუშავება;

3. მეტალურგია და მანქანათმშენებლობა;

4. ბიოტექნოლოგია, მედიცინა და ჯანდაცვა;

5. ენერგეტიკა, ენერგოეფექტიანობა და ენერგომომარაგება;

6. გარემოს დაცვა.

დღესდღეისობით ინოვაციური პოლიტიკის საფუძველია **2007 წელს მიღებული ინოვაციური პროცესების მართვის სისტემების შექმნისა და რეგიონული სპეციალიზაციის განვითარების სამთავრობო ექვსწლიანი პროგრამა OSKE**: 13 ეროვნული და 21 ინოვაციური ექსპერტიზის რეგიონული ცენტრის, **უსდ**-ების, სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრების (სკც) ინოვაციური კომპანიების ბაზაზე. ამ პროგრამის შესაბამისად, ქვეყანაში შეიქმნა 6 მმართველი კვლევითი კომპანია, რომელთა მიზანია ინოვაციური სამეცნიერო იდეების აკუმულირება და კვლევების ჩატარება. ეს კვლევები, უპირველეს ყოვლისა, მიმართული უნდა იყოს გაცხადებული პრიორიტეტული მიმართულებების გამოყენებითი გადაწყვეტილებების შემუშავებასა და შექმნაზე; მათ ხორცი უნდა შეისხან კონკრეტულ სასაქონლო პროდუქციაში, რომელიც საჭიროა როგორც ქვეყანაში, ისე საზღვარგარეთ.

ინოვაციური საქმიანობა ქვეყანაში რეგულირდება სახელმწიფო საბჭოს (მთავრობის) დადგენილებით ფინეთის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის დარგში პოლიტიკის საბჭოს შესახებ (847/2005) (Government Decree on Science and Technology Policy Council of Finland), 2009 წლის

პარლამენტისთვის სახსარბჭოს კომუნიკაციის ფინეთის ეროვნული ინოვაციური სტრატეგიის შესახებ, კანონებით: ინტელექტუალურ საკუთრებაზე, მცირე და საშუალო საწარმოებზე, რეგიონულ განვითარებაზე, სხვა კანონქვემდებარე აქტებით. სპეციალური კანონები ფინეთში ინოვაციურ საქმიანობაზე არ არსებობს.

ეროვნული ინოვაციური პოლიტიკის ფარგლებში ქვეყნის მთავრობის მიერ ტარდება აქტიური მუშაობა შემდეგი მიმართულებებით:

➤ საქმიანობის განვითარება სტრატეგიული ცოდნისა და უნარის ერთიან კონცენტრაციაზე;

➤ უნივერსიტეტებისა და უმაღლესი პროფესიული სკოლების მართვის რადიკალური განახლება;

➤ დიდი უფლებამოსილების მინიჭება ქვეყანაში გატარებული კლასტერული პოლიტიკის სტიმულირებაზე ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრისთვის „BTT“;

➤ კლასტერების მხარდაჭერაზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო უწყებებისა და კვლევების ჩამტარებელი ინოვაციური კომპანიების ოპერატიული ურთიერთქმედება;

➤ ეკ-ის პროექტების ფარგლებში შემუშავებისა და ტექნოლოგიების სექტორის ზრდა და ინტერნაციონალიზაციის მხარდაჭერა;

➤ საგადასახადო სტიმულების შექმნა სკსს-ების დასახმარებლად;

➤ კლასტერების შედგენა კომერციალიზაციის ტექნოლოგიური სქემის სრულყოფა.

ექსპერტთა შეფასებით, 2012 წელს სკსს-ების დაახლოებით 65% დააფინანსა სამრეწველო საწარმოებმა – კვლევათა შედეგების დამკვეთებმა, დაახლოებით 30% გამოიყო სახბიუჯეტიდან და, სულ მცირე, 5%-ის ინვესტირება მოხდა საერთაშორისო პროექტების ფარგლებში.

დღეს ინოვაციათა სფეროში ამოქმედებულია ძირითადი ეროვნული ორგანიზაციები, რომლებიც აყალიბებს ფინეთის ეროვნულ ინოვაციურ სისტემას – ფინეთის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის დარგში პოლიტიკის საბჭოს, ეკონომიკისა და დასაქმების სამინისტროს, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების ფინურ სააგენტო „ტეკესს“, ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრს BTT-ს, ფინეთის ექსპორტის

დახმარების ასოციაცია „ფინპროს“, ვენჩურული დაფინანსების სახელმწიფო ფონდ „ფინვერას“, ინოვაციის ეროვნული ფონდ „სიტრას“.

ამ ორგანიზაციათა მუშაობა მიმართულია ქვეყნის თანამედროვე ინოვაციური სისტემის შექმნაზე, სამეცნიერო-კვლევითი შემუშავებების კოორდინაციასა და დაფინანსებაზე და ერთობლივი საერთაშორისო ინოვაციური პროექტების განხორციელებაზე.

ფინეთის ინოვაციური სისტემის საქმიანობის ფარგლებში სამეცნიერო-ტექნიკური კვლევების სახელმწიფო მხარდაჭერას პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს (ინოვაციური სისტემის და ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის სრულყოფა, მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტიმულირება, **სკსსს**-ების დაფინანსების ვენჩურული სისტემის შექმნა, მჭიდრო ურთიერთქმედების ორგანიზაცია ეროვნულ და საერთაშორისო საინვესტიციო კომპანიებს, კერძო ფირმებსა და საზოგადოებრივ-სახელმწიფო ორგანიზაციებს შორის).

ქვეყანაში არსებობს ტექნოლოგიური შემუშავებების უზარმაზარი გამოცდილება სრული ინოვაციური ჯაჭვის გავლით: იდეა – გამოგონება – საცდელი ნიმუშები – ტექნოლოგიური ცდები – საბაზრო ტესტირება – სერტიფიკაცია – პროდუქტის გაშვება ბაზარზე. ამ ჯაჭვში უმნიშვნელოვანესი ელემენტია ტექნოპარკები.

ფინეთის 20 უნივერსიტეტის ბაზაზე, მუნიციპალური ორგანოების ხელისუფალთა ეგიდით, ფუნქციონირებს 22 ტექნოპარკი (მათგან უმსხვილესია ტექნოპოლისი, რომელიც შეიქმნა 1982 წელს – თანამოსახელე სააქციო საზოგადოების ტექნოპოლის **პლს**). ყველა ტექნოპარკი გაერთიანებულია ფინეთის სამეცნიერო პარკების ასოციაცია „ტექეელში“, რომელიც კურირებს 1700-ზე მეტი ინოვაციური კომპანიის საქმიანობას. ამ კომპანიებში დაახლოებით 37 000 სპეციალისტი და მეცნიერი მუშაობს.

დღესდღეობით ფინეთს მოწინავე პოზიცია უკავია საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და უსადენო კავშირგაბმულობის, ლითონდამუშავების, ტყის გადამამუშავებელ და ენერგოდამზოგავი ტექნოლოგიების, ბიოტექნოლოგიის, სამშენებლო და ბუნების დამცავი ტექნოლოგიების დარგებში. ეს ფაქტი დაკავშირებულია, უპირველეს ყოვლისა,

გააზრებულ სახელმწიფო ინოვაციურ პოლიტიკასთან, რომელიც მიმართულია **სკსსს**-ების დაფინანსების გაზრდასა და ინიციატივების სახელმწიფო მხარდაჭერაზე მეცნიერებისა და განათლების დარგში, ასევე მცირე და საშუალო ბიზნესის საწარმოთა განვითარებაზე.

ფინეთის პოზიტიური ინოვაციური გამოცდილება, მაგალითად, **სკსსს**-ების შედგენითი კომერციალიზაციის („ნოკია სიმენს ნეთვოქს“) ან ტექნოპარკებში (ტექნოპოლისი) ინოვაციური საქმიანობის სუბიექტთა ურთიერთქმედების დარგში, შეიძლება გამოვიყენოთ ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის ინოვაციური პოლიტიკისა და მოდერნიზაციის სტრატეგიის რეალიზაციაში.

ძირითადი ტენდენცია, რომელიც იკვეთებოდა ფინეთის ინოვაციურ სისტემაში 2010 წელს, ინოვაციური პოლიტიკის ინტერნაციონალიზაციაა, რაც გამოიხატა ქვეყანაში არსებული სამეცნიერო-ტექნიკური, მათ შორის რეგიონული, ინფრასტრუქტურის მსოფლიო ეკონომიკაში უფრო მჭიდრო ჩართვაში, აგრეთვე მჭიდრო კონტაქტების დამყარებაში ევროკავშირის შესაბამის ორგანიზაციებთან. ამასთანავე ფინეთის ხელმძღვანელობა ინოვაციური განვითარების საკითხს განიხილავს როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე მის ფარგლებს გარეთ როგორც ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისა და მსოფლიო ფინანსური კრიზისის შედეგებთან ბრძოლის ერთ-ერთ ძირითად ბერკეტს.

ევროკავშირის ქვეყნების საერთო ფონზე ფინეთი ტრადიციულად მიეკუთვნება ყველაზე წარმატებულ სახელმწიფოებს ეკონომიკის მაღატექნოლოგიური დარგების განვითარების სფეროში, ხოლო ქვეყნის **მშპ**-ში სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობაზე დანახარჯების წილით მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნების რიცხვში შედის.

2007 წლიდან, ევროკავშირის კანონმდებლობაში იმ ცვლილებების შეტანის შემდეგ, რომლებიც ეხება ფინანსური საშუალებების გამოყოფას **სკსსს**-ების ჩატარებაზე, გაჩნდა ინოვაციათა სახელმწიფო დაფინანსების შესაძლებლობა არა მარტო ტექნიკისა და ტექნოლოგიის დარგში, არამედ მომსახურების სფეროსაც და კომპანიათა კომერციულ საქმიანობაშიც, რაც მაღალი ტექნოლოგიების განვითარების აუცილებელი ფაქტორია.

2010 წელს გატარებულმა ქვეყნის და-

ბალანსებულმა სახელმწიფო ინოვაციურმა პოლიტიკამ, რომელიც დაკავშირებულია კლასტერებზე დანახარჯების ზრდასთან, ფინეთს საშუალება მისცა, შეენარჩუნებინა მსოფლიოში წამყვანი მდგომარეობა ისეთ დარგებში, როგორიცაა: საინფორმაციო ტექნოლოგიები, უსადენო კავშირგაბმულობა, ლითონდამუშავება, ხე-ტყის დამუშავება, მშენებლობა, ენერგოდამზოგავი და ბუნების დამცავი ტექნოლოგიები.

სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის სფეროში ფინეთში დაკავებულია, დაახლოებით, 70 000 სპეციალისტი. ყოველწლიურად ადამიანებს ენიჭებათ 1200-ზე მეტი სამეცნიერო ხარისხი. ფინეთში გატარებული ღონისძიებები მეცნიერებისა და განათლების პრესტიჟის ასამაღლებლად, უმაღლეს სასწავლებლებში თანამედროვე კვლევითი ბაზის შესაქმნელად და სამეცნიერო თანამშრომლებისთვის შრომის ანაზღაურების მაღალი დონის უზრუნველსაყოფად სახელმწიფოს საშუალებას აძლევს, განავითაროს მაღალკვალიფიციური სამუშაო ძალის ბაზარი და გაზარდოს კვლევათა კომერციული მიმართულება უნივერსიტეტებში.

ფინეთის კლასტერების მხარდაჭერისა და ინოვაციური საქმიანობის განვითარების პოლიტიკა მიმართულია როგორც სახელმწიფოს მხრიდან კვლევების ჩამტარებელი ფირმებისთვის უშუალო დახმარების აღმოჩენაზე, ისე ინსტიტუციური გარემოს განვითარებაზე, რომელიც აუცილებელია ეროვნული ინოვაციური სისტემის ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის. სახელმწიფო მხარდაჭერა ვრცელდება პრაქტიკულად ყველა კვლევით ფირმაზე. ის ხორციელდება მათი საქმიანობის ყველა ეტაპზე, აქვს კომპლექსური ხასიათი და მოიცავს ფინანსური დახმარებისა და მომსახურების სრულიად სხვადასხვა ფორმას. ეს ღონისძიებები მჭიდროდაა დაკავშირებული მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებისა და მხარდაჭერის ეროვნულ პოლიტიკასთან, აგრეთვე რეგიონულ პოლიტიკასთან, რომელიც მიმართულია ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონის განვითარების დონის გათანაბრებაზე.

კომპანიის ინოვაციური საქმიანობის საწყის ეტაპზე არსებობს ბიზნესის მხარდაჭერის უამრავი სახელმწიფო პროგრამა, რომლებიც მოიცავს დახმარებას საქმიანობის რეგის-

ტრაციისას, სპეციალური სესხებისა და სარისკო კაპიტალისთვის გარანტიების მიცემას, რეგიონული ვენჩურული ფონდების მოზიდვას.

სახელმწიფო საექსპერტო შეფასებას უტარებს ინოვაციური პროექტებს და თუ ისინი შეესაბამება პრიორიტეტულ მიმართულებებს, შეუძლია მათი დაფინანსება სამუშაოთა 50%-მდე, ამასთანავე ხელს უწყობს თანამშრომლობის გაფართოებას მოცემული კვლევითი სამუშაოების მონაწილეებს შორის, ამასთან საერთაშორისო დონეზეც. ბიზნესის ჩამოყალიბების ეტაპზე სახელმწიფოს შეუძლია მიჰყვეს ინოვაციურ პროექტს 1-3 წლის განმავლობაში.

გარდა ფინანსური დახმარებისა, სახელმწიფო ფირმებს აღმოუჩენს ე. წ. ნაბიჯ-ნაბიჯ მხარდაჭერას მათი ინოვაციური ბიზნესის განვითარების ყველა ეტაპზე (ტექნოლოგიური სტრატეგიებისა და პროგრამების შემუშავება, ექსპერტების მოზიდვა, სპეციალისტების სწავლება, საინფორმაციო და სამართლებრივი დახმარება დაპატენტების დარგში საერთაშორისო ნორმებისა და სტანდარტების მიხედვით, ბიზნესპარტნიორების ძიება, იმ კომპანიების მხარდაჭერა და მომსახურების ფართო სპექტრი, რომლებიც გარე ბაზარზე ინოვაციით გადიან).

კერძო ბიზნესი აქტიურად მონაწილეობს ეროვნულ პრიორიტეტულ კვლევებში, ვინაიდან დაინტერესებულია საკუთარი დანახარჯებისა და რისკების შემცირებით ინოვაციური პროექტების განხორციელებისას სახელმწიფოს მხრიდან ნაწილობრივი დაფინანსებისა და სამუშაოთა კოორდინაციის ხარჯზე.

საერთაშორისო კონკურენციის ზრდის პირობებში ფინეთი აქტიურად ისწრაფვის, აამაღლოს საბიუჯეტო სახსრების გამოყენების ეფექტიანობა მაღალი ტექნოლოგიების დარგში კვლევების განხორციელებისას და გააფართოოს ქვეყანაში ინოვაციური საქმიანობა.

ფინეთის განათლების სამინისტრო (გს) და დასაქმებისა და ეკონომიკის სამინისტრო უზრუნველყოფს ქვეყნის სამეცნიერო და ინოვაციური პოლიტიკის პროგრამის შესრულებას, ახდენს ყველა მისი მონაწილის კოორდინირებას და წამყვან სახელმწიფო ორგანიზაციებს ხელმძღვანელობს სკსსს-ების ჩატარებაში.

2010-2013 წლებში ეფექტიანად იმუშავა ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების ფინურმა სააგენტომ „ტეკესმა“ (ის შეიქმნა 1983

წელს ვაჭრობის და მრეწველობის სამინისტროსთან – ვმს-თან, დღეს – დასაქმებისა და ეკონომიკის სამინისტროსთან).

„ტეკესის“ სააგენტოს სპეციალიზაცია მოიცავს სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტულ მიმართულებათა განსაზღვრის სამუშაოთა ორგანიზაციას, იმ სკსს-ების დაგეგმვასა და დაფინანსებას, რომლებიც მიმართულია მაღალი ტექნოლოგიების განვითარებასა და დანერგვაზე ეროვნული ინოვაციური სტრატეგიის ფარგლებში.

ფინეთში წამყვანი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტია (სკი) ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი „ვტტ“, რომელშიც მუშაობს 3170-ზე მეტი მეცნიერი და სპეციალისტი ქვეყნის 9 ქალაქში. ვტტ-ის ბიუჯეტი 2013 წელს, 2010 წელთან შედარებით, გაიზარდა 51 მლნ ევროთი და შეადგენს 298 მლნ ევროს.

ფინეთის აკადემია (ფა) განათლების სამინისტროს ადმინისტრაციულ სტრუქტურაშია და ისევე, როგორც „ტეკეს“, თავის შემადგენლობაში არ აქვს სამეცნიერო-კვლევითი განყოფილებები. ფინეთის საერთაშორისო თანამშრომლობის კოორდინატორის სახით გამოდის, უპირველეს ყოვლისა, ევროკავშირისა და ევროპული სამეცნიერო ფონდის სახით. ფა-ის საქმიანობის ძირითადი საზია ქვეყნის სამეცნიერო პოლიტიკის მიმართულებათა შემუშავება, სამეცნიერო მუშაობის ავტორიტეტისა და სამეცნიერო კვლევების შედეგთა დანერგვის ეფექტიანობის ამაღლება.

ქვეყანაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია ფინეთის ინოვაციათა ეროვნულ ფონდს, „სიტრას“ – დამოუკიდებელ საზოგადოებრივ ფონდს ფინეთის პარლამენტთან, რომელიც ორგანიზებულ იქნა 1967 წელს.

ფონდის საქმიანობის ძირითადი მიზნებია კონკურენტუნარიანობის განვითარება და ფინეთის ეკონომიკის წინსვლითი და დაბალანსებული განვითარების უზრუნველყოფა, ქვეყანაში საქმიანი აქტიურობისა და ფინურ საწარმოთა საერთაშორისო კოოპერაციის დონის ზრდა.

ამ მიზნებს ფონდი აღწევს სამეცნიერო კვლევების სტიმულირებისა და დაფინანსების გზით, შემსწავლელი პროგრამების ორგანიზაციითა და ჩატარებით, ინოვაციური პროექტების მხარდაჭერით, მცირე და საშუალო

მეწარმეობის განვითარებით, დახმარების აღმოჩენით ვენჩურული კაპიტალის მოსაზიდად პროექტების დაფინანსებაში.

ფინეთის ინოვაციური სისტემის სხვა წამყვანი მონაწილეებია:

- ვენჩურული დაფინანსების სახელმწიფო ფონდი „ფინვერა“ – შეიქმნა ვმს-ს (ვაჭრობის და მრეწველობის სამინისტროს) მიერ სარისკო დაფინანსების უზრუნველსაყოფად (ძირითადად, სესხებისა და გარანტიების), უპირველეს ყოვლისა, მცირე და საშუალო ბიზნესის საწარმოების, მათი საერთაშორისო და საექსპერტო საქმიანობის განვითარებისთვის, რისკების დასაფარად დანაკარგებისგან საზღვარგარეთ საექსპორტო ოპერაციებისა და საინვესტიციო საქმიანობის დროს;
- „ფინპრო“ (ფინური ექსპორტის დახმარების ასოციაცია) – ორგანიზაციის ამოცანაა ფინური პროდუქციის წაწვევა და ფინური საწარმოების დახმარება საერთაშორისო ბაზრებზე გასასვლელად. „ფინპროს“ აქვს 53 ბიურო მსოფლიოს 40 ქვეყანაში, ის საინფორმაციო დახმარებას უწევს ფინურ საწარმოებს საერთაშორისო ოპერაციების ჩატარების ყველა ეტაპზე;
- სახელმწიფო საინვესტიციო კომპანია „ფინური მრეწველობის ინვესტიციები“ დააფუძნა ვაჭრობისა და მრეწველობის სამინისტრომ 1995 წელს მცირე და საშუალო ბიზნესის საწარმოთა საქმიანობის პირობების გასაუმჯობესებლად სარისკო კაპიტალის ბაზრებზე;
- „ფინური გამოგონებების სახელმწიფო ფონდი“ დაარსდა 1975 წელს საპატენტო დაცვისა და ინტელექტუალური საკუთრების საკითხების ექსპერტიზისთვის, კონსულტირებისა და დახმარებისათვის.

გადმოცემულის გათვალისწინებით, ვფიქრობთ, ჩვენი ქვეყნის ორგანიზაციებისა და სამეცნიერო წრეებისთვის, რომლებიც დაკავებული არიან სამეცნიერო-ტექნიკური პოლიტიკის შემუშავებითა და ინოვაციური საქმიანობით, აღნიშნული მიმართულებებით ეკონომიკის სამოღერწიანოდ ყველაზე მეტ ინტერესს აღძრავს შემდეგი კვლევითი კომპანიები: ენერგეტიკისა და გარემოს დაცვის დარგში – „კლიი-

ნი“, საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებში – „ტივიტი“, სამედიცინო მრეწველობის დარგში – „სალგე“, ფინეთის ტექნოლოგიური მრეწველობის ასოციაცია, ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი „ვტტ“, ფინეთის ინოვაციითა ეროვნული ფონდი „სიტრა“, განახლებადი ენერგიის კვლევითი ცენტრი „ენერგონი“.

ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი „ვტტ“. ფინეთში წამყვანი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტია (სკი) ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი „ვტტ“, რომელიც შეიქმნა 1942 წელს.

„ვტტ“ არაკომერციული ორგანიზაციაა, რომელიც ფინური ინოვაციური სისტემის ნაწილია და მოქმედებს ფინეთის დასაქმებისა და ეკონომიკის სამინისტროს ეგიდით.

„ვტტ“ ჩრდილოეთ ევროპაში გამოყენებითი ტექნოლოგიური კვლევების უმსხვილესი ცენტრია, რომელიც სპეციალიზდება მაღალი ტექნოლოგიების დარგში ეფექტიანი გადაწყვეტილებების შემუშავებითა და ფართო სპექტრის ინოვაციური მომსახურებით.

2008 წლიდან აქვს საერთაშორისო სერტიფიკატი ISO 9001.

2010 წლის 1 იანვარს შიგა და საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევით ბაზრებზე პოზიციების განსამტკიცებლად და მისი საქმიანობის ეფექტიანობის ასამაღლებლად შეიქმნა ახალი სტრუქტურა – „VTT GROUP“, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა ორგანიზაციას: სამეცნიერო კვლევების, განვითარების, ბიზნეს-გადაწყვეტილებების, სტრატეგიული შემუშავებებისა და I კომუნიკაციების ცენტრს, სერვის-ცენტრს, საექსპერტო მხარდაჭერის ცენტრს, საერთაშორისო თანამშრომლობის ცენტრს, ვენჩურულ ცენტრს. „VTT GROUP“ სპეციალიზდება ექსპერტიზის, ტესტირების, სერტიფიკაციის საკითხებზე, ასევე – ახალი პროდუქტების ბაზარზე გატანაზე, საერთაშორისო საინფორმაციო ქსელის უზრუნველყოფასა და ახალი ინოვაციური კომპანიების სპინ-ოფფ-ის საქმიანობის მხარდაჭერაზე.

სამშენებლო დარგის მმართველი კვლევითი კომპანია „რიუმი“. მმართველი კვლევითი კომპანია „რიუმი“ შეიქმნა 2009 წელს წამყვანი ფინური სამშენებლო კომპანიების – „იუიტის“, „სრგ“-ის, „ლემინკიანენის“ – მიერ ტექნიკური კვლევების ცენტრის „ვტტ“-ის, ტექნოლოგიები-

სა და ინოვაციების დაფინანსების სააგენტოს „ტეკესის“ და 6 ფინური სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრისა და უნივერსიტეტის დახმარებით.

დღეს „რიუმის“ აქციონერია 53 კომპანია და ორგანიზაცია, მათ შორის ქალაქების: ჰელსინკის, ესპოს, ლახტის, ტამპერეს მუნიციპალიტეტები, ფინეთის სატრანსპორტო სააგენტო, სამშენებლო კომპანიები – „იუიტი“, „სრგ“, „ლემინკიანენი“, „ნსს რაკენუსი“, „სკანსკა“, ფინეთის უმსხვილესი კონსალტინგური კომპანია „პიოურიუ“, ტექნიკური კვლევების ცენტრი „ვტტ“, ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი ქ. ტამპერეში, უნივერსიტეტი ქ. ტურკუში, „ალტოს“ უნივერსიტეტის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სკოლა.

კომპანიის ძირითადი ამოცანაა სამეცნიერო კვლევების კოორდინაცია და განხორციელება მშენებლობის სფეროში, ისე, რომ 2020 წლისთვის ამ კვლევების შედეგების დანერგვამ მშენებლობის მოცულობა და წარმოდგენილი მომსახურება ღირებულებით გამოხატულებაში გაზარდოს 2,5-ჯერ: ახლანდელი 2,0 მლრდ ევრო 5,0 მლრდ ევრომდე. ამ ვადებში აგრეთვე იგეგმება ინვესტიციათა მოცულობის ორჯერ მეტი ზრდა **სესსს-ებზე** – 230 მლნ ევროდან – 500 მლნ ევრომდე.

ამ მიზნის მისაღწევად კომპანიამ განსაზღვრა **სესსს-ების** შემდეგი პრიორიტეტული მიმართულებები:

- ენერგოეფექტიანობა;
- სამშენებლო პროცესები და საოპერაციო მოდელები;
- მკვიდრობის კონკურენტუნარიანი გარემო;
- ეროვნომიული სამუშაო სივრცე.

მმართველი ორგანიზაციის **სესსს-ების** ბიუჯეტი 2010-2013 წლებისთვის შეადგენს 20 მლნ ევროს. სამეცნიერო კვლევებისა და შემუშავებებისთვის ჩაბმულია 37 სამრეწველო და კონსალტინგური კომპანია, ასევე 6 სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი და უნივერსიტეტი.

ხე-ტყის მრეწველობის მმართველი კვლევითი კომპანია „ფორესტ ქლასტერი“. მმართველი კვლევითი კომპანია „ფორესტ ქლასტერი“ დაარსდა 2007 წელს ფინური ხე-ტყის მრეწველობის წამყვანი კომპანიების მიერ ხე-ტყის მრეწველობის ასოციაციის, ტექნოლოგიური მრეწველობის ფედერაციის, ქიმიური მრეწველობის ასოციაციის, ფინეთის ტექნიკური კვ-

ლევების ცენტრის, ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების სააგენტოს, 16 ფინური სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრისა და უნივერსიტეტის დახმარებით. დღეს „ფორესტ ქლასტერის“ აქციონერებია: ხე-ტყის მრეწველობის კომპლექსის, ქიმიური დარგისა და ქვეყნის მანქანათმშენებლობის 10 ყველაზე მსხვილი კომპანია, მანქანათმშენებლობა, ფინეთის ტყის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი და ქვეყნის 8 წამყვანი უნივერსიტეტი, ჰელსინკის უნივერსიტეტი, ქალაქ ტურკუს აკადემია, ქალაქ ტამპერეს ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი.

კომპანიის ძირითადი ამოცანაა სამეცნიერო კვლევების კოორდინაცია და განხორციელება ხე-ტყის გამოყენების სფეროში, ისე, რომ კვლევების შედეგების დანერგვას 2030 წელს 2006 წელთან შედარებით გაეორმაგებინა ქვეყანაში ხე-ტყის გადამუშავების ტრადიციული პროდუქციისა და ხე-ტყის ნედლეულისგან დამზადებული ახალი ნაკეთობების წარმოება. ამ მიზნის მისაღწევად კომპანიის მიერ განსაზღვრულია **სკსსს**-ების შემდეგი პრიორიტეტული მიმართულებები:

- სარესურსო-ეფექტიანი ტექნოლოგიები;
- ახალი პროდუქტებისა და საწარმოო პროცესების შექმნა;
- ახალი სახის ბოჭკოების შემუშავება ხე-ტყის ნედლეულის საფუძველზე;
- ბიოენერგეტიკა და ბიოსათბობი;
- მომხმარებლებისთვის ინოვაციური პროდუქცია.

ფინეთის ტყის მრეწველობის ასოციაციის შეფასებით, 2013 წელს ფინურმა ხე-ტყის მრეწველობის კომპანიებმა **სკსსს**-ში ჩადეს დაახლოებით 200 მლნ ევრო. აღნიშნულ საშუალებათა 90%-ზე მეტი ინვესტირებულ იქნა ცელულოზა-ქაღალდის მრეწველობაში ახალი ტექნოლოგიების განვითარებისთვის. **სკსსს**-ზე მთელი ტყის კლასტერის დანახარჯთა საერთო დონემ გადააჭარბა 400 მლნ ევროს.

ბიოენერგეტიკისა და ბიოსათბობის დარგში კვლევების ერთ-ერთი ყველაზე პერსპექტიული მიმართულება პროგრამა „ბიორეფაინის“ ფარგლებში ხორციელდება. ამ პროგრამით გათვალისწინებულია სამეცნიერო შემუშავებების დაფინანსება 2012 წლამდე პერიოდში 200 მლნ ევროს საერთო თანხით, მათ შორის 137

მლნ ევრო – კერძო კომპანიების საშუალებათა ხარჯზე. „ფინიშ ფორესტ ქლასტერი“ ახორციელებს კოორდინაციას და უზრუნველყოფს პროგრამის რეალიზაციის საორგანიზაციო მხადაჭერას.

პროგრამის რეალიზაციაში აქტიურ როლს ასრულებს უნივერსიტეტი „აალტო“ და ქალაქების ტამპერეს და ლაპენრანტას ტექნოლოგიური უნივერსიტეტები. თავის მხრივ, 2008-2010 წლებში ფინური ხე-ტყის მრეწველობის კომპანიები ახორციელებდნენ საკუთარი სამრეწველო შემუშავებების აქტიურ დანერგვას. კერძოდ, კონცერნი „უპმ-კიუმენე“ „გბტ“-სთან ერთად და ენერგეტიკულ კომპანია „ფორტუმთან“, ასევე მანქანათმშენებელ კომპანია „მეტსოსთან“ თანამშრომლობით შეისწავლის ბიოეთანოლის წარმოების შესაძლებლობას. კომპანია „სტორა ენსო“ ფირმა „ნესტლე ოილთან“ თანამშრომლობით ბიომასიდან ეთანის წარმოების ქარხნის მშენებლობის საპილოტე პროექტის რეალიზებას ახდენს ქალაქ ვარკაუსში.

პროგრამა „ბიორეფაინის“ რეალიზაციის ფარგლებში 2010 წელს ხორციელდებოდა კვლევების დაფინანსება 175 მლნ ევროს საერთო თანხაზე, რომლისგანაც ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების სააგენტო „ტეკესის“ წილმა შეადგინა 53 მლნ ევრო. სულ ამ პროგრამის ფარგლებში სამეცნიერო მუშაობა 29 მიმართულებით განხორციელდა.

ფინეთის აკადემია. ფინეთის აკადემია (ფა) მოქმედებს 1970 წლიდან და შედის განათლების სამინისტროს ადმინისტრაციულ სტრუქტურაში და ისევე, როგორც „ტეკესის“, თავის შემადგენლობაში არ აქვს სამეცნიერო-კვლევითი განყოფილებები.

ფა გამოდის ფინეთის საერთაშორისო თანამშრომლობის კოორდინატორის სახით, უპირველეს ყოვლისა, ევროკავშირის და ევროპული სამეცნიერო ფონდის ხაზით. **ფა**-ის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია სამეცნიერო საქმიანობის დაფინანსება, ქვეყნის სამეცნიერო პოლიტიკის მიმართულებათა შემუშავება, სამეცნიერო მუშაობის ავტორიტეტის ამაღლებისა და სამეცნიერო კვლევების შედეგების დანერგვის ეფექტიანობის ამაღლება.

ყოველწლიურად აკადემიის მიერ ფინანსდება პროექტები, რომლებშიც მონაწილეობს

5000-ზე მეტი მეცნიერი უნივერსიტეტიდან და სკოლა.

სამეცნიერო კვლევითი სამუშაოების დაფინანსებამ ფა-ის ხაზით 2012 წელს შეადგინა დაახლოებით 340 მლნ ევრო და განაწილდა შემდეგნაირად:

- უნივერსიტეტები – 80%-ზე ზევით;
- სკოლები – დაახლოებით, 10%;
- უცხოური ორგანიზაციები – დაახლოებით, 8%.

აკადემიის შემადგენლობაში საექსპერტო საქმიანობის ჩასატარებლად მოქმედებს 4 სამეცნიერო-კვლევითი საბჭო:

- ბიომეცნიერების და ეკოლოგიის საბჭო;
- კულტურის და საზოგადოების საბჭო;
- საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებისა და ტექნოლოგიების საბჭო;
- ჯანდაცვის საბჭო.

ფინეთის ტექნოლოგიური მრეწველობის ასოციაცია. ფინეთის ტექნოლოგიური მრეწველობის ასოციაცია ქვეყნის ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი დარგობრივი კავშირია. ის თავის შემადგენლობაში აერთიანებს, დაახლოებით, 1,5 ათას კომპანიას, რომელთაგან 90% მცირე და საშუალო საწარმოა. ასოციაციის წევრებია ისეთი მსხვილი მაღალტექნოლოგიური კომპანიები, როგორიცაა: „ნოკია“ (ტელეკომუნიკაცია), „მეტსო“ (მანქანები, მოწყობილობა ცელულოზის, ქაღალდის, მუყაოს, სამთამადნო ტექნიკის, ტექნოლოგიური პროცესების ავტომატიზაციის სისტემების საწარმოებლად), „კონე“, „კარგოტექნიკი“, „კონეკრენსი“ (ამწვ-სატრანსპორტო მოწყობილობა), „ოუტოკუმპუ“, „რაუტარუკი“ (მეტალურგია), „ვიარტსილია“ (ენერგეტიკული მანქანათმშენებლობა, გემის ძრავები). მათი ჯამური საქონელბრუნვა შეადგენს დაახლოებით, 70 მლრდ ევროს წელიწადში.

ფინეთის ელექტრონული, ელექტროტექნიკური მრეწველობა, მანქანათმშენებლობა, გემთმშენებლობა, ლითონდამუშავება და მეტალურგია, საინფორმაციო ტექნოლოგია და საპროექტო-კონსალტინგური მომსახურება, გაერთიანებული ცნებით მრეწველობის ტექნოლოგიური დარგები, ფინური ეკონომიკის ლოკომოტივია. ფინური ტექნოლოგიური მრეწველობა მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე მოწინავეა. მისი წარმატების საკვანძო ფაქტორებია: კომპეტენტური პერსონალი, მიზანმიმართული

და გრძელვადიანი ინვესტიციები სამეცნიერო-კვლევით და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოებში, ასევე უნარი, მოქნილად რეაგირებდეს როგორც შიგა, ისე საერთაშორისო ბაზრების კონიუნქტურის ცვლილებებზე.

ასოციაციის შემადგენლობაში თავის საქმიანობას ახორციელებს მეწარმეთა 11 დარგობრივი გაერთიანება და 30 დარგობრივი ჯგუფი. კომპანიები – ასოციაციის წევრები – უზრუნველყოფენ ფინეთის ექსპორტის საერთო მოცულობის 60%-ს და სკსსს-ზე ფინური ინვესტიციების საერთო მოცულობის 80%-ს. უშუალოდ დარგში დასაქმებულია დაახლოებით 290 000 კაცი. ასოციაციის წევრი კომპანიებისა და საწარმოების სამუშაო ადგილები ქვეყანაში დამატებით დაახლოებით 430 000 სამუშაო ადგილს ქმნის.

ასოციაცია ქვეყანაში წარმოადგენს თავისი წევრი-კომპანიების ინტერესებს და ახორციელებს საქმიანობას მათთვის კომფორტული ბიზნეს-გარემოს შესაქმნელად, კერძოდ:

- უზრუნველყოფს მცირე და საშუალო საწარმოთა ინტერესების დაცვას;
- ხელს უწყობს საზღვარგარეთ კომპანია-წევრების ბიზნესის გაფართოებასა და განვითარებას;
- შეაქვს წინადადებები იმ საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფისთვის, რომელიც არეგულირებს ფინეთში კომპანიებისა და სამრეწველო საწარმოების საქმიანობას;
- ხელს უწყობს ქვეყანაში კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნას და მხარს უჭერს საგადასახადო სისტემის სრულყოფას;
- სასწავლო დაწესებულებებისა და ახალგაზრდა სპეციალისტებისთვის ავრცელებს ინფორმაციას სამუშაო ადგილებისა და კადრების საჭიროების შესახებ თავისი საქმიანობის ფარგლებში;
- ხელს უწყობს კომპანიის თანამშრომლობას სკოლებთან და უმაღლეს სასწავლო დაწესებულებებთან;
- ახორციელებს შესაბამის სამუშაოს, რომელიც მიმართულია დარგის ავტორიტეტისა და მიმზიდველობის ასამაღლებლად.

მმართველი კვლევითი კომპანია ენერგეტიკისა და გარემოს დაცვის დარგში „კლიინი“. კომპანია „კლიინი“ დაარსდა 2008 წელს სამრეწველო და სამეცნიერო-ტექნიკური შემუშავე-

ბების აკუმულირებისა და წაწევის მიზნით ენერგეტიკისა და გარემოს დაცვის დარგში.

„კლინ ოიუს“ აქციონერები არიან ის კომპანიები, რომლებიც წარმოადგენენ მრეწველობის სხვადასხვა დარგს და დაინტერესებული არიან ეკოლოგიურად სუფთა და ენერგოდამზოგავი ტექნოლოგიების წაწევით. დღეს მისი აქციონერია 28 კომპანია, მათ შორის ისეთი, როგორიცაა: „აბბ“ (ენერგეტიკული მანქანათმშენებლობა), „ფორტუმი“ (ენერგეტიკა), „უპმ-კიუმენე“ (ხე-ტყის მრეწველობის კომპლექსი), აგრეთვე 16 სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი.

კომპანიის სტრატეგიას განსაზღვრავს კვლევებისა და განვითარების საბჭო, რომელშიც შედიან კომპანიის წარმომადგენლები და ორგანიზაცია-აქციონერები.

დღეისთვის კომპანიას შემუშავებული აქვს 3 სამეცნიერო-კვლევითი პროგრამა, რომელთა რეალიზებასაც ახდენს:

- SGEM – თანამედროვე ქსელები და ენერგეტიკული ბაზრები. პროგრამა მიმართულია „ინტელექტუალური“ ენერგოქსელების განვითარებასა და დანერგვაზე იმ კომპანიებთან თანამშრომლობით, რომლებიც ფლობენ „ნოუჰაუს“ ტელეკომუნიკაციის დარგში;
- FCEP – პროგრამა მიმართულია მიღწევათა გაერთიანებაზე ძრავების წარმოების და ელექტროსადგურების მშენებლობის ტექნოლოგიათა დარგში;
- MMEA – სისტემების გაზომვა, მონიტორინგი და ეკოლოგიური შეფასება. პროგრამა მიმართულია სამრეწველო და ენერგეტიკული სისტემების ეკოლოგიური შეფასების ახალი ტექნოლოგიის, მეთოდების და ინსტრუმენტების შემუშავებაზე.

2010 წელს მუშაობათა დაფინანსების მოცულობამ სამი აღნიშნული მიმართულებით 27 მლნ ევრო შეადგინა. გარდა ამ პროგრამებისა, კომპანია „კლინ ოიუს“ მუშაობს დამატებით პროგრამებზე ისეთი მიმართულებებით, როგორიცაა: ქარი და ბიოენერგეტიკა, სამრეწველო ნარჩენების გადამამუშავება და სხვ.

ლითონის მრეწველობის მმართველი კვლევითი კომპანია „ფიმიკი“. მმართველი კვლევითი კომპანია „ფიმიკი“ შეიქმნა 2008 წელს იმ ინოვაციური სამეცნიერო იდეებისა და კვლევების აკუმულირების მიზნით, რომლებიც,

პირველ ყოვლისა, მიმართულია ფინეთში გამოყენებითი გადაწყვეტილებების შემუშავებასა და შექმნაზე მანქანათმშენებლობაში, მეტალურგიასა და ლითონდამამუშავებაში. ეს უნდა ყოფილიყო ისეთი გადაწყვეტილებები, რომელთა ხორცშესხმა სასაქონლო პროდუქციად შესაძლებელი იქნებოდა უკვე უახლოეს 5-10 წელიწადში.

დღესდღეობით „ფიმიკის“ აქციონერია 30 ფირმა, რომელთა შორისაა ისეთი მსხვილი ფინური კომპანიები, როგორიცაა: „აბბ ოიუს“, „ფინ-ფაუერი“ (ენერგეტიკული მანქანათმშენებლობა), „კარგოტეკი“, „კონე“, „კონეკრეინსი“, „მეტსო“ (ამწესატრანსპორტო, სამთამადნო მოწყობილობა), „ოუტოკუმპუ“, „რაუტარული“ (მეტალურგია), „ეს თი ექს ფინლანდ“ (გემთმშენებლობა), აგრეთვე არაერთი სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაცია, ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი.

„ფიმიკის“ კვლევით პროგრამებში მონაწილეობს 104 კომპანია (რომელთაგან ნახევარი მცირე და საშუალოა) და 13 სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაცია. კომპანიის იმ 8 სხვადასხვა კვლევითი პროგრამის დაფინანსების მოცულობა, რომლებიც დღეს ხორციელდება, მათ შორის არაერთ დარგში, როგორიცაა: ინოვაციური გლობალური ქსელების შექმნა, ბიზნესმომსახურების განვითარება, ახალი მასალების შემუშავება, შეადგენს 237 მლნ ევროს, რომლისგანაც 2011 წელს უნდა ათვისებულიყო 52 მლნ ევრო. სამუშაოთა დაფინანსება ხორციელდება როგორც მათი აქციონერების საშუალებათა ხარჯზე, ისე ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების ფინური სააგენტო „ტეკესის“ ხაზით.

კომპანია „ფიმიკის“ მთავარი მიზანია თანამშრომლობის გაფართოება, გადრმაგება და კოორდინაცია მრეწველობის ზემოდასახელებული დარგების კომპანიებსა და უნივერსიტეტებთან და კვლევით ინსტიტუტებთან მაღალხარისხიანი და შედეგიანი კვლევების ჩასატარებლად.

„ფიმიკის“ პრიორიტეტული ამოცანებია:

- კვლევების ხარისხის ამაღლება არჩეული პრიორიტეტული მიმართულებების მიხედვით, რათა მიაღწიოს ფინეთის აკადემიის სტანდარტებს და იყოს აღიარებული საერთაშორისო დონეზეც;

- მრავალპროფილიანი კვლევითი ჯგუფების შექმნა ახალი ინოვაციური გადაწყვეტილებების საძიებლად გაცხადებული კვლევითი პროგრამების ფარგლებში;
- კომპანიის კავშირების განმტკიცება მაღალი კლასის ორგანიზაციებთან, კომპანიების მიერ ინვესტიციათა მნიშვნელოვანი გაზრდა საკუთარ გამოკვლევებში;
- 2015 წლისთვის ინვესტიციათა მოცულობის გაზრდა კვლევებსა და მანქანათმშენებლობის, ლითონდამუშავებისა და მეტალურგიის სექსს-ებში, მთლიანობაში, სულ მცირე, 2-ჯერ.

ფინეთის ინოვაციის ეროვნული ფონდი „სიტრა“. ფინეთის ინოვაციის ეროვნული ფონდი „სიტრა“ (ადრე კვლევის და განვითარების ფონდი) შეიქმნა ფინეთის ბანკთან 1967 წელს ქვეყნის დამოუკიდებლობის 50 წლისთავთან დაკავშირებით. 1991 წლიდან ფონდი „სიტრა“ გადავიდა ფინეთის პარლამენტის იურისდიქციის ქვეშ.

ფონდი მუშაობს „სიტრას შესახებ“ კანონის საფუძველზე (717/1990), რომლის შესაბამისადაც მისი საქმიანობის ძირითადი მიზნებია კონკურენტუნარიანობის ამაღლება და ფინეთის ეკონომიკის წინსვლითი და დაბალანსებული განვითარების უზრუნველყოფა, ქვეყანაში საქმიანი აქტიურობისა და ფინური საწარმოების საერთაშორისო დონის ამაღლება.

აღნიშნულ მიზნებს ფონდი აღწევს სამეცნიერო კვლევების დაფინანსებისა და სტიმულირების გზით, შემსწავლელი პროგრამების ორგანიზაციითა და ჩატარებით, ინოვაციური პროექტების მხარდაჭერით, მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარებით, პროექტების დასაფინანსებლად ვენჩურული კაპიტალის მოზიდვით.

ფონდ „სიტრას“ საერთო ხელმძღვანელობას უწევს ფინეთის პარლამენტი, რომლის დეპუტატებიდანაც ყალიბდება სადამკვირვებლო საბჭო 9 კაცის ოდენობით. „სიტრას“ უშუალოდ ხელმძღვანელობს დირექტორთა საბჭო, რომელშიც შედის 6 კაცი: ფონდის პრეზიდენტი, ფინანსთა, განათლების, დასაქმებისა და ეკონომიკის მინისტრთა მოადგილეები, ფინეთის საქმიანი ცხოვრების კავშირის და ქ. ტურკუს ეკონომიკის უმაღლესი სკოლის წარმომადგენლები.

ფონდ „სიტრას“ ძირითადი კაპიტალი აჭარ-

ბებს 570 მლნ ევროს. ფონდის საქმიანობის დაფინანსება ხდება ფონდის საშუალებებისა და საინვესტიციო საქმიანობის პროცენტების ხარჯზე.

ფონდის პერსონალი 100 კაცისგან შედგება, რომელთაგან 1/3 დაკავშირებულია პროექტებთან სამეცნიერო-კვლევით დარგში, 1/3 დაკავებულია ბიზნესისა და კაპიტალდაბანდებათა განვითარების სფეროში და 1/3 კი – ფონდის საქმიანობის მართვის სფეროში.

ფონდი ორგანიზაციაა, რომელიც პრაქტიკაში შეიმუშავებს, ცდის და ნერგავს თანამედროვე მაღალი ტექნოლოგიების და მეწარმეობის განვითარებისა და მხარდაჭერისთვის ფინეთში სხვადასხვა საორგანიზაციო-სტრუქტურულ და ფინანსურ სქემებს. კერძოდ, ფონდის რეკომენდაციების ბაზაზე აიგო ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების ფინური სააგენტო „ტექესის“ საქმიანობა. „ტექესი“ ქვეყნის წამყვანი ორგანიზაციაა კვლევების, დაფინანსებისა და სამუშაოთა დაგეგმვის იმ მიმართულებათა განსაზღვრისთვის, რომლებიც მიმართულია პრიორიტეტული მაღალი ტექნოლოგიების განვითარებისა და დანერგვისკენ; ეს ტექნოლოგიები შეიმუშავა მეცნიერებისა და ტექნიკური პოლიტიკის საბჭომ (მცენცე ანდ თეცნოლოგჟ ოლიცჟ ჩოუნცილ) პრემიერ-მინისტრის ხელმძღვანელობით პროგრამის ფარგლებში.

„სიტრა“ მნიშვნელოვან ყურადღებას უთმობს იმ მცირე და საშუალო საწარმოების დახმარებას, რომლებიც, უპირველეს ყოვლისა, მოქმედებენ ინოვაციურ დარგში. ფონდმა შექმნა სექსს-ების დაფინანსების ვენჩურული სისტემა და პრაქტიკაში განახორციელა კერძო საშუალებების მოზიდვის შესაძლებლობა ინოვაციურ საქმიანობაში.

ფონდის აღნიშნულ პროგრამებში წარმატებით გამოიყენება სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის უპირატესობები იმ გრძელვადიანი კაპიტალტევადი პროექტების სარეალიზაციოდ, რომლებიც საშუალებას იძლევა, თანაბარზომიერად გავანაწილოთ მონაწილეებს შორის ეკონომიკური რისკები, ეფექტიანად უზრუნველყოთ რთული პროექტის მართვა, აგრეთვე გამოვიყენოთ დაფინანსების სხვადასხვა წყარო.

განახლებადი ენერგიის კვლევითი ცენტრი „ენერგონი“. განახლებადი ენერგიის კვლევითი

ცენტრი „ენერგონი“ შეიქმნა 2010 წელს ინოვაციურ-ტექნოლოგიური ცენტრისა და ქალაქ ლახტის გამოყენებითი მეცნიერებების უნივერსიტეტის მიერ, რომლებიც ასევე ნაწილობრივ მონაწილეობდნენ პროექტის დაფინანსებაში. ცენტრის საქმიანობის დაფინანსების დიდი ნაწილი ევროკავშირის სტრუქტურულმა ფონდმა გამოყო.

ცენტრის ამოცანაა სამეცნიერო-კვლევითი მოღვაწეობა ენერგოდაზოგვისა და ენერგიის განახლებად წყაროთა დარგში. თავის ძირითად საქმიანობასთან ერთად ცენტრი, აგრეთვე, მოედნის როლს ასრულებს საწარმოებისთვის, **უსდ**-ისა და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებისთვის, რომლებიც მუშაობენ აღნიშნულ სფეროში.

ცენტრ „ენერგონში“ არსებობს პირობები განახლებადი ენერგიის წყაროების გამოსაკვლევად, აგრეთვე ახალი ტექნოლოგიების შესამუშავებლად საპილოტე პროექტების რეალიზაციისთვის. ცენტრის ერთ-ერთი პრიორიტეტული ამოცანაა ტექნიკური შემუშავებების მიყვანა კომერციული პროდუქციის დონემდე. ასე, მაგალითად, ცენტრში არსებობს აუცილებელი მოწყობილობა თხევადი, გაზის მაგვარი და მყარი სახის ბიოსათბობის შესამუშავებლად, აგრეთვე მოწყობილობათა დასაპროექტებლად მზის ენერგიის გამოყენებით. გარდა ამისა, „ენერგონის“ ცენტრში არის გეომეტრიული და საჰაერო-სითბური ტუმბოების გამზომი სისტემები, რომელთა მეშვეობითაც შემუშავებელს შეუძლია მიიღოს სრული ინფორმაცია მათ მუშაობაზე. ცენტრის კვლევითი ნაგებობები აგრეთვე აღჭურვილია სხვადასხვა ტიპის საქვაბებითა (ქვაბებით) და იზოლირებული საცავებით ბიოხეტებისთვის.

გარდა უშუალოდ სამეცნიერო-გამოყენებითი ნაგებობებისა, ცენტრს აქვს ადგილები თათბირებისა და მკვლევართა მუშაობისათვის.

დღესდღეობით ცენტრში, ასევე, იკვლევენ ბიოხეტებისა და ბიოგაზის წვის პროცესებსა და თვისებებს, ჰელიოენერგეტიკულ გადაწყვეტილებებს, გეომეტრიულ და თბურ ტუმბოებს, ენერგოეფექტიან ქვაბებს, ატმოსფეროში აზოტის მიკრონაწილაკებისა და ოქსიდების გაბონაფრქვევის ზემოქმედებას და ა. შ.

ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების დაფინანსების ფინური სააგენტო „ტეკესი“. ტექნოლო-

გიებისა და ინოვაციების დაფინანსების ფინური სააგენტო „ტეკესი“ შეიქმნა 1983 წელს **ვმს**-თან – ვაჭრობის და მრეწველობის სამინისტროსთან (დღეს – დასაქმებისა და ეკონომიკის სამინისტრო).

სააგენტო „ტეკესის“ თანამშრომელთა საერთო რაოდენობა დაახლოებით 400 კაცია. მისი სპეციალიზაცია მოიცავს სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრისთვის სამუშაოთა ორგანიზაციას, კლასტერების დაგეგმვასა და დაფინანსებას, რაც მიმართულია მაღალი ტექნოლოგიების განვითარებისა და დანერგვისკენ ეროვნული ინოვაციური სტრატეგიის ფარგლებში.

„ტეკესი“ ახდენს შედეგთა დანერგვის დონის ამაღლების სტიმულირებას ეკონომიკის რეალურ სექტორში და ზრდის სააგენტოს თანამშრომლების პერსონალურ პასუხისმგებლობას სამუშაოს შედეგებზე. საორგანიზაციო ცვლილებების შედეგად „ტეკესის“ ძირითადი დარგობრივი განყოფილებები გარდაიქმნა საცდელ-საკონსტრუქტორო და პერსპექტიულ სამუშაოთა სამეცნიერო-კვლევით განყოფილებებად, რომელთაც ასევე გადაეცათ საექსპერტო შეფასებების ჩატარებისა და დაფინანსების ფუნქცია.

„ტეკესი“ დაკავებულია საექსპერტო შეფასების უზრუნველყოფითა და ფინეთის საწარმოთა, კვლევით ინსტიტუტთა და უნივერსიტეტთა ტექნოლოგიური ინოვაციური პროექტების დაფინანსებით, აგრეთვე, ის ხელს უწყობს ამ კვლევით სამუშაოთა მონაწილეების თანამშრომლობას, მათ შორის საერთაშორისო დონეზე. საკუთარ სამეცნიერო კვლევებს „ტეკესი“ არ ატარებს.

2012 წელს „ტეკესმა“ წლიური ბიუჯეტით 600 მლნ ევრო დააფინანსა სამუშაოები ინოვაციურ სფეროში და ჩატარებულ კვლევებზე მოახდინა მუშაობის კოორდინირება შემდეგი ეროვნული ტექნოლოგიური პროგრამების ფარგლებში:

1. საინფორმაციო ტექნოლოგიები და კავშირგაბმულობა;
2. ბიოსამედიცინო ტექნოლოგიები, ტყისა და ქიმიური მრეწველობა;
3. ენერგეტიკა და გარემოს დაცვა;
4. მანქანათმშენებლობა და ლოგისტიკა;
5. მშენებლობის ტექნოლოგია.

კომპანია „ტექნოპოლისი“. სააქციო საზოგადოება „ტექნოპოლისი“ შეიქმნა 1982 წელს, როგორც ჩრდილოეთ ევროპაში პირველი მსხვილი სამეცნიერო პარკი. დღეს „ტექნოპოლისის“ ბაზაზე დაახლოებით 1300 ინოვაციური კომპანია ფუნქციონირებს მთელ ფინეთში: ჰელსინკში, ესპოში, ბანტააში, იუვიასკიულიაში, კუოპიოში, ლაპენრანტაში, ოულუში, ტამპერეში, აგრეთვე სანკტ-პეტერბურგში (რუსეთი) და იალინში (ესტონეთი). კომპანია „ტექნოპოლისის“ აქციები კოტირებს ფინურ ბირჟაზე ქალაქ ჰელსინკში. „ტექნოპოლისის“ ძირითადი სპეციალიზაციაა საოპერაციო გარემოს და მომსახურების შეთავაზება მეცნიერებატევადი კომპანიებისა და ორგანიზაციებისთვის. სერვისულ პაკეტს შეუძლია მოიცვას როგორც ბიზნესის განვითარებაზე მომსახურების სრული ნაკრები, ისე თანამედროვე შენობების იჯარაც.

2012 წლამდე კომპანიის განვითარების მიღებული სტრატეგიის შესაბამისად, რომელიც გულისხმობს ყოველწლიურ 15%-იან ზრდას, 2008-2010 წლებში „ტექნოპოლისი“ გეგმაზომიერად აფართოებდა თავის სიმძლავრეებს ქალაქებში – ჰელსინკში, ესპოში, ვანტააში, იუვიასკიულიაში, კუოპიოში, ლაპენრანტაში, ოულუში, ტამპერესა და სანკტ-პეტერბურგში (რუსეთი).

კომპანიის ყველაზე მნიშვნელოვანი საერთაშორისო პროექტია „ტექნოპოლისის“ განყოფილების შექმნა რუსეთში, რომლის მშენებლობაზეც საბოლოო გადაწყვეტილება 2008 წლის ივნისში მიიღეს. ამჟამად დასრულებულია ტექნოპარკის მშენებლობა 24 000 კვ. მ-ის საერთო მოცულობის ფართობით „პულკოვოს“ აეროპორტის რაიონში, ქ. სანკტ-პეტერბურგში. პროექტში ინვესტიციათა მოცულობამ 52,3 მლნ ევრო შეადგინა.

ამ ობიექტის წარმატებული მუშაობის შემთხვევაში ფირმა „ტექნოპოლისის“ ხელმძღვანელობა განიხილავს არაერთი სხვა ახალი ტექნოპარკის მშენებლობის შესაძლებლობას რუსეთში. ამ შემთხვევაში ინვესტიციათა საერთო მოცულობამ შეიძლება შეადგინოს 560 მლნ დოლარამდე.

ვარაუდობენ, რომ პულკოვოში „ტექნოპოლისის“ ბიზნესცენტრი ორიენტირებული იქნება საოპერაციო გარემოს შეთავაზებაზე რუსული და საერთაშორისო კომპანიებისთვის.

მმართველი კვლევითი კომპანია საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების დარგში „ტივიტი“. მმართველობითი კვლევითი კომპანია საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (სსტ) დარგში – „ტივიტი“ შეიქმნა 2008 წელს წამყვანი ფინური სსტ-ების კომპანიათა მიერ. ამჟამად „ტივიტის“ აქციონერია ფინეთის 47 ყველაზე მსხვილი კომპანია და ორგანიზაცია, მათ შორის, „ნოკია“, „ნოკია-სიმენს ნეთვოქსი“, „ერიქსონი“, ტექნიკური კვლევების ცენტრი ვტტ და ქვეყნის 10 წამყვანი უნივერსიტეტი, ჰელსინკის, აალტოს, ტურკუს, ტამპერეს უნივერსიტეტების ჩათვლით.

კომპანიის შემადგენლობაში არსებული საწარმოები, კვლევითი ინსტიტუტები, უნივერსიტეტები და სხვადასხვა საინვესტიციო ფონდი ერთობლივად შეიმუშავენ სამეცნიერო კვლევის პროგრამებს 5-დან 10 წლის პერიოდში. ამ სამუშაოს აფინანსებენ არა მარტო თანადამფუძნებლები, არამედ ისეთი ფინანსური სტრუქტურები, როგორიცაა: ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების განვითარების ფინური სააგენტო „ტეკესი“, სახელმწიფო საინვესტიციო კომპანია „ფინური მრეწველობის ინვესტიციები“, აგრეთვე სსტ-ის სექტორის ინდუსტრიული ლიდერები. თავის მუშაობაში კომპეტენციის სტრატეგიული ცენტრი გამოდის, უპირველეს ყოვლისა, არსებული რეალური მოთხოვნებიდან და ხელს უწყობს თანამშრომლობას მეცნიერების იმ სფეროებში, რომლებიც თავიანთ საქმიანობაში საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებს იყენებენ.

„ტივიტის“ ძირითადი ამოცანაა სამეცნიერო კვლევების კოორდინაცია და განხორციელება სსტ-ის დარგში. ეს კვლევები ხელს უნდა უწყობდეს ფინური კომპანიების საქმიანობის შემდგომ გაფართოებასა და განვითარებას მსოფლიო ბაზარზე მათი კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით.

ამ მიზნის მისაღწევად ცენტრმა ფინურ ორგანიზაციებთან ერთობლივად განსაზღვრა სკსს-ების შემდეგი პრიორიტეტული მიმართულებები:

- პერსპექტიული ინტერნეტტექნოლოგიების განვითარება;
- ელექტრონული მომსახურების განვითარება და შექმნა;
- მობილური სერვისების შექმნა;

- ტრაფიკის ინტელექტუალური მართვა;
- მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა განვითარება სსტ-ის საფუძველზე.

2010 წელს ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების განვითარების ფინურმა სააგენტო „ტეკესმა“ სსტ-ის დარგის კლასტერებში დააბანდა დაახლოებით 244 მლნ ევრო, რომელთაგან ნახევარზე მეტი ინვესტირებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილებების განვითარებაში მობილური ტექნოლოგიებისა და „ზეციური“ გამოთვლების გამოყენებით. ფინეთის სტატისტიკური ცენტრის მონაცემებით, 2010 წელს სსტ-ების კლასტერის ბრუნვამ შეადგინა დაახლოებით 4,9 მლრდ ევრო. აღნიშნულ სექტორში ითვლება დაახლოებით 4 000 საწარმო, მათში დასაქმებულია 110 00-ზე მეტი ადამიანი.

სამედიცინო მრეწველობის მმართველი კვლევითი კომპანია „სალვე ოიუ“. მმართველი კვლევითი კომპანია „სალვე“ შეიქმნა 2009 წლის აპრილში. კომპანიის ძირითადი ამოცანაა ინოვაციური სამეცნიერო იდეების აკუმულირება და იმ კვლევების ჩატარება, რომლებიც, უპირველეს ყოვლისა, მიმართულია სამკურნალო საშუალებებისა და სხვადასხვა მძიმე დაავადების მკურნალობის მეთოდების შემუშავებასა და შექმნაზე.

„სალვეს“ აქციონერია 28 კომპანია და ორგანიზაცია, რომელთა შორისაა ისეთი მსხვილი კომპანიები, როგორიცაა: „ორიონი“, „ბიოტეკ“ (სამკურნალო პრეპარატები), „ვალიო“ (კვების პროდუქტები), „მაველი“ (დიაგნოსტიკა), „სი ეს სი სენტორ ოფ საიენს“ (სუპერკომპიუტერული ცენტრი), ქვეყნის წამყვანი სასწავლო ცენტრები: უნივერსიტეტი „აალტო“, ჰელსინკის, ოულუს, ტურკუს, ტამპერეს უნივერსიტეტები, აგრეთვე სხვადასხვა სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაცია, ფინეთის ტექნიკური კვლევების ცენტრი „მტტ“.

ამჟამად კომპანია კოორდინირებას უწევს ორი პროგრამის რეალიზაციას. პირველის ფარგლებში, რომელიც გათვლილია 2010-2013 წლებისთვის, ხორციელდება ინოვაციური მაღალტექნოლოგიური დიაგნოსტიკური ხელსაწყოების შემუშავება სისხლის გამოსაკვლევადა. ის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მოსახლეობის ფართო ფენებისთვის. პროგრამაში მონაწილეობას იღებს 13 კომპანია და 7 სამეცნიერო-კვლევითი ორგანიზაცია. პროგრამის ბიუჯეტი

შეადგენს 26 მლნ ევროს.

მეორე პროგრამის მიზანია ახალი გადაწყვეტილებების მიღება თავის ტვინისა და სიმსუქნის დაავადებებზე კონტროლის პროცესის გასაუმჯობესებლად. პროგრამის მონაწილეა 12 კომპანია და 9 სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულება. მისი ბიუჯეტი 2010 წლიდან 2013 წლის ჩათვლით 32 მლნ ევროს შეადგენს.

პროგრამა ფინანსდება როგორც მათი აქციონერების საშუალებათა ხარჯზე, ისე ტექნოლოგიების და ინოვაციების დაფინანსების ფინური სააგენტო „ტეკესის“ ხაზით.

მოწინავე გამოცდილების განვითარებისა და დანერგვის მიზნით ბიოსამედიცინო ტექნოლოგიების სფეროში ფინეთში ხორციელდება აგრეთვე ეროვნული პროგრამა „ელტპიო“. მისი მოქმედების ვადაა 2007-2013 წლები.

პროგრამა აერთიანებს 5 ბიოსამედიცინო ცენტრს, რომლებიც მოქმედებენ ქვეყნის ტერიტორიაზე და განკუთვნილი არიან საკუთარი კომერციული საქმიანობის აქტივიზაციისა და ინტერნაციონალიზაციისთვის.

სამეცნიერო-ტექნოლოგიური ბიოსამედიცინო ცენტრები მდებარეობს ქალაქ ჰელსინკისა და მის შემოგარენში, აგრეთვე ქალაქებში – ტურკუში, ოულუში, კუოპიოში და ტამპერეში. ცენტრებს აქვთ განვითარებული საინჟინრო ინფრასტრუქტურა ხარისხიანი მატერიალურ-ტექნიკური, სერვისული და ფინანსური ბაზით. ინფრასტრუქტურული კომპლექსი ხელს უწყობს მეცნიერებატევადი საწარმოო ცენტრების, მცირე და საშუალო ინოვაციური საწარმოების ეფექტიან ჩამოყალიბებას და განვითარებას, აგრეთვე სამეცნიერო ცოდნის, გამოგონებებისა და მათი კომერციალიზაციის კომერციულ ათვისებას.

დამწყები ბიოსამედიცინო საწარმოებისთვის მსგავსი ცენტრები თავისებური ინკუბატორებია, რომლებიც მაღალ ტექნოლოგიებსა და სამეცნიერო კომპეტენტურობას ბიზნესის წარმართვის ამოცანებს უსადაგებენ. ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში მოქმედი ტექნოლოგიური ცენტრები და სამეცნიერო პარკები მეცნიერებისა და ბიზნესის ურთიერთქმედების პროდუქტიული შედეგია.

სამეცნიერო პარკი, რომელიც ითავსებს კვლევითი ცენტრისა და ბიზნესინკუბატორის ფუნქციებს, მოქმედებს ქალაქ ჰელსინკის საუ-

ნივერსიტეტო რაიონ ვიკიში. სამეცნიერო პარკის მფლობელები არიან ქ. ჰელსინკის უნივერსიტეტი, ფინეთის ეროვნული ინოვაციის ფონდი „სიტრა“ და არაერთი სამრეწველო კავშირი. პარკს ეხმარებიან სახელმწიფო დონეზეც.

ქალაქ ტურკუში მოქმედებს ჩრდილოეთ ევროპაში უმსხვილესი ბიოტექნოლოგიური კვლევების ცენტრი, რომელმაც მიიღო სახელწოდება „ბიოტურკუ“. ქალაქში კონცენტრირებულია ფინური ბიოტექნოლოგიური და ფარმაცევტული კომპანიების 60%-ზე მეტი, 70 კვლევითი ჯგუფი ფინეთის აკადემიის დავალებებზე მუშაობს. აიგო სამეცნიერო პარკი, რომელშიც განთავსდა ქალაქის სამეცნიერო-საწარმოო კომპანიები.

აუცილებელია აღინიშნოს, რომ ტურკუს უნივერსიტეტთან არსებული სამეცნიერო პარკის ბაზაზე თავის საქმიანობას ახორციელებს გაერთიანებული ფინურ-რუსული ბიოტექნიკური ლაბორატორია JBL. ლაბორატორია გამოვიდა მეორე საერთაშორისო საქმიანი სიმპოზიუმის – „რუსულ-ფინური თანამშრომლობის პერსპექტივები და შესაძლებლობები სამეცნიერო შემოქმედებებისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების ერთობლივ განვითარებაზე“ – მთავარ ინიციატორად. იგი შედგა ქალაქ ტურკუში 2010 წლის ნოემბერში. სიმპოზიუმის შედეგების მიხედვით, რუსულმა და ფინურმა მხარეებმა ხელი მოაწერეს მემორანდუმს, რომელშიც დაისახა ერთობლივი საქმიანობის შემდგომი ნაბიჯები. კერძოდ, დაგეგმილია შემდეგი სიმპოზიუმის ჩატარება რუსეთში, გარდა ამისა, მუშაობენ განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა „ხელინოგრადის“ ბიოლოგიურ კომპლექსში ლაბორატორია ქ -ის წარმომადგენლობის გახსნის საკითხებზე.

ქალაქ ოულუში შეიქმნა და ფუნქციონირებს ფირმა „ოულუნ ინოვეიშენ“, რომელიც ეკუთვნის ქალაქ ოულუს ადმინისტრაციას, კომპანია „ტექნოპოლისი“, ოულუს უნივერსიტეტს, „გბტ“-ს, აგრეთვე სხვადასხვა ტექნოლოგიურ საწარმოს. „ოულუნ ინოვეიშენ“ ხელს უწყობს ბიომედიცინის, ინფორმაციის, ტელე-კომუნიკაციისა და გარემოს დაცვის სფეროში დაკავებული ფინური კომპანიების განვითარებასა და ურთიერთქმედებას.

ქალაქ კუოპიოში მოქმედებს კომპანია „კუოპიო ინოვეიშენ“. მისი მფლობელები არი-

ან კუოპიოს ადმინისტრაცია და კომპანია „ტექნოპოლისი“. „კუოპიო ინოვეიშენის“ მიზანია რეგიონის ბიოსამედიცინო კომპანიების საქმიანობის კოორდინირება და მათთვის დახმარების აღმოჩენა საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარებაში. კომპანიის ბრუნვამ 2010 წელს 2,5 მლნ ევრო შეადგინა.

ქალაქ ტამპერეს სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი კომპანია „ფინ მედი ტუტკიმუსია“, რომლის აქციონერები არიან ტამპერეს ადმინისტრაცია, უნივერსიტეტი „ტამპერე“, ტამპერეს ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი, ჰოსპიტალი „პირკანმია“ და ფინეთის წითელი ჯვარი. კომპანია ახორციელებს მჭიდრო თანამშრომლობას ბიოსამედიცინო ცენტრებთან, რომლებიც რეგიონში მდებარეობენ.

4.1.17. საფრანგეთის ინოვაციური ცენტრები, სამეცნიერო პარკები

სამხსრივი კლასტერი **Bio Valley** (საფრანგეთი, გერმანია და შვეიცარია) დაარსებულია 1996 წელს. ითვლის დაახლოებით 600 საბუნებისმეტყველო-სამეცნიერო და სამედიცინო-ტექნიკურ კომპანიას, 40 სამეცნიერო ინსტიტუტს, 12 უნივერსიტეტს და აკადემიურ ინსტიტუტს, 11 საბუნებისმეტყველო-სამეცნიერო პარკს. პროექტს აფინანსებს ევროკავშირი (რეგიონული განვითარების ევროპული ფონდი – ERDF, European, Regional, Development Fund).

მონაწილე საფრანგეთის მხრიდან. ასოციაცია ხელს უწყობს სხვადასხვა ქვეყნის ტექნოპოლისების პროფესიონალებს ურთიერთქმედებას გლობალური ეკონომიკური განვითარების მიზნით.

IASPP-ის სამეცნიერო პარკების საერთაშორისო ასოციაციას აქვს გაეროს ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს სპეციალური საკონსულტაციო სტატუსი. IASP-ის ასოციაცია – მსოფლიო ინოვაციური ალიანსის წევრ-დამფუძნებელი (World Alliance for Innovation – WAINOVA).

ფრანგული მხარის სპეციალიზაცია არის: ბიოტექნოლოგია, ჯანდაცვა და ინოვაციური თერაპიული პრაქტიკა, ანუ:

- ახალი მედიკამენტების აღმოჩენა და შემუშავება;
- ახალი სამედიცინო-ქირურგიული ტექნო-

ლოგია და რობოტექნიკა.

ფრანგულ კლასტერში შედის 38 კომპანია, მათ შორის 4 მსხვილი კომპანია, 8 უცხოური კომპანია (არაევროპული), 12 საგანმანათლებლო დაწესებულება, საუნივერსიტეტო ქალაქი, ტექნოლოგიური უნივერსიტეტი „კომპიენი“, „კონექტუს ელზასი“ სახელმწიფო სტრუქტურა, დამაკავშირებელი ორგანიზაციები, რომლებიც დაკავებული არიან სამეცნიერო კვლევებით და ინოვაციებით, საწარმოები ელზასის რეგიონში გაერთიანება შეიქმნა 2006 წელს.

გაერთიანების წევრები არიან:

- სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი;
- ჯანმრთელობისა და სამედიცინო კვლევების ეროვნული ინსტიტუტი;
- გამოყენებით მეცნიერებათა ეროვნული ინსტიტუტი;
- წყალთა მეურნეობის და გარემოს დაცვის ინჟინერთა ეროვნული სკოლა;
- სტრასბურგის უნივერსიტეტი;
- ზედა ელზასის უნივერსიტეტი;
- სტრასბურგის საუნივერსიტეტო პოსტიტუტები;
- სტრასბურგის უნივერსიტეტის კამპუსი „ილკირხი“. კამპუსი, რომელიც სპეციალიზდება ფარმაცევტიკაში, ქიმიაში, ბიოტექნოლოგიებსა და ბიოლოგიაში. კამპუსი „ილკირხი“, რომელსაც აგრეთვე უწოდებენ ილკირხის ინოვაციურ პარკს (Parc d'Innovation D'Ilkirch) ან თერაპიული ინოვაციების პოლუსს (Pôle Innovations Thérapeutiques), შეიქმნა 1983 წელს სტრასბურგის საქალაქო გაერთიანების ინიციატივით;
- ილ-დე-ფრანსის რეგიონის ინოვაციათა ცენტრი – ცენტრის საქმიანობა მხარდაჭერილია ილ-დე-ფრანსის რეგიონის, სახელმწიფოსა და მცირე და საშუალო საწარმოთა ხელშეწყობისა და განვითარების სახელმწიფო კომპანიის მიერ. ცენტრი შეიქმნა მცირე და საშუალო საწარმოების ინოვაციურ პროექტთა მხარდაჭერის 2001 წლის კანონით, საწარმოების, რომლებიც მდებარეობენ ილ-დე-ფრანსის რეგიონში.

საფრანგეთიდან ასოციაციის წევრები:

- აგროპოლე;
- Eurôpe le le Méditerranée et de l'Arbois – ტექ-

ნოპოლისი, რომელიც დაკავებულია გარემოს დაცვის პრობლემებით;

- ქ. ანჟერის ტექნოპოლისი: ბელ-ბეის სამეცნიერო პარკი და კაპუცინების სამეცნიერო პარკი (ანჟერი);
- აგროპარკი (ავიგიონი);
- არშამის კომუნის ევროპულ-შევიცარიული ტექნოპოლისი;
- ბელფორტის ტექნოპოლისი;
- ბეზანსონის სამეცნიერო და მიკროტექნიკური ტექნოპოლისი;
- ტექნოპოლისი „იზარბელი“;
- ტექნოპოლისი „ბორდეაუხი“;
- „ალიმენტეცი“;
- LAHITOLLE;
- ტექნოპოლისი ბულონი, მეთევზეობის ფილიალი.

ევროპული ბიზნეს-ინოვაციათა ცენტრები

მუშაობენ ევროპული კომისიისა და ევროპული ბიზნესინოვაციათა ცენტრის ეგიდით და ითვლიან 300-ზე მეტ CEEI-ს 30 ქვეყანაში.

ევროკავშირის ქვეყნებში მოქმედებს 144 CEEI + 70 ასოცირებული წევრი.

საფრანგეთში CEEI-ები გაერთიანებულია დ თიშ-ის ქსელში (იხ. ქვემოთ), რომელიც ითვლის 133 წევრზე მეტს: ტექნოპოლისები, CEEI-ები, ე. წ. ინკუბატორები და კონკურენტუნარიანობის პოლუსები – იხ. ტექნოპოლისი „ილკირხი“.

პროვანსის ბიზნეს-ინოვაციათა ევროპული ცენტრი CEEI PROVINCE. ცენტრი დაარსებულია 1993 წელს გენერალური საბჭოს, პროვანს-ალპების-ლაჟუარდოვანი ნაპირის რეგიონული საბჭოს, მარსელ-პროვანსის სამრეწველო სავაჭრო პალატის და გაერთიანებული პროფკავშირის ინიციატივით.

ინოვაციათა ფრანგული ასოციაცია, რომელსაც აგრეთვე უწოდებენ ლეტის-ინოვაციონ-ს – ასოციაცია სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პარკების მსოფლიო ქსელის წევრია (IASP). დაარსებულია 1990 წელს. მისი მიზანია გაერთიანების წევრების იმ ინოვაციური პროექტების მხარდაჭერა, რომლებიც ხორციელდება საფრანგეთის ტერიტორიაზე.

RETIC-ის ასოციაცია ითვლის:

- 53 ტექნოპოლისს;
- 30 ინოვაციურ ინკუბატორს;
- 5 სასწავლო დაწესებულების ინკუბატორს (incubateurs écoles);

- 36 ბიზნესინოვაციათა ევროპულ ცენტრს;
- 6 კონკურენტუნარიანობის პოლუსს.

ორგანიზაცია საფრანგეთში ახორციელებს, დაახლოებით, 13000 ინოვაციური საწარმოს თანადგომას.

ასოციაცია RETIS-ის ძირითადი საქმიანობაა:

- ტექნოპოლისების თანხლება;
- ცოდნისა და უნარ-ჩვევების დაგროვება;
- კოლექტიური მოქმედებები;
- სტრუქტურ-წვევებს შორის საშუალებათა განაწილება;
- ასოციაციის წევრებს შორის ურთიერთქმედება (ტექნოლოგიური პარტნიორობა ეროვნულ და საერთაშორისო დონეებზე).

ანჟერის ტექნოპოლისი. სპეციალიზაცია: ბიოტექნოლოგია, კომპიუტერები და პერიფერია, ელექტრონიკა, მიკროელექტრონიკა, საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები, მედიცინა, ჯანდაცვა. IASP-ის სამეცნიერო პარკების საერთაშორისო ასოციაციის წევრი ანჟერის ტექნოპოლისი (ასოციაცია) დაარსდა 1986 წელს ქალაქ ანჟერის, მენ-ე-ლუარის დეპარტამენტის გენერალური საბჭოსა (Conseil g n ral de Maine-et-Loire) და ანჟერის სავაჭრო სამრეწველო პალატის ინიციატივით ინოვაციათა განვითარებისთვის რეგიონში. ტექნოპოლისის ფართობი – 3 000 000 კვ. მეტრია, კომპანიათა და ორგანიზაციათა რაოდენობა – 300.

ანჟერის ტექნოპოლისი ახორციელებს შემდეგ პროექტებს:

- ანჟერის მემცენარეობის პოლუსის ფარგლებში;
- ჯანდაცვისა და ბიოტექნოლოგიის ქსელი;
- ელექტრონიკისა და ახალი ტექნოლოგიების განვითარება ინფორმატიკაში;
- ბავშვობის ინოვაციური პოლუსი.

ატლანპოლი (ნანტის ტექნოპოლისი და ბიზნესინკუბატორი) ატლანპოლი, არის IASP-ის სამეცნიერო პარკების საერთაშორისო ასოციაციის წევრი. ტექნოპოლისი აერთიანებს:

- 3 მსხვილ საწარმოს;
- 31 მცირე და საშუალო საწარმოს;
- 28 კვლევით დაწესებულებას;
- 3 საგანმანათლებლო დაწესებულებას (2 უნივერსიტეტი – ნანტის და ანჟერის) და ეროვნულ ვეტერინარულ სკოლას;
- სხვა პარტნიორები: კიბოს დაავადებებთან

ბრძოლის ცენტრი, ჩ დე ანტეს ეტ ნ-გერს.

IASP-ის სამეცნიერო პარკების საერთაშორისო ასოციაციის წევრი ტექნოპოლისი შეიქმნა 1993 წელს ქ. ლიმოჟში. ტექნოპოლისის ფართობი – 1 950 000 კვ.მ. კომპანიათა და ორგანიზაციათა რაოდენობა – 90. ტექნოპოლისი მუშაობს ქ. ლიმოჟის ადმინისტრაციისა და ლიმუზენის SELI აგლომერაციის მომსახურების ორგანიზაციის ეგიდით. სპეციალიზაცია: გარემოს დაცვა, კვების მეცნიერება და ტექნოლოგია, საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ტელეკომუნიკაცია;

- ლე მანის ტექნოპოლისი.

ტექნოპოლისების ამ გაერთიანების სპეციალიზაციას წარმოადგენს „ისთი“ ინოვაციური დარგები, როგორიცაა: ნანო-ტექნოლოგიები, ეკონიდუსტრია, ნარჩენების გადამუშავება, ენერგიის ახალი სახეები, ციფრული ტექნოლოგიები და სხვ. ტექნოპოლისების შემადგენლობაშია განყოფილებები:

- ნანოელექტრონიკა;
- წყლის სპორტი (მშენებლობის საკითხები, მოწყობილობები, ეკიპირება, იაქტინიანი გემებისა და მოტორიანი ნაგების მომსახურება);
- ეკონიდუსტრია – პროგრამა „ახალი მსოფლიო“ (NOUVEA-UMONDE);
- ციფრული ტექნოლოგიები (არქივირება /ინფორმაციის/, ციფრულ მონაცემთა მართვა და შეფასება ისეთ დარგებში, როგორიცაა: ავტომშენებლობა, მიკროელექტრონიკა, ჯანდაცვა, ბიოლოგია და მედიცინა, ლოგისტიკა და განაწილება, კვების მრეწველობა, ტურიზმი);
- განყოფილება ტექნოლოგიურ საწარმოთათვის.

ტექნოპოლისი გამოსცემს ჟურნალ „კონექსიონს“ სამეცნიერო-კვლევებისა და ტექნოლოგიების საკითხებზე ქვედა ნორმანდიის რეგიონის ეკონომიკასთან.

არშამის ტექნოპოლისი. არშამის კომუნის ევროპულ-შვეიცარიული ტექნოპოლისი შეიქმნა 1989 წელს. ტექნოპოლისი აერთიანებს, დაახლოებით, 150 საწარმოს, რომლებიც დაკავებული არიან ელექტრონიკის, ბიოტექნოლოგიის, ინფორმატიკის სფეროებში.

ტექნოპოლისი მუშაობს მჭიდრო კონტაქტ-

ლექსიკონი IV.

ში ცერნის ბირთვული კვლევების ცენტრთან და ჟენევის უნივერსიტეტთან.

გენოპოლის ტექნოპარკი. ამ ტექნოპარკის სპეციალიზაციას წარმოადგენს: გენური და პოსტგენური კვლევები, ბიოთერაპია, ბიოფიზიკა, ბიოქიმია, ბიოფარმაცევტიკა, ბიომათემატიკა. მდებარეობს ქალაქ ივრიში (ესონის დეპარტამენტი) გენოპოლი – ევროპული ღონის ტექნოპოლისი, შეიქმნა 1998 წელს, როცა დაისვა ლაბორატორიის ორგანიზების ამოცანა გენომის გასაშიფრად.

სწორედ ივრიში მდებარეობს სეკვენირების, გენოტიპირების ეროვნული ცენტრი – საფრანგეთში ერთადერთი დაწესებულება, რომელიც მონაწილეობს პროგრამაში „ადამიანის გენომი“.

უშუალოდ გენოპოლში ბაზირებს 20 აკადემიური ლაბორატორია, მათ შორის 3 ეროვნული მასშტაბის; 67 ბიოტექნოლოგიური კომპანია.

„გენოპოლის“ ფართობი – 87 000 კვ.მ. ტექნოპოლისში დასაქმებულია 900 მეცნიერი თანამშრომელი და კიდევ 400 მასწავლებელი უნივერსიტეტში. ესონის დეპარტამენტის სავაჭრო-სამრეწველო პალატა გასცემს მოწყობილობას და ემსახურება ამ საწარმოებს – თვალს ადევნებს მათი მენეჯმენტისა და კონსალტინგის განვითარებას და ა.შ. გენოპოლის საერთო ბიუჯეტი – წელიწადში 15 მლნ ევრო.

„გენოპოლში“ ერთ-ერთი ცენტრალური ადგილი უკავია ბიოტექნოლოგიურ კომპანიათა ე. წ. „ინკუბატორს“.

2009 წელს ინკუბატორში იყო 27 საწარმო, ჯამური სარისკო კაპიტალით – 224 მლნ ევრო.

1998 წლიდან 2013 წლის ჩათვლით ამ კომპანიების მიერ რეგისტრირებულია 681 პატენტი. ინკუბატორიდან საშუალოდ წელიწადში 10 ფირმა გამოდის. 2 კომპანია, რომლებიც გამოდის ინკუბატორიდან, უკვე კოტირებს ბირჟაზე.

ერთი მათგანი აწარმოებს ბიოჩიპებს ბიომასალების ვირუსებზე ექსპრეს-ანალიზისთვის. მეორე ფირმა დაკავებულია წამლების ავადმყოფ ორგანოსთან წერტილოვანი მიწოდების სისტემების შემუშავებით.

„გენოპოლის“ პარკში ფირმათა დაახლოებით 30% ფრანგების მიერ იქმნება. გენოპოლის მუშაობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი შედეგია ბიოპარკში 1000 პაციენტზე ჰოსპიტლის შექმნა. ის ორიენტირებულია ახალ თერაპიაზე, მათ შორის გენურსა და უჯრედულზე; ამასთანავე,

შექმნილია იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოს კლინიკისტების, ბიოლოგების, ფიზიკოსების, ინკუბატორის წარმომადგენლების დისციპლინათაშორისი ურთიერთობა კონკრეტული ავადმყოფის ეფექტიანი მკურნალობისათვის.

კონკურენტუნარიანობის პოლუსი. საფრანგეთის ეკონომიკის, ფინანსებისა და მრეწველობის სამინისტროთა მონაცემებით, 2013 წლის ბოლოსთვის ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის პოლუსებში დაახლოებით 7200 საწარმო ფუნქციონირებდა, რომლებიც 6500 კომპანიას ეკუთვნის, მათ შორის ყველა საწარმოთა დაახლოებით 3/4 – მცირე და საშუალო საწარმოების ფილიალებს, 15% – მცირე და საშუალო საწარმოებს (შუალედური ზომის) და 12% – მსხვილ საწარმოებს. ამ კომპანიათა 43%-ს აკონტროლებს საწარმოთა ჯგუფები, მათ შორის 24%-ს – უცხოური ჯგუფები, 39%-ს – ფრანგული საერთაშორისო ჯგუფები და 37%-ს – ჯგუფები, რომელთაც ფილიალები მხოლოდ საფრანგეთში აქვთ.

მსოფლიო ღონის კონკურენტუნარიანობის პოლუსი AEROSPACE VALLEY.

ადგილმდებარეობა: სამხრეთ პირინეისა და აკვიტანიის რეგიონები.

სპეციალიზაცია: საავიაციო-კოსმოსური მრეწველობა, საბორტო სისტემები, საინფორმაციო ტექნოლოგიები, უსაფრხოების სისტემები, საავიაციო ტრანსპორტი, ნავიგაცია, ტელეკომუნიკაცია და TIC. 1200 სამრეწველო და კვლევითი ორგანიზაცია, მ. შ.: 75 მსხვილი საწარმო, 250 მსს, 17 კვლევითი, 42 საგანმანათლებლო (მ.შ. ორი /სამიდან/ სახელმწიფო საავიაციო-კოსმოსური სკოლა, რომლებიც შედიან საავიაციო კოსმოსური სკოლების გაერთიანებაში), 122 – სხვა ორგანიზაცია. ტექნოპოლისის საქონელბრუნვა – 1 მლრდ ევროზე მეტი. დაახლოებით 8500 მეცნიერი. იურიდიული თვალსაზრისით – ესაა ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა, სამეცნიერო-კვლევით ორგანიზაციათა, საწარმოთა და სახელმწიფო დაწესებულებათა ასოციაცია.

შექმნის პირითადი მიზანი – გახდეს მსოფლიოში პირველი ტექნოპოლისებს შორის, რომლებიც სპეციალიზდება სამოქალაქო ავიაციაში. FINANCE INNOVATION.

ადგილმდებარეობა: ილ-დე-ფრანსის რეგიონი (Ile de France).

სპეციალიზაცია: ინჟინერია, მომსახურება, ფინანსური ინოვაციები; ევროპული ფინანსური ინფორმაციის პლატფორმა.

კონკურენტუნარიანობის პოლუსი აერთიანებს:

- 105 მსხვილ საწარმოს;
- 47 მს-ს;
- 34 კვლევით და საგანმანათლებლო დაწესებულებას;
- 30 სხვა პარტნიორს.

2012 წლის მარტში საფრანგეთის პრემიერ-მინისტრმა ფრანსუა ფიონმა წარმოადგინა პროექტების „შესანიშნავი ლაბორატორია“ კონკურსის 100 გამარჯვებულთა სია. კონკურსის მიზანს წარმოადგენდა მნიშვნელოვანი სახსრების გამოყოფა საფრანგეთის იმ სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებისთვის, რომელთაც უკვე მიიღეს საერთაშორისო აღიარება. ეს მათ საშუალებას მისცემს, საზღვარგარეთელი კოლეგების დონეზე არანაკლებ მოახდინონ პროექტების რეალიზება. კონკურსში მონაწილეობის მისაღებად სულ 241 განაცხადი შეიტანეს.

პროგრამა „შესანიშნავი ლაბორატორიის“ განსახორციელებლად გამოიყო 1 მლრდ ევრო იმ 35 მლრდ-დან, რომელიც არსებობდა პროგრამის „ინვესტიციები მომავალში“ სარეალიზაციოდ. კონკურსის გამარჯვებულებს უფლება აქვთ, თავიანთი პროექტების დაფინანსება 10 წლის განმავლობაში მიიღონ.

გამარჯვებულთა რიცხვში 26%-ია საზოგადოებრივი და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებების პროექტები, 23% – ბიოლოგიასა და ჯანდაცვაში, 17% – გარემოს დაცვისა და საუნივერსიტეტო მეცნიერებების დარგში, 10% ენერგეტიკაში და 9% – ნანოტექნოლოგიების დარგში.

ტექნოლოგიების ტრანსფერის რეგიონული ცენტრები.

- პიერ ვერნიეს ინსტიტუტი, ფრანშკონტეს რეგიონის ინოვაციები და ტექნოლოგიების ტრანსფერი;
- ტექნოლოგიური რესურსების ცენტრები, რომლებიც მრეწველობის საკითხებზე პასუხისმგებელი სამინისტროს ეგიდით ფუნქციონირებს;
- ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების ტრანსფერის რეგიონული საბჭოები;
- რეგიონული სააგენტო ინოვაციებისა და

ტექნოლოგიების ტრანსფერისთვის ეს ARITT.

ქართულ ორგანიზაციებთან პარტნიორობის შესაძლებლობები. რაც შეეხება ფრანგულ ინოვაციურ ცენტრებთან და კლასტერებთან ქართული ორგანიზაციების პარტნიორობის მოგვარების შესაძლებლობებს, აუცილებელია აღვნიშნოთ, რომ საფრანგეთის პრაქტიკულად ყველა ტექნოპოლისს, კონკურენტუნარიანობის პოლუსსა და სხვა ინოვაციურ კლასტერებს თავისი მონაწილეების შემადგენლობაში ჰყავთ უცხოური კომპანიები, ამასთან, უცხოური კომპანიების მნიშვნელოვანი წილი ასეთ კლასტერებში იმ ქვეყნების კომპანიებია, რომლებიც არ შედიან ევროპულ კავშირში. ამგვარად, ქართული მხრიდან ინტერესის შემთხვევაში ინოვაციებისა და ახალი ტექნოლოგიების სფეროში ასეთი პარტნიორობა სავსებით რეალურად გვეჩვენება.

ქართულ-ფრანგული პარტნიორობის მოწესრიგების ინიციატივა მიზნად უნდა ისახავდეს შესთავაზოს ქართულ და ფრანგულ მცირე და საშუალო ინოვაციურ საწარმოებს სამეცნიერო კვლევებში მონაწილეობისას იპოვონ შესაძლო პარტნიორები საზღვარგარეთელ კოლეგებთან თანამშრომლობისთვის, რათა მონაწილეობა მიიღონ სამეცნიერო კვლევების პროგრამებში.

მონაწილეებმა ვადებში უნდა წარადგინონ თავიანთი განაცხადები თბილისში საფრანგეთის საელჩოს მეცნიერების, ტექნოლოგიისა და კოსმოსის განყოფილებაში. ნებისმიერი ინოვაციური ფირმის წარმომადგენელი – საფრანგეთის კონკურენტუნარიანობის პოლუსის ან ტექნოპოლისის მონაწილე – მივლინებული იქნება საქართველოში სამეცნიერო კვლევების პოტენციურ პარტნიორთან შესახვედრად.

ასეთი პროექტების დაფინანსების ერთ-ერთი ინიციატორი არის „ადიტე პა დე შალე“ – ცენტრი, რომელიც შედგება 15 ლოკალური ავტონომიური სტრუქტურისა და 1 დეპარტამენტული სტრუქტურისა და ინოვაციურ საწარმოთა ინკუბატორისგან.

ინკუბატორის დამფუძნებელთა შორისაა:

- რეგიონული უნივერსიტეტები, უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებათა რეგიონული კონფერენცია (აერთიანებს რეგიონის 24 უმაღლეს სკოლას);
- მეწარმეობისა და ინოვაციათა ევროპუ-

ლი ცენტრები (CEEI) და „ჩრდილოეთის საწარმოთა ჯგუფის მართვა“;

- კოლეჯი CRCI ინოვაციურ საწარმოთა ინკუბატორი „MITI Incubateur de Chalais“.

მუშაობს საფრანგეთის უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, ინოვაციათა განვითარებისა და მცირე და საშუალო საწარმოთა დახმარების სახელმწიფო კომპანიის, ტექნოპოლისების, კონკურენტუნარიანობის პოლუსებისა და სხვათა მხარდაჭერით.

ტექნოპოლისში დასაქმებულია 7000 კაცზე მეტი და წარმოდგენილია სექტორის საქმიანობათა ყველა სახე: წარმოება, საბითუმო ვაჭრობა, გადამუშავების ყველა სახე, დაფასოება, დასაწყობება, ტრანსპორტირება, სამეცნიერო კვლევები (5 ლაბორატორია), საუნივერსიტეტო და პროფესიული განათლება, ტექნოლოგიების ტრანსფერი და სხვ. გარდა ამისა, ტექნოპოლისში განვითარებულია მობილური, სატელეფონო და აუდიო-ვიდეო წარმოება, ამ დარგების სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიების ჩათვლით.

4.1.18. ჩეხეთის რესპუბლიკის ტექნოლოგიური პლატფორმები და ინფრასტრუქტურები

ტექნოლოგიური პარკები ჩეხეთის რესპუბლიკაში ფუნქციონირებს კანონთა კრებულის კანონით „ინვესტიციური სტიმულების (შეღავათების) შესახებ“ 72/2000. ტექნოპარკები იყოფა აკრედიტებულებად, არაკრედიტებულებად და მშენებარებად.

აკრედიტებულმა პარკებმა უნდა შეასრულოს ევროკავშირის არაერთი პირობა, კერძოდ და უმთავრესად, რეზიდენტების რაოდენობა ტექნოპარკში უნდა შეადგენდეს არანაკლებ 5-ს.

გარდა ამისა, ტექნოპარკებს უნდა ჰქონდეს ტექნიკური ინფრასტრუქტურა (წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის, ელექტროენერგიის სისტემები, აგრეთვე, სასურველია, გაზომარაგების), ამასთანავე – შესაძლებლობა, საკონსულტაციო მომსახურება გაუწიოს სხვა ორგანიზაციებს სპეციალიზაციის დარგში. ამიტომ ტექნოპარკების უმრავლესობა მდებარეობს უშუალოდ უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებების ან სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების ტერიტორიაზე. სპეციალიზებული გარეშე ორ-

განიზაციები ტექნოპარკების მართვაში არ მონაწილეობს. თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში ტექნოპარკები სარგებლობენ სრული ავტონომიით. ყველა აკრედიტებული ტექნოპარკი ჩრ-ის სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკების ასოციაციისა და ინოვაციური მეწარმეობის ასოციაციის წევრია. ეს ასოციაციები ტექნოპარკებს უწევენ მეთოდოლოგიურ მხარდაჭერას და ტექნოპარკებსა და ჩრ-ის სამთავრობო სტრუქტურებს შორის შემაკავშირებელი რგოლია.

ჩეხეთის რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო საზოგადოებები და დარგობრივი განყოფილებები ტექნოპარკების პირდაპირი პარტნიორები არ არიან. სამეცნიერო-კვლევითი მოღვაწეობა მიმდინარეობს საბაზო უნივერსიტეტებისა და სკი-ის დონეზე.

ჩეხეთის კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს და არ ვარაუდობს მომავალში სახელმწიფოს ტერიტორიაზე რაიმე ზონის შექმნას განსაკუთრებული საგადასახადო რეჟიმით (განსაკუთრებული ეკონომიკური ზონა). საინვესტიციო სტიმულების შესახებ კანონის შესაბამისად, ინვესტიციებს, სამეცნიერო-კვლევით და საცდელ-საკონსტრუქტორო ორგანიზაციებს, ინოვაციურ საწარმოებს შეღავათები ეძლევათ მნიშვნელოვნად ნაკლები ზომით საბაზროსთან შედარებით, მათ აგრეთვე ბიზნესმომსახურებას უწევენ შედარებით დაბალ ფასად.

ტექნოპარკების საქმიანობის დაფინანსების წყარო, გარდა საიჯარო გადასახადისა, არის ჩრ-ის სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრები, რომლებიც გადაირიცხება გრანტების ფორმით ჩრ-ის გრანტების სააგენტოს მეშვეობით. ზოგიერთი აკრედიტებული ტექნოპარკი ფინანსდება ეკ-ის ფონდების ხარჯზე. უპირველეს ყოვლისა, 2007 წლიდან მოქმედი დაფინანსების პროგრამა „მეწარმეობა და ინოვაციების“ ფარგლებში.

ინოვაციური მეწარმეობის განვითარების მოქმედი პროგრამა, რომელსაც კურირებს ჩრ-ის მრეწველობისა და ვაჭრობის სამინისტრო, რეგიონული განვითარების სამინისტრო და განათლების სამინისტრო, ვარაუდობს ტექნოპარკების შექმნას ჩეხეთის რესპუბლიკის ყველა მხარეში. დღესდღეობით კარლოვარის და პარდუბიცის მხარეებში არ არის მოქმედი ტექნოპარკი, მაგრამ ისინი უკვე მშენებლობის სტადიაშია.

2011 წლის აპრილის მდგომარეობით, ჩეხ-

ეთის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარეობს 12 აკრედიტებული და დაახლოებით 25 არააკრედიტებული ტექნოლოგიური, სამეცნიერო-ტექნიკური და ინოვაციური პარკი თუ ცენტრი. მეწარმეებისთვის ყველაზე მეტ ინტერესს აღძრავს აკრედიტებული ტექნოპარკები.

ტექნოპარკების შემდგომი განვითარება, მათი გადასვლა არააკრედიტებული კატეგორიიდან აკრედიტებულში, მნიშვნელოვანწილად დამოკიდებულია ჩეხეთის რესპუბლიკის მთავრობის მიერ ყველაზე მეტად მხარდაჭერილ სტრატეგიულ სამრეწველო ზონებთან სიახლოვეზე. პირველ ყოვლისა, ეს ეხება უსტეცის მხარის ტექნოპარკებს, რომლებიც მდებარეობენ სტრატეგიული სამრეწველო ზონების „ტრიანგლ-ჟატეცის“ და „ჯოზეფ ოემოსტის“ გვერდით. იგეგმება ამ ზონებთან არსებული ტექნოპარკების გადაყვანა აკრედიტებულების თანრიგში ამ სამრეწველო ზონების რეზიდენტებით შევსების კვალდახვედრით.

ამჟამად თავისუფალი ფართობი მნიშვნელოვანი ოდენობით (1000 მ. კვ-ზე მეტი საოფისე და საწარმოო ფართი) არის მხოლოდ პარკებში №1, 3 და 10, ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ ტექნოპარკი „რჟეჟი“ ჩრ-ის ბირთვული კვლევების ინსტიტუტთან სიახლოვის გამო ის ნახევრად დახურულია.

აკრედიტებული ტექნოპარკების დახასიათება. ტექნოლოგიური პარკი „სამეცნიერო-საცდელ საზაფხულო ინსტიტუტთან“. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 2010 წლის მარტში. ტექნოპარკის მფლობელი და ადმინისტრატორია სს „სამეცნიერო-საცდელი საზაფხულო ინსტიტუტი“. ის მდებარეობს პრადის „ლეგნიანის“ რაიონში, თანამოსახელე მეტროს სადგურის ახლოს. ტექნოპარკი გაცემს საოფისე და საწარმოო ნაგებობებს, ასევე შენობებს პრეზენტაციებისა და მოლაპარაკებების ჩასატარებლად. საქმიანობის ძირითადი სფეროა: კომპოზიციური მასალების შემუშავება და გამოყენება, ფრიკციული შედუღების ტექნოლოგიის შემუშავება, აეროდინამიკა, საინჟინერო ტექნოლოგიები, ტელესაკომუნიკაციო მომსახურება და სერვისცენტრები.

- ტექნოპარკის ნაგებობის საერთო ფართობი: 24 ათასი კვ.მ.
- საიჯარო თავისუფალი ფართობი: 5 ათასი კვ.მ.

- რეზიდენტების რაოდენობა: 56.
- მათ შორის ინოვაციური: 14.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 2000-3000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1000-1500.
- ცნობისთვის: 1 აშშ დოლარი ტოლია 16,5 ჩეხური კრონის 2015 წლის 25 აპრილის მდგომარეობით.

ინოვაციურ-ტექნოლოგიური ცენტრი „პანენსკე ბრჟეჟანი“. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 2010 წლის თებერვალში. ტექნოპარკის მფლობელი და ადმინისტრატორია სს „ლითონების სკი-ის ინოვაციურ-ტექნოლოგიური ცენტრი“. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – ფერადი ლითონებისაგან ნაკეთობების დამზადება. პარკი მდებარეობს თანამოსახელე ციხესიმაგრის ყოფილ ბაღებში და პასუხს აგებს ისტორიული ობიექტების დაცვაზე.

- ტექნოპარკის საერთო ფართობი: 15 ათასი კვ. მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0 ათასი კვ. მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 18.
- მათ შორის ინოვაციური: 9.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 1000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1300.

სამეცნიერო-ტექნიკური პარკი „რჟეჟი“. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 2001 წელს. ტექნოპარკის მფლობელი და ადმინისტრატორია სს „რჟეჟის ბირთვული კვლევების ინსტიტუტი“. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – მე-3 და მე-4 თაობის ბირთვული რეაქტორების შემუშავება, ოპტიკური ელემენტების შემუშავება და წარმოება, ლითონის ჰოლოგრაფიული მიკროსტრუქტურების წარმოება. პარკი წარმოადგენს ბიზნეს-მომსახურების ფართო სპექტრს: ფინანსური და მარკეტინგული კონსულტირება, საბუღალტრო მომსახურება, იურიდიული მხარდაჭერა, ახალი ბირთვული ტექნოლოგიებისა და ახალი მასალების დარგში კონსულტირება.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 6 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 2 ათასი კვ.მ.

ლექსიკონის კურსი IV.

- რეზიდენტების რაოდენობა: 10.
- მათ შორის ინოვაციურის: 7.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 600-1200.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 450-90.

სამეცნიერო-ტექნიკური პარკი „პლზენი“.

ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 1992 წელს. ტექნოპარკის მფლობელი და ადმინისტრატორია ქალაქ პლზენის მაგისტრეტი. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – იმ ინოვაციური ფირმების შესაქმნელად ხელშეწყობა, რომლებიც ემყარება ქალაქ პლზენის დასავლეთ ჩეხური უნივერსიტეტის ფარგლებში კვლევათა შედეგების ბაზას. პარკი წარმოადგენს ბიზნეს-მომსახურების ფართო სპექტრს: ფინანსური და მარკეტინგული კონსულტირება, საბუღალტრო მომსახურება, იურიდიული მხარდაჭერა, პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავების დარგში კონსულტირება, განსაკუთრებით მეტყველების გამორკვევასა და სინთეზში, ახალ მასალებში, მათ შორის ნანოტექნოლოგიის საფუძველზე. ტექნოპარკის ფარგლებში რეგულარულად ტარდება სემინარები და კონფერენციები, რომლებიც გამიზნულია კერძო ინვესტორების მოსაზიდად, აგრეთვე იმისთვის, რომ ტექნოპარკის რეზიდენტების კვლევითი და საწარმოო პროექტების რეალიზაცია მოხდეს ეკ-ის ფონდებიდან დაფინანსებით.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 2 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0,2 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 17.
- მათ შორის ინოვაციური: 16.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 1320.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1060.

სამხრეთ ჩეხური ტექნოლოგიური პარკი

„ჩეხური ბუდე-იოვიცე“. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 2008 წელს. ტექნოპარკის მფლობელია სამხრეთ ჩეხური უნივერსიტეტი, ადმინისტრატორი კი – ინოვაციური მეწარმეობის მხარდაჭერის სამხეთ ჩეხური სააგენტო. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – იმ ინოვაციური ფირმების შექმნის მხარდაჭერა, რომლებიც დამყარებულია ქალაქ ჩეხურ ბუდეიოვიცეს

სამხრეთ ჩეხური უნივერსიტეტის ფარგლებში კვლევათა შედეგების ბაზაზე. ეს ფირმები ძირითადად სპეციალიზდება ბიოტექნოლოგიებზე. ტექნოპარკი ინოვაციური ტექნოლოგიების ტრანსსასაზღვრო გადაცემის ევროპული პროგრამების აქტიური მონაწილეა. ის იურიდიულ დახმარებას უწევს ფირმა-რეზიდენტებს რეგისტრაციისას.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 0,6 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0,3 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 6.
- მათ შორის ინოვაციური: 5.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 1500.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1500.

„გავლიჩევე ბროდის“ სამეწარმეო და ინოვაციური პარკი. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 1999 წელს. მისი მფლობელი და ადმინისტრატორია მეკარტოფილეობის სკი. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – მხარდაჭერა იმ ინოვაციური ფირმების შექმნაში, რომლებიც სპეციალიზდება ბიოტექნოლოგიებზე, აგრეთვე, მუშაობს სამშენებლო მასალების მრეწველობაში. ტექნოპარკი ეწევა კონსულტაციას სელექციის, აგრონომიისა და ბიოტექნოლოგიის დარგებში, აგრეთვე იწვევს სპეციალისტებს ქალაქ ბროსა და ქალაქ ლიბერეცის უნივერსიტეტიდან საკონსულტაციოდ სამშენებლო ტექნოლოგიების, სამშენებლო ქიმიისა და ახალი სამშენებლო მასალების დარგებში. ის იურიდიულ დახმარებას უწევს ფირმა-რეზიდენტებს რეგისტრაციისას ინოვაციური ხასიათის პროექტის დამტკიცების შემთხვევაში.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 4 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0,2 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 42.
- მათ შორის ინოვაციური: 13.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 800.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 300.

„ინოტექსი“ ქ. დეჟურ კრალოვე ლაბაზე. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 1992 წელს. ტექ-

ქნობარის მფლობელი და ადმინისტრატორია შპს „ინოტექსი“, რომელიც დააფუძნა საფეიქრო ტექნოლოგიების ცენტრმა ქალაქ დეურ კრალოვეში ლაბაზე. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – იმ ინოვაციური ფირმების მხარდაჭერა, რომლებიც სპეციალიზდება საფეიქრო მრეწველობაში, კერძოდ, ახალი მასალებისა და ბიოტექნოლოგიების შემუშავებაში, რაც საშუალებას იძლევა, შეცვალონ აგრესიული ქიმიური ნივთიერებები ნედლეულის წინასწარი დამუშავებისას საფეიქრო მრეწველობისთვის. ტექნოპარკი მჭიდროდ თანამშრომლობს ქალაქ ლიბერეცის უნივერსიტეტთან და ქალაქ პადრუბიცეს უნივერსიტეტთან. დღესდღეობით ტექნოპარკის რეზიდენტების 7 პროექტს ეკისვონდები ეხმარება.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 2,5 ათასი კვ. მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0 ათასი კვ. მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 8.
- მათ შორის ინოვაციური: 5.
- იჯარის ღირებულება: 1 კვ. მ. საოფისე შენობა, კრონებში 220.
- იჯარის ღირებულება: 1 კვ. მ. საწარმოო შენობა, კრონებში 180.

ტექნოლოგიური ცენტრი „გრადეც კრალოვე“. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 2008 წელს. ტექნოპარკის მფლობელია ქ. გრადეც კრალოვე, ადმინისტრატორი კი – „გრადეც კრალოვეს ტექნოლოგიური ცენტრი“. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – იმ ინოვაციური ფირმების მხარდაჭერა, რომლებიც სპეციალიზდება გამოყენებით კვლევებზე სამედიცინო და საინფორმაციო ტექნოლოგიების დარგში. ტექნოპარკის კონცეფცია მდგომარეობს რეზიდენტების მიერ შემუშავებული ტექნოლოგიების ტრანსფეროვანი კორპორაციებისთვის გადასაცემად პირობების შექმნაში. ტექნოპარკის უმსხვილესი კლიენტი და სპონსორია კომპანია „მაიკროსოფტი“. ტექნოპარკის ბაზაზე ტარდება ყოველწლიური სტუდენტური კონფერენციები, რომლებიც მიმართულია სტუდენტთა სამეწარმეო ინტერესების გამოვლენაზე, საწარმოებისთვის სტუდენტური პროექტების გაცნობაზე, აგრეთვე კურსდამთავრებულთა შრომით მოწყობაზე ინოვაციურ ფირმებში. ტექნოპარკი აგრეთვე მონაწილეობს სასაზღვრო

თანამშრომლობაში პოლონეთის ანალოგიურ დაწესებულებებთან.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 1,7 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0,4 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 28.
- მათ შორის ინოვაციური: 14.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 2000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1500.

პალაცის უნივერსიტეტი – სამეცნიერო-ტექნიკური პარკი ოლომოუცში. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 2002 წელს. ტექნოპარკის მფლობელი და ადმინისტრატორია პალაცის უნივერსიტეტი ოლომოუცში. საქმიანობის ძირითადი მიმართულება – ინოვაციური ფირმების მხარდაჭერა ფინანსური, იურიდიული და, რაც მთავარია, დოკტორი კონსულტირების გზით. კვლევათა ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა ტექნოპარკის ბაზაზე ნანოტექნოლოგიების პრაქტიკული გამოყენება (კერძოდ, რკინის ნანონაწილაკების გამოყენების ტექნოლოგია) საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 1,7 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 20.
- მათ შორის ინოვაციური: 18.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 800-2000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 800-2000.

„ოსტრავას“ სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 1997 წლის ოქტომბერში. მისი მფლობელია ქალაქ ოსტრავას სს „რეგიონული განვითარების სააგენტო“ და ოსტრავას უნივერსიტეტი, ადმინისტრატორი კი – სს „ოსტრავას სამეცნიერო-ტექნიკური პარკი“. ტექნოპარკი მხარს უჭერს სხვადასხვა ინიციატიურ პროექტს. სპეციალიზაციის სფერო – ფართო გამოყენების პროგრამული უზრუნველყოფა, მოწყობილობა ენერგეტიკისთვის, ბიოტექნოლოგიისთვის. იმის გამო, რომ მის უშუალო სიახლოვესაა სტრატეგიული სამრეწველო ზონა, იგეგმება

ტექნოპარკის შემდგომი გაფართოება. ამისათვის 10 ჰა-ზე დამატებით გამოყოფილია 5 ჰა ფართობის მიწის ნაკვეთი.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 10 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 4,6 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 27.
- მათ შორის ინოვაციური: 22.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 1000-3000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1000-3000.

„ოსტრავას“ ბიზნეს-ინოვაციური ცენტრი.

ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 1994 აპრილში. ტექნოპარკის მფლობელებია: სს „ვიტკოვიცე“, სს „სტატუსი“, შპს „თო-კონტაქტი“, „პენსტემენ თრეიდიგ ლიმიტედი“, ადმინისტრატორი კი – შპს „ბიცი ოსტრავა“. სპეციალიზაციის სფერო – ჰიდრაულიკა, განსაკუთრებით ზუსტი მექანიკა, პნევმატიკა, განსაკუთრებით ზუსტი ლითონდამუშავება. ტექნოპარკის სპონსორებია მორავიასილუჩიის მხარის უმსხვილესი მანქანათმშენებელი საწარმოები. უახლოეს წლებში ტექნოპარკის გაფართოება არ იგეგმება.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 9 ათასი კვ.მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0,2 ათასი კვ.მ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 30.
- მათ შორის ინოვაციური: 26.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ.კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 1000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 700.

ტექნოლოგიური ინოვაციური ცენტრი

„ზლინი“. ტექნოლოგიური პარკი შეიქმნა 1994 წლის აპრილში. ტექნოპარკის მფლობელი და ადმინისტრატორია ტომაშ ბატის უნივერსიტეტი ქალაქ ზლინიში. სპეციალიზაციის სფერო – ცალკეული დეტალების, მოდულებისა და რთული მოწყობილობის პროტოტიპების წარმოება. ტექნოპარკი ატარებს კონსულტაციებს სამართლის სფეროში, უპირველეს ყოვლისა, ინტელექტუალური საკუთრების, საწარმოთა რეგისტრაციის საკითხებში, მათ შორის ჩეხეთის რესპუბლიკის ფარგლებს გარეთ. ტექნოპარკის ფარგლებში მოქმედებს ტექნოლოგიის გადა-

ცემისა და ერთობლივი გამოყენების სამუშაო ჯგუფი როგორც მეზობელ ოლქში, სლოვაკეთში (ტრენჩინის ოლქი), ისე კვ-ის სხვა ქვეყნებში, უპირველეს ყოვლისა, პოლონეთში, გერმანია და ავსტრიაში. ტექნოპარკს სტრატეგიული სამრეწველო ზონა „გოლემოვის“ მიმართ ხელსაყრელი მდებარეობა აქვს. ტექნოპარკის გაფართოება უახლოეს წლებში არ იგეგმება. ვარაუდობენ ტექნოპარკის ფილიალის გახსნას გოლემოვის სამრეწველო ზონაში.

- ტექნოპარკის ნაგებობათა საერთო ფართობი: 5,5 ათასი კვ. მ.
- თავისუფალი საიჯარო ფართობი: 0,2 ათასი კვ.
- რეზიდენტების რაოდენობა: 9.
- მათ შორის ინოვაციური: 8.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საოფისე შენობა, კრონებში 1000.
- იჯარის ღირებულება: 1 მ. კვ. საწარმოო შენობა, კრონებში 1600.

სამრეწველო სექტორები:

- ლოგისტიკა და დასაწყობება;
- სამშენებლო მასალების წარმოება;
- გადამამუშავებელი მრეწველობა (ლითონი, ელექტრონიკა, ხე-ტყე);
- ასაწყობი წარმოება;
- ბიოსათბობის წარმოება და სხვ.

ევროკავშირმა რეგიონული განვითარებისთვის საქართველოს 30 მილიონი ევრო გამოუყო. ბრიუსელიდან დაბრუნებულმა პრემიერმა, ირაკლი ღარიბაშვილმა ქუთაისის შემოვლითი გზის გახსნის ცერემონიაზე განაცხადა, რომ საქართველოს ხელისუფლება მუშაობს იმაზე, რომ შეიქმნას რეგიონებს ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივა. მან ბიზნესს რეგიონების განვითარებისთვის აქტიური მონაწილეობისაკენ კი მოუწოდა, მაგრამ ევროკავშირის მიერ გამოყოფილი 30 მილიონი ევროს რეგიონული განვითარებისათვის ეფექტურად გამოყენებაზე, ყოველ შემთხვევაში ჯერ, ხმამაღლა არავინ საუბრობს.

ცნობილია, რომ საქართველოს შვიდივე რეგიონის განვითარების სტრატეგიული გეგმები უკვე შემუშავებულია, აქედან სამი რეგიონისთვის 2015 წლამდე, ხოლო დანარჩენი 2013 წელს დასრულდა და მიღებულია, როგორც სახელმწიფო პროგრამა. მასზე მუშაობდნენ ევროკავშირის ექსპერტები. ეს სტრატეგიები

დიდი ხანია, აპრობირებულია ევროპის ამა თუ იმ ქვეყანაში.

რაც შეეხება 30 მილიონ ევროს გამოყენებას, ჩვენი აზრით, პირველ რიგში, ევროკავშირის მიერ გამოყოფილ თანხა უნდა იქნას მიმართული საქართველოს რეგიონების აქტივების რუკის შექმნისკენ, რადგან ბოლოს და ბოლოს, უნდა გავიგოთ, რა გვაქვს, დაწესებული ადამიანური რესურსებიდან და დამთავრებული ბუნებრივი და ფინანსური რესურსებით. კონკრეტულად უნდა გავარკვიოთ და გავიგოთ, რა ფასეულობების პატრონი ვართ და ამის შემდეგ შევქმნათ ამ ფასეულობებზე დაფუძნებული რეგიონული განვითარების სტრატეგია, რადგან რეგიონები და არა ქვეყნები არიან გლობალური განვითარებისა და ევროინტეგრაციის საფუძველი.

საქართველოს დღეს უნიკალური შანსი აქვს, დაიწყოს სვლა ევროინტეგრაციის მიმართულებით, იმისათვის, რომ ჩვენი რეგიონების განვითარება ევროპულ სისტემას მიუსადაგოს. ინოვაციური კლასტერული დაგეგმვა ის ინსტრუმენტია, რომელიც უნდა გამოვიყენოთ ამ გზაზე წარმატების მისაღწევად. საქართველოს უპირატესობა არის ის, რომ ჩვენ გვაქვს შესაძლებლობა, ავიღოთ ის სასარგებლო გამოცდილება, რაც არის ევროკავშირის ქვეყნებში და მოვახდინოთ ქართული რეალობის წიგნიერი ადაპტირება.

4.2. ინოვაციური კლასტერები დსთ-ს ქვეყნებში

აზერბაიჯანის რესპუბლიკა. 2009 წელს აზერბაიჯანში მიიღეს კანონი „აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში სპეციალური ეკონომიკური ზონების შესახებ“, ასევე – პრეზიდენტის შესაბამისი ბრძანებულება მის გამოსაყენებლად. კანონის მიღებითა და მისი რეალიზაციით მოსალოდნელია ინოვაციური საქმიანობის გაფართოება ქვეყნის რეგიონებში, ეკონომიკის სხვადასხვა დარგის მოდერნიზაცია, ქვეყნის არასანავთობო სექტორების საექსპორტო პოტენციალის ზრდა. მითითებული ნორმატიული აქტების საფუძველზე სპეციალური ეკონომიკური ზონების (სეზ) და ტექნოპარკების შექმნით ვარაუდობენ, მეწარმეობის, სამეცნიერო-ტექნიკური შემუშავებების, მეურნეობრიობის ინ-

ოვაციური ელემენტებისა და სხვა შემადგენლების აქტიურობის დონის ამაღლებას, რადგან მათი მეშვეობით შესაძლებელია აზერბაიჯანის ეკონომიკის ეფექტიანობის ზრდა.

ბოლო ხანებში აზერბაიჯანში მნიშვნელოვნად გაფართოვდა ინოვაციური საქმიანობა, იზრდება საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სექტორი, ვითარდება კოსმოსური დარგი, რომლის პრიორიტეტული მიმართულებები განსაზღვრულია შესაბამისი სახელმწიფო პროგრამით, რომელიც დამტკიცებულია ქვეყნის პრეზიდენტის ბრძანებულებით.

ტექნოლოგიური პარკების შექმნა რეალიზდება აგრეთვე რეგიონული ინოვაციური ზონის (რიზ) ფორმირების პროექტის ფარგლებში, რომელიც ითვალისწინებს მცირე და საშუალო ინოვაციური მეწარმეობის სტიმულირებას, ელექტრონული მოწყობილობის და პროგრამული უზრუნველყოფის წარმოებასა და ექსპორტს, ქვეყნის გადაცეცვას ეფექტიან სატრანზიტო საინფორმაციო ცენტრად, ადამიანთა რესურსების მომზადებასა და განვითარებას ჩამოყალიბების პროცესში მყოფი საინფორმაციო საზოგადოებისთვის, საინფორმაციო ტექნოლოგიების დანერგვას სხვადასხვა დარგში. პროგნოზის თანახმად, პროექტის წარმატებული რეალიზაციისას შემოსავლის ზრდა რიგების შექმნისგან 2020 წლისთვის 12 მილიარდ აშშ-ის დოლარს მიაღწევს.

ამ სფეროში წარმატებით რეალიზებული პროექტის მაგალითად გამოდგება **სუმგაითის ტექნოპარკი**. მის შექმნაზე გადაწყვეტილება მიიღეს აზერბაიჯანის სამრეწველო სექტორში მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების რეალიზაციის ფარგლებში. მთლიანად ტექნოპარკის ტერიტორიაზე უნდა იყოს 16 ქარხანა. დღესდღეობით იქ წარმოებას აწეობენ საექსპორტოდ ორიენტირებული პროდუქციის თანამედროვე ტექნოლოგიის საფუძველზე, კერძოდ, ესაა: სხვადასხვა კაბელი, ტრანსფორმატორები, მაღალი ძაბვის მოწყობილობა, პიდროტურბინები, წყლის ტუმბოები, ელექტროძრავები, მიღები. დღეს სუმგაითის ტექნო-პარკში მოქმედებს 6 ქარხანა, უახლოეს პერიოდში მწყობრში შევა კიდევ 2 საწარმო. გრძელდება კიდევ 8 ობიექტის მშენებლობა და რეკონსტრუქცია.

გარდა ამისა, ამ სამრეწველო ზონაში უახლოეს 2-3 წელიწადში იგეგმება ტექნოპარკ-

ის შექმნა, რომელშიც იქნება არაერთი ქარხანა ქიმიური პროდუქციის საწარმოებლად. ამ პროგრამის რეალიზებას ახდენს საწარმოო გაერთიანება „აზერქიმია“, რომელიც აზერბაიჯანის სახელმწიფო ნავთობის კომპანიის სტრუქტურული განყოფილებაა.

უახლოეს პერიოდში აგრეთვე გათვალისწინებულია ენერგეტიკული ტექნოპარკის მშენებლობა ალტერნატიული ენერგეტიკის სახელმწიფო სააგენტოს პატრონაჟით და აზერბაიჯანის ენერგეტიკის სამინისტროსთან არსებული ენერგიის განახლებადაც წყაროთი; ის მოიცავს ორ სეგმენტს: მზისა და ქარის ენერგეტიკას.

ვფიქრობთ, რომ საქართველოს სამეურნეო სტრუქტურებს შეუძლიათ აქტიური მონაწილეობა სუმათის კლასტერის ფორმირებაში, რომელსაც მაღალტექნოლოგიური და ინოვაციური ხასიათი აქვს.

აზერბაიჯანულ არაკომერციულ ორგანიზაციებს, რომელთაც შეუძლიათ აზერბაიჯანულ ინვესტორებთან კონტაქტის დამყარებაში დახმარება, მათ შორის რუსეთის ეკონომიკის მოდერნიზაციის მიზნით, შეიძლება მივაკუთვნოთ აზერბაიჯანში ექსპორტისა და ინვესტიციების წახალისების ფონდი. ამ სტრუქტურების საქმიანობის სფეროს აგრეთვე მიეკუთვნება მომსახურების გაწევა ადგილობრივი და უცხოელი ინვესტორებისთვის, სემინარების, ბიზნესფორუმების ორგანიზება, სხვადასხვა საინვესტიციო პროექტის პრეზენტაციების ჩატარება, საქმიანი კონტაქტების დამყარება უცხოელ პარტნიორებთან.

სომხეთის რესპუბლიკა. სომხეთში ნომენკლატურული ნიშნის მიხედვით (ანუ კლასტერიზაციით) მწარმოებლების ან მსგავსი სახის პროდუქციის (მომსახურების) შემმუშავებლების ჯგუფებად გაერთიანების პროცესში შეინიშნება დინამიკა. ყველაზე მეტად განვითარდა შემდეგი კლასტერები:

- ნავთობქიმიური;
 - ალმასების დამუშავება და საიუველირო ნაკეთობების დამზადება;
 - ლითონების მოპოვება და დამუშავება.
- ფორმირებად და „კრიტიკული მასის“ მომგროვებელ გაერთიანებათა რიცხვს მიეკუთვნება პოტენციური სომხური ინოვაციური კლასტერები:

1. ფარმაცევტული.
2. ონკოლოგიური მომსახურება.

იქმნება საინფორმაციო ტექნოლოგიების ახალი კლასტერები, რომლებიც ემსახურებიან აუტსორსინგის საფუძველზე. კლასტერებს დიდად ეხმარება როგორც მთავრობა, სავაჭრო-სამრეწველო პალატები, საქმიანი ასოციაციები, ისე სომხური დიასპორა, რომელიც ფინანსური რესურსებით აქტიურად გვერდში უდგას და ხელს უწყობს ახალი ტექნოლოგიების ტრანსფერს.

ბოლო ხანებში დიდ აქტიურობას იჩენს სომხური ფარმაცევტული კლასტერი, რომლის უნიკალურობაა სამკურნალო მცენარეებისგან მედიკამენტების წარმოების გაფართოება (ნატურალური სამკურნალო საშუალებების გამოშვებამ მიაღწია 24%-ს კლასტერის მიერ წარმოებული მედიკამენტების მთელი მოცულობიდან).

შეინიშნება ორგანული მიწათმოქმედების კლასტერის შედარებით სწრაფი განვითარება, რომლის პროდუქციის მნიშვნელოვანი ნაწილი, პირველ ყოვლისა, მიდის შიგა მოთხოვნის დაკმაყოფილებასა და თურქეთიდან შემოტანილი იაფი ბოსტნეულისთვის კონკურენციის გაწევაზე.

კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით სომხეთი მისდევს შემდეგ მიმართულებებს:

- ქვეყნის უმაღლეს სასწავლო დაწესებულებებში სპეციალისტების მომზადების დონის ამაღლება;
- ცოდნის ეკონომიკის განვითარება ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონში;
- სომხური დიასპორის მხრივ დახმარების აქტიური მობილიზაცია.

იმ სიძნელეების გადასაღებად, რომლებიც წარმოიშვა სომხეთის ეკონომიკის განვითარებაში არსებულ გეოპოლიტიკურ პირობებთან დაკავშირებით, სომხეთის ეკონომიკის განვითარების სტრატეგიული გეგმა ითვალისწინებს:

1. სხვადასხვაგვარი ეფექტური სამამულო ეკონომიკის შექმნას და არა მხოლოდ სავაჭრო სექტორების განვითარებას;
2. საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიის სექტორის განვითარებას;
3. კლასტერული გაერთიანებების ჩამოყალიბებას მცირე დამოკიდებულებით პროდუქციის ტრანსპორტირების პირობებზე;

4. რეგიონში ტრანსპორტული გრძელვადიანი ეკონომიკური გეგმის ჩამოყალიბებას.

სომხეთში 2006 წლიდან 2010 წლამდე ხორციელდებოდა USAID-ის პროექტის – „სომხეთის კონკურენტუნარიანი კერძო სექტორის“ რეალიზაცია, რომელიც ხელს უწყობდა ცალკეული დარგების კონკურენტუნარიანობის ზრდას.

პროგრამამ USAID/CAP 2011 წლის თებერვალში შეაჯამა თავისი ხუთწლიანი საქმიანობის შედეგი, რომლის დაფინანსების საერთო მოცულობამ შეადგინა 14 მლნ აშშ დოლარი.

პროგრამის მომსახურებით ისარგებლა 500-ზე მეტმა კომპანიამ. CAPS-ის თანადგომით კომპანიებში დაინერგა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი მართვის მექანიზმები, ვითარდებოდა ელექტრონული მარკეტინგის, ადამიანთა რესურსების შესაძლებლობები, რომლებმაც შემდგომში კომპანიებს დამატებითი შემოსავალი მოუტანა.

USAID-მა გამოაცხადა კონკურსი ახალი პროგრამის – EDMC-ის სარეალიზაციოდ, რომელიც გააგრძელებს CAPS-ის პროგრამას და მიმართული იქნება მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისკენ სხვადასხვა სფეროში. კონკურსის შედეგები კომპანიების განვითარების პროგრამის რეალიზაციასა და ბაზრის კონკურენტუნარიანობაზე (EDMC), რომელსაც დააფინანსებს USAID, სომხეთში 2011 წლის ივნისში შეჯამდა.

ახალი პროგრამის დაფინანსება შეადგენს დაახლოებით 20-22 მლნ აშშ დოლარს ხუთი წლის ვადით და ითვალისწინებს დახმარებას მცირე და საშუალო ბიზნესის კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად.

კომპანია NATAN ASSOCIATIONS, რომელიც სომხეთში CAPS-ის პროგრამებს ახორციელებდა, უკვე წარადგინა განაცხადი მის რეალიზაციაზე. პროგრამას „კონკურენტუნარიანი კერძო სექტორი სომხეთში“ ახორციელებდა კომპანია NATAN ASSOCIATIONSaSS – საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს დაფინანსებით (USAID).

ნავთობქიმიური კლასტერი. კომპანია Rhinoville Properly Ltd., რომლის დამფუძნებლებად გვევლინება შემდეგი ფირმები: Samekh, amerikuli Intertech, და რუსული „ვეროგაზი“, გეგმავს სომხეთში ქარხანა „ნაირითის“ განვითარებაში 120 მლნ აშშ დოლარის ინვესტირებას. კომ-

პანიის წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ ამ პროექტის რეალიზაციის საბოლოო მიზანია საწარმოს გარდაქმნა მძლავრ ნავთობქიმიურ კლასტერად, რაც სავსებით შეესაბამება ქარხნის რეკონსტრუქციისა და განვითარების პროგრამის ფარგლებს.

ქარხანაში „ნაირით“ სარემონტო-აღდგენითი სამუშაოები დაიწყო ჯერ კიდევ 2009 წლის ივნისში, ხოლო 2009 წლის ოქტომბერში იქ აამუშავეს ქლოროპრენის კაუჩუკის გამოსაშვები საწარმოო ციკლი. 2010 წელს საწარმოს ხელმძღვანელობამ დაასრულა ქარხნის ხელახალი სრული აღჭურვა, რომლის შემდეგაც იგეგმება კაუჩუკის წარმოება ბუტადიონის ტექნოლოგიით.

ქარხნის ადმინისტრაციის წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ ახალ ტექნოლოგიაზე გადასვლა (კაუჩუკის მიღების აცეტილენურიდან ბუტადიონის პროცესზე) საშუალებას მისცემს მათ, მიადწიონ გამოშვებული პროდუქციის თვითღირებულების მნიშვნელოვან შემცირებას. სპეციალისტებმა შეიმუშავეს ღონისძიებათა კომპლექსი, რომელიც საშუალებას იძლევა, ხელახლა აამუშაონ ქარხანა, ამასთან დღეს მიმდინარეობს მოსამზადებელი სამუშაოები საწარმოს ასამუშავებლად.

საწარმოო პროცესში ყველაზე თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვით საწარმო მოახდენს ქვეყნის მთელი ქიმიური მეცნიერების განვითარების სტიმულირებას. ამასთანავე, ქარხნის ბაზა საშუალებას იძლევა, შეიქმნას ახალი ქიმიური საწარმოები, რომლებიც მოემსახურება „ნაირითს“, ხოლო მათი პროდუქციის გამოყენება კი ადგილობრივ წარმოებაში გახდება შესაძლებელი.

ალმასების დამუშავებისა და საიუველირო ნაკეთობების კლასტერი. საიუველირო ნაკეთობებისა და ძვირფასი ქვების წარმოება სომხეთის ეკონომიკის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი დარგია. დარგის განვითარების დასაბამად ითვლება 1998 წელი; სომხური საწარმოების მიერ შექმნილმა პროდუქციამ 48 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. დღეს სომხეთი ყოველწლიურად მსოფლიო ბაზარზე საექსპორტოდ გზავნის 259 მლნ აშშ დოლარის თანხის საიუველირო ნაწარმსა და ძვირფას ქვებს.

მსოფლიოში სიდიდით მეორე ალმასის კომპანია, რომელიც დაკავებულია ბრილიანტების

დაწახნაგებით. „ალროსამ“ 2011 წელს სომხეთს მიაწოდა 6,8 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აღმასი. სომხეთსა და რუსეთს შორის მთავრობათაშორისი შეთანხმების თანახმად, „ალროსას“ 2011 წელს უნდა მიეწოდებინა 30 მლნ აშშ დოლარის თანხის აღმასი, რომელიც უნდა დამუშავებულიყო სომხეთში ბრილიანტების მწარმოებელ 6 საწარმოში. ეს მოცულობა საბოლოო არაა, რუსული მხარე მზადაა ის გაზარდოს, თუკი სომხეთი შეასრულებს ყველა თავის ვალდებულებას. 2011 წლის ივნისიდან „ალროსამ“ დაიწყო აღმასის ნედლეულის გაყიდვა კონკურსის საშუალებით. დღესდღეობით სომხეთის ძვირფასი ქვების წარმოების მოცულობა იზრდება.

ქვეყნულერყ ჩომპანყ ოფ რმენია საკმაოდ ცნობილია მსოფლიო საიუველირო ბაზარზე 2000 წლიდან და ამ მოკლე დროის განმავლობაში გახდა ბრილიანტებისა და ძვირფასი ქვების იუველირული ნაკეთობების ბაზრის აღიარებული ლიდერი. საიუველირო კომპანია ქვეყნულერყ ჩომპანყ ოფ რმენია თავისი პროდუქციის ექსპორტირებას ახდენს ბევრ ევროპულ ქვეყანაში, დსთ-ის ქვეყნებსა და აშშ-ში.

ამჟამად კომპანიის საიუველირო ქარხანაში მუშაობს 120 კაცზე მეტი. ქარხანა აღჭურვილია თანამედროვე მაღალტექნოლოგიური მოწყობილობით, რომელიც საშუალებას იძლევა, მოხდეს საწარმოო ციკლის ოპტიმიზირება, შემცირდეს დანაკარგი, რაც დადებითად აისახება ნაკეთობის თვითღირებულებასა და წარმოების მოცულობის ზრდაზე.

ლითონების მოპოვებისა და დამუშავების კლასტერები. 2001 წელს დაარსებული ეო რომინინგ საერთაშორისო კერძო კომპანიაა ლითონების დივერსიფიცირებული რესურსული ბაზით. ის აწარმოებს ოქროს „დორეს“ შენადნობის სახით, ასევე სპილენძის, მოლიბდენისა და სტიბიუმის კონცენტრატებს. საწარმო ეო რომინინგ-ი მდებარეობს რუსეთში, სომხეთსა და საქართველოში.

სომხეთში ეო რომინინგ-ს ეკუთვნის ორი საწარმო - აგარაკის სპილენძ-მოლიბდენის კომბინატი (**ასმე**) და კომპანია GPM Gold, რომელიც ამუშავებს სოტის ოქროვან საბადოსა და მართავს არარატის ოქროსამომღებ ფაბრიკას.

სამთომომპოვებელი კომპანიის ეო რომინ-

ინგ (GPM)-ის დივერსიფიცირებული საერთაშორისო ჯგუფი სომხეთში დაახლოებით 120 მლნ აშშ დოლარის ინვესტირებას გეგმავს თავის აქტივებში – კომპანია GPM Gold-სა და აგარაკის სპილენძ-მოლიბდენის კომბინატში. სომხეთში საწარმოთა შექმნასა და მოდერნიზაციაში Geo Promining-მა დააბანდა, დაახლოებით, 260 მლნ აშშ დოლარი. კომპანია PM Gold ახდენს სოტის საბადოს მოწყობილობის მოდერნიზებას და ემზადება არარატის ოქროს-ამომღები ფაბრიკის განსახლებლად გამდიდრების ინოვაციური ტექნოლოგიის – „ალბიონის“ – გამოყენებით, რომელიც შეიმუშავა კომპანია Xstrata Technology-მ (ავსტრალია) Core Process Engineering-ის (ავსტრალია) ხელშეწყობით.

ვარაუდობენ, რომ ამ უნიკალური ტექნოლოგიის დახმარებით მნიშვნელოვნად გაიზრდება ლითონის ამოღება სულფიდური საბადოდან, რის შედეგადაც წარმოების სიმძლავრემ შეიძლება წელიწადში 150 000 უნცია ოქროს მიაღწიოს.

GPMGRM Gold-მა აგრეთვე შეიმუშავა სოტის საბადოში მიწისქვეშა მოპოვების პროექტი. ინვესტიციების სავარაუდო საერთო მოცულობა GPM Gold-ის ორივე პროექტში დაახლოებით 100 მლნ აშშ დოლარს შეადგენს. ელიან, რომ ფაბრიკის საწარმოო სიმძლავრე მოდერნიზაციის შემდეგ გაიზრდება და მიაღწევს 3,5 მლნ ტონა მაღანს წელიწადში. მისი ინვესტიციების მოცულობამ კი შეადგინა 20 მლნ აშშ დოლარი.

პოტენციური ინოვაციური კლასტერები სომხეთის რესპუბლიკაში – ფარმაცევტული კლასტერი. სომხეთის ფარმაცევტული კლასტერის ერთ-ერთი ძირითადი პრობლემაა სამამულო ფარმკომპანიების გადასვლის აუცილებლობა წარმოებისა და პროდუქციის დისტრიბუციის – GMP (Good Manufacturing Practice) საერთაშორისო სტანდარტებზე, რომლებითაც ევროპა უკვე 30 წელზე მეტია ხელმძღვანელობს.

სომხეთის ჯანდაცვის მინისტრმა არუთინ კუშკიანმა განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიანიჭა სტანდარტების დანერგვის ვადებს, რათა წამლის ყველა მწარმოებელს ჰქონდეს შესაძლებლობა, მოემზადოს ამ მნიშვნელოვანი ნაბიჯისთვის.

მთავრობა აგრეთვე მზადაა კლასტერის მონაწილეებთან კონსენსუსის შემთხვევაში წა-

ვიდეს საკონტროლო ინსპექციის შექმნაზე სტანდარტების გამოყენებით; საუბარია სომხეთის რესპუბლიკის კანონის მიღებაზე „GMP სტანდარტების შესახებ“.

სომხეთში ფარმაცევტული წარმოების განვითარება დამოკიდებულია დსთ-ის ქვეყნების პროდუქციის ექსპორტირების შესაძლებლობაზე ევროკავშირის ქვეყნებში, რაც შეუძლებელია GMP სტანდარტებზე გადასვლის გარეშე.

2012 წელს სომხეთში წამლის წარმოების მოცულობა გაიზარდა 3 მლრდ დრამამდე (8 მლნ აშშ დოლ.) 2005 წელთან შედარებით, როცა ის 1,9 მლრდ დრამი (5 მლნ აშშ დოლ.) იყო.

2012 წელს სამკურნალო პროდუქციის ზრდის ექსპორტმა 2005 წელთან შედარებით დაახლოებით 20% შეადგინა. წარმოების მთელი მოცულობიდან დაახლოებით 40% იგზავნება რუსეთში, საქართველოში, უკრაინაში, ბელარუსსა და შუა აზიის ქვეყნებში. სომხური წარმოების წამლებს შიგნითგადასაყვანილობის 12% უკავია.

ფარმაცევტიკის სფეროში კონკურენტუნარიანობის შესახებ მესამე საერთაშორისო ფორუმი 2010 წლის ნოემბერში შედგა, რომლის ორგანიზებაც მოახდინა USAID-მა პროგრამით – „სომხეთის კონკურენტუნარიანი კერძო სექტორი“ (USAID/CAPS) და სომხეთის წამლის მწარმოებლებისა და იმპორტიორების კავშირმა სომხეთის ეკონომიკისა და ჯანდაცვის სამინისტროს დახმარებით, ასევე წამლების და სამედიცინო ტექნოლოგიების ექსპერტიზის სამეცნიერო ცენტრის და განვითარების სომხურმა სააგენტომ.

ფორუმის მიზანი იყო სომხეთში ფარმაცევტიკის სფეროში ბოლო მიღწევების წარმოჩენა და მომავლის გეგმებზე მსჯელობა, კერძოდ: საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვის პროცესზე, სპეციალისტების კვალიფიკაციის გაფართოებასა და შესაძლებლობების შექმნაზე უცხოელ პარტნიორებთან თანამშრომლობისა და კონტაქტის სტიმულირებისთვის.

ონკოლოგიური მომსახურების კლასტერი. სომხეთის ეროვნული კონკურენტუნარიანობის ფონდის (სეკფ) დირექტორის სიტყვებით, უახლოეს 2-2,5 წელიწადში სომხეთში იგეგმება რადიოიზოტოპების წარმოება, რომლებიც გამოიყენება ონკოლოგიის სფეროში და დიაგნოზის დასასმელად ბირთვულ მედიცინაში. ამ

მიმართულებით გარკვეული პროგრესი შეინიშნება, კერძოდ, მიმდინარეობს მოლაპარაკება შესაბამისი მოწყობილობის მიმწოდებლებთან. სომხეთში აპირებენ მოწყობილობის იმპორტზე ხელშეკრულების ხელმოწერას ბელგიის მთავრობის საგრანტო პროგრამის ფარგლებში. ფიზიკის ინსტიტუტში უკვე დაწყებულია მოსამზადებელი სამუშაო მათ დასამონტაჟებლად. ამჟამად მოწყობილობას აგროვებენ ბელგიაში, შემდეგ კი გზავნიან სომხეთში.

ამ მიზნით სეკფ-ი აპირებს მოიზიდოს დამატებითი ინვესტირები. ონკოლოგიური კომპლექსის შესაქმნელად დაახლოებით 40 მლნ ევროა საჭირო.

პროგრამის ფარგლებში სომხეთში ბირთვული მედიცინის განსავითარებლად იგეგმება კლასტერის შექმნა ონკოლოგიური მომსახურების გაწვევისთვის, რაც საშუალებას მოგვცემს, გამოვიყენოთ თანამედროვე ტექნოლოგია და მოქალაქეებს გავუწიოთ ისეთი მომსახურება, რომელიც საზღვარგარეთული ცენტრების შესაბამისი იქნებოდა.

რესპუბლიკა ბელარუსი. რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებულების „2011-2015 წლებითვის რესპუბლიკა ბელარუსის ინოვაციური განვითარების სახელმწიფო პროგრამის შესახებ“ პროექტის შესაბამისად განსაზღვრულია ინსტიტუციური გარემოს ფორმირების ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანა, რაც სასურველი იქნებოდა ინოვაციური და ტექნოლოგიური განვითარებისთვის, რომელიც ეხება მრავალპროფილიანი კლასტერული სტრუქტურების შექმნას, მათ შორის:

რესპუბლიკა ბელარუსში ახალი კლასტერის ჩამოყალიბება ნანობიოტექნოლოგიისა და ფარმაცევტული მრეწველობის დარგში სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკის შექმნის გზით, რომელსაც ექნებოდა მაღალი ტექნოლოგიების პარკის ანალოგიური სტატუსი და სამართლებრივი რეჟიმი. სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკის შემადგენლობაში კონცენტრირებული იქნება ბელარუსის ნანო-სამეცნიერო ორგანიზაციები და უმაღლესი სკოლის დაწესებულებების კვლევითი განყოფილებები, რომლებიც ახორციელებენ კვლევებს, შემუშავებებს ნანო-და ბიოტექნოლოგიის სფეროში; ასევე ფარმაცევტული და მიკრობიოლოგიური მრეწველობის საწარმოები. იგეგმება გენურინ-

ლექსიების კურსი IV.

ჟინრული კვლევის რესპუბლიკური ცენტრის შექმნა, ასევე ტრანსფერის და ნანო-და ბიოტექნოლოგიის კომერციალიზაციის რესპუბლიკური ცენტრი, ბიოტექნოლოგიის სფეროში კადრების კვალიფიკაციის გადამზადებისა და ამადლების სასწავლო ცენტრი – ბიოტექნოლოგიის სფეროში მცირე და საშუალო ბიზნესის ინკუბატორი.

სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკის განვითარება ვარაუდობს სტრატეგიული აღიანისის ორგანიზებას რუსეთის ფედერაციის, ინდოეთის, ჩსრ-ის და კუბის სხვადასხვა მსხვილ საერთაშორისო/ტრანსეროვნულ კომპანიასთან, იმ მიზნით, რომ შემდგომში ფარმაცევტული, ნანო-და ბიოტექნოლოგიური პროდუქციის საწარმოებლად ერთობლივი საწარმოების ორგანიზება მოხდეს რესპუბლიკა ბელარუსის ტერიტორიაზე, აგრეთვე ივარაუდება მუდმივ საცხოვრებლად პერსპექტიული მეკლევარების მოწვევა **დსთ**-ის ქვეყნებიდან და **ეკ**-დან, ხოლო ამის საფუძველზე ახალი სამეცნიერო სკოლებისა და მიმართულებების ჩამოყალიბება ნანო-და ბიოტექნოლოგიის სფეროში.

რესპუბლიკა ბელარუსში ინოვაციურ-სამრეწველო კლასტერების მხარდაჭერა სახელმწიფო სექტორის საწარმოთა, ორგანიზაციათა და დაწესებულებათა ბაზაზე:

1. ქიმიური კლასტერი;
2. ნავთობქიმიური კლასტერი ქ. ნოვოპოლოცკში;
3. აგრომანქანამშენებელი კლასტერი ქ. გომელში;
4. ავტოტრაქტორმშენებელი კლასტერი;
5. ქიმიურ-საფეიქრო კლასტერი ქ. მოგილევიში;
6. Iთ კლასტერი ქ. მინსკში.

ყაზახეთის რესპუბლიკა. ბოლო წლებში ყაზახეთის რესპუბლიკაში (**ყრ**) შეიმუშავეს და მოახდინეს რამდენიმე მასშტაბური ინოვაციური და ინდუსტრიული პროგრამის რეალიზაცია, მათ შორის კლასტერული განვითარების პროგრამა. მათი ერთდროული შესრულება გარკვეულ სიძნელეებთან იყო დაკავშირებული და იწვევდა დასახულ ამოცანებზე მუშაობის ტემპების შემცირებას.

საბოლოოდ პროგრამის ფარგლებში დასახული პროექტები გააერთიანეს ყაზახეთის რესპუბლიკის ფორსირებულად ინდუსტრიულ-

ინოვაციური განვითარების სახელმწიფო პროგრამად 2010-2014 წლების განმავლობაში. ფაქტობრივად, ის იყო ყაზახეთის ეკონომიკის სფეროში სახელმწიფო საქმიანობის მნიშვნელოვანი ხუთწლიანი გეგმა. მისი რეალიზაციისგან მოსალოდნელ ეფექტს უნდა უზრუნველყო მთლიანი დამატებული ღირებულების წლიური მოცულობის ზრდა 50 მლრდ აშშ დოლარით. ანუ 2008 წლის მდლ-თან შედარებით 2014 წელმა დაახლოებით 50%-იანი ზრდა უჩვენა. ინდუსტრიული გარდევებისთვის თავიდან მოიწინა 7 სფერო, რომელთა შორის იყო:

- აგროსამრეწველო კომპლექსი;
- სამშენებლო ინდუსტრია;
- სამშენებლო მასალების წარმოება;
- ნავთობგადამუშავება;
- მეტალურგია;
- ენერგეტიკა;
- ბირთვული ენერგეტიკა.

ამ პროგრამების შესაბამისად, ყაზახეთში უნდა შეიქმნას ტექნოპარკები. რესპუბლიკაში ჩამოყალიბდა ტექნოპარკების ორდონიანი სისტემა – 6 ეროვნული და 7 მსხვილი რეგიონული შემდეგ ქალაქებში: ალმათი, ყარაგანდა, ურალსკი, ჩიმკენტი, უსტკამენოგორსკი, პეტროპავლოვსკი და ასტანა. ეროვნული ტექნოპარკების განმასხვავებელი თავისებურება დარგობრივი მიმართულებათა თავიანთ საქმიანობაში და სპეციალური ეკონომიკური ზონის (**სეზ**) რეჟიმი შეღავათიანი დაბეგვრით.

ყაზახეთში ტექნოლოგიური პარკების დანერგვა და მუშაობა მიმდინარეობს თანამედროვე ევროპული მოდელით, რომელსაც აქვს შემდეგი თავისებურებები:

- შენობა, რომელიც განკუთვნილია მასში ათეულობით მცირე ფირმის განსათავსებლად (ეს ხელს უწყობს დიდი რაოდენობის იმ მცირე და საშუალო ინოვაციური საწარმოების ჩამოყალიბებას, რომლებიც სარგებლობენ კოლექტიური მომსახურების სისტემის ყველა უპირატესობით);
- მომსახურების სისტემა, რომელიც შედგება ფირმებისაგან აღებული რთული და უბრალო სერვისისგან; სწორედ ისინი ქმნიან ჩამოყალიბებული ინოვაციური საწარმოების შემადგენლობისთვის აუცილებელ მომსახურების სექტორს. თავდაპირველად ტექნოპარკების სისტემის

ჩამოსაყალიბებლად (დაახლოებით 5 წლის წინ) ვარაუდობდნენ, რომ ეს ძალისხმევა თანდათანობით მოიცავდა ყველა (დაახლოებით 300) ინოვაციურ ინიციატივას, რომლებიც იმ დროს წარმოადგინეს ყაზახმა შემეშუაფებლებმა, მაგრამ ეს მაჩვენებელი ჯერ მიღწეული არაა.

ყრ-ში არის 6 ეროვნული სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი:

1. საინფორმაციო ტექნოლოგიის პარკი (**სტპ**), დასახლება ალათაუ;

2. ეროვნული ინდუსტრიული ნავთობქიმიური ტექნოპარკი, ქ. ათირაუ;

3. ბირთვული ტექნოლოგიის ტექნოპარკი „ტოკამაკი“, ქ. კურჩატოვი;

4. კოსმოსური მონიტორინგის ტექნოპარკი ქალაქებში: ალმათა, ასტანა და პრიოზერსკი.

ორ **სეზ-**ს, ასტანასა და „ონტუსტიკს“, პრაქტიკულად, არ აქვს კავშირი ინოვაციურ ტექნოლოგიებთან. უახლოეს პერიოდში დაგეგმილია კიდევ ორი **სეზ-**ის ჩამოყალიბება: მათგან ერთი იქნება სამეცნიერო – „ნაზარბაევ-უნივერსიტეტის“ ბაზაზე და მეორე – სავაჭრო-ეკონომიკური ჩინეთსა და ყაზახეთს შორის, სასაზღვრო დასახლება ხორგოსში.

ეროვნული ტექნოპარკები ორიენტირებულია **ყრ-**ში მრეწველობის ახალი მაღალტექნოლოგიური დარგების შექმნაზე, რომლებიც მომავალში ხელს შეუწყობს ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფას.

რეგიონულ ტექნოპარკებში, რომელთა შორის მაღალტექნოლოგიურთა სახით შეიძლება აღვნიშნოთ:

- ალმათის ტექნოლოგიური პარკი;
- ტექნოპარკი „ალგორითმი“, ქ. ურალსკში;
- ტექნოპარკი „ბიზნეს-სითი“, ქ. ყარაგანდაში.

ტექნოპარკები იქმნება რეგიონის ინოვაციური პოტენციალის განსაზღვრის, გახსნისა და განვითარებისთვის, ასევე ინოვაციურ პროდუქტებში რეგიონის ეკონომიკური მოთხოვნების უზრუნველყოფისთვის. მათი საფუძველია რეგიონების სამრეწველო საწარმოები, სამეცნიერო და აკადემიური ორგანიზაციები.

ყაზახური ტექნოლოგიური პარკების ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანია მათი მდებარეობა მსხვილი საწარმოების ტერიტორიაზე, სადაც მუშაობაში ჩაბმულია წამყვანი უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებები და

სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები.

მაგალითად, ყაზახეთის 13 წამყვანი ტექნოპარკი მდებარეობს უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებების ტერიტორიაზე, ისეთის, როგორიცაა: ალ ფარაბის სახელობის ყაზახეთის ეროვნული უნივერსიტეტი, კ. საპტაევის სახელობის უნივერსიტეტი და დ. სერიკბაევის სახელობის სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტი, დანარჩენი 10 საქმიანობას ახორციელებს მსხვილი სამრეწველო საწარმოებისა და სამეცნიერო ცენტრების ტერიტორიაზე.

ყაზახეთის ტექნოპარკებში სჭარბობს საკუთრების შერეული სტრუქტურა, ე. ი. სახელმწიფო და კერძო სექტორი ერთობლივად მონაწილეობს მაღალტექნოლოგიური პროექტების რეალიზაციაში.

ყაზახური ტექნოპარკების ნაწილი მოიცავს ე. წ. ბიზნესინკუბატორებს, ანუ შენობას ან რამდენიმე შენობას, სადაც შეზღუდული დროის განმავლობაში (2-დან 5 წლამდე) ახლად შექმნილი საწარმოები იჯარით შენობას შეღავათიანი პირობებით იღებენ.

ყაზახეთის რესპუბლიკის მთავრობამ გაითვალისწინა სხვადასხვა პრივილეგია ინოვაციური ინფრასტრუქტურის ობიექტების მიმართ.

მაგალითად, **სეზ-**ის **იტპ-**ში, დასახლება ალათაუში, კორპორაციული გადასახადი სანახევროდ შემცირებულია, მონაწილეები მიწისა და ქონების გადასახადისგან სრულიად არიან განთავისუფლებული, ხოლო მომსახურების რეალიზაციაზე ბრუნვა განთავისუფლებულია დამატებული ღირებულების გადასახადისგან. მონაწილეები, ასევე, განთავისუფლებული არიან შემოტანილ საქონელზე საბაჟო გადასახადისგან და იღებენ შეღავათიან დაფინანსებას განვითარების ინსტიტუტებიდან.

ყრ-ში ტექნოპარკების განვითარების ტენდენციებს შორის შეიძლება აღვნიშნოთ:

- მათი რაოდენობის ზრდა, განსაკუთრებით რეგიონულ დონეზე პატარა და საშუალო ქალაქებში;
- სპეციალიზებული ტექნოპარკების წილის ზრდა;
- ტექნოპარკებთან არსებული ბიზნესინკუბატორების ზრდა.

ამგვარად, შეიძლება აღვნიშნოთ, რომ ყაზახეთში ისეთი ინოვაციური სტრუქტურების

დანერგვა, როგორიცაა: ტექნოლოგიური პარკები, საკმაოდ აქტიურად ხდება. იმავდროულად, ეს პროექტები დღემდე სრულად ვერ ახორციელებენ მათზე დაკისრებულ ფუნქციებს, მათ შორის ინოვაციური განვითარების ამოცანებს.

კერძოდ, მათგან ყველაზე ახალი და განსაკუთრებით ინოვაციური სეზ-ის **იტპ**-ის სრულმასშტაბიანი ფუნქციონირების დაწყება 2008 წლის ბოლოდან გადაიტანეს 2011 წლის ბოლოსთვის. 2009 წლის შუაგულში ტექნოპარკის ხელმძღვანელობა შეიცვალა და ცვლილება განიცადა მისი ფუნქციონირების ძირითადმა პრიორიტეტებმაც. ეს **სეზ**-ი პერსპექტივაში სახელს შეიცვლის და დაერქმევა „ინოვაციური ტექნოლოგიების პარკი“; მისი სპეციალიზაცია მოხდება შემდეგი მიმართულებებით: **ჩთ** (ინფოსაკომუნიკაციო ტექნოლოგიები), **აღტერ**-ნატიული ენერგეტიკა და მასალათმცოდნეობა.

სეზ-ის ახალი ადმინისტრაცია ყველა ძალისხმევას მიმართავს ზონაში რუსული კომპანიების მაქსიმალურად მოსაზიდად, სთავაზობს რა მათ საკმაოდ ხელსაყრელ პირობებს თანამშრომლებისათვის: შედგათიანი საგადასახადო რეჟიმის უპირატესობებს, სეზ-ის **იტპ**-ში მიწის ნაკვეთების და ობიექტების შეძენის შესაძლებლობას საკუთრებაში საკადატრო ფასით (საბაზროზე ბევრად დაბალი), საქონლის დროებითი შენახვის საწყობის მომსახურებას, მზა საწარმოო ნაგებობებს აეროპორტის სიახლოვეს და სხვა სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურას.

ამასთანავე სეზ-ის **იტპ**-ი სთავაზობს თანამშრომლობის შემდეგ შესაძლო მიმართულებებს:

1. რუსული კომპანიების მოზიდვა მათი საქმიანი აქტიურობისთვის სეზ-ის **იტპ**-ის ტერიტორიაზე;

2. რუსული კომპანიების მოზიდვა ინვესტორისა და თანაინვესტორის სახით ყაზახურ სახელმწიფო პროგრამათა ინდუსტრიული-ინოვაციური პროექტების ფარგლებში;

3. ერთობლივი კომერციული პროექტების რეალიზაცია რუსული და ყაზახური რესურსებისა და მაღალი ტექნოლოგიის სფეროში ცოდნის გამოყენებით;

4. ცოდნის და გამოცდილების გაცვლა განსაკუთრებული (სპეციალური) ეკონომიკური ზონების შექმნის სფეროში.

5. ვენჩურული პროექტების წამოწევა;

6. ყაზახეთის ტერიტორიაზე ახალი ბიზნესიდეებისა და ტექნოლოგიური შემუშავებების ძიება.

მიუხედავად ამისა, ამ მომენტამდე **სეზ**-ის საქმიანობა ყაზახეთში სამთავრობო დონეზე არაეფექტიანად მიიჩნევა. ამასთან დაკავშირებით **ყრ**-ის მთავრობამ შეიმუშავა ახალი კანონის პროექტი სეზ-ის შესახებ და მას „სასწრაფოს“ სტატუსი მიანიჭა. დღეს კანონპროექტი განხილვის სტადიაშია.

ახალი კანონის შემუშავებლების, ყაზახეთის ინდუსტრიისა და ახალი ტექნოლოგიების სამინისტროს აზრით, ყაზახეთში არსებული სეზ-ების ძირითადი ნაკლია ბიუჯეტური და-ნახარჯების დაბალი ეფექტიანობა და მართვის რეგულირების არაეფექტიანობა.

ამასთან დაკავშირებით სეზ-ის ადმინისტრაცია შეიცვლება მმართველი კომპანიით სააქციო საზოგადოების ფორმის სახით (**სს**), რომლის მართვის ორგანოებში შევლენ კერძო ინვესტორების, ყაზახეთის ხელისუფლების ცენტრალური და ადგილობრივი აღმასრულებელი ორგანოების წარმომადგენლები, ამასთანავე, ყველა სეზ-ის საერთო რეგულირება მოხდება ერთიანი უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანოს მიერ.

გარდა ამისა, დოკუმენტით მყარდება უცხოური მუშა ძალის მოზიდვის გამარტივებული წესი სეზ-ში მუშაობისთვის, აგრეთვე გათვალისწინებულია დამატებითი საგადასახადო პრეფერენციები ორგანიზაციებისთვის, რომლებიც მუშაობენ ამ ტერიტორიაზე, კერძოდ, მათი განთავისუფლება მიწის უბნების სარგებლობაზე გადასახადებისგან და სხვ.

მოსალოდნელი შედეგი მდგომარეობს სეზ-ის მართვის ეფექტიანობის ამაღლებაში მართვის ეფექტიანი სტრუქტურის შექმნით, რეგიონების დაჩქარებულ სოციალურ განვითარებაში, დამატებითი რაოდენობის სეზ-ის მონაწილეების მოზიდვაში, საქონლისა და მომსახურების წარმოების მოცულობის ზრდაში.

ყაზახეთში სტრუქტურათა მეორე სახე (კლასტერები ინოვაციათა წინ წასაწევად) უნდა გახდეს განვითარების ინსტიტუტები.

ყაზახეთში განვითარების ეროვნულმა ინსტიტუტებმა ამ ეტაპზე თავიანთი არაეფექტიანობა გვიჩვენა. მაგალითად, **ყრ**-ის საქმიანობის რესპუბლიკური ბიუჯეტის შესრულებაზე

კონტროლის სააღრიცხვო კომიტეტის მიერ მხოლოდ ერთი სახელმწიფო სტრუქტურის შემოწმებისას დადგინდა:

- 2007-დან 2009 წლამდე პერიოდში ამ სს-მ რესპუბლიკური ბიუჯეტის სახსრებიდან დააფინანსა 85 ვენჩურული პროექტი, რომელთაგანაც უკუგება არ მიუღია;
- იმავე პერიოდში სს-მ დააფინანსა 36 სხვა პროექტი 200 აშშ დოლარზე მეტი თანხით, რომელთა დასრულების ვადა იყო 2007-2009 წლები. არც ერთი მათგანი დღეს რეალიზებული არ არის;
- სამი წლის განმავლობაში ფონდის ინვესტიციები საზღვარგარეთ 3-ჯერ გაუფასურდა;
- მარტო 2008 წელს სს-მ 71 მლნ აშშ დოლარის თანხის სუფთა ზარალი ნახა.

შვილობილი-ორგანიზაცია НИФ – სს „ტექნოლოგიის ინჟინერინგის და ტრანსფერტის ცენტრმა“ იმავე პერიოდში აჩვენა 10 მლნ აშშ დოლარის ზარალი. 2009 წელს НИФ-ის სუფთა ზარალმა შეადგინა 25 მლნ აშშ დოლარი. ამასთან დაკავშირებით მიიღეს გადაწყვეტილება, ყაზახეთში 2016 წლის სექტემბრისთვის შეექმნათ სს „ტექნოლოგიური განვითარების ეროვნული სააგენტო“ სს „ეროვნული ინოვაციური ფონდისა“ და მისი შვილობილი საწარმოს სს „ტექნოლოგიის ტრანსფერტისა და ინჟინერინგის ცენტრის“ ბაზაზე.

გვემავე, რომ ეროვნული სააგენტო გამოვა ერთიანი ოპერატორის სახით ყაზახეთში ქვეყნის ინოვაციური განვითარების პროცესების კოორდინაციისა და ამ სფეროში სახელმწიფო მხარდაჭერის აღმოჩენისთვის.

ამგვარად, ამ მომენტისთვის ყაზახეთის რესპუბლიკაში ინოვაციური კლასტერების სტრუქტურა და უკუგება საშუალებას არ იძლევა სერიოზულად დავამყაროთ იმედი მათ პირდაპირ გამოყენებაზე რუსეთის ეკონომიკის მოდერნიზაციის ინტერესებისთვის, ის უფრო საჭიროა ნეგატიური გამოცდილებისა და შეცდომების გასაანალიზებლად მათი შექმნისა და ფუნქციონირებისას.

ყრ-ის ხელმძღვანელობა სვამს საკითხს არა თავისი შემუშავებების ტირაჟირებაზე, არამედ საზღვარგარეთული ინოვაციების უსწრაფეს და მაქსიმალურად შესაძლო მოზიდვაზე. ყაზახეთის მხარე განსაკუთრებულ ყურადღე-

ბას აქცევს რუსეთში პროექტ „სკოლკოვოს“ რეალიზაციას.

წააწყდა რა ზემოჩამოთვლილ სიძნელებებს, ყრ-ის ხელმძღვანელობამ ტექნოლოგიების ტრანსფერტის პროგრამების რეალიზაციის დაწყებიდან უკვე ერთი წლის შემდეგ მოახდინა თავის მუშაობაში სერიოზული ცვლილებების ინიცირება ამ კუთხით მიზნების, მიმართულებებისა და მეთოდების არჩევაში.

ჯერ ერთი, გადახედეს ძალისხმევის გამოყენების ძირითად წერტილებს. ახლა მათ შორისაა: ნავთობ-გაზის დარგი, აგროსამრეწველო კომპლექსი, სამთო-მეტალურგიული კომპლექსი, გეოლოგია და დარგთაშორისი – ინფოსაკომუნიკაციო. ამით პროგრამის იდეოლოგებმა ინდუსტრიულ-ინოვაციური ეკონომიკის აშენების მცდელობიდან აქცენტი გადაიტანეს ყაზახეთის პირობებში უკვე მოქმედ და პოტენციურად ყველაზე მომგებიან დარგებში რესურსების მოზიდვაზე. ახლა ყაზახეთში ინოვაცია ესმით არა იმდენად, როგორც წარმოების ახალი პროდუქტებისა და მეთოდების დანერგვა, რამდენადაც დამატებითი მოგების მიღება საზღვარგარეთ შეძენილი ცოდნისგან. ეს ცვლილებები ჯერ კიდევ გაფორმებული არაა ტექნოლოგიების ტრანსფერტის პროგრამისთვის შესწორებების სახით, მაგრამ 2011 წელს, პრიორიტეტული წესით, სწორედ ჩამოთვლილ დარგებში მოხდება სახელმწიფო და კერძო ინვესტიციების მოზიდვა.

მეორე, განისაზღვრა ინოვაციათა შეძენის წყაროები და თანამიმდევრობა. პირველ ეტაპზე ისინი გახდება რუსეთი და ჩინეთი, რომლებიც, ყაზახური შეფასებით, უშვებენ „არა ყველაზე თანამედროვე მოწყობილობებს, სამაგიეროდ, მათთან გამკლავება შეუძლია ჩვენს კადრებს“. პროცესის განვითარების მიხედვით ყაზახეთს შეუძლია გადავიდეს ტექნოლოგიების იმპორტზე ისეთი „შუალედური“ ქვეყნებიდან, როგორიცაა, მაგალითად, ჩეხეთი ან კანადა. მესამე ეტაპად უნდა იქცეს სრულმასშტაბიანი თანამშრომლობა იაპონიასთან და გერმანიასთან.

მესამე, თავიანთ მუშაობას გადახედავენ განვითარების ინსტიტუტები. მაგალითად, ფიზიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი უარყოფს სარისკო პროექტის დაფინანსებას, გადადის რა ნაკლებად რისკიანი ვენჩურული

ლექსიკონის კურსი IV.

ფონდების დაფინანსებაზე. კერძოდ, მან განაცხადა, რომ აპირებს კიდევ ორი ვენჩურული ფონდის შექმნას ქვეყანაში (არსებულ 6-თან, რომლებშიც პარტნიორები არიან კერძო კომპანიები): რეგიონული ერთობლივად მანგისტაუს ოლქის აკიმატთან (15 მლნ აშშ დოლარი) და დარგობრივი ყაზახეთის ნავთობის და გაზის ინსტიტუტთან ერთად – სს „ყაზმუნაი გაზი“ (1 მლნ აშშ დოლარი).

ფონდი თანდათან შორდება საგრანტო დაფინანსებას კლიენტურის სასარგებლოდ „ინოვაციური საქმიანობის სახელმწიფო დახმარების“ კანონში შესაბამისი შენიშვნების ინიცირებით.

ამ ეტაპზე ყაზახეთის რესპუბლიკის ხელისუფლება ინოვაციური საქმიანობის ეფექტიანობის ზრდის მიმართულებად მიიხედვს ურთერთქმედებას რუსეთთან საბაჟო კავშირის ფარგლებში. ისინი ფიქრობენ, რომ პერსპექტიულ ყაზახურ ინოვაციებს ღუპავს ბაზრის მცირე ტევადობა, ხოლო ასეთ პირობებში ახალი გამრღვევი წარმოების ამუშავება შეიძლება მხოლოდ სტაბილური სახელმწიფო მხარდაჭერით ან რუსულ ბაზარზე ორიენტირებით.

რაც შეეხება საზოგადოებებთან, ასოციაციებთან და სხვა არაკომერციულ ორგანიზაციებთან ურთიერთქმედების შესაძლებლობას რუსული ეკონომიკის მოდერნიზაციის ამოცანების გადასაჭრელად, აუცილებელია აღინიშნოს შემდეგი:

ამ ყაზახურ სტრუქტურებს ინოვაციის სფეროში არ აქვს ისეთი სახის სისტემატური მუშაობის გამოცდილება, წონა და გავლენა, რომელიც შეიძლებოდა მასშტაბურად გამოეყენებულიყო რუსეთში.

ამასთან ერთად, ამ ეტაპზე იკვეთება ყაზახეთიდან ინოვაციის მოზიდვის ერთი შესაძლებლობა. კერძოდ, ქვეყანაში სსრკ-ის დროიდან დარჩა არაერთი ორგანიზაცია, სამეცნიერო სკოლა და ცალკეული მეცნიერები, რომლებიც საკმაოდ წარმატებით იკვლევენ ცოდნის მაღალტექნოლოგიურ და გამრღვევ დარგებში. ასეთი მიმართულებებია, მაგალითად, ბირთვული ფიზიკა, ნავთობქიმია, მასალათმცოდნეობა, კოსმოსური ტექნოლოგიები და სხვ. ეს სუბიექტები მენტალურად, ორგანიზაციულად ენის ცოდნისა და სხვა მიზეზების გამო ჯერ კიდევ ორიენტირებულია რუსეთზე;

იმავდროულად, რიგი გარემოებების გამო, მათ შორის ყრ-ის სახელმწიფო პოლიტიკის, ისინი ვერ წავა რუსეთის ფედერაციაში.

ამასთან დაკავშირებით მიზანშეწონილად მიგვაჩნია გამოვიყენოთ მათი პოტენციალი რფ-ის მხრივ ინიცირებისა და ორგანიზაციის გზით სავაჭრო წარმომადგენლობასთან კოორდინაციის პირობებში, ასევე, ერთობლივი კვლევებისას რუსეთის ინოვაციური განვითარების კონკრეტული ამოცანების შესრულების ფარგლებში.

ყირგიზეთის რესპუბლიკა. ყირგიზეთის ეკონომიკური რეგულირების სამინისტროს ინფორმაციით, ინოვაციური კლასტერები რესპუბლიკაში დღესდღეობით არ არსებობს.

2011 წელს ყირგიზეთის სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ შეიმუშავა და ეკონომიკური რეგულირების სამინისტროში წარადგინა რესპუბლიკის კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინვესტიციური კლასტერების შექმნისა და დანერგვის პროექტი (12 პროექტი).

ბიუჯეტის მზარდი დეფიციტის გთვალისწინებით, ოპერატიული ფინანსური დახმარების გარეშე რესპუბლიკა ვერაფერს გახდება. ყირგიზეთის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ წარმოდგენილი ინვესტიციური კლასტერების რეალიზაცია შესაძლებელია მხოლოდ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების, გრანტების ხარჯზე.

რესპუბლიკა მოლდოვა. რესპუბლიკის ინოვაციური განვითარების გზაზე უსწრაფესი გადასვლის მიზნით ეკონომიკის რეალურ სექტორში სამეცნიერო მიღწევების უფრო სრული გამოყენებისა და მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო, სამეცნიერო-ტექნიკური და ინოვაციური საქმიანობის გააქტიურებისთვის მოლდოვის რესპუბლიკამ შეიმუშავა და 2010 წლის აგვისტოში ფართო განხილვისთვის წარადგინა ინოვაციური მეწარმეობის განვითარების კონცეფციის პროექტი 2020 წლამდე პერიოდისთვის. მისმა რეალიზაციამ უნდა განაპირობოს მოლდოვის ეკონომიკის სტრუქტურული გარდაქმნა და ინოვაციური მეწარმეობის დაჩქარებული განვითარება, კერძოდ:

- რესპუბლიკაში ინსტიტუციური მექანიზმის შექმნა ინოვაციური მეწარმეობის სტრატეგიულ მიმართულებათა განვითარების ეფექტიანი რეალიზაციისთვის;
- ეფექტური კონკურენტუნარიანი ინოვაცი-

ური მეწარმეობის ფუნქციონირების საფუძველზე ინოვაციური ცვლილებები, სტრატეგიული ურთიერთქმედება მსხვილ ბიზნესთან, მართვის ორგანოებთან მოქმედებათა შეთანხმება ყველა დონეზე;

- ეკონომიკაში ინოვაციური მეწარმეობის პოზიციონირების გაფართოება სტაბილური ეკონომიკური ზრდის საფუძველზე.

დღეს მოლდოვის ეკონომიკაში ინოვაციური მეწარმეობა სუსტადაა განვითარებული. ძალიან ცოტაა სამეურნეო სუბიექტები, რომლებიც სრულად ეწევიან ინოვაციურ მეწარმეობას. ეს შეიძლება აიხსნას იმ ძირითადი ფაქტორების უქონლობით, რომლებზეც დამოკიდებულია ინოვაციური მეწარმეობის განვითარება. ესენია: მომხმარებლების მხრიდან ინოვაციების მოთხოვნა; ეროვნული ეკონომიკის ისეთი განვითარებული სამეცნიერო-ტექნიკური პოტენციალი, რომელიც აფინანსებს რისკიან ინოვაციურ საქმიანობას. უმნიშვნელოა მცირე ინოვაციური მეწარმეობის როლი სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებაში, სამგზავრო ტრანსპორტისთვის მომსახურების გაწევაში, კავშირგაბმულობისთვის, საბინაო-კომუნალური მეურნეობისთვის, სანატორიულ-გამაჯანსაღებელი ორგანიზაციებისთვის. რესპუბლიკაში არ არის სტატისტიკური ინფორმაცია ინოვაციურად აქტიური საწარმოების საქმიანობაზე (მათი წილი მცირე და საშუალო ბიზნესის საწარმოთა საერთო რაოდენობაში), განსაზღვრული არაა სტატისტიკური მაჩვენებლები, რომლებიც ახასიათებს გამოშვებულ პროდუქციას, არ არსებობს მათი გამოანგარიშების მეთოდოლოგია.

საბჭოთა პერიოდში მოლდოვაში არსებულმა მაღალტექნოლოგიურმა წარმოებებმა, სამეცნიერო-კვლევითმა ინსტიტუტებმა, ახალგაზრდობის სამეცნიერო-ტექნიკური შემოქმედების ცენტრებმა, გამომგონებლებისა და რაციონალიზატორების კავშირებმა, სამეცნიერო-ტექნიკურმა საზოგადოებებმა და ა. შ. შეწყვიტა თავიანთი საქმიანობა ან სრულიად შეცვალა მიმართულება, დაკარგა რა ამ დროს საკადრო პოტენციალი.

ინოვაციური კლასტერები ქვეყანაში, პრაქტიკულად, არ არის. თვით ცნება „კლასტერი“ მხოლოდ ახლა მკვიდრდება ყოველდღიურ ცხოვრებაში, თუმცა მისი განსაზღვრა მოცემული

იყო კანონში 138 (2007.21.06.) „სამეცნიერო-ტექნიკურ პარკებსა და ინოვაციურ ინკუბატორების შესახებ“. ამ კანონის თანხმად, სამეცნიერო-ტექნიკური კლასტერი – ესაა „იურიდიულ და ფიზიკურ პირთა დაჯგუფება, რომელიც იქმნება გაერთიანებაზე ხელშეკრულების საფუძველზე; ის იღება, ერთი მხრივ, მეცნიერების და ინოვაციის დარგში აკრედიტებულ ორგანიზაციებსა და/ან აკრედიტებულ უმაღლეს სასწავლო დაწესებულებებს, სხვა არაკომერციულ ორგანიზაციებს შორის და მეორე მხრივ, სამეურნეო სუბიექტებს, ადგილობრივი საჯარო მართვის ორგანოებს, პატრონატულ ასოციაციებს ან პროფესიულ გაერთიანებებს, ფიზიკურ პირებს, ფინანსურ დაწესებულებებს, საერთაშორისო ორგანიზაციებს, სამამულო ან უცხოელ ინვესტორებს შორის. მისი მიზანია განახორციელოს საქმიანობა სამეცნიერო კვლევების, განათლების, სამეცნიერო შედეგებისა და ინოვაციების ტექნოლოგიური ტრანსფერის დარგში, აითვისოს ისინი ეკონომიკური საქმიანობით“.

პირობითად, ინოვაციურ კლასტერებს შეიძლება მივაკუთვნოთ მოლდოვაში ახლად ამოქმედებული 3 „სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი“ და 1 „ინოვაციური ინკუბატორი“; მათ ხელი უნდა შეუწყონ სამეცნიერო კვლევების შედეგების ეფექტიანი დანერგვის ზრდას წარმოებაში, მომხმარებელამდე კონკურენტუნარიანი იმ სამრეწველო პროდუქციის, სამუშაოსა და მომსახურების მიტანას, რომლებიც დამყარებულია ინოვაციებზე:

- სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი „აკადემიკა“ – უნივერსალური სპეციალიზაცია, 26 რეზიდენტი;
- სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი „ინაგრიო“ – სპეციალიზაცია ინტენსიურ და ეკოლოგიურ სოფლის მეურნეობაზე, 17 რეზიდენტი;
- სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პარკი „მიკრონანოტექნიკა“ – სპეციალიზაცია მიკროელექტრონიკასა და ნანოტექნოლოგიებზე – გამოცხადებულია კონკურსი რეზიდენტების შერჩევაზე;
- ინოვაციური ინკუბატორი „ინოვაციური“ – უნივერსალური სპეციალიზაცია, 7 რეზიდენტი.

ამ სტრუქტურებისთვის რეზიდენტებს

არჩევს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიური განვითარების უმაღლესი საბჭო – მოლდოვის რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიასთან არსებული სპეციალური ორგანო.

ტექნოლოგიური პარკებისა და ინოვაციური ინკუბატორის რეზიდენტები, ძირითადად, მიკროსაწარმოებია 9 კაცამდე მომუშავეთ. მათთვის ინოვაციურის წოდება შეიძლება დიდი გაჭირვებით. რეგისტრირდება რა ამ პარკებსა და ინკუბატორებში, საწარმოები ისწრაფვიან, თავიანთთვის უზრუნველყონ დაშვება დაფინანსების შიგა და გარე წყაროებთან, საგადასახადო შეღავათებთან და სხვა სახის სახელმწიფო დახმარებებთან.

მოლდოველი ექსპერტები ინოვაციის სფეროში გამოყოფენ იმ დარგებს, რომლებიც შეიძლება გახდნენ პრიორიტეტული ინოვაციური მეწარმეობისთვის. ესენია: საინფორმაციო ტექნოლოგიები, სურსათის წარმოება, სოფლის მეურნეობა, ტურიზმი, ტელეკომუნიკაცია, მედიცინა, სამშენებლო მასალების წარმოება, ნანოტექნოლოგიები, ახალი მასალები, დიზაინი და სილამაზის ინდუსტრია, ბიოტექნოლოგია, მედიცინა. მოლდოვაში ყველაზე პერსპექტიულია ინოვაციური ტექნოლოგიების სექტორი. ქვეყანაში მოქმედებს ათეულობით უცხოური აუტსორსინგული კომპანია, რომლებიც ინტეგრირებულია პროგრამული პროდუქციის შემუშავებისა და გავრცელების საერთაშორისო სისტემებში. მოლდოველი კერძო **იტ**-ის კომპანიების პროდუქტები შესრულებულია საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად უმსხვილესი საერთაშორისო ორგანიზაციების სახსრებით; ისინი გამოიყენება მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში სახელმწიფო ორგანოების მუშაობაში, მათ შორის აშშ-სა და დიდ ბრიტანეთში, თუმცა თავად მოლდოვაში ასეთი პროექტები პრაქტიკულად არ იწერება.

2010 წელს მოლდოვის რესპუბლიკის ეკონომიკის სამინისტრომ ინოვაციის დარგში სახელმწიფო პოლიტიკის არაერთი პრიორიტეტი დასახა, რომელთა შორის გამოყოფილია კლასტერების შექმნა მცირე და საშუალო საწარმოების მონაწილეობით. მოლდოვის ხელმძღვანელობის განცხადებით, ინოვაციური ინტეგრაცია **დსთ**-ის ფარგლებში მოლდოვის რესპუბლიკის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა.

2010 წლის ოქტომბერში მოეწყო მრგვალი მაგიდა თემაზე – „მოლდოვის რესპუბლიკაში კლასტერების შექმნა და განვითარება“, რომლის ფარგლებშიც ღონისძიების მონაწილეები გაეცნენ ჩეხეთის რესპუბლიკის პრაქტიკას ამ სფეროში და იმსჯელეს მოლდოვაში შექმნილი კლასტერების არსებულ შესაძლებლობებზე, პრობლემებზე, მათ შორის სახელმწიფო და საგარეო დაფინანსებაზე, სამეცნიერო დაწესებულებების შესაძლო დახმარებაზე მომავალი ინოვაციური კლასტერების მუშაობაში, მათი ტერიტორიული მდებარეობის საკითხებზე და ა. შ.

დისკუსიის დასკვნით განისაზღვრა მოლდოვაში კლასტერების შექმნის სფეროში პირველი რიგის ამოცანები:

- ცნება „კლასტერის“ შემოღება დოკუმენტებში, რომლებიც განსაზღვრავს მოლდოვის რესპუბლიკის ეკონომიკურ სტრატეგიას;
- იმ სახელმწიფო დაწესებულებების შერჩევა, რომლებიც უნდა გახდეს მომავალი კლასტერების საფუძველი;
- იმ დარგების განსაზღვრა, რომლებსაც სახელმწიფო დახმარებას აღმოუჩენს კლასტერების შექმნის სფეროში;
- იმ საწარმოთა განვითარების მიმართულებების განსაზღვრა, რომლებისთვისაც დასახულია სახელმწიფო დახმარება „კლასტერიზაციის“ სფეროში;
- მეთოდური მასალების შემუშავება მეწარმეთათვის კლასტერების შესაქმნელად.

მრგვალი მაგიდის მუშაობაში მონაწილე ჩეხეთის რესპუბლიკის ელჩმა რესპუბლიკა მოლდოვაში განაცხადა, რომ მოლდოვა შედის იმ ოთხი ქვეყნის რიცხვში, რომელთაც ჩეხეთმა უნდა გაუწიოს ფინანსური დახმარება 2010-2017 წლებში ინოვაციური კლასტერების შესაქმნელად 2,5 მლნ ევრომდე თანხით ყოველწლიურად.

ამგვარად, ინოვაციური მეწარმეობა მოლდოვას რესპუბლიკაში ჯერ მხოლოდ ახლა იწყებს განვითარებას და ამჟამად არ აქვს აუცილებელი საკანონმდებლო და ფინანსური ბაზა, არ სარგებლობს სახელმწიფოს მნიშვნელოვანი მხარდაჭერით, განიცდის კვალიფიციური სპეციალისტების უკმარისობას. შემუშავებული ინოვაციური მეწარმეობის განვითარების კონ-

ცეფცია ჯერ დამტკიცებული არაა. სახელმწიფო მხოლოდ შეუდგა ინოვაციური ბიზნესის განვითარების ამოცანების გადაჭრას კანონმდებლობის სრულყოფის გზითა და ინოვაციური ინფრასტრუქტურის განვითარებით, ქვეყანაში ტექნოპარკების, ინოვაციური კლასტერების ბიზნესინკუბატორების, სამეცნიერო ცენტრების ჩამოყალიბებით, ინოვაციურ სფეროში კერძო კაპიტალის მოზიდვით, მათ შორის, მცირე ბიზნესის რესურსების.

ტაჯიკეთის რესპუბლიკა. 2001 წლის დამდეგს ტაჯიკეთის რესპუბლიკის ხელმძღვანელობა შეუდგა ქვეყანაში პირველი სამრეწველო კლასტერის შექმნას. ეს იყო ტაჯიკეთის ქიმიურ-მეტალურგიული კორპორაცია. იმავდროულად, მეცნიერებისა და ტექნიკის სფეროში არსებული პროგრამებით ინოვაციური კლასტერების შექმნა რესპუბლიკაში უახლოეს წლებში გათვალისწინებული არაა.

ტაჯიკეთის რესპუბლიკა ინოვაციური აქტიურობის დონით, მაღალტექნოლოგიური პროდუქციის ხვედრითი წილით წარმოების სტრუქტურასა და ექსპორტში, ინოვაციური ინფრასტრუქტურის განვითარებით მნიშვნელოვნად ჩამორჩება მსოფლიოს ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებს.

ეს აიხსნება იმით, რომ ტაჯიკეთის რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის ინსტიტუტების, დარგობრივი სამეცნიერო დაწესებულებებისა და უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებების სამეცნიერო პოტენციალი ჯერ კიდევ სათანადოდ გაერთიანებული არაა რესურსებისა და ძალისხმევის კონსოლიდაციით მაღალკვალიფიციური კადრების მოსამზადებლად და მეცნიერების აკადემიური, დარგობრივი და უმაღლესი სასწავლებელთა სექტორების სამეცნიერო-ექსპერიმენტული ბაზის ერთობლივი გამოყენებისათვის. სამეცნიერო შემუშავებები ხორციელდება არამიზანმიმართულად, სამეცნიერო კადრების სათანადო უზრუნველყოფისა და დაფინანსების გარეშე. სამეცნიერო პოტენციალი ჯერჯერობით არაა კონცენტრირებული მეცნიერებისა და ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტული პრობლემების გადაჭრაზე. არ არსებობს სათანადო კავშირი მეცნიერებასა და წარმოებას შორის. სამეცნიერო-ტექნიკური შემუშავებები და პრაქტიკული რეკომენდაციები ყოველთვის

ვერ პასუხობს თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარების დონის მოთხოვნებს. სუსტად მიმდინარეობს მეცნიერების წარმოებასთან ურთიერთქმედების ახალი ფორმების ძიება. დაბალია სამეცნიერო კვლევების შედეგების მოთხოვნა წარმოების მხრიდან, მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სფერო ნელ-ნელა გადადის განვითარების ინოვაციურ გზაზე.

ამ ფაქტორების გათვალისწინებით, ქვეყნის მთავრობამ შეიმუშავა და დაამტკიცა „ტაჯიკეთის რესპუბლიკის სტრატეგია მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის სფეროში 2011-2015 წლებისთვის“ (ტაჯიკეთის რესპუბლიკის მთავრობის დადგენილება, 2011 წლის 3 მარტი, 114); ის ითვალისწინებს ქვეყანაში მეცნიერების დახმარებისა და განვითარების მაღალეფექტიანი სახელმწიფო სისტემის შექმნას, რომელიც საშუალებას იძლევა, უზრუნველყოს სამეცნიერო პოტენციალის კონცენტრაცია სამეცნიერო კვლევებისა და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისთვის ქვეყნის პრიორიტეტულ მიმართულებებში, ასევე ინოვაციური ინფრასტრუქტურის დაჩქარებული ფორმირება და ინოვაციების პრაქტიკული გამოყენება, კონკურენტუნარიანი ტექნოლოგიების შექმნა, ხოლო მეწარმეების, ბიზნესის, წარმოების მხრიდან იყოს სამეცნიერო შემუშავებებზე მოთხოვნილება.

ამ სტრატეგიაში გათვალისწინებულია აუცილებელი პირობების შექმნა, ისინი მიმართული უნდა იყოს ინოვაციური ინფრასტრუქტურების ფორმირებისკენ ინოვაციურ-ტექნოლოგიური ცენტრების, ტექნოპარკების, ბიზნესინკუბატორებისა და ტექნოლოგიის ტრანსფერტის ცენტრების სახით.

რესპუბლიკაში მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის განვითარების დონისძიებათა დაფინანსება გათვალისწინებულია ძირითადად საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ფონდების, ასევე კერძო საწარმოების, ფირმებისა და სამეცნიერო ორგანიზაციების საკუთარი სახსრების ხარჯზე.

დღეს ტაჯიკეთის რესპუბლიკაში არ არსებობს ისეთი ორგანიზაციები, რომლებიც მოახდენენ სამეცნიერო-ტექნიკური მიღწევების ტრანსფორმაციას თავდაპირველი შემუშავებიდან მასობრივ წარმოებაში ტექნოლოგიების დანერგვამდე (ასეთია: ვენჩურული ფონდები, ბიზნესანგელები, საინვესტიციო-ინოვაციური

კომპანიები, ტექნოპარკები, ბიზნესინკუბატორები და ა. შ.). სამეცნიერო-ტექნიკური პრობლემების მთელი სპექტრის გადაჭრა ეკისრება ტაჯიკეთის რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიას.

თურქმენეთი. დღესდღეობით განვითარების ინსტიტუტები, ინოვაციური საქმიანობის წახალისებისა და დახმარების ინსტრუმენტები ქვეყანაში მხოლოდ ყალიბდება. კერძოდ, მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებსა და საექსპერტო საზოგადოებაში იხილავენ საკითხს თურქმენეთის „ინოვაციური საქმიანობის“ კანონის პროექტის მომზადებაზე. ვარაუდობენ, რომ ის ხელს შეუწყობს ქვეყნის ტექნოლოგიური განვითარების მოდერნიზაციის დაჩქარებას. ინოვაციურ სტრატეგიაზე ეკონომისტების მიერ გაჩაღებული დისკუსიის ფარგლებში ასევე განიხილება ქვეყანაში შემდეგი სტრუქტურების შექმნის მიზანშეწონილობა:

- ეროვნული ინოვაციური ფონდი, რომელიც მოწოდებულია, მოახდინოს ინოვაციური პროექტების ვენჩურული დაფინანსების სტიმულირება;
- თურქმენეთის საინვესტიციო ფონდი, რომლის ძირითადი მიზანი უნდა გახდეს კერძო სექტორის ინიციატივების ფინანსური მხარდაჭერა ეკონომიკის არასანედლეულო სექტორში;
- ლიზინგური კომპანიები, რომელთა მიზანია სახელმწიფო და კერძო სექტორის მოთხოვნათა დაკმაყოფილება მოწყობილობაში, ტექნიკასა და ტექნოლოგიებში;
- სპეციალური ეკონომიკური ზონები ინდუსტრიულ-ინოვაციური განვითარების პროექტების სარეალიზაციოდ;
- ტექნოპარკები, ბიზნესინკუბატორები.

თურქმენეთის სტრატეგიული დაგეგმვისა და ეკონომიკური განვითარების ინსტიტუტის ჩანაფიქრით, ქვეყნის ახალი ინოვაციური მოდელით განვითარების დროს შექმნილი სტრუქტურების საქმიანობაში მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის პარტნიორობამ.

ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ინოვაციური საქმიანობის მხარდამჭერი სტრუქტურების შექმნის მიმართულებით ჯერჯერობით არ გადადგმულა. ამის გამო თურქმენეთის ეკონომიკაში იმ ფუნქციური სტრუქტურების,

ინოვაციური საქმიანობის კლასტერების გამოვლენა, რომლებიც აუცილებელია რუსული ეკონომიკის მოდერნიზაციის ამოცანების გადასაჭრელად, ჭირს.

ქვეყნის ინოვაციური განვითარების ამოცანათა გადაჭრაში დღეს ყველაზე წინაა თურქმენეთის მეცნიერებათა აკადემია და, კერძოდ, მის სტრუქტურაში არსებული „გიუნის“ ინსტიტუტი (მზის ინსტიტუტი).

ეს ინსტიტუტი სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანებაა, თვითდაფინანსებადი საწარმო, რომელიც ახორციელებს სამეცნიერო-ტექნიკურ კვლევებს ენერგიის არატრადიციული წყაროების პრაქტიკული გამოყენებისთვის (მზე, ქარი), ასევე მუშაობს ფიზიკის, ქიმიის, თბოტექნიკის პრობლემებზე. გარდა ამისა, ქიმიურ და თბოტექნიკურ ტექნოლოგიებსა და სამეცნიერო შემუშავებებს ნერგავს სახალხო მეურნეობაში. ინსტიტუტში აგრეთვე მიმდინარეობს სამეცნიერო საფუძვლების შემუშავება და მინერალურ-სანედლეულო რესურსების გადამუშავების ტექნოლოგიური პროცესების შექმნა, ახალი იმპორტშემცველი პროდუქტებისა და მასალების მიღება ადგილობრივი ნედლეულის საფუძველზე. წყლის რესურსის ეფექტიანი გამოყენება, ახალი ქიმიური პრეპარატების შექმნა სოფლის მეურნეობისთვის. ზემოჩამოთვლილი სამეცნიერო შემუშავებების დაფინანსების წყაროა სამამულო სამომხმარებლო ბაზარზე მათი რეალიზაცია.

უზბეკეთის რესპუბლიკა. ექსპერტების შეფასებით, უზბეკეთის ეროვნული ინოვაციური სისტემა დღეს ჩამოყალიბების სტადიაშია. სამეცნიერო-ტექნიკური შემუშავებების ძირითადი დამკვეთია სახელმწიფო, ხოლო კერძო სექტორის ჩაბმა ჯერჯერობით წარმოდგენილია ურავმენტულად.

ცნობისათვის: 2010 წელს პირველად სცადეს, საერთაშორისო მეთოდით გამოეთვალინათ სამეცნიერო კვლევითსა და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოებზე სახელმწიფო და კერძო დანახარჯების კუთრი წონა მშპ-ის სტრუქტურაში. ამ მაჩვენებელმა უზბეკეთისთვის 2009 წელს შეადგინა 0,18% მშპ-დან. შედარებისთვის: ლიდერს, ისრაელს აქვს 4,74%, რუსეთს – 1,12%, ყირგიზეთს – 0,25%, აზერბაიჯანს – 0,18%.

ამ სფეროში სახელმწიფო რეგულირების

საერთო კოორდინაციას ახდენს უზბეკეთის რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტთან არსებული ტექნოლოგიების განვითარების კოორდინაციის კომიტეტი (შემდგომში **ტბაკ**).

ტბაკ უზრუნველყოფს სახელმწიფო სამეცნიერო-ტექნიკური და ინოვაციური პოლიტიკის ჩატარებას, ამტკიცებს და კოორდინირებას უწევს ღონიძიებებს ინოვაციური საქმიანობის განვითარებაზე, შემუშავებს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებებს, კოორდინირებას უწევს **სტი**-ების და **უსდ**-ის საქმიანობას, ასევე პრიორიტეტული მიმართულებების რეალიზაციისა და მონიტორინგის სამინისტროებსა და უწყებებს.

2008 წლიდან უზბეკეთის რესპუბლიკის ეკონომიკის სამინისტროსთან მოქმედებს ტექნოლოგიის ტრასფერის სააგენტო (შემდგომში **ტტს**).

ტტს ძირითადი მიზანია სამეცნიერო-კვლევითი შემუშავებებისა და ტექნოლოგიების სამრეწველო ათვისებაში დახმარება. ტტს-ის ამოცანებია: სამეცნიერო-კვლევითი ტექნოლოგიების ტრანსფერი და კომერციალიზაცია, მომსახურება ტექნოლოგიების გადამცემაზე და შემუშავებები ლიცენზირებულ საფუძველზე, ერთობლივი წარმოებების შექმნა, ასევე მცირე ინოვაციური საწარმოების და სხვა მომსახურება ინოვაციური ტექნოლოგიების რეალიზაციის სფეროში.

ასოციაციის პარტნიორები არიან: გაეროს განვითარების პროგრამა უზბეკეთში, უზბეკეთის რესპუბლიკის მთავრობა, ტექნოლოგიის ტრანსფერის რუსული ქსელი (RTTN), ინოვაციური ცენტრი „Oxford Innovation“.

დღეს მუშაობენ **ტტს**-ს ინოვაციური პროექტების მონაცემთა ელექტრონული ბაზის შესაქმნელად. ინტერნეტრესურსი აუცილებელი ინფორმაციის მიღების შესაძლებლობას გვაძლევს, მათ შორის სიახლეების, ანალიტიკური მასალების, პუბლიკაციების, ფორუმების საინტერესო საკითხების განსახილველად, ონლაინ-კონსულტაციებისა და ვებსემინარების.

ცალკეული საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია ინოვაციურ განვითარებასთან, მიუკუთვნება ეროვნულ მეცნიერებათა აკადემიის, უმაღლესი და საშუალო-სპეციალური განათლების სამინისტროს, ჯანდაცვის სამინისტროს, სოფლისა და წყლის მეურნეობის სამინისტროს,

სახალხო განათლების სამინისტროს კომპეტენციას. ამ უწყებების მიერ ფორმირდება ინოვაციური ტექნიკური პროგრამები იმ სამეცნიერო-ტექნიკური პრობლემებიდან გამომდინარე, რომლებიც არსებობს შესაბამის დარგებში.

სამინისტროების პროგრამები ფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტისა და იმ სამეურნეო საქმიანობის სუბიექტების საშუალებათა ხარჯზე, რომლებიც დაინტერესებული არიან ინოვაციური საქმიანობით.

უფლებების დაცვის სფეროში ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტების მიმართ ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ჩამოყალიბება და რეალიზაცია ხდება სახელმწიფო საპატენტო უწყების მიერ, ხოლო სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის საკითხებით დაკავებულია სააგენტო „უხსტანდარტი“.

უზბეკეთი შეუერთდა ინტელექტუალური საკუთრების სხვადასხვა უნივერსალურ საერთაშორისო კონვენციას და მსოფლიო ორგანიზაციის ხელშეკრულებებს – სამრეწველო ნიმუშების საერთაშორისო კლასიფიკაციის დაწესებაზე ლოკარნის შეთანხმებას, საპატენტო უფლების ხელშეკრულებას, მადრიდის შეთანხმების პროტოკოლს ნიშნების საერთაშორისო რეგისტრაციაზე, რაც ხელს შეუწყობს მსოფლიო სისტემებში ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის ეროვნული სისტემის ინტეგრაციას.

ამჟამად უზბეკეთის იუსტიციის სამინისტრო ამზადებს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული სტანდარტის და მეთოდური მითითებების შეფასებებს, რომლებიც მიმართულია ინოვაციური შემუშავებების კომერციალიზაციის ხარისხის ამაღლებისკენ.

გეგმავენ ინოვაციურ შემუშავებებს, მათ შორის თავისუფალი ინდუსტრიულ-ეკონომიკური ზონის (**თიეზ**) „ნავოის“ ფარგლებში. ცნობისთვის: თიეზ „ნავოი“ დაფუძნდა უზბეკეთის პრეზიდენტის ბრძანებულებით პპ – 4059 (02.12.2008) უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად, რათა სასურველი პირობები შექმნილიყო მაღალტექნოლოგიური წარმოებების ორგანიზაციისა და საწარმოო, სატრანსპორტო-სატრანზიტო და სოციალური ინფრასტრუქტურის სამრეწველო პოტენციალის განვითარებისთვის. საწარმოო კომპლექსის ტერიტორია 556 ჰექტარია.

თავისუფალი ზონის ფარგლებში უცხოელი ინვესტორებისთვის დადგენილია შედარებითი საბაჟო და საგადასახადო რეჟიმი, მათ შორის სავალუტო ოპერაციების ჩატარება, აგრეთვე ზონის ტერიტორიაზე უცხოელი სპეციალისტების დაუბრკოლებელი ყოფნა. თავისუფალი ზონის ფუნქციონირების ვადა 30 წელია მისი შემდგომი გაგრძელების შესაძლებლობით. **თიეზ** „ნავოიში“ რეგისტრირებული სამეურნეო სუბიექტები თავისუფლდება მიწის გადასახადისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების გადასახადისგან, ასევე ერთიანი საგადასახადო (მცირე საწარმოებისთვის) და სავალდებულო გადახდისგან რესპუბლიკის საგზაო ფონდში, სასკოლო განათლების ფონდში შეტანილი პირდაპირი ინვესტიციების მოცულობისას 3 მლნ ევროდან 10 მლნ ევრომდე 7 წლით და 10 მლნ ევროდან – 30 მლნ ევრომდე – 10 წლით; აქედან შემდგომი 5 წელი გადასახადის დადგენილი განაკვეთების შემცირებით მოგებაზე, 30 მლნ ევროზე – 15 წლით და შემდგომ 10 წელიწადში მოგებაზე გადასახადის დადგენილი განაკვეთის შემცირებით.

თიეზ „ნავოიში“ ივარაუდება 8 ძირითადი მიმართულების განვითარება, ესენია:

- მანქანათმშენებლობა;
- ავტომშენებლობა;
- პლასტიკური და პოლიმერული ნაკეთობების წარმოება;
- კვების მრეწველობა;
- სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამუშავება;
- ელექტრონიკა;
- ფარმაცევტიკა;
- მედიცინა.

ახლა თიეზ „ნავოიში“ რეალიზდება დაახლოებით 20 პროექტი, რომელთა საერთო ღირებულება 160 მლნ დოლარზე მეტია. ინვესტორების სახით გამოდის ისეთი ქვეყნების კომპანიები, როგორიცაა: სინგაპური, ჩინეთი, სამხრეთ კორეა, ინდოეთი, ომანი და გაერთიანებული არაბული ემირატები. რუსეთის ფედერაციის საწარმოები დღემდე წარმოდგენილი არაა ინვესტორების ან პროდუქციის მწარმოებლების სიებში.

სპეციალიზებული განყოფილებები, რომლებიც პასუხს აგებენ ინოვაციურ განვითარებაზე, მოქმედებს სხვადასხვა მსხვილ სახელ-

მწიფო სააქციო კომპანიაში („OZLITINEFGA“, „OZKIMY-OSANOST“ და ა. შ.).

საქართველოს ეკონომიკის მოდერნიზაციის ამოცანების ინტერესებისთვის მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ურთიერთქმედება უზბეკეთის რესპუბლიკის შემდეგ სტრუქტურებთან:

1. უზბეკეთის რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტთან არსებული ტექნოლოგიის განვითარების კოორდინაციის კომიტეტი;

2. უზბეკეთის რესპუბლიკის მინისტრთა კაბინეტთან არსებული ტექნოლოგიის ტრანსფერის კომიტეტი;

3. თავისუფალი ინდუსტრიულ-ეკონომიკური ზონა (თიეზ) „ნავოის“ დირექცია;

4. უზბეკეთის რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემია;

5. უზბეკეთის რესპუბლიკის სავაჭრო-სამრეწველო პალატა.

უკრაინა – ტექნოპარკები. უკრაინის მოდერნიზაციის ეროვნული სტრატეგიის მთავარ მიზნად გამოყოფენ ქვეყნის გასვლას მდგრადი განვითარების ტრაექტორიაზე მოსახლეობის ყველა ფენისთვის კეთილდღეობისა და ცხოვრების ხარისხის ზრდისათვის. დასახული მიზნის მიღწევის საფუძველია მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და სასურველი პირობების შექმნა მეწარმეობის განვითარებისთვის, აგრეთვე ინფრასტრუქტურული შეზღუდვების მოხსნა და ეკონომიკის კარდინალური მოდერნიზაცია განხეთქილების შემცირებაზე კონკურენტუნარიან საწარმოში ძირითად სამრეწველო კონკურენტებთან.

დღეისთვის შეიძლება გამოყოთ შემდეგი სამრეწველო კლასტერები:

1. ე. ო. პატონის სახელობის ელექტროშეღუდვების ინსტიტუტი. მისი დამფუძნებლებია: სამეცნიერო-ტექნოლოგიური კომპლექსი „ე. ო. პატონის სახელობის ელექტროშეღუდვების ინსტიტუტი“, „ნან-უკრაინა“, „ტიტანი“, სერტიფიკაციის ცენტრი „სეპროზი“, „ინოვაციათა განვითარების ცენტრი“ და სხვ. ამ კლასტერის მომსახურების სფეროა: სამეცნიერო-კვლევითი და საპროექტო-საკონსტრუქტორო სამუშაო ხელშეკრულებების მიხედვით; საბოლოო პროდუქციის დამზადება (შემდუღებელი მასალები და მოწყობილობა); შემდუღებელი სამუშაოების შესრულება და შესადუღებელი კონსტრუქციების დამზადება; გარდა ამისა, ატ-

ესტაცია, სერტიფიკაცია, ტექნიკური ექსპერტიზა შედუღებით წარმოებაში; სწავლება; პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება. ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: ენერგოეფექტიანი და რესურს-დამზოგავი ტექნოლოგიები, მოწყობილობა და კონსტრუქციები; ელექტრომეტალურგია, ჯართის გადამუშავების ტექნოლოგია, მეტალურგიული ნედლეულის გამდიდრება, საბოლოო მეტალურგიული პროდუქციის ხარისხის ამაღლება; სარაკეტო-კოსმოსურ დარგებში, ასევე გემთმშენებლობაში, სარკინიგზო და საზღვაო ტრანსპორტში ახალი ტექნიკის თანამედროვე მანქანები, მექანიზმები და საშუალებები; მიწის დამამუშავებელი და მოსავლის ასაღები ტექნიკა გაზრდილი რესურსით შედუღების ტექნოლოგიისა და სამუშაო ორგანოების განმტკიცების ხარჯზე; შესადუღებელი და მონათესავე პროცესები მშენებლობისას, გზების, ხიდებისა და სატრანსპორტო სისტემების ექსპლუატაციის და რეკონსტრუქციის დროს, მათ შორის მიღსადენების; გარემოსა და ადამიანის გაჯანსაღება, მათ შორის აერო-, ჰიდრო-, გეოეკოლოგიაზე შემდუღებელი წარმოების ტექნოგენური გავლენის შემცირების ხარჯზე, აგრეთვე შედუღებისა და მონათესავე ტექნოლოგიის გამოყენება მედიცინაში.

2. სამეცნიერო-ტექნიკური კონცერნი „ნან-უკრაინის“ „მონო-კრისტალების ინსტიტუტი“. დამფუძნებლები: სამეცნიერო-ტექნიკური კონცერნი „ნან-უკრაინის“ „მონოკრისტალების ინსტიტუტი“ და 27 საწარმო ხარკოვიდან, კიევიდან და სუმიდან.

მისი მომსახურების სფეროებია: სამკურნალო აბების შემუშავებისათვის გამოყენებული კომპონენტების გაშრობა; ბიოლოგიური ობიექტების გაშრობა (კენკროვანი ნაყოფი, სამკურნალო მცენარეები); ფხვიერი ორგანული და არაორგანული ნივთიერებები (მაგალითად, სხვადასხვა სახის სახამებელი); ფარმაცევტული მრეწველობის პროდუქცია. ტექნოპარკის სპეციალიზაცია:

ფუნქციური მასალები, მედიცინა და ბიოტექნოლოგია, მანქანათმშენებლობა და ხელსაწყოთმშენებლობა; ენერგეტიკა; მასალები, ხელსაწყოები, აღჭურვილობა და ტექნოლოგია გარემოს მონიტორინგისა და დაცვისთვის, დამნაშავეობასთან ბრძოლის ტექნიკური საშუალებები.

3. ნახევარგამტარების ტექნოლოგია და მასალები, ოპტოელექტრონიკა და სენსორული ტექნიკა. მისი დამფუძნებელია „ნან-უკრაინის“ ნახევარგამტარების ფიზიკის ინსტიტუტი.

მის მომსახურების სფეროა: ფინანსურ-საკრედიტო მომსახურება; საწარმოს საქმიანობის ორგანიზაცია; მოწყობილობების წარდგენა; საკონსულტაციო მომსახურება.

ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: საწყისი ნედლეულის მიღება და დამუშავება, ნახევარგამტარების დამზადება. დიელექტრული, ელექტროგამტარი და მრავალშრიანი სტრუქტურები მათ საფუძველზე, მათგან დამზადებული ელექტრონული ტექნიკა, რომელიც გამოიყენება მრეწველობასა და ყოფაში; სენსორებით აღჭურვილი მოწყობილობები, მანქანები, აგრეთვე ტექნოლოგიური პროცესებისა და წარმოებების კონტროლისა და მართვის ენერგო-და რესურს-დამზოგავი სისტემები მანქანათმშენებლობაში, მეტალურგიაში, ტრანსპორტში, ავია-და სარაკეტო-კოსმოსურ ტექნიკაში, ნავთობისა და გაზის მრეწველობაში, აგროსამრეწველო კომპლექსში; ინფორმაციის რეგისტრაციის, დამუშავების, შენახვის და გავრცელების სისტემები, ინფორმაციის, ფასიანი ქაღალდების, დოკუმენტების, საქონლის, მომსახურების დაცვის სისტემები, აგრეთვე ტექნოლოგიები, მასალები და ელემენტები მათ დასამზადებლად; ელემენტები, ხელსაწყოები, სისტემები და მათ საფუძველზე დამზადებული ნაკეთობები ბიოლოგიური, ქიმიური, ტექნოლოგიური გარემოს დიაგნოსტიკისა და შეცნობისთვის, რათა ისინი გამოიყენონ ბიოტექნოლოგიებში, მედიცინაში, ფარმაცევტიკაში, კვების და გადამამუშავებელ მრეწველობაში, ეკოლოგიურ მონიტორინგში; ტექნოლოგია, მათ შორის რულონის, საფარვლის დამზადება, ფირისა და შესაფუთი მასალები, აგრეთვე ნაკეთობები მათგან პოლიგრაფიული, ელექტრული, ფარმაცევტული, კვებისა და გადამამუშავებელი მრეწველობისთვის; მიკრო-და ოპტოელექტრონიკის ნაკეთობები, მათ შორის გასანათებელი და შუქსიგნალის აპარატურა, კავშირგაბმულობის ტექნიკის საშუალებები, ასევე კომპიუტერული, რადიოელექტრონული და სატელევიზიო ტექნიკის, ამაში შედის კონკურენტუნარიანი მოდელების წარმოების შემუშავება და ორგანიზაცია, ტელივიზორები მაკომპლექტებული ელემენტების გამოყენებით;

უახლესი ტელესაკომუნიკაციო ტექნოლოგიები, საინფორმაციო-ანალიტიკური სისტემები, ტექნიკური საშუალებები, მათ შორის ციფრული, პროგრამული პროდუქტები, საინფორმაციო და ტელესაკომუნიკაციო მომსახურების გაწევა, რომელიც მიმართულია წარმოების ორგანიზაციის სრულყოფისა და ადამიანის ცხოვრების გაუმჯობესებისკენ.

4. ღია ტიპის სააქციო საზოგადოება ტექნოლოგიური პარკი „Углемаш“ (დონეცკი). მისი მომსახურების სფეროა: კონსულტაცია, მოწყობილობების, ფართობების გაცემა, საწარმოს საქმიანობის ორგანიზაცია, საფინანსო-საკრედიტო მომსახურება.

ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: ახალი ტექნიკისა და ტექნოლოგიის შექმნა და დანერგვა, არსებულის მოდერნიზაცია სათბობ-ენერგეტიკული კომპლექსის განსავითარებლად, ასევე კოქს-ქიმიური, მეტალურგიული, სამთამადნო, ქიმიური დარგების, მანქანათმშენებლობის, სამშენებლო ინდუსტრიის, აგროსამრეწველო კომპლექსის ტექნოლოგიური ტრანსპორტის, მოსახლეობის ჯანმრთელობის, პროფილაქტიკისა და რეაბილიტაციის, ნახშირის, მადნისა და არასამადნო სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვება, მიწოდება და გადამუშავება; ახალი ფუნქციური და საკონსტრუქტორო მასალების წარმოება, გამოყენება და დამუშავება, მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის (სოიო, пшеница), მეორეული ენერგორესურსების (შახტის მეთანის, შახტის წყლის და ჰაერის ენერგია), წარმოების ნარჩენების (მათ შორის ნახშირის გამდიდრებისა და მეტალურგიული პროცესების), ენერგო-(ენერგიის ალტერნატიული წყაროები, ტექნოლოგია წყალბადის გამოყენებით), რესურს და მასალათმშენებლობის; წარმოების, შრომის დაცვის და ცხოველქმედების ეკოლოგიურად სუფთა პირობები, მათ შორის გაზრდილი საფრთხის პირობებში მუშაობის დროს; სამეცნიერო-კვლევითი და სამეცნიერო-საკონსტრუქტორო მუშაობა მოწყობილობის უახლესი საშუალებების, სისტემებისა და კომპლექსების შექმნაზე ტექნოლოგიებისა და მასალების ტექნოპარკის საქმიანობის მიმართულებების მიხედვით.

5. ტექნოლოგიური პარკი „ტექნიკური თბოფიზიკის ინსტიტუტი“ (კიევი). დამფუძნებლები: უკრაინის ეროვნული მეცნიერებათა აკ-

ადემიის თბოფიზიკის ტექნიკური ინსტიტუტი, კიევის სახელმწიფო საქალაქო ადმინისტრაცია.

მომსახურების სფეროა: ინოვაციური პროექტების ორგანიზაციული საინფორმაციო-საკონსულტაციო უზრუნველყოფა; ინტელექტუალური საკუთრების ობიექტების საპატენტო დაცვა; ინტერესების დაცვა; ინოვაციური აუდიტი და ინოვაციური მარკეტინგი; ინოვაციური პროექტების ტექნოლოგიური და ეკონომიკური ნაწილების გაფორმება; საწარმოს საქმიანობის ორგანიზაცია; ფინანსურ-საკრედიტო მომსახურება. ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: თბოენერგეტიკა, ატრაქციული ენერგეტიკა, ენერგო-და რესურსდამზოგავი თბოტექნოლოგიები, სამრეწველო ეკოლოგია.

6. ტექნოლოგიური პარკი „უკრაინოტექნიკ“ (კიევი). მომსახურების სფერო: ინტერესების დაცვა, საკონსულტაციო მომსახურება, საფინანსო-საკრედიტო საქმიანობა. ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: ეროვნული ტელესაკომუნიკაციო-საინფორმაციო ინფრასტრუქტურის სამეცნიერო უზრუნველყოფა, ინფორმაციის გადაცემის უახლესი ტექნოლოგიები, ტელესაკომუნიკაციო-საინფორმაციო ინფრასტრუქტურის წარმოებისა და ექსპლოატაციისთვის ტექნოლოგია.

7. ტექნოლოგიური პარკი „ინტელექტუალური საინფორმაციო ტექნოლოგიები“ (კიევი). ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: ინტელექტუალური საინფორმაციო ტექნოლოგიები რთული პროცესების მართვისთვის, კერძოდ, სახელმწიფო მართვის სფეროში; ინტელექტუალური საინფორმაციო ტექნოლოგიები, გარემოსა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის სისტემები; პერსონალური კომპიუტერებისა და სხვა გამოთვლითი ტექნიკის სისტემური და ფუნქციური მათემატიკური უზრუნველყოფა, გამოთვლითი ტექნიკის ახალი საშუალებების შემუშავება და შექმნა, მონაცემთა დამუშავება და გადაცემა; ინტელექტუალური საინფორმაციო ტექნოლოგიები და სისტემები ენერგეტიკისა და ენერგომომარაგებისთვის; საინფორმაციო ტექნოლოგიები მანქანა-და ხელსაწყოთმშენებლობისთვის; სატრანსპორტო სისტემები; მშენებლობა და რეკონსტრუქცია; საინფორმაციო ტექნოლოგიები და სისტემები სოფლის მეურნეობის და გადამამუშავებელი მრეწველობის მაღალტექნოლოგიური განვითარებისთვის; ინტელექტუალური

ტექნოლოგიების ფორმირება და საინფორმაციო რესურსების ეროვნული ინტეგრირებული სისტემების გამოყენება; საინფორმაციო ტექნოლოგიები და სისტემები მეცნიერებაში, განათლებასა და კულტურაში.

8. ტექნოლოგიური პარკი „კიევის პოლიტექნიკა“ (კიევი). დამფუძნებელი: „კიევის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის“ ეროვნული ტექნიკური უნივერსიტეტი.

მომსახურების სფერო: ფინანსურ-საკრედიტო საქმიანობა; სარეკლამო-საინფორმაციო მომსახურება; საწარმოს საქმიანობის ორგანიზაცია; სწავლება; კონსულტაცია.

ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: კომპიუტერული და ტელესაკომუნიკაციო ტექნოლოგიები სწავლებისთვის, სამეცნიერო კვლევებისთვის, მიკროელექტრონიკისა და ნანოტექნოლოგიებისთვის; ენერგო-და რესურსდამზოგავი ახალი და არატრადიციული ტექნოლოგია; დაბალი ხარისხის საწვავის ეფექტიანი გამოყენების ტექნოლოგია; გარემოს დაცვა, ეკოლოგიური პრობლემების ინჟინრული და ბიოტექნიკური შემუშავებები; სამრეწველო დანიშნულების ქიმიური ტექნოლოგიის სრულყოფა, მასალების მიღება ახალი ფუნქციური შესაძლებლობებით;

თანამედროვე ტექნიკური კომპლექსები და სისტემები, მათ შორის სპეციალური დანიშნულების.

9. ტექნოპარკი „იაგორივი“. დამფუძნებლები: ლეოვის საოლქო და იაგორივის რაიონული სახელმწიფო ადმინისტრაცია, სახელმწიფოს დასავლეთი უკრაინის ნანოტექნოლოგიის სამეცნიერო ცენტრი, მეცნიერების ხელშეწყობის ფონდი, სახელმწიფო უნივერსიტეტი „ლეოვის პოლიტექნიკი“, საინვესტიციო კომპანია „ტალიჩის ინვესტიციები“ და სხვ. მომსახურების სფერო: ინტერესების დაცვა, კონსულტაცია, სწავლება, ფართობების გაცემა, საწარმოს საქმიანობის ორგანიზაცია, საფინანსო-საკრედიტო საქმიანობა. ტექნოპარკის სპეციალიზაცია: ახალი მასალები, ზუსტი ხელსაწყოთმშენებლობა, ენერგოდამზოგავი ტექნოლოგიები, კომპიუტერული ტექნოლოგიები და ტელესაკომუნიკაცია, ელექტრონიკა, ოპტოელექტრონიკა, ბიოტექნოლოგია სოფლის მეურნეობასა და მედიცინაში, ჯანდაცვა, გარემოს დაცვა.

ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“ – XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები.
რეგისტრირებულია თბილისის რეგიონული ცენტრის (საგადასახადო ინსპექციის) მიერ.
რეგისტრაციის №19181.

რედაქტორის ტელ.: 2-36-51-16; 2-36-43-78; 599-33-53-92.

web: socialuri-economica.bpengi.com; www.socialuri-economica.ge

e-mail: social_economica@mail.ru; socialuri-economica@bpengi.com

გადაეცა ასაწყოებად 10.12.19.

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 20.12.19.

სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი – 12.

ტექნიკური რედაქტორი და კორექტორი: ნანა სახენიძე

სტილური რედაქტორი: ბადრი ცხადაძე

კორექტორები: თინა ცისკარიშვილი, ნანა ბოლქვაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა და დიზაინი: ასმათ ფიფია